

การบังคับคดีหุ้นสามัญ

นายสุรศักดิ์ เหลืองอร่ามกุล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Common Stocks Execution

Mr.Surasak Luang-aramkul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การบังคับคดีหุ้นสามัญ

โดย

นายสุรศักดิ์ เหลืองอร่ามกุล

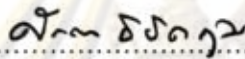
สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ลำเรียง เมฆเกรียงไกร

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

คณบดีคณะนิติศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ ธนิตกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ไกรสร บารมีอวยชัย)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ลำเรียง เมฆเกรียงไกร)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์พิเศษ เสตเสตียร)

กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ดร.ธนกร วรปรัชญากุล)

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปคดี เหลืองอร่ามกุล : การบังคับคดีหุ้นสามัญ. Common Stocks Execution
อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.สำเรียง เมฆเกรียงไกร., 195 หน้า.

การบังคับคดี เป็นกระบวนการสุดท้ายในการดำเนินการทางศาลกรณีที่มีการใช้สิทธิทางศาลในการบังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชำระหนี้ และสิ่งที่เป็นที่นิยมนำมาใช้เป็นหลักประกันหนึ่งอย่างหนึ่งก็คือ หุ้นสามัญ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับในภาคธุรกิจทั้งหลายที่จะนำมาเป็นตัวกลางในการทำนิติกรรมต่าง ๆ โดยที่กระบวนการในการบังคับคดีเอาจากหุ้นสามัญดังกล่าวมีขั้นตอนค่อนข้างละเอียดพอสมควร ทำให้เกิดอุปสรรคในการบังคับคดีอันเนื่องจากไม่มีกฎหมายระบุ/บัญญัติเรื่องการบังคับคดีหุ้นสามัญไว้อย่างชัดเจนพอ เป็นผลให้การบังคับคดีหลักประกันที่เป็นหุ้นสามัญไม่สามารถเสร็จสิ้นไปโดยเร็วได้เท่าที่ควร

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนจึงได้ศึกษาถึงปัญหาในการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับขั้นตอน / วิธีการในการบังคับคดีตามคำพิพากษาเฉพาะทรัพย์ที่เป็นหุ้นสามัญ โดยศึกษาถึงอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกทั้งยังได้ศึกษาการบังคับคดีของต่างประเทศบางประเทศเพื่อดูว่าการบังคับคดีกันอย่างไร โดยผลจากการศึกษาก็เพื่อให้มีการนำเอาแนวทางที่ศึกษาได้มาประกอบการวางแผนในการแก้ไข / ปรับปรุงวิธีการในการบังคับคดีหุ้นสามัญให้มีความชัดเจนกว่าที่เป็นอยู่ ทั้งนี้ผู้เขียนได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ได้ศึกษามา โดยให้มีการบัญญัติกฎหมายและปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ ดังต่อไปนี้

1. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในภาคบังคับคดี ในส่วนของสถานที่ในการขายหุ้นโดยเพิ่มช่องทางการขายหุ้นให้มากกว่าเฉพาะที่กรมบังคับคดี โดยให้สามารถขายผ่านตลาดหลักทรัพย์ และ สถานที่ที่เห็นว่าเหมาะสมได้
2. ให้โจทก์มีหน้าที่นำส่งราคาหุ้นก่อนถึงวันขายทอดตลาดเป็นเวลาหนึ่งที่เหมาะสม
3. เพิ่มช่องทางและหรือปรับปรุงวิธีการส่งหมายรวมถึงประสิทธิภาพการส่งหมาย
4. ในขั้นตอนการยึดหุ้น ควรมีการทำข้อตกลงบางประการกับศูนย์รับฝากหลักทรัพย์
5. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 282 (1)

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2552

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

##4986311334 : MAJOR LAWS

KEYWORDS : COMMON STOCKS / ORDINARY SHARE / EXECUTIONS / ENFORCEMENT

SURASAK LUANG-ARAMKUL : COMMON STOCKS EXECUTIONS.

THESIS ADVISOR : ASST. PROF. SAMRIENG MEKKRIENKRAI, 195 pp.

Execution of judgment is the last procedure in the legal process for one to exercise his rights to force the judgment debtor to pay the debt, and ordinary shares are often used as the guarantee of such debt because ordinary shares are accepted in the business world to be used in legal transactions. The procedure of executing judgment from ordinary shares is quite in details. This creates practical obstacles in executing judgment because there has not been any law stated clearly about such execution from ordinary shares, hence, the execution cannot be completed as quickly as it should be.

In this dissertation, the author has been studying the problems in the procedure of steps and methods of executing judgment on ordinary shares, including the obstacles relating to such issue. The study is also made in a comparison method with other countries' procedure on execution of judgment. The outcome of such study is intended to be used as a guideline in finding resolution to make changes and improve the procedure of execution of judgment on ordinary shares and make it more specified and clearer than how it is at present. Moreover, the author also suggests and make comments on the way to resolve the problems by drafting laws and amending existing law as follow :

1. Add and amend the Civil Procedure Code in the division of Execution of Judgments or Orders particularly in the part of the place to sell the shares adding more channels to sell shares other than at the Legal Execution Department, such as, through stock exchange market and other appropriate place.
2. The Plaintiff in the case should submit the price of the shares in an appropriate period of time before the date of the auction.
3. Add channels and improve the process of delivering a subpoena, including the efficiency of the delivery.
4. There should be some agreement with Securities Deposit Center regarding the procedure of seizing shares.
5. Add and amend the Civil Procedure Code Article 282 (1)

Field of Study : LAWS

Academic Year : 2009

Student's Signature

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากท่านรองศาสตราจารย์ สำเรียง เมฆเกรียงไกร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและคำแนะนำ อันเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียน อีกทั้งท่านอาจารย์ไกรสร บารมีอวยชัย ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ดร.ธนกร วรปรัชญากุล และรองศาสตราจารย์พิเศษ เสตเสถียร ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่าน ในการเป็นกรรมการสอบและให้คำปรึกษาแนะนำรวมตลอดถึงแนวคิดอันเป็นประโยชน์ต่อการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนกระทั่งสำเร็จลุล่วงด้วยดี ซึ่งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ต่อท่านอาจารย์ทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอขอบคุณอาจารย์ ดร.ธนกร วรปรัชญากุล ที่นอกจากจะสละเวลาเป็น กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ให้แล้ว ยังได้ให้คำแนะนำและข้อมูลรวมตลอดถึงค้นหาเอกสารด้านการบังคับคดีของประเทศฝรั่งเศสเป็นอย่างดี คุณสุธาทิพย์ วิวัฒน์นางกูร ที่ช่วยเหลือด้านข้อมูลด้านการบังคับคดีของประเทศสหรัฐอเมริกา (รัฐแคลิฟอร์เนีย) คุณภาวดี วรรณสูตร ที่ได้ช่วยเหลือด้านข้อมูลด้านหลักทรัพย์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมายของ กรมสรรพากรและ เจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมายของบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ที่ช่วยให้ข้อมูลด้านการบังคับคดีที่ไม่ผ่านกระบวนการทางศาลของทั้งสองหน่วยงาน รวมตลอดถึงเจ้าหน้าที่กอง วิชาการและเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ของกรมบังคับคดี อีกทั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในด้านเอกสารประกอบการค้นคว้าเพื่อเขียน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดี

ท้ายนี้ ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณบิดา-มารดา พี่ ๆ น้อง ๆ ของผู้เขียน ซึ่ง ได้อุปการะให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในทุก ๆ ด้านมาจนสำเร็จการศึกษา ความดีของ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนขอมอบให้แต่บิดา-มารดา และท่านอาจารย์ทุกท่าน และแก่กรมบังคับคดี หน่วยงานที่ให้ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เขียนตลอดเวลา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย.....	2
1.3 สมมุติฐานของการวิจัย.....	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย.....	3
1.5 วิธีการศึกษาวิจัย.....	3
1.6 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	3
บทที่ 2 ลักษณะทางกฎหมายของหุ้นสามัญและการก่อนนิติสัมพันธ์ของหุ้นสามัญ.....	4
2.1 แนวความคิดและทฤษฎี.....	5
2.1.1 หลักการบังคับชำระหนี้.....	5
2.1.2 หลักสุจริต.....	5
2.2 ลักษณะทางกฎหมายของหุ้นสามัญ.....	6
2.2.1 ความหมาย / วัตถุประสงค์ของการออกหุ้นสามัญ.....	6
2.2.2 ใบหุ้น: ลักษณะ / สถานะทางกฎหมาย.....	7
2.2.3 ลักษณะของหุ้นสามัญ.....	12
2.3 การก่อนนิติสัมพันธ์ของหุ้นสามัญ.....	13
2.3.1 การจำหน่าย: ความหมาย / ที่มาและหลักการ.....	13
2.3.1.1 หน้าที่ของผู้รับจำหน่าย.....	17
2.3.1.2 หน้าที่ของผู้จำหน่าย.....	17

2.3.2	การนำหุ้นสามัญไปจำหน่ายเป็นประกันการชำระหนี้.....	17
2.3.2.1	ประเภทของหุ้น.....	19
	ก) หุ้นชนิดระบุชื่อ.....	19
	ข) หุ้นชนิดออกให้ผู้ถือ.....	19
2.3.2.2	ข้อห้ามในการจำหน่ายหุ้น.....	20
2.3.3	การนำหุ้นสามัญไปวางเป็นประกันหนี้ (ไม่ได้จำหน่าย).....	20
2.3.4	การโอนหุ้นติดภาระค้ำประกันไปตามหนี้ประธานไปยังบุคคลที่ 3.....	21
2.3.5	การยื่นขอรับชำระหนี้โดยมีหุ้นสามัญเป็นทรัพย์หลักประกันในคดีล้มละลาย.....	23
2.4	ข้อสังเกตการณ์ฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหลักทรัพย์.....	24
2.4.1	ระบบ Immobilization.....	25
2.4.2	ระบบ Dematerialization.....	25
2.4.3	ประโยชน์ของการฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหลักทรัพย์....	27
	2.4.3.1 ประโยชน์ต่อผู้ลงทุน.....	27
	2.4.3.2 ประโยชน์ต่อบริษัทหลักทรัพย์.....	27
	2.4.3.3 ประโยชน์ต่อบริษัทจดทะเบียน.....	27
	2.4.3.4 ประโยชน์ต่อการบังคับคดี.....	28
บทที่ 3	หลักเกณฑ์ / วิธีการและการใช้สิทธิเพื่อบังคับคดีกับหุ้นสามัญ.....	30
3.1	การเริ่มต้นบังคับคดี.....	30
3.1.1	เหตุแห่งการบังคับคดี.....	30
3.1.2	ความหมายของการบังคับคดี.....	31
3.1.3	กรณีต้องออกหมายบังคับคดี.....	31
3.1.4	ข้อความในหมายบังคับคดี.....	31
3.1.5	กำหนดเวลาในการบังคับคดี.....	32
3.1.6	การบังคับคดีโดยการยึด และ จำหน่ายทรัพย์สิน.....	32
	1) การยึดทรัพย์สิน.....	32
	2) การจำหน่ายทรัพย์สิน.....	35

3.2	กระบวนการบังคับคดีหุ้นสามัญ.....	38
3.2.1	การบังคับจำนำ (กรณีการบังคับจำนำโดยไม่มี การฟ้องคดี).	38
3.2.1.1	การขายทรัพย์สินจำนำ.....	41
3.2.1.2	ผลของการบังคับจำนำ.....	42
3.2.1.3	พิจารณาถึงลักษณะของสิทธิจำนำ.....	43
3.2.2	การบังคับคดีจากการจำนำหุ้นสามัญ.....	44
	(กรณีการบังคับจำนำโดยการฟ้องบังคับคดี)	
3.2.2.1	ขั้นตอนการยึดหุ้นสามัญ.....	44
3.2.2.2	ผลของการยึดหุ้นสามัญ.....	46
3.2.2.3	การส่งหมายแจ้งการยึดหุ้นสามัญ.....	47
3.2.2.4	การจำหน่ายหุ้นสามัญ.....	47
3.3	การบังคับคดีหุ้นสามัญประเภทไร้ใบหุ้น.....	48
3.4	ความแตกต่างระหว่างหุ้นที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์และหุ้นที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์.....	49
บทที่ 4	หลักเกณฑ์ / วิธีการและการใช้สิทธิเพื่อบังคับคดีของต่างประเทศ.....	51
4.1	การบังคับคดีของประเทศฝรั่งเศส.....	52
4.1.1	การบังคับคดีหุ้นในประเทศฝรั่งเศส.....	56
4.1.2	ขั้นตอนการบังคับคดีหุ้น.....	57
4.1.2.1	การยึดหุ้น.....	58
4.1.2.2	การขายหุ้น.....	61
4.2	การบังคับคดีของประเทศสหรัฐอเมริกา	68
4.2.1	การบังคับคดีหุ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา (รัฐแคลิฟอร์เนีย)	70
4.2.2.1	การยึดหุ้น.....	69
4.2.2.2	การขายหุ้น.....	72
บทที่ 5	ปัญหา / ข้อขัดข้อง และ อุปสรรคในการบังคับคดีหุ้นสามัญ.....	75
5.1	ปัญหาด้านการประเมินราคาหุ้นสามัญ.....	76
5.2	ปัญหาด้านการส่งหมาย (ทั้งกรณีการยึดและการจำหน่าย).....	77
5.3	ปัญหาด้านการขายทอดตลาด.....	77

5.4	ปัญหาด้านการยึดซ้ำกับหน่วยงานอื่นที่ใช้สิทธิในการบังคับคดีตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมายคนละฉบับ.....	78
5.4.1	กรณีกรมสรรพากร (มาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากร).....	78
5.4.2	กรณีบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.).....	83
5.5	ข้อสังเกตจากการบังคับคดีหุ้นสามัญ.....	86
5.5.1	ปัญหาด้านผลประโยชน์จากหุ้นสามัญ.....	86
5.5.1.1	ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน.....	86
5.5.1.2	ผลตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน.....	88
5.5.2	ปัญหาด้านการบังคับคดีหุ้นสามัญจากลูกหนี้ที่มีการโอน สิทธิเรียกร้องให้บุคคลที่ 3..... (กรณีการโอนสิทธิเรียกร้องให้แก่บุคคลภายนอก)	90
บทที่ 6	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	91
6.1	บทสรุป.....	91
6.2	ข้อเสนอแนะ / แนวทางแก้ไข.....	91
6.2.1	เพิ่มเติม / แก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความ แพ่งว่าด้วยเรื่องการบังคับคดี (ภาค 4).....	91
6.2.2	ให้โจทก์นำส่งราคาหุ้น.....	92
6.2.3	เพิ่มช่องทาง / ปรับปรุงวิธีการส่งหมาย.....	92
6.2.4	ทำข้อตกลงบางประการกับศูนย์รับฝากหลักทรัพย์.....	92
6.2.5	เพิ่มเติม / แก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความ แพ่ง มาตรา 282 (1).....	92
6.3	ผลกระทบจากข้อเสนอแนะ.....	95
	รายการอ้างอิง.....	99
	ภาคผนวก.....	105
	ภาคผนวก ก.....	105
	ภาคผนวก ข.....	140
	ภาคผนวก ค.....	148
	ภาคผนวก ง.....	159

ภาคผนวก จ.....	173
ภาคผนวก ฉ.....	183
ภาคผนวก ช.....	188
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	195

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 1	96
ภาพที่ 2	97

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความนำ

ภายหลังจากที่คู่ความได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาจนถึงขั้นตอนที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว ย่อมเป็นหน้าที่ของคู่ความแต่ละฝ่าย ในอันที่จะต้องทำหน้าที่หรือใช้สิทธิของตนเอง ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ศาลได้มีขึ้นดังกล่าว ผู้ที่เป็นฝ่ายแพ้คดี ก็ต้องปฏิบัติตามที่ศาลสั่งว่าให้ชำระหนี้หรือกระทำการหรืองดเว้นกระทำการบางประการ หรือหากกรณีเป็นการให้ทำการชำระหนี้ให้แก่ผู้ชนะคดี และหากไม่สามารถชำระหนี้ได้ นั้นย่อมต้องมีการบังคับเอากับทรัพย์สินที่เป็นประกันหนี้ หรือหากไม่มีทรัพย์สินเป็นประกันหนี้ ก็เป็นหน้าที่ของผู้ชนะคดี (โดยทั่วไปก็เป็นฝ่ายโจทก์ แต่อาจไม่เสมอไป) ในอันที่จะต้องใช้สิทธิและหน้าที่ของตนในการเป็นผู้ชนะคดี สืบหาทรัพย์สินของผู้แพ้คดีเพื่อนำมาบังคับชำระหนี้ ที่เป็นอยู่ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลนั่นเอง

หนึ่งในบรรดาหลักประกันหรือทรัพย์สินที่นิยมใช้กันในช่วงหลัง ก็คือ หุ่นสามัญ ซึ่งจัดว่าเป็นตราสารทุนประเภทหนึ่งที่ระยะหลังมีผู้นิยมนำไปใช้ประกอบการทำธุรกรรมต่างๆ ค่อนข้างมากและเมื่อจำเป็นต้องมีการบังคับคดี โดยมีหุ่นสามัญดังกล่าวนี้เป็นทรัพย์สินที่จะต้องดำเนินการบังคับเพื่อการชำระหนี้ เราจึงควรหันมาให้ความสนใจทรัพย์สินประเภทนี้กันบ้างเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง-ชัดเจนและสามารถดำเนินการบังคับคดีเอากับทรัพย์สินประเภทนี้ได้ถูกต้องหรืออย่างน้อยก็จักได้เข้าใจได้ถูกต้องว่ากระบวนการที่ควรจะเป็นในส่วนของการบังคับคดีเอากับหุ่นสามัญนั้น เป็นอย่างไรนั่นเอง

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามที่ได้กล่าวไว้เบื้องต้นแล้วว่า ในปัจจุบัน ได้มีการนิยมนำเอาหุ่นสามัญไปเป็นหลักประกันในทางธุรกิจกันมากขึ้น ดังนั้น เมื่อวันหนึ่ง เกิดเป็นคดีฟ้องร้องกันขึ้น ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นในการที่จะต้องบังคับเอากับหุ่นสามัญที่กล่าวมาแล้วนั้น เพื่อการชำระหนี้ให้เป็นไปตามกระบวนการบังคับคดีที่ควรจะเป็น กรณีหลักประกันทั่วๆ ไป ไม่ว่าจะเป็นสิ่งหาริมทรัพย์ทั่วไป หรืออสังหาริมทรัพย์ต่าง ๆ อาจเป็นสิ่งที่เรารู้จักกระบวนการในการบังคับกันได้ดีพอสมควร เนื่องจากเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นประจำและบรรดานักกฎหมายส่วนใหญ่ก็มักจะทราบ

ถึงกระบวนการกันพอสมควร แม้บางท่าน อาจไม่ได้เป็นผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการ บังคับคดีทรัพย์สินเหล่านี้โดยตรง ก็พอจะสันนิษฐานหรือสอบถามจากบรรดาผู้ที่มีหน้าที่ เกี่ยวข้องได้อย่างไม่ยากเย็นเท่าใดนัก

แต่สำหรับทรัพย์สินบางประเภท อาจไม่สามารถสอบถามผู้ที่อยู่ในแวดวงได้ มากเท่าใดนัก หรือ หากไม่ใช่ผู้ที่เคยประสบมาด้วยตนเองแล้ว อาจไม่ง่ายในการที่จะ สอบถามให้ได้มาซึ่งข้อสงสัยหรือกระบวนการที่ควรจะเป็น ดังนั้น ผู้เขียนเองจึงตระหนักดีถึง ปัญหาข้อนี้ เนื่องจากกรณีที่เป็นการนำเอาทรัพย์สินประเภท ตราสารทุน อันหมายถึง หุ้นสามัญ มาเป็นหลักประกันในการดำเนินการหรือในการทำธุรกรรมทางสินเชื่อทั้งหลายนั้น กรณีเมื่อต้อง ดำเนินการในขั้นตอนการบังคับคดีหุ้นสามัญที่กล่าวถึงนี้ จึงเกิดข้อขัดข้องหรืออุปสรรคบ้าง ในแง่ ของตัวบทกฎหมายอันเนื่องจากบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีเอากับหุ้นสามัญดังกล่าว นี้ หากได้มีกฎหมายที่ระบุไว้อย่างชัดเจนแต่อย่างใดไม่ จะมีก็เพียงหลักกฎหมายทั่วไปซึ่ง บาง ประเด็น ยังไม่เป็นที่ชัดเจนเพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาในทางกระบวนการในการบังคับคดีพอสมควร ผู้เขียนเองจึงได้ปรารถนาที่จะค้นคว้าสิ่งดังกล่าวนี้ โดยจักได้ศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรค ต่าง ๆ ในกระบวนการดังกล่าว ทั้งนี้ โดยพยายามศึกษาโดยเปรียบเทียบกับบทบัญญัติทาง กฎหมายของต่างประเทศว่า มีหลักการหรือบทบัญญัติใดที่แตกต่างไปจากบทบัญญัติแห่ง กฎหมายของบ้านเราบ้าง และพอจะนำหลักการหรือกฎเกณฑ์บางประการมาประยุกต์ใช้กับบ้าน เราได้บ้าง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในกระบวนการบังคับคดีและเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ แห่งกฎหมายว่าด้วยกระบวนการพิจารณานั้นเอง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

- 1) ศึกษาสภาพปัญหาในทางข้อกฎหมายที่เกิดขึ้นในปัจจุบันว่ามีปัญหาข้อกฎหมาย ด้านใดบ้างที่เป็นอยู่ประกอบกับแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติงานได้จริง ภายใต้การรองรับของข้อกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน
- 2) ศึกษาเปรียบเทียบจากระบบวิธีการบังคับคดีหุ้นสามัญของต่างประเทศว่า เกิดปัญหาทางข้อกฎหมาย และมีวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวแบบใด และประสบการณ์ ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นเช่นไร จึงทำให้สามารถดำเนินการบังคับคดีหุ้นสามัญให้ เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องและควรจะเป็นได้
- 3) เสนอแนะรูปแบบที่เหมาะสมของการแก้ปัญหาบางประการที่อยู่ภายใต้กรอบของ กฎหมายไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและเป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกับสภาพทางสังคมและ เศรษฐกิจของไทยที่เป็นอยู่ในขณะนี้

1.3 สมมุติฐาน

การบังคับคดีหุ้นสามัญ นับแต่อดีต หุ้นสามัญมิได้มีธุรกรรมหลากหลายหรือเป็นที่นิยม ดังเช่น ในปัจจุบัน ที่นิยมออกหุ้นสามัญกันมาก (ทั้งที่อยู่ในและนอกตลาดหลักทรัพย์) โดยการนำไปเป็นหลักประกันในการทำธุรกรรมกับบรรดาสถาบันการเงินต่าง ๆ ที่ผ่านมาได้เกิดปัญหาในการบังคับคดีค่อนข้างมาก ในขณะที่กฎหมายว่าด้วยเรื่องการบังคับคดีหุ้นสามัญ มิได้ถูกกำหนดให้มีการบังคับใช้โดยเฉพาะแต่ประการใด จึงเห็นควรได้มีการศึกษาและปรับปรุงบทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่อง "การบังคับคดีหุ้นสามัญ" ให้ชัดเจนกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อให้มีความเหมาะสมต่อสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ในปัจจุบันและที่จะพัฒนาต่อไปในอนาคต.

1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

เพื่อทราบถึงหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการบังคับคดีหุ้นสามัญตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและเพื่อทราบถึงแนวทางที่เหมาะสม ในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายในเรื่องนี้โดยเฉพาะเจาะจง เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นเพียงการกล่าวไว้กว้าง ๆ มิได้มีการบัญญัติรายละเอียดไว้มากนัก

1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย

แบบการวิจัยเชิงเอกสาร โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือ คำพิพากษา รายงานการประชุมและมติที่ประชุมอนุกรรมการการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา-ความแพ่ง พร้อมทั้งศึกษาโดยการปรึกษานักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการเพื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบหาเหตุผลเป็นข้อสรุปต่อไป

1.6 ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเพื่อเรียบเรียงวิทยานิพนธ์นั้น ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดีหุ้นสามัญ ซึ่งนับเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่ง ในส่วนของความเกี่ยวเนื่องระหว่างกฎหมายแพ่ง กฎหมายพิเศษและกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยศึกษาเปรียบเทียบด้วยวิธีวิจัยเอกสาร โดยรวบรวมข้อมูลเป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศและนำมาศึกษาอย่างเป็นระบบ และรวมทั้งสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ วิจัย ดังกล่าวในการหาเหตุผลเพื่อนำมาเป็นข้อสรุปต่อไป

บทที่ 2

ลักษณะทางกฎหมายของหุ้นสามัญและการก่อนนิติสัมพันธ์ของหุ้นสามัญ

ความนำ

บรรดาธุรกรรมต่าง ๆ ในทางเศรษฐกิจ ย่อมมีความแตกต่างกันไปตามแต่ลักษณะของธุรกรรมเหล่านั้น นอกจากนี้ ธุรกรรมที่ว่านั้นย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นการที่ต้องนำเอาบรรดาทรัพย์สินต่าง ๆ มาเกี่ยวข้องกับธุรกรรมเหล่านั้นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเป็นธุรกรรมการปล่อยสินเชื่อที่เกิดจากบรรดาสถาบันการเงินต่าง ๆ นับว่าเป็นเรื่องปกติวิสัยของการทำธุรกรรมเหล่านั้น ที่ต้องนำเอาทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์บางประเภทเข้ามาเป็นหลักทรัพย์หลักประกันในการทำธุรกรรมดังกล่าว จะมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับธุรกรรมเหล่านั้น ว่า มีวงเงิน / ปริมาณเงินสินเชื่อมากน้อยเพียงใด , ความน่าเชื่อถือของผู้กระทำธุรกรรมเหล่านั้นเป็นอย่างไร , สภาพเศรษฐกิจในขณะทำธุรกรรมนั้น ๆ รวมตลอดถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำธุรกรรมดังกล่าวในขณะนั้น ๆ

หนึ่งในทรัพย์สินที่นิยมนำมาเป็นหลักทรัพย์หลักประกันในการดำเนินการด้านธุรกรรมในสถาบันการเงินต่าง ๆ นอกเหนือจากบรรดาอสังหาริมทรัพย์แต่ละประเภท นั่นก็คือ หุ้นสามัญ (COMMON STOCK / ORDINARY SHARE) อันเป็นทรัพย์สินที่จัดเป็นสังหาริมทรัพย์เพียงไม่กี่ชนิดที่มักจะนิยมนำมาใช้เป็นหลักทรัพย์หลักประกันในระบบเศรษฐกิจบ้านเรา เหตุใดจึงนิยมนำ "หุ้นสามัญ" ดังกล่าวนี้นี้มาใช้ในการเป็นหลักทรัพย์หลักประกันอย่างหนึ่ง ในอดีตอาจไม่เป็นที่นิยมเท่าใดนัก แต่ในสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งระบบเศรษฐกิจ สภาพสังคม รวมตลอดถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว เป็นผลให้ในปัจจุบันได้มีการหันมาให้ความสนใจและให้ความสำคัญในตัวหุ้นสามัญดังกล่าวนี้มากขึ้น เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น ในที่นี้จะได้นำเอาหุ้นสามัญ (COMMON STOCK / ORDINARY SHARE) ดังกล่าวนี้นี้มากล่าวถึงว่ามีลักษณะเป็นเช่นใด ทำไมจึงกลายเป็นสิ่งที่ต้องเข้ามาผูกพันกับระบบเศรษฐกิจในบ้านเราโดยหากไม่นับอสังหาริมทรัพย์แล้ว ก็คงเป็นหุ้นสามัญดังกล่าวนี้ ที่มีความสำคัญรองจากอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวนี้เอง หรือบางครั้งในหุ้นสามัญของกิจการบางกิจการก็มีความสำคัญไม่ด้อยไปกว่าอสังหาริมทรัพย์เลย และยังคงมีแนวโน้มว่าจะได้มีการนำเอา "หุ้นสามัญ" ดังกล่าวนี้นี้มาเป็นตัวกลางในการกระทำธุรกรรมต่าง ๆ กันมากขึ้นกว่าในอดีตด้วย

แนวคิดและทฤษฎี

2.1.1. หลักการบังคับชำระหนี้

กรณีเมื่อบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปได้มีการตกลงทำสัญญากันหรือในกรณีมีการละเมิด ต้องมีกระบวนการเพื่อให้เจ้าหนี้ได้รับการปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อสัญญาหรือจะต้องได้รับการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดหรือการผิดสัญญานั้น และอำนาจในการบังคับให้ปฏิบัติตามสัญญาหรือบังคับให้ชดใช้ค่าเสียหายนั้น เจ้าหนี้ไม่อาจบังคับให้มีการชำระหนี้หรือการบังคับคดีเองโดยพลการได้ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการหรืออำนาจของรัฐเป็นผู้เข้ามาดำเนินการแทน โดยอำนาจที่ว่านั้นก็คือ “ศาล” (แนวคิดเกี่ยวกับการที่รัฐจักต้องเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการนั้นมีทั้งแนวคิดที่เห็นว่า เป็นกฎหมายมหาชน และอีกส่วนหนึ่งเห็นว่าเป็นกฎหมายเอกชน แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อความด้วยกันทั้งสิ้น ผู้เขียนจึงไม่ขอลงรายละเอียดในประเด็นนี้ โดย “ศาล” นี้ จะเป็นองค์กรของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่บังคับให้เป็นไปตามสัญญา และแก้ไขเยียวยาความเสียหายดังกล่าวเพื่อมิให้บุคคลหรือบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายใช้อำนาจบังคับกันเองโดยพลการ อันจะเป็นการเปิดโอกาสให้มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะนำมาซึ่งความไม่ศักดิ์สิทธิ์และความไม่สงบสุขของสังคมที่จะตามมาได้ ซึ่งไม่ใช่วัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของการบังคับใช้กฎหมาย โดยหลักการบังคับชำระหนี้ นั้น เป็นหลักการที่มีอยู่ในระบบกฎหมายทุกระบบ แต่อาจจะแตกต่างกันบ้างในรายละเอียดปลีกย่อย เพราะความเป็นมาของระบบกฎหมายและนิติวิธีที่แตกต่างกัน แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม ก็ยังคงมีวัตถุประสงค์ / เจตนารมณ์เดียวกัน กล่าว คือ ทุก ๆ ระบบ ต่างก็ต้องการบังคับให้ลูกหนี้ปฏิบัติตามการชำระหนี้ให้ถูกต้องครบถ้วนตามความประสงค์หรือวัตถุประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ นั้น ๆ อย่างถูกต้องตามคำพิพากษาและหมายบังคับคดีที่ออกมาบังคับภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั่นเอง.

2.1.2. หลักสุจริต

วัตถุประสงค์สำคัญของกฎหมายวิธีพิจารณาความ หรือ กระบวนการยุติธรรมทางศาลซึ่งเป็นบริการที่สำคัญของรัฐนั้น ก็เพื่อที่จะให้เกิดความยุติธรรมหรือก่อให้เกิดความเป็นธรรมเกิดขึ้น อันจะทำให้เกิดความสงบสุข-สันติขึ้นในสังคมนั่นเอง เพราะความจริงแล้ว ความยุติธรรมหรือความเป็นธรรมนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับหลักกฎหมายสารบัญญัติที่ได้กำหนดสิทธิต่าง ๆ ของปัจเจกบุคคลเพื่อป้องกันหรือแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นแต่เพียงประการเดียวเท่านั้น หากแต่ยังขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความในศาลที่เป็นส่วนช่วยทำให้สิทธิต่าง ๆ ดังกล่าว สามารถบังคับใช้หรือบรรลุผลเป็นรูปธรรมได้ในที่สุด

นอกจากนี้แล้ว กระบวนพิจารณา หรือ วิธีพิจารณาความ ยังมีจุดประสงค์เพื่อให้มีการดำเนินกระบวนพิจารณาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยกำหนด / สร้างวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้นำไปสู่การแก้ไขปัญหาของคดีและยังช่วยป้องกันสิทธิและผลประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของคู่ความอีกด้วย และปัจจัยที่ถือเป็นหัวใจที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของกฎหมายวิธีพิจารณาความ ก็คือ กระบวนการยุติธรรมที่ดีนั้น จะต้องทำให้คู่ความได้รับความยุติธรรมด้วยความรวดเร็วตามสมควรอีกด้วย ดังสุภาษิตของนักกฎหมายบทหนึ่ง ที่ว่า ... **“ความยุติธรรมที่ล่าช้า คือความอยุติธรรม”** ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมจะมีประสิทธิภาพได้ก็ต่อเมื่อสามารถสร้างหลักประกันในเรื่องสิทธิในการต่อสู้คดี ในลักษณะที่จะสามารถปกป้องคู่ความจากการใช้วิธีการที่ไม่ซื่อสัตย์หรือวิธีการที่มีลักษณะเผด็จการ จุดประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมดังกล่าว อาจจะถูกบิดเบือนหรือใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นอันอาจก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการดำเนินกระบวนพิจารณา เช่น..การที่โจทก์ผู้ฟ้องคดีมีจุดประสงค์ในการฟ้องคดีเพียงเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้รับความอับอาย/เสียชื่อเสียง หรือ ใช้กระบวนการทางวิธีพิจารณาต่าง ๆ เพื่อทำให้กระบวนพิจารณาต้องล่าช้าหรือยืดเยื้อออกไปกว่าที่ควรจะเป็น เป็นต้น กรณีดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตอย่างหนึ่งในกระบวนการในชั้นวิธีพิจารณา ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาจากคู่ความที่มีเจตนาอันไม่สุจริตขณะดำเนินกระบวนพิจารณาในชั้นตอนใด ๆ

ดังนั้น หลักในเรื่อง “สุจริต” (la bonne foi หรือในภาษาลาติน คือ Bona fides)¹ จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากสำหรับการดำเนินการในชั้นการบังคับคดีเพื่อผลของความยุติธรรม / ความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของวิธีพิจารณานั้นเอง

2.2 ลักษณะทางกฎหมายของหุ้นสามัญ

2.2.1 ความหมาย / วัตถุประสงค์ของการออกหุ้นสามัญ

ตามบทบัญญัติในกฎหมายของประเทศไทย ไม่มีการให้ความหมายตรง ๆ ของ “หุ้น” ไว้ แต่ประการใด คงมีเพียงการกล่าวถึงลักษณะกว้าง ๆ ของหุ้นหรือหุ้นสามัญ กล่าวคือ อาทิเช่น.-

1) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1105 กล่าวเพียงว่า “อันหุ้นนั้น ท่านห้ามมิให้ออกโดยราคาต่ำกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้...”

¹ วรรณชัย บุญบำรุง , ธนกร วรปรัชญากุล และ สิริพันธ์ พลรบ. หลักและทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 1. สำนักพิมพ์วิญญูชน.

- 2) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1117 กล่าวเพียงว่า “มูลค่าของหุ้นหนึ่ง ๆ มิให้ต่ำกว่าห้าบาท”
- 3) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1118 กล่าวว่า “โดยหุ้นนั้นจะแบ่งแยกมิได้”
- 4) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1119 กล่าวว่า “หุ้นทุก ๆ หุ้น จำต้องให้ใช้เป็นเงินจนเต็มค่า...”
- 5) ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พุทธศักราช 2535 (แก้ไขครั้งที่ 1 พุทธศักราช 2542 และ แก้ไขครั้งที่ 2 พุทธศักราช 2546) มีเพียงการกล่าวไว้ใน มาตรา 4 ว่า “ในพระราชบัญญัตินี้ หลักทรัพย์ หมายความว่า(4) หุ้น” เท่านั้น โดยไม่ได้ให้คำนิยามไว้ และทั้งพระราชบัญญัติก็ไม่มีเนื้อหาที่กล่าวถึงความหมายของหุ้นหรือหุ้นสามัญเช่นกัน
- 6) ตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พุทธศักราช 2551 ไม่มีกรกล่าวถึง “หุ้น หรือ หุ้นสามัญ” แต่อย่างใด

จากการที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหุ้นหรือหุ้นสามัญดังที่กล่าวไว้ข้างต้นนั้น จะเห็นว่า ไม่มีการให้ความหมายหรือคำนิยามที่ตรง ๆ ของคำว่า หุ้น หรือ หุ้นสามัญ เอาไว้แต่อย่างใด เป็นเพียงการอธิบายลักษณะของหุ้นเอาไว้กว้าง ๆ ให้เห็นภาพของหุ้นเท่านั้น ดังนั้น เราจึงต้องทำความเข้าใจให้ดีว่า หุ้น หรือ หุ้นสามัญ นั้น มีลักษณะหรือวัตถุประสงค์เป็นอย่างไรเพื่อจะได้เข้าใจถึงลักษณะของทรัพย์สินชนิดนี้ได้ดียิ่งขึ้นนั่นเอง

2.2.2 ใบหุ้น (STOCK CERTIFICATE / SHARE CERTIFICATE) :

ลักษณะ/สถานะทางกฎหมาย

หากกล่าวถึงหุ้น คงไม่อาจปฏิเสธคำคำหนึ่งนั่นคือ ใบหุ้น “ใบหุ้น” คือหนังสือสำคัญซึ่งบริษัทออกให้แก่ผู้ถือหุ้นเพื่อเป็นหลักฐานแสดงการถือหุ้นในบริษัท ทำนองเดียวกันกับเอกสารซึ่งแสดงการเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือสิทธิบางอย่าง เช่น โฉนดที่ดิน ทะเบียนรถยนต์ ใบทะเบียนปืน เป็นต้น² จึงมักนิยมนำเอาใบหุ้นไปใช้เป็นประกันหนี้ในการดำเนินธุรกรรมทางการเงิน/การกู้ยืมเงินด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นแล้ว ใบหุ้นยังมีประโยชน์ต่อการโอนหุ้นกรณีมีการ

² โสภณ รัตนากร คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย หุ้นส่วนและบริษัท. 2551.

เปลี่ยนแปลงชื่อผู้ถือกรรมสิทธิ์ในหุ้นอีกด้วย แต่ระยะหลังได้มีแนวความคิดที่จะให้มีการยกเลิกใบหุ้นเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หุ้นที่มีการซื้อขายกันอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยอาจใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เข้ามาช่วยบันทึกว่าใครเป็นผู้ถือหุ้นและมีการโอนหุ้นกันอย่างไร (Scripless : การฝากหลักทรัพย์ระบบไร้ใบหุ้น ; จักได้กล่าวในช่วงท้ายบท)

เมื่อกล่าวถึงใบหุ้นแล้ว จำเป็นที่จะต้องขอล่าถึงรายละเอียดเกี่ยวกับใบหุ้นไว้พอสมควรเพื่อทำความเข้าใจกับใบหุ้นให้มีความเข้าใจพอสมควร โดยเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดลักษณะที่เกี่ยวกับใบหุ้นไว้ดังนี้.-

1) บริษัทต้องทำใบหุ้นให้แก่ผู้ถือหุ้นทุกคน

โดยจะทำใบหุ้นระบุหุ้นทั้งหมดที่ผู้ถือหุ้นถือหรือทำแยกเป็นหลายใบก็ได้ (ปพพ.มาตรา 1127 วรรคแรก) การแยกใบหุ้นหลาย ๆ ใบ ย่อมสะดวกต่อการโอนหุ้น ในกาออกใบหุ้นนี้ บริษัทจะเรียกค่าธรรมเนียมได้ไม่เกินใบละ 50 สตางค์ (ปพพ. มาตรา 1127 วรรคสอง) แต่ในทางปฏิบัติแล้ว บริษัทมักจะไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมส่วนนี้ เนื่องจากเป็นเงินเพียงเล็กน้อย (แต่กรณีเป็นหุ้นที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แล้ว จะต้องเสียค่าธรรมเนียมการออกใบหุ้นใบละ 100.-บาท)

ใบหุ้นนั้น ปกติไม่ใช่เอกสารเฉพาะตอนบริษัทขายหุ้นหรือออกหุ้นใหม่เท่านั้น เมื่อมีการโอนหุ้นชนิดระบุชื่อ มีการรับมรดกหุ้น มีการเปลี่ยนใบหุ้น ใบหุ้นหายหรือถูกทำลาย ก็ต้องมีการออกใบหุ้นใหม่เช่นกัน

2) ใบหุ้นต้องมีกรรมการลงลายมือชื่อ 1 คน และประทับตราของบริษัท

ใบหุ้น ต้องมีรายการ/ข้อความต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (ปพพ.มาตรา 1128)

- (1) ชื่อบริษัท
- (2) เลขหมายหุ้นที่กล่าวถึงในใบหุ้นนั้น
- (3) มูลค่าหุ้นหนึ่งเป็นเงินเท่าใด
- (4) ถ้ายังใช้เงินไม่ครบ ต้องระบุว่าใช้เงินแล้วหุ้นละเท่าใด
- (5) ถ้าเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อก็ระบุว่าหุ้นของผู้ใด ถ้าเป็นหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือก็ระบุว่าหุ้นชนิดนั้น

ในการออกเลขหมายหุ้นนั้น จะออกเลขหมายตามลำดับตัวเลข และจะต้องนำไปจดลงไว้ในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นให้ตรงกันด้วย การออกเลขหมายหุ้น นอกจากจะเป็นประโยชน์ในการควบคุมตรวจสอบการออกหุ้นแล้ว เลขหมายหุ้นยังใช้เป็นเครื่องหมาย หรือ เครื่องบ่งชี้ถึงหุ้น

แต่ละหุ้นว่า เป็นหุ้นประเภทใด มีการชำระเงินค่าหุ้นครบถ้วนแล้วหรือไม่ และถ้าเป็นหุ้นระบุชื่อ ยังบ่งบอกว่าเป็นหุ้นของใคร ทั้งยังทำให้สามารถสื่อสารถึงการเป็นเจ้าของหุ้นได้อีกด้วย

บริษัทใดไม่ทำใบหุ้นหรือเรียกค่าธรรมเนียมเกินกว่าที่กำหนดไว้ตามมาตรา 1127 หรือ ไม่ทำใบหุ้นตามมาตรา 1128 เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ.2499 มาตรา 8 , 25 บริษัทและกรรมการอาจถูกปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทและห้าหมื่นบาทตามลำดับ³

3) ใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ

หุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือนี้ ใบหุ้นไม่ได้ระบุชื่อผู้ถือหุ้น หุ้นชนิดนี้โอนกันได้โดยการส่งมอบให้แก่กัน (ปพพ.มาตรา 1135) ใบหุ้นชนิดนี้จึงเป็นตราสารเปลี่ยนมือ (Negotiable Instrument) ชนิดหนึ่ง ซึ่งมีบทบัญญัติบังคับเอาไว้เป็นพิเศษดังนี้.-

(ก) การออกหุ้นชนิดนี้ จะออกได้ต่อเมื่อ

- (1) ชื่อบังคับอนุญาต และ
- (2) หุ้นได้ใช้ราคาเต็มค่าแล้ว (ปพพ.มาตรา 1134)

การออกใบหุ้นที่ฝ่าฝืนมาตรา 1134 เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติกำหนดความผิดอันเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ.2499 มาตรา 8 , 25 บริษัทอาจถูกปรับไม่เกินสองหมื่นบาท กรรมการอาจถูกปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท⁴

(ข) ถ้าชื่อบังคับกำหนดให้กรรมการต้องถือหุ้น กรรมการจะถือหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือไม่ได้ ต้องเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อ (ปพพ.มาตรา 1137)

มีผู้เห็นว่าในประเทศที่ตลาดหลักทรัพย์เจริญเต็มที่แล้ว และการตรวจสอบการโอนหุ้นผู้ถือสามารถทำได้ผลดี หุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือก็เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา แต่สำหรับประเทศที่ตลาดหลักทรัพย์ยังไม่เจริญเท่าที่ควร หุ้นชนิดนี้ยังไม่มีควมจำเป็นเพราะยากแก่การควบคุมในการเรียกเก็บภาษี⁵ หุ้นของบริษัทซึ่งจะซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ต้องเป็นหุ้นระบุชื่อผู้ถือเท่านั้น และ

³ กำหนดโทษตามที่แก้ไขโดย พรบ.กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนฯ พ.ศ.2499 (แก้ไขฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 มาตรา 3

⁴ กำหนดโทษตามที่แก้ไขโดย พรบ.กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 อ่างแล้ว

⁵ Prof. Sidney M. Robbins. Pp.94-95.

หุ้นของบริษัทมหาชนมีบทบัญญัติอนุญาตให้มีหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือไม่ (ไม่อนุญาตให้มีหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือนั่นเอง)

4) การเปลี่ยนชนิดของใบหุ้น

ผู้ถือหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ อาจมาขอเปลี่ยนใบหุ้นเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อได้ (ปพพ. มาตรา 1136) ทั้งนี้อาจเพื่อป้องกันการสูญหาย และกรณีกลับกัน ใบหุ้นชนิดระบุชื่อก็อาจมีการขอให้เปลี่ยนเป็นใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือได้เช่นกัน (ปพพ. มาตรา 1134) แต่กรณีหลังนี้ต้องปรากฏว่าได้มีการชำระค่าหุ้นเต็มค่าแล้ว เมื่อมีการเปลี่ยนใบหุ้น ใบหุ้นเก่าก็ต้องคืนให้แก่บริษัทเพื่อขีดฆ่าด้วย (เพื่อไม่ให้ออกซ้ำซ้อนกัน)

5) การออกใบหุ้นต้องให้ตรงกับรายการในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น และเมื่อมีการออกใบหุ้นใหม่ ก็ต้องมีการแก้ไขรายการในสมุดทะเบียนให้ถูกต้องด้วยการลงรายการในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น ผิดพลาดและออกใบหุ้นที่ไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง หากเกิดความเสียหายขึ้นแก่เจ้าของหุ้น หรือผู้รับโอนหุ้น บริษัทอาจต้องรับผิดชอบได้*

“หุ้นสามัญ” (COMMON STOCK / ORDINARY SHARES) หากพิจารณาในแง่ของการลงทุนแล้ว จัดว่าเป็นตราสารทุนประเภทหนึ่ง โดยนับว่าเป็นหนึ่งในหุ้นทุนจาก 3 ประเภท กล่าวคือ **หุ้นสามัญ** **หุ้นบุริมสิทธิ** และ **หุ้นด้อยสิทธิ** โดยที่หุ้นทุนทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวนี้คือ หุ้นที่มีการชำระเงินค่าหุ้นโดยเงินทุน หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ถือหุ้น หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้ที่เป็นเจ้าของหุ้นทุนก็คือ ผู้ที่เป็นเจ้าของเงินทุนนั่นเอง ซึ่ง ก็คือ **เป็นผู้มีส่วนเป็นเจ้าของในกิจการคนหนึ่งตามจำนวนหุ้นที่ตนเองมีหุ้นอยู่**

* ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ ใบหุ้นถือว่าเป็นหลักฐานเบื้องต้นในการแสดงว่าใครเป็นเจ้าของหุ้นและบริษัทจะถูกปิดปากมิให้ได้แย้งว่าข้อความในใบหุ้นไม่เป็นความจริง หากใบหุ้นระบุว่าได้ชำระราคาเต็มมูลค่าหุ้นแล้วโดยไม่เป็นความจริง ผู้รับโอนหุ้นมาอาจฟ้องเรียกค่าเสียหายจากบริษัทได้ แต่กรณีที่มีการโอนหุ้นโดยใช้หลักฐานปลอม บริษัทหาถูกปิดปากที่จะปฏิเสธว่าหุ้นได้โอนโดยชอบแล้วไม่ อย่างไรก็ดีหากผู้ซื้อหุ้นในกรณีนี้ต้องคืนหุ้นแก่เจ้าของที่แท้จริง เขาก็อาจฟ้องให้บริษัทชดใช้ค่าเสียหายได้อยู่แน่นอน เพราะเขาไม่ได้รับโอนโดยเชื่อเอกสารปลอม (Farrar's Company Law, p.248) (แม้ในกฎหมายไทยจะไม่มีบทบัญญัติเช่นนั้นโดยตรง เมื่อคำนึงถึงหน้าที่ของบริษัทในการออกใบหุ้นและหน้าที่ต่อผู้ถือหุ้นและผู้ที่จะซื้อหุ้นแล้ว บริษัทก็น่าจะมีความรับผิดชอบเดียวกันกับของประเทศอังกฤษเช่นกัน)

ความหมาย/สถานะทางกฎหมายของ “หุ้น”

“หุ้น” หากพิจารณาในแง่ของบทบัญญัติทางกฎหมายแล้ว จะพบว่า “หุ้น” มีลักษณะเป็นทั้งทรัพย์สินและสิทธิเรียกร้อง แล้วแต่ว่าจะมองในแง่ของกฎหมายลักษณะทรัพย์สินหรือ กฎหมายลักษณะหนี้ แต่ไม่ว่าจะถือว่าเป็นทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยบริษัทอีกด้วย⁶

ในแง่กฎหมายแล้ว “หุ้น” เป็นทรัพย์สินประเภทไม่มีรูปร่างและจับต้องไม่ได้ จึงเป็นที่ประจักษ์ว่า การออกหุ้นในทางกายภาพหรือจับต้องได้อย่างกรณีของคน ต้นไม้ หรือสัตว์ ย่อมเป็นไปไม่ได้ ดังนั้น เมื่อพูดถึงการออกหุ้นจึงเป็นเรื่องโดยอุปมาทั้งสิ้น⁷

- ความหมายตามคำพิพากษาศาลฎีกา

สำหรับความหมายของ “หุ้น” ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ผ่านมานั้น ศาลฎีกามักจะมีได้ให้ความหมายของหุ้นเอาไว้ แต่มักจะให้เหตุผลว่าหุ้นเป็นสิ่งใดเท่านั้น ตัวอย่างเช่น.-

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1174/2478 ...หุ้น เป็นสิทธิชนิดหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 809/2519 ... หุ้น เป็นทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1438/2519 ...คำว่าทรัพย์สินตามตาราง 5 ทำยประมวลวิธี

พิจารณาความแพ่ง ย่อมหมายรวมถึงทรัพย์สินซึ่งมีราคาและถือเอาได้โดยสภาพของตัวทรัพย์สินนั้นเอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3853/2524 ...หุ้น เป็นสิ่งซึ่งอาจมีราคาและถือเอาได้ จึงต้องถือว่าเป็นทรัพย์สินตาม ปพพ.ม.99 (กฎหมายเก่าก่อนการแก้ไข)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1850/2531 ...หุ้น ถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1253/2537 หมายเหตุท้ายฎีกา..ความว่า “แม้การโอนหุ้นไม่ถูกแบบตามมาตรา 1129 วรรคสาม แต่ถ้าผู้รับโอนได้ครอบครองหุ้นเกิน 5 ปี ย่อมได้กรรมสิทธิ์โดยการครอบครองปรปักษ์ ตามมาตรา 1382”⁸

⁶ ไสภณ รัตนกร คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย หุ้นส่วนและบริษัท. 2551. หน้า 305

⁷ ทิพชนก รัตโนสถ คำอธิบายเรียงมาตรา กฎหมายลักษณะห้างหุ้นส่วนและบริษัท. สิงหาคม 2550. หน้า 203

⁸ คำพิพากษาศาลฎีกา ปี พ.ศ.2537 เล่มที่ 7 , สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6304/2538 ...ใบหุ้นที่ซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ เป็นทรัพย์สินที่มีสภาพเช่นเดียวกับสังกมทรัพย์ซึ่งสามารถนำไปหุ้นชนิดและประเภทเดียวกัน ซึ่งมีจำนวนเท่ากันใช้แทนกันได้ หากจำเป็นต้องเป็นใบหุ้นฉบับเดียวกันที่ซื้อไว้ด้วยไม่..

สำหรับวัตถุประสงค์ของการออกหุ้นสามัญนั้น เป็นการดำเนินการเพื่อระดมทุนมาใช้ดำเนินกิจการ โดยผู้ถือหุ้นสามัญจะมีส่วนเป็นเจ้าของบริษัทด้วย ทำให้ผู้ถือหุ้นมีสิทธิในการออกเสียงลงมติในที่ประชุมผู้ถือหุ้นตามสัดส่วนของหุ้นที่ถือครองอยู่ และรวมตลอดถึงจะได้รับสิทธิต่าง ๆ ที่บริษัทจักได้กำหนดขึ้น โดยจะขอกกล่าวไว้ในหัวข้อต่อไป

2.2.3 ลักษณะของหุ้นสามัญ (COMMON STOCK / ORDINARY SHARE)

ดังที่ได้กล่าวไว้เบื้องต้นแล้วว่า ไม่มีการบัญญัติความหมายของหุ้น (หรือหุ้นสามัญ) เอาไว้ในกฎหมายหรือบทบัญญัติของไทย จะมีก็แต่เพียงอธิบายลักษณะของหุ้นหรือหุ้นสามัญไว้เท่านั้น โดยในที่นี้จะขอกกล่าวถึงลักษณะของหุ้นสามัญ (COMMON STOCK / ORDINARY SHARE) ไว้พอสังเขป โดยสรุปจากกฎหมายหรือบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับหุ้นสามัญดังกล่าว ดังนี้ .-

หุ้นสามัญ (COMMON STOCK / ORDINARY SHARE) เป็นหลักทรัพย์ประเภททุนที่บริษัทออกจำหน่ายเพื่อระดมทุนมาใช้ดำเนินกิจการ หุ้นประเภทนี้เป็นหุ้นธรรมดา ดังนั้น ผู้ถือหุ้นสามัญจึงอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของกิจการตามสัดส่วนที่ถือหุ้นนั้น กล่าวคือ มีสิทธิร่วมเป็นเจ้าของบริษัทด้วย โดยที่ผู้ถือหุ้นเอง หาได้มีสิทธิพิเศษใด ๆ ไม่ เพียงแต่มีสิทธิในการออกเสียงลงมติในที่ประชุม ผู้ถือหุ้นตามสัดส่วนของหุ้นที่ถือครองอยู่เท่านั้น เช่น .. บริษัท S มีหุ้นสามัญจำนวนทั้งสิ้น 100 ล้านหุ้น นาย ก. ถือหุ้นบริษัท S อยู่จำนวน 10 ล้านหุ้น ดังนั้น นาย ก. จะมีสัดส่วนการถือหุ้นในบริษัท S อยู่เท่ากับร้อยละ 10 เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้ถือหุ้นสามัญยังมีสิทธิได้รับเงินปันผลเมื่อบริษัทมีกำไร และมีโอกาสได้รับกำไรจากส่วนต่างของราคาเมื่อราคาหลักทรัพย์ หรือราคาหุ้นที่เข้าใจกันปรับตัวสูงขึ้นตามศักยภาพของบริษัทเอง อีกทั้งยังมีโอกาสได้รับสิทธิในการจองซื้อหุ้นที่มีการออกใหม่เมื่อบริษัทมีการเพิ่มทุนหรือจัดสรรใบสำคัญแสดงสิทธิต่าง ๆ (warrant) ให้แก่ผู้ถือหุ้น และในทางกลับกัน หากกิจการประสบผลขาดทุน ผู้ถือหุ้นเองก็จะร่วมรับผิดชอบส่วนของหุ้นที่ตนได้ลงทุนไปเท่านั้น และจะได้รับทุนคืนก็ต่อเมื่อบริษัทเลิกกิจการและจะมีสิทธิได้รับภายหลังหุ้นบริมสิทธิ์อีกชั้นหนึ่ง

สำหรับการออกหุ้นนั้น ในหนังสือบริคณห์สนธิจะต้องกำหนดมูลค่าหุ้นเอาไว้ว่าแต่ละหุ้นจะมีมูลค่ากำหนดหุ้นไว้ว่าให้มีราคาหรือมูลค่าหุ้นละกี่บาท ในการออกหุ้นบริษัทจะออกให้มีราคาต่ำกว่ามูลค่าที่กำหนดไว้ไม่ได้ ตาม ปพพ.มาตรา 1105 วรรคแรก แต่จะออกให้มีราคาสูงกว่า

มูลค่าที่กำหนดไว้ได้ ถ้าในหนังสือบริคณห์สนธิให้อำนาจไว้ ตาม ปพพ.มาตรา 1105 วรรคสอง ก็ย่อมสามารถกระทำได้

2.3 การก่อกันนิติสัมพันธ์ของหุ้นสามัญ

ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า หุ้นสามัญ (COMMON STOCKS / ORDINARY SHARE) เป็นตราสารทุนประเภทหนึ่ง มีลักษณะของการที่บรรดานักลงทุนเข้าไปลงทุนเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการประกอบกิจการโดยอยู่ภายใต้แนวคิดของการคงอยู่ตลอดไปอีกทั้งไม่มีข้อกำหนดหรือสัญญาเกี่ยวกับการจ่ายดอกเบี้ยดังเช่นตราสารหนี้ที่มีการกำหนดไว้ล่วงหน้า ดังนั้นจึงเป็นที่นิยมในการเข้าไปลงทุนของบรรดานักลงทุนทั้งหลายค่อนข้างมาก โดยเฉพาะ สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นในบรรดาธุรกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เหล่าบรรดานักธุรกิจรวมถึงนักลงทุนทั้งหลาย จึงได้มีการคิดค้น รวมถึงพัฒนาการด้านการทำธุรกรรมต่าง ๆ โดยเครื่องมือหนึ่งในหลาย ๆ ประเภทที่มักนิยมนำมาเป็นตัวกลางในการดำเนินการทำธุรกรรมต่างๆ เป็นจำนวนมาก ก็โดยอาศัย **หุ้นสามัญ (COMMON STOCKS / ORDINARY SHARE)** ดังกล่าวนี่เป็นเครื่องมือในการประกอบกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับธุรกิจ ในที่นี้จึงจะขอกล่าวถึงนิติสัมพันธ์จากการอาศัย **หุ้นสามัญ (COMMON STOCKS / ORDINARY SHARE)** ดังกล่าวนี่ในการนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการทำธุรกรรมต่าง ๆ ดังนี้.-

- 2.3.1 การจำหน่าย : ความหมาย / ที่มา / หลักการ
- 2.3.2 การนำหุ้นสามัญไปจำหน่ายเป็นประกันการชำระหนี้
- 2.3.3 การนำหุ้นสามัญวางเป็นประกันหนี้ (ไม่ได้จำหน่าย)
- 2.3.4 การโอนหุ้นติดภาระค้ำประกันไปตามหนี้ประธานไปยังบุคคลที่ 3
(โอนสิทธิเรียกร้อง)

2.3.1 การจำหน่าย : ความหมาย / ที่มา และ หลักการ

สำหรับการจำหน่ายนั้น ถือเป็นการประกันหนี้ด้วยทรัพย์สินอย่างหนึ่งนอกเหนือจากการจำนอง โดยสัญญาจำหน่ายมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เนื่องจากแต่เดิมสัญญาจำหน่ายจะนำเอาตัวบุคคลมาจำหน่าย โดยผู้จำหน่ายจะส่งมอบตัวบุคคลหรือทาสในเรือนเบี้ยในสมัยนั้นให้แก่ผู้รับจำหน่ายเพื่อประกันการชำระหนี้ โดยถือเอาแรงงานคนเป็นดอกเบี้ย ต่อมาจึงได้นำของ อุปกรณ์เครื่องใช้ที่มีมูลค่ามาจำหน่ายเป็นประกันหนี้ วิธีการนี้เป็นผลดีกับเจ้าหนี้โดยหากลูกหนี้ไม่มาไต่คืนภายในกำหนด สิ่งของที่จำหน่ายจะตกเป็นของเจ้าหนี้ทันที ดังนั้น การมอบสิ่งของไว้เป็นประกันหนี้ที่เรียก

กันว่า การจำนำ นั้น จึงเป็นการบังคับลูกหนี้ให้ปฏิบัติการชำระหนี้ภายในเวลาที่กำหนด กฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องสัญญาจำนำ มีบทบัญญัติอยู่ในพระอัยยการลักษณะกู่หนี่⁹

ในสมัยก่อน ททรัพย์สินที่จำนำ อาจเป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ แต่ต้องส่งมอบ ททรัพย์สินให้แก่ผู้รับจำนำ สัญญาจำนำจึงจะสมบูรณ์¹⁰

ผู้จำนำไม่มีสิทธิเป็นเจ้าของทรัพย์ที่รับจำนำทันที มีแต่สิทธิยึดถือเพื่อเป็นประกัน การชำระหนี้เท่านั้น และต้องระวังรักษาทรัพย์ที่จำนำนั้นด้วย แต่ผู้รับจำนำไม่ต้องรับผิดชอบหากเกิด ภัยที่ประการ* (พระอัยยการเบ็ดเสร็จบทที่ 76)

การจำนำในสมัยเริ่มแรก เป็นการจำนำสังหาริมทรัพย์ประเภทของใช้และอุปกรณ์ ทำการเกษตร สัญญาจำนำจะสมบูรณ์เมื่อเจ้าของได้ส่งมอบทรัพย์ที่จำนำให้กับเจ้าของเงิน สมัยก่อนจึงไม่ต้องทำเป็นหนังสือ โดยถือการส่งมอบทรัพย์เป็นหลักสำคัญของสัญญาจำนำ หากไม่ชำระหนี้ตามกำหนดเวลา ทรัพย์ที่จำนำจะตกเป็นของผู้รับจำนำทันที อย่างไรก็ตามเนื่องจาก ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ จะกำหนดระยะเวลาได้ถอนนานไม่ได้ จึงกำหนดให้ได้ถอนภายใน 3 ปี เจ้าของต้องมาได้ถอน หากไม่มาได้ถอน ทรัพย์ที่จำนำนั้นหลุดเป็นสิทธิของผู้รับจำนำ พร้อมกับ หนี้สินก็เป็นอันหลุดพ้นกันไปด้วย หากทรัพย์ที่จำนำไม่เพียงพอชำระหนี้ เจ้าของเงินไม่สามารถ บังคับชำระหนี้กับทรัพย์สินของผู้จำนำได้

นอกจากนี้แล้ว ในสมัยก่อนนั้น คำว่า “จำนำ” เป็นการให้ความหมายรวมทั้งการ จำนำสังหาริมทรัพย์และจำนำอสังหาริมทรัพย์ โดยยังไม่มีการใช้คำว่าจำนองแต่อย่างใด ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างมีปัญหาพอสมควรในยุคนั้น ต่อมาในภายหลัง กล่าวคือ ในสมัยรัชกาลที่ 5 เพื่อแก้ปัญหาที่หลาย ๆ ประการเกี่ยวกับการค้าประกันหนี้ในกรณีต่าง ๆ จึงได้มีการตรา พระราชบัญญัติการขายฝากและจำนำที่ดิน ร.ศ.115 (พุทธศักราช 2439) ขึ้นใหม่ โดยให้ยกเลิก ประกาศในสมัยรัชกาลที่ 4 จำนวน 2 ฉบับ กล่าวคือ จ.ศ.1228 และ จ.ศ.1229 เนื่องจากประกาศ ทั้งสองฉบับนั้นไม่ได้แยกให้ชัดเจนระหว่างจำนำที่ดินและขายฝากที่ดิน และ มาตรา 3 แห่ง พระราชบัญญัติการขายฝากและการจำนำที่ดิน ร.ศ.115 บัญญัติว่า “ให้ผู้พิพากษา พิจารณา

⁹ ร.แลงกาต์, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 2 หน้า 223.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 223

* ภัยที่ประการได้แก่ ราชภัย โจรภัย อัคคีภัย และอุทกภัย ราชภัย หมายถึงสำเภาตกอยู่ในอำนาจ ของข้าศึก, โจรภัยหมายถึงถูกโจรสลัดปล้น, อัคคีภัย หมายถึงสำเภาถูกอสุณีบาตหรือเพลิงไหม้ และอุทกภัย หมายถึงเรือต้องพายุอัปปางลง

พิพากษา ลักษณะขายฝากลักษณะจำนำและลักษณะบริคณห์สัญญาและอื่น ๆ อันมีอยู่ในพระราชกำหนดกฎหมายที่คงใช้อยู่ในทุกประการ”

แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาที่จำนำยังไม่ได้บัญญัติให้ทำเป็นหนังสือ เพียงแต่ส่งมอบทรัพย์ที่จำนำให้แก่เจ้าหนี้ สัญญาจำนำก็สมบูรณ์ และกำหนดให้ไถ่คืนภายในกำหนด แต่หากส่งมอบเฉพาะหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ ยังไม่เพียงพอที่จะถือว่าเป็นการจำนำที่ดินเพราะเจ้าหนี้ยังไม่ได้เข้าครอบครองทรัพย์ที่จำนำ จึงไม่มีกำหนดเวลาที่ไถ่คืนได้¹¹

นอกจากนี้ ในรัชสมัยรัชการที่ 5 ดังกล่าวนี้อีก ยังได้ตราประกาศเรื่องจำนำและขายฝากที่ดิน ร.ศ.118 เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2542 ซึ่งถือเป็นการพัฒนากฎหมายทางด้านหลักประกันของไทยที่สำคัญและวิวัฒนาการนำมาสู่การจำนองในปัจจุบัน (แต่ในที่นี้จะไม่ขอกล่าวถึงรายละเอียดเนื่องจากไม่ได้ทำการศึกษาในเรื่องการจำนองแต่ประการใด)

หากจะกล่าวโดยสรุปแล้ว กฎหมายเกี่ยวกับการประกันหนี้ด้วยทรัพย์ ก่อนทำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช 2467 การนำทรัพย์ขึ้นมาเป็นหลักประกันในการกู้ยืมเงินนั้น เมื่อเริ่มแรกจะมีการดำเนินการโดยเป็นการจำนำสังหาริมทรัพย์ โดยถือการส่งมอบทรัพย์ที่จำนำให้แก่เจ้าของเงินเป็นสำคัญ ยังไม่มีการทำเป็นหนังสือ หากครบกำหนดแล้วผู้ทำการจำนำไม่มาไถ่คืน ทรัพย์นั้นจะตกเป็นของเจ้าของเงินทันที ไม่ต้องดำเนินคดีทางศาลโดยเริ่มแรกทรัพย์ที่จำนำมักจะเป็นสังหาริมทรัพย์ทั่วไป รวมทั้งบุคคลในครอบครัวและทาสด้วย ต่อมาภายหลังบรรดาโฉนดที่ดินเริ่มมีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิต ถือเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง จึงนิยมนำที่ดินมาจำนำให้แก่เจ้าของเงิน (สมัยนั้นยังไม่มีกรแยกการจำนองออกจากการจำนำ โดยยังคงเป็นการรวมทั้งการจำนองและการจำนำไว้ด้วยกันเป็นประกันหนี้โดยใช้คำรวมกันว่า “การจำนำ” ทั้งในส่วนของสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ โดยเพียงมาแยกการจำนำและจำนองในภายหลัง) โดยเริ่มแรกเจ้าของที่ดินจะส่งมอบการครอบครองที่ดินให้แก่เจ้าของเงินเหมือนสัญญาจำนำทั่วไป โดยผู้จำนำไม่ต้องเสียดอกเบี้ย ต่อมาได้พัฒนาเป็นเพียงการส่งมอบหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินเท่านั้น โดยเจ้าของที่ดินยังครอบครองที่ดิน หากผลประโยชน์ในที่ดินนั้นต่อไปตามเดิม แต่ผู้จำนำต้องเสียดอกเบี้ย ลักษณะคล้ายจำนองในปัจจุบัน แต่ยังเรียกว่า จำนำอยู่ ซึ่งรัชกาลที่ 5 ได้ประกาศเรื่องจำนำและขายฝากที่ดิน ร.ศ.118 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์การจำนำและขายฝากที่ดินต้องทำเป็นหนังสือต่อเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่และกำหนดระยะเวลาไถ่คืนรวมทั้งการบังคับคดีไว้ด้วย ซึ่งเป็นแบบอย่างในการจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 พุทธศักราช

¹¹ ร.แสงกาต์, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 2 หน้า 361.

2467 ที่ได้มีการแยกการจำนำและจำนองออกจากกันอย่างชัดเจน ดังที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันนั่นเอง

สำหรับการประกันหนี้หนี้ นั้น ดังที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า แบ่งออกเป็นสองประเภท คือ

- ก. ประกันหนี้ด้วยบุคคล* และ
- ข. การประกันหนี้ด้วยทรัพย์สิน

สำหรับในส่วนของ การประกันหนี้ด้วยทรัพย์สิน นั้น ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มี 2 ประเภทคือ การจำนำ และ การจำนอง (ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะการจำนำเท่านั้น)

การจำนำ** คือสัญญาที่ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอก ส่งมอบสังหาริมทรัพย์ที่จำนำให้แก่ผู้รับจำนำ เพื่อเป็นการประกันการชำระหนี้ สังหาริมทรัพย์ทุกชนิดสามารถนำมาใช้ในการจำนำได้ รวมทั้งสังหาริมทรัพย์ที่จำนองได้ด้วย แต่ต้องเป็นสังหาริมทรัพย์ที่ส่งมอบได้ ไม่ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เหมือนการจำนอง เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ จะต้องมีการบังคับจำนำโดยมีการบอกกล่าว¹² ให้ชำระหนี้เหมือนกับการจำนอง หากลูกหนี้เพิกเฉยไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้มีสิทธิบังคับจำนำ นำทรัพย์สินจำนำออกขายทอดตลาดได้ทันที¹³ โดยไม่ต้องดำเนินคดีทางศาลเหมือนกับการจำนอง หากบังคับจำนำได้เงินไม่พอชำระหนี้ ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบในส่วนที่เหลืออยู่¹⁴ ซึ่งต่างจากการจำนอง หากบังคับจำนองได้เงินไม่พอชำระหนี้ ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบในส่วนที่ขาดอยู่แต่อย่างใด

* ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 680 วรรคแรก บัญญัติว่า “อันว่าค้ำประกันนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลภายนอกคนหนึ่งเรียกว่าผู้ค้ำประกัน ผูกพันตนต่อเจ้าหนี้คนหนึ่งเพื่อชำระหนี้ในเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้”

** ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 747 บัญญัติว่า “อันว่าจำนำนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้จำนำ ส่งมอบสังหาริมทรัพย์สิ่งหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า ผู้รับจำนำ เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้”

¹² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 764 วรรคแรก

¹³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 764 วรรคสอง

¹⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 767 วรรคสอง

หน้าที่ของผู้รับจำนำและผู้จำนำ

2.3.1.1 หน้าที่ของผู้รับจำนำ มีดังนี้¹⁵

- 1) ทำให้ทรัพย์สินที่จำนำกลับคืนสู่สภาพเดิมเมื่อลูกหนี้ได้ชำระหนี้แล้ว
- 2) หากทรัพย์สินที่จำนำถูกขายทำให้ส่วนที่เหลือกลับคืนสู่สภาพเดิม
- 3) ต้องดูแลการเก็บเกี่ยวด้วยความระมัดระวัง (Extra diligentia) ถ้ามีดอกผลต้องเก็บเกี่ยวดอกผลนั้น นำมาชำระดอกเบี้ยก่อนจึงนำมาชำระเงินต้น หรือ อาจตกลงให้เก็บดอกผลแทนดอกเบี้ยก็ได้
- 4) เจ้าหนี้จะใช้ทรัพย์สินนั้นไม่ได้ เว้นแต่ข้อสัญญาจะยินยอมให้ใช้ได้ หากเจ้าหนี้นำไปใช้โดยไม่สุจริตมีความผิดตามกฎหมาย

2.3.1.2 หน้าที่ของผู้จำนำ มีดังนี้

- 1) จ่ายค่าใช้จ่ายที่จำเป็นที่เจ้าหนี้ได้จ่ายไปแล้ว เพื่อความจำเป็นและเพื่อประโยชน์ของทรัพย์สินจำนำ
- 2) ค่าชดเชยค่าเสียหายที่เจ้าหนี้ได้รับ จากการกระทำของทรัพย์สินที่จำนำ เช่น ทาสขโมยของ
- 3) จ่ายค่าเสียหายหากทรัพย์สินที่จำนำไม่ใช่ทรัพย์สินของลูกหนี้ ทำให้เจ้าหนี้ต้องสูญเสียหลักประกัน

2.3.2 การนำหุ้นสามัญไปจำนำเป็นประกันการชำระหนี้ ..

โดยการนำหุ้นสามัญไปเป็นประกันหนี้จากการทำธุรกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการค้า ประกันหนี้ที่ขอสินเชื่อจากบรรดาสถาบันการเงินต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็น ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน หรือ การใช้ประกอบเพื่อเป็นหลักประกันในการขอวงเงินสินเชื่อเพื่อการซื้อขายหลักทรัพย์

¹⁵ ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์ , กฎหมายประกันด้วยบุคคลและทรัพย์สิน ค้ำประกัน จำนอง จำนำ , พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2549), หน้า 23

ต่าง ๆ ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต่อบรรดาบริษัทหลักทรัพย์ต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อสะดวกต่อการซื้อขายหลักทรัพย์ของทั้งตัวผู้ต้องการซื้อขายเอง และรวมถึงบรรดาบริษัทสมาชิกเหล่านั้นด้วย เป็นต้น

ในการนำใบหุ้นไปจำหน่ายเป็นประกันหนี้ นั้น โดยสภาพแล้ว กระทำได้กรณีเป็นใบหุ้นอยู่ก่อนแล้ว ดังนั้น กรณีเป็นหุ้นชนิดไร้ใบหุ้น (Scripless) จึงไม่สามารถดำเนินการทางธุรกรรมในการจำหน่ายได้ เนื่องจากไม่มีวัตถุแห่งสิทธิที่จะนำไปจำหน่าย ดังนั้นจึงมีเพียงหุ้นที่มีใบหุ้นเท่านั้นที่สามารถธุรกรรมโดยการจำหน่ายเป็นประกันหนี้ได้

สำหรับการจำหน่ายหุ้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้เป็นพิเศษในมาตรา 750 และ 753 อยู่แล้ว

โดยสำหรับในมาตรา 750 นั้น ถือได้ว่าเป็นแบบของนิติกรรมในเรื่องของการจำหน่าย (จำหน่ายสิทธิที่มีตราสาร) นั่นคือ มาตรา 750 บัญญัติว่า “ถ้าทรัพย์สินที่จำหน่ายเป็นสิทธิซึ่งมีตราสารและมีได้ส่งมอบตราสารนั้นให้แก่ผู้รับจำหน่าย ทั้งมิได้บอกกล่าวเป็นหนังสือแจ้งการจำหน่ายแก่ลูกหนี้แห่งสิทธินั้นด้วยไซ้รู้ ท่านว่าการจำหน่ายย่อมเป็นโมฆะ”

การจำหน่ายหุ้นนั้น เมื่อพิจารณาให้ดีแล้ว จะพบว่า มิใช่การจำหน่ายใบหุ้น แต่เป็นการจำหน่ายสิทธิในหุ้นซึ่งเป็นสิทธิที่มีตราสาร คือ ใบหุ้น¹⁶ การจำหน่ายหุ้นจึงต้องปฏิบัติตามแบบที่กำหนดไว้ในมาตรา 750 กล่าวคือ

- (1) ต้องส่งมอบใบหุ้นแก่ผู้รับจำหน่าย และ
- (2) บอกกล่าวแจ้งการจำหน่ายแก่ลูกหนี้แห่งสิทธิ

สำหรับ ปพพ.มาตรา 750 นั้น เป็นแบบแห่งนิติกรรม* หากไม่ปฏิบัติตามให้ครบถ้วนตามกฎหมายที่กำหนดไว้แล้ว การจำหน่ายนั้นก็จะเป็นโมฆะ ตามมาตรา 152** แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั่นเอง

¹⁶ โสภณ รัตนกร คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย หุ้นส่วนและบริษัท. 2551. หน้า 319

* ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 750 “ถ้าทรัพย์สินที่จำหน่ายเป็นสิทธิซึ่งมีตราสารและมีได้ส่งมอบตราสารนั้นให้แก่ผู้รับจำหน่าย ทั้งมิได้บอกกล่าวเป็นหนังสือแจ้งการจำหน่ายแก่ลูกหนี้แห่งสิทธินั้นด้วยไซ้รู้ ท่านว่าการจำหน่ายย่อมเป็นโมฆะ”

** ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 152 “การใดมิได้ทำให้ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายบังคับไว้ การนั้นเป็นโมฆะ”

โดยปกติแล้ว เมื่อมีการจำหน่ายเกิดขึ้น ผู้จำหน่ายต้องส่งมอบตัวทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้รับจำหน่าย (ปพพ.มาตรา 747 : ลักษณะจำหน่าย) การส่งมอบทรัพย์สินที่จำหน่ายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจำหน่าย เพราะหากไม่มีการส่งมอบทรัพย์สิน ก็ไม่เป็นการจำหน่าย หรือ ผู้รับจำหน่ายยอมให้ทรัพย์สินที่จำหน่ายกลับไปสู่การครอบครองของผู้จำหน่าย การจำหน่ายก็จะระงับสิ้นไป (ปพพ.มาตรา 769(2)) แต่กรณีที่มีการจำหน่ายสิทธิอย่างกรณีจำหน่ายหุ้นนี้ ย่อมไม่มีตัวทรัพย์สินที่จะส่งมอบให้ผู้รับจำหน่ายยึดถือครอบครองไว้ได้ กฎหมายจึงต้องกำหนดให้ส่งมอบใบหุ้นให้ผู้รับจำหน่ายยึดถือไว้แทน

ในการจำหน่ายหุ้น ถ้าไม่มีการทำตามแบบดังกล่าวแล้ว ก็ถือเป็นโมฆะ (ปพพ.ม.747 ประมวล ม.152) ผู้ใดจะยกขึ้นอ้างเพื่อบังคับจำหน่ายหาได้ไม่ แต่แม้จะได้มีการจำหน่ายกันถูกต้องตามแบบที่กำหนดไว้แล้ว การจะยกขึ้นต่อสู้บริษัทหรือบุคคลภายนอกได้หรือไม่นั้น ต้องแยกพิจารณาว่า เป็นหุ้นชนิดระบุชื่อ หรือ หุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ

2.3.2.1 ประเภทของหุ้น

สามารถแบ่งประเภทของหุ้นได้ 2 ประเภท กล่าวคือ

ก. หุ้นชนิดระบุชื่อ

มาตรา 753 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “ถ้าจำหน่ายใบหุ้นหรือใบหุ้นกู้ชนิดระบุชื่อ ท่านห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บริษัทหรือบุคคลภายนอก เว้นแต่จะได้จดทะเบียนการจำหน่ายนั้นไว้ในสมุดของบริษัทตามบทบัญญัติทั้งหลายในลักษณะ 22 ว่าด้วยการโอนหุ้นหรือหุ้นกู้

ข. หุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ

สำหรับหุ้นออกให้แก่ผู้ถือ นั้น โอนกันได้เองโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากบริษัท (ปพพ.มาตรา 1129 วรรคแรก) และโอนกันได้โดยเพียงแต่ส่งมอบใบหุ้นให้แก่กันเท่านั้น (ปพพ.มาตรา 1135) และไม่ต้องมีการจดลงในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นด้วย การจำหน่ายหุ้นชนิดนี้จึงทำได้โดยการส่งมอบใบหุ้นเช่นกัน

ในการจำหน่ายหุ้นซึ่งทำการซื้อขายกันในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (หุ้นที่มีการซื้อขายกันได้แต่เฉพาะในตลาดหลักทรัพย์เท่านั้น) ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ.2535 ซึ่งบัญญัติไว้เป็นพิเศษ

สำหรับในส่วนของบริษัทมหาชนก็ต้องห้ามมิให้เป็นเจ้าของหุ้นหรือรับจำหน่ายหุ้นของตนเองเช่นกัน และแม้จะได้มีการแก้ไขกฎหมายให้บริษัทมหาชนสามารถเป็นเจ้าของหุ้นของตนเองได้เป็นการชั่วคราวในบางกรณี แต่ก็ยังคงห้ามมิให้รับจำหน่ายหุ้นของตนเองอยู่เช่นเดิม¹⁷

2.3.2.2 ข้อห้ามในการจำหน่ายหุ้น

ตาม ปพพ.มาตรา 1143 ห้ามมิให้บริษัทรับจำหน่ายหุ้นของตนเอง

การที่บริษัทให้เงินกู้หรือเป็นเจ้าหนี้ประการอื่น โดยยอมให้ลูกหนี้เอาหุ้นของบริษัทเองมาจำหน่ายเป็นประกันหนี้นั้น มีผลเสมือนเจ้าหนี้ยอมให้ลูกหนี้เอาทรัพย์สินของเจ้าหนี้มาเป็นประกันหนี้เหมือนกัน เพราะหุ้นเป็นหน่วยของทุนในบริษัท ทั้งบริษัทยอมไม่อาจตกลงกับผู้จำหน่ายหากไม่มีการชำระหนี้ให้ทรัพย์สินนำตกเป็นของบริษัท เพราะหากทำเช่นนั้น ก็เท่ากับว่าให้บริษัทถือหุ้นของตนเอง ซึ่งต้องห้ามโดยมาตรา 1143 แห่ง ปพพ.เช่นเดียวกัน อีกทั้งยังไปขัดกับหลักทั่วไปที่ว่า บริษัทจะได้มาซึ่งหุ้นของตนเองไม่ได้เพราะเป็นการลดทุนนั่นเอง¹⁸

2.3.3 การนำหุ้นสามัญวางเป็นประกันหนี้ (กรณีไม่มีการจำหน่าย)

การวางหุ้นสามัญเป็นประกันหนี้ (ไม่มีการจำหน่าย) โดยทั่วไป เป็นการวางเพื่อเป็นประกันหนี้ในกรณีที่มีการซื้อขายหลักทรัพย์ผ่านบรรดาสมาชิกของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ที่รู้จักกันในนามของโบรกเกอร์ : Broker) โดยที่นำหุ้นสามัญที่มีการซื้อมาในช่วงระหว่างที่มีการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นประกันในการซื้อขายหลักทรัพย์ รวมถึงในการขอเพิ่มวงเงินสินเชื่อเพื่อการซื้อขายหลักทรัพย์เพิ่มเติม โดยอาศัยหุ้นสามัญดังกล่าวนี้เป็นหลักประกันในการทำธุรกรรมนั่นเอง เนื่องจากหุ้นสามัญ ถือเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เป็นหลักประกันในการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ชนิดหนึ่ง (ส่วนเรื่องการประเมินราคานั้น โดยทั่วไปมักจะใช้ราคาตามตลาดขณะทำการซื้อขายกันเพื่อตีราคาของหลักทรัพย์ที่เป็นหุ้นสามัญแต่ละรายการเป็นหุ้นสามัญของแต่ละบริษัทไป ดังนั้นราคาหลักประกันที่เป็นหุ้นสามัญ จึงมักจะมีราคาไม่คงที่เหมือนเช่นหลักประกันที่เป็นทรัพย์สินประเภทอื่น เช่น อสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น โดยทั้งนี้ หากมีการเคลื่อนไหวของราคาหุ้นสามัญที่ทำให้มีมูลค่าลดลง

¹⁷ พ.ร.บ.บริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ.2535 มาตรา 66 , มาตรา 66/1 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.บริษัทมหาชน จำกัด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544

¹⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3119/2526 และ 1560/2527

ไปมาก ก็จำเป็นต้องมีการนำทรัพย์สินมาวางเป็นประกันเพิ่มเติมเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนั่นเอง โดยทรัพย์สินที่สามารถนำมาวางเป็นประกันเพิ่มเติม ดังกล่าวนั้น นอกเหนือจากการนำเงินสดมาวางเป็นประกันแล้ว อสังหาริมทรัพย์ หรือ หุ้นสามัญ ก็สามารถนำมาวางเป็นประกันได้เช่นกัน) ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับข้อตกลงของบรรดาสถาบัน การเงินอันหมายถึงธนาคารพาณิชย์ทั้งหลายและตลอดจนถึงบรรดาบริษัทหลักทรัพย์ต่าง ๆ จะตกลงกันกับบรรดาลูกค้าหรือนักลงทุนทั้งหลาย ซึ่งหากตกลงให้นำสิ่งใดมาวางเป็นประกันหนี้ได้โดย ไม่ขัดกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายแล้ว ก็สามารถทำได้ แต่โดยทั่วไปแล้ว ลูกค้าของบรรดาบริษัท เงินทุนต่าง ๆ มักจะมีการนำหุ้นสามัญที่ซื้อ-ขายในตลาดหลักทรัพย์ผ่านบรรดาบริษัทเงินทุน เหล่านั้นมาเป็นประกันหนี้แทบทั้งสิ้น เนื่องจากความสะดวกสบายต่อการทำธุรกรรม เนื่องจาก บรรดานักลงทุนเหล่านี้ มักมีการซื้อมาขายไปบรรดาหุ้นสามัญเหล่านั้นอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว ดังนั้น หากมีการนำเอาบรรดาหุ้นสามัญที่มีการซื้อ-ขายอยู่วางเป็นประกันหนี้ย่อมเป็นการสะดวก ต่อการทำธุรกรรมดังกล่าวนั่นเอง โดยไม่จำเป็นต้องไปหาหลักประกันประเภทอื่นมาวางเป็น ประกันแต่อย่างใด เว้นแต่หากเข้ากรณีสัดส่วนของหลักประกันต่อหนี้มีอัตราส่วนเกินกว่าที่ตลาด หลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนด ก็อาจจำเป็นต้องดำเนินการหาทรัพย์สินอื่นใดมาวางเป็น ประกันเพิ่มเติมให้แก่บรรดาบริษัทเงินทุนเหล่านั้นนั่นเอง

2.3.4 การโอนหุ้นติดภาระค้ำประกันไปตามหนี้ประณานไปยังบุคคลที่ 3 (โอนสิทธิเรียกร้อง)

สำหรับการโอนสิทธิเรียกร้องนั้น ได้มีบัญญัติไว้แล้วในประมวลแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 (ว่าด้วยเรื่องหนี้) ลักษณะ 1 หมวด 4 ว่าด้วยเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้อง ระหว่างมาตรา ที่ 303-313 ซึ่งเป็นการกล่าวถึงหลักของการโอนสิทธิเรียกร้องโดยทั่วไป มิได้มีการกล่าวถึงเรื่อง การโอนสิทธิเรียกร้องในวัตถุประสงค์แห่งสิทธิเอาไว้เป็นการเฉพาะเจาะจงแต่ประการใด อาทิ.-

มาตรา 303 สิทธิเรียกร้องนั้น ท่านว่าจะพึงโอนกันได้ เว้นไว้แต่สภาพแห่งสิทธิ นั้นเองจะไม่เปิดช่องให้โอนกันได้

ความที่กล่าวมานี้ย่อมไม่ใช่บังคับ หากคู่กรณีได้แสดงเจตนาเป็นอย่างอื่น การ แสดงเจตนาเช่นว่านี้ ท่านห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต

มาตรา 304 สิทธิเรียกร้องเช่นใด ตามกฎหมายศาลจะสั่งยึดไม่ได้ สิทธิ เรียกร้องเช่นนั้น ท่านว่าจะโอนกัน หาได้ไม่

มาตรา 306 การโอนหนี้อันจะพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง นั้น ถ้าไม่ทำเป็นหนังสือ ท่านว่าไม่สมบูรณ์ อนึ่งการโอนหนี้เช่นนั้นท่านว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้

หรือบุคคลภายนอกได้แต่เมื่อได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้หรือลูกหนี้จะได้อนุญาตด้วยในการโอนนั้น คำบอกกล่าวหรือความยินยอมเช่นว่านี้ท่านว่าต้องทำเป็นหนังสือ

ถ้าลูกหนี้ทำให้พอใจแก่ผู้โอนด้วยการใช้เงิน หรือด้วยประการอื่นเสียแต่ก่อนได้รับบอกกล่าว หรือก่อนได้ตกลงให้โอนไซ้ ลูกหนี้นั้นก็พ้นอันหลุดพ้นจากหนี้ เป็นต้น.

การโอนสิทธิเรียกร้องที่จะกล่าวถึงในที่นี้ เป็นกรณีที่มีการนำเอาลูกหนี้ที่เป็นหนี้ย่อยออกจำหน่ายให้กับแก่ผู้สนใจที่จะเข้ามาดำเนินการกับลูกหนี้รายนี้ กรณีดังกล่าวนี้ ที่เกิดขึ้นมาแล้ว คือ กรณีการโอนสิทธิเรียกร้องการเป็นเจ้าหนี้ของลูกหนี้ในกลุ่มของสถาบันการเงิน 56 แห่ง ที่ได้ถูกธนาคารแห่งประเทศไทย สั่งปิดกิจการในช่วงปี พ.ศ.2540-2542 โดย กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบ-สถาบันการเงิน อันเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย ได้มีมติพร้อมกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของบรรดาสถาบันการเงินทั้ง 56 แห่ง ดังกล่าวนั้น โดยได้มีการประชุมเจ้าหนี้ของสถาบันการเงินทั้ง 56 แห่ง และ ตามมติของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ให้ขายสิทธิเรียกร้อง นั่นคือ บรรดาลูกหนี้ของสถาบันการเงินทั้ง 56 แห่ง ให้แก่ผู้สนใจที่จะเข้ามาซื้อโดยวิธีการประมูลหนึ่งดังกล่าวเพื่อนำไปบริษัท/ บังคับคดีตามขั้นตอนของกฎหมาย โดยที่กลุ่มลูกหนี้จำนวนดังกล่าวมีอยู่จำนวนไม่น้อยที่มีหุ้นสามัญเป็นหลักประกันอยู่กับสถาบันการเงินทั้ง 56 แห่ง อันได้แก่บรรดาบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ และบริษัทเงินทุนทั้งหลายนั่นเอง ซึ่งนับแต่ได้มีการปิดกิจการสถาบันการเงินทั้ง 56 แห่งไปแล้วปรากฏว่า หุ้นสามัญที่เป็นหลักประกันดังกล่าว มีปัญหาที่ค่อนข้างมากในการบังคับคดี

สำหรับการโอนสิทธิเรียกร้องนี้ จากการศึกษ พบว่า การโอนสิทธิเรียกร้องที่จะมีผลอันลูกหนี้ได้นั้น สามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบกล่าวคือ¹⁹

1. รูปแบบที่ต้องบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้องไปยังลูกหนี้หรือลูกหนี้ให้ความยินยอมในการโอนสิทธิเรียกร้อง
2. รูปแบบที่ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้องไปยังลูกหนี้หรือลูกหนี้ให้ความยินยอมในการโอนสิทธิเรียกร้อง
3. รูปแบบพิเศษสำหรับการโอนสิทธิเรียกร้องเพื่อเป็นประกันหนี้ภายใต้มาตรา 9 ของ Uniform Commercial Code (UCC)

โดยสำหรับการโอนสิทธิเรียกร้องของไทยเรานั้น ในกรณีการโอนสิทธิเรียกร้องของสถาบันการเงิน 56 แห่งนี้ จัดว่าเป็นการโอนสิทธิเรียกร้องในรูปแบบที่ 1 คือ รูปแบบที่ต้องบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้องไปยังลูกหนี้หรือลูกหนี้ให้ความยินยอมในการโอนสิทธิเรียกร้อง แต่

¹⁹ สุดา หวังสุวรรณ. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 2551 หน้า 138.

เนื่องจากกรณีการโอนสิทธิเรียกร้องของสถาบันการเงิน 56 แห่งนี้ ไม่ใช่ประเด็นหลักในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงไม่ขอกล่าวถึงรายละเอียดในส่วนของการโอนสิทธิเรียกร้อง แต่จะกล่าวถึงเฉพาะในส่วนของหลักประกันที่ติดมากับการโอนสิทธิเรียกร้อง นั่นคือ หุ้นสามัญ อันเป็นหลักประกันในคดีที่มีการโอนสิทธิเรียกร้องนั่นเอง

ภายหลังจากการโอนสิทธิเรียกร้อง (หรือที่เข้าใจกันเป็นการทั่วไปว่า “การโอนหนี้”) หลักประกันประเภทหนึ่งที่ดีติดตามมาด้วย คือ หุ้นสามัญ โดยผลประโยชน์จากหุ้นสามัญดังกล่าว ก็ย่อมโอนมาด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของเงินปันผล หรือ ใบสำคัญแสดงสิทธิการจองซื้อหุ้น (warrant) โดยภายหลังจากการโอนสิทธิเรียกร้องไปยังผู้รับโอนแล้ว จึงเป็นหน้าที่ของผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องในอันที่จะต้องติดตามเอาผลประโยชน์จากสิทธิเรียกร้องดังกล่าวที่ติดมาในกรณีที่มีหลักประกันเป็นหุ้นสามัญ นั่นคือ เงินปันผล และรวมตลาดถึงใบสำคัญแสดงสิทธิการจองซื้อหุ้น (warrant) นั่นเอง โดยเป็นหน้าที่ของผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องที่จะต้องแจ้งไปยังศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ซึ่งเป็นนายทะเบียนของบริษัทผู้ออกหุ้นสามัญดังกล่าว (กรณีที่เป็นหุ้นที่มีการซื้อขายอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งโดยมากจะเป็นหุ้นชนิดนี้) เพื่อขอให้มีการเปลี่ยนแปลงชื่อทางทะเบียนให้เป็นชื่อของผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องเอง พร้อมทั้งต้องขอรับในส่วน of เงินปันผลที่ดีติดมากับตัวหุ้น รวมตลอดถึงการขอใช้สิทธิในการจองซื้อหุ้นตามสิทธิในใบสำคัญแสดงสิทธิการจองซื้อหุ้น (warrant) ภายในกำหนดระยะเวลาการใช้สิทธินั่นเอง ซึ่งล้วนเป็นหน้าที่ของผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องทั้งสิ้น ซึ่งหากไม่ใช้สิทธิดังกล่าวภายในกำหนดระยะเวลาแล้ว อาจสิ้นสิทธิดังกล่าวไปได้

2.3.5 การยื่นคำขอรับชำระหนี้โดยมีหุ้นสามัญเป็นทรัพย์สินหลักประกันในคดีล้มละลาย

ปกติ กรณีที่มีผู้ล้มละลาย (ภายหลังจากผ่านการถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด) ย่อมต้องเข้าสู่กระบวนการ / ขั้นตอนการยื่นคำขอรับชำระหนี้โดยเป็นหน้าที่ของบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายที่ต้องดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพื่อเป็นการแสดง / การใช้สิทธิของตนเอง ไม่เช่นนั้น อาจต้องเสียสิทธิอันพึงมีพึงได้ของตนไปได้

เป็นกรณีที่ลูกหนี้ที่ถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายจำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการในการยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายล้มละลายคือ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2478 โดยการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีนั้น ๆ บรรดาเจ้าหนี้ที่มีหลักประกันที่เป็นของลูกหนี้ที่ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดเหล่านั้น มีหุ้นสามัญเป็นประกันหนี้ อยู่ ก็จะต้องระบุไว้ในคำขอรับชำระหนี้ว่า เป็นหนี้ที่มีหุ้นสามัญใดบ้างเป็นประกันหนี้

มีจำนวนหุ้นเท่าใด พร้อมทั้งยื่นเอกสารความมีอยู่แห่งหนึ่งและรวมถึงใบหุ้นหลักประกันดังกล่าว ให้ไว้แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ด้วย เพื่อให้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สามารถตรวจสอบและ ดำเนินการทำความเข้าใจเพื่อเสนอศาลเพื่อดำเนินการนำหุ้นหลักประกันดังกล่าวทำการบังคับคดี โดยการนำออกขายเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้เข้ามาตามกระบวน การต่อไป

สำหรับในส่วนของหลักประกันในคดีล้มละลาย โดยมีหุ้นเป็นหลักประกันในคดี ที่ได้มีการยื่นคำขอรับชำระหนี้ นั้น เนื่องจากเป็นทรัพย์สินหลักประกันที่มีสถานะติดตัวตามลูกหนี้ที่ ล้มละลายไปด้วย ดังนั้น จึงมีสถานะติดตัวไปทั้งในส่วนของผลประโยชน์ของหุ้นด้วย นั่นคือ ทั้ง ในส่วนของเงินปันผลอันจะเกิดขึ้นในอนาคต หรือ กำลังเกิดขึ้นอยู่ระหว่างที่ลูกหนี้มีสถานะ ล้มละลาย รวมตลอดถึงผลประโยชน์อื่นที่มีตัวตน เช่น ใบสำคัญแสดงสิทธิ (warrant) ก็ย่อม ติดตัวมากับหุ้นดังกล่าวด้วย โดยในส่วนของเงินปันผลนั้น จะมากหรือน้อยเพียงใดย่อมแล้วแต่ที่ ประชุมของบริษัทผู้ออกหุ้นดังกล่าว และในส่วนของใบสำคัญแสดงสิทธิ (warrant) ก็ย่อมแล้วแต่ ระยะเวลาในการใช้สิทธิที่ได้กำหนดไว้โดยบริษัทที่ทำการออกใบสำคัญแสดงสิทธิ (warrant) หรือก็คือบริษัทผู้ออกหุ้นดังกล่าวนั่นเองในอันที่จะกำหนดว่า จะอนุญาตให้สามารถใช้สิทธิได้ ภายในระยะเวลาเพียงใด

2.4 ข้อสังเกตการณ์ฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหลักทรัพย์ (Scriptless)

ตามที่ได้เคยกล่าวไว้ช่วงต้นแล้วว่า ธุรกรรมอันเกี่ยวข้องกับหุ้นสามัญนั้น นับวันมีแต่จะมีความก้าวหน้า หลากหลายและสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในปัจจุบัน มี กระแสความเปลี่ยนแปลงไปสู่การเชื่อมโยงกันในลักษณะที่ไร้พรมแดนมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุ ด้านเทคโนโลยีหรือจะเกิดจากความร่วมมือกันในลักษณะของการที่แต่ละฝ่ายพยายามสร้างความ เป็นพันธมิตรเข้าหากัน ทั้งนี้เพื่อจักได้ตอบสนองความต้องการของเหล่าบรรดานักลงทุนทั้งหลายได้ เต็มที่ด้วยบริการที่ทรงประสิทธิภาพไม่ว่าจะด้วยความถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็ว และรวมถึงต้นทุนต่ำ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในแต่ละฝ่าย ยังผลให้ในโลกปัจจุบัน แต่ละประเทศทั่วโลก พยายามสร้างหน่วยงานที่มีผลกระทบโดยตรงถึงงานด้านตลาดทุนของประเทศของตน เพื่อ ผลักดันให้ตลาดทุนหรือธุรกรรมอันเกี่ยวเนื่องกับตลาดทุนของประเทศของตนมีศักยภาพในอันที่ จะสามารถแข่งขันกับตลาดทุนต่าง ๆ ในโลกปัจจุบันได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและจากการศึกษา แนวโน้มของต่างประเทศแล้ว จะพบว่า ปัจจัยสำคัญหนึ่งที่สามารถผลักดันและส่งเสริมให้แต่ละ ประเทศสามารถดำเนินการพัฒนาตลาดทุนหรือธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับตลาดทุนให้เกิดประสิทธิภาพ

นั่นคือ การให้ความสำคัญในเรื่องของ การฝากหลักทรัพย์ในระบบที่เรียกว่า ระบบ “ไร้ใบหุ้น” หรือ Scripless นั่นเอง

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปอยู่แล้วว่า ธุรกรรมสำคัญประการหนึ่งของบรรดาบริษัททั้งหลาย คือ การออกใบหุ้นให้แก่ผู้ถือหุ้น เพื่อใช้เป็นหลักฐานการที่แสดงว่าแต่ละคนมีส่วนหรือหุ้นส่วนในบริษัทนั้น ๆ เพียงใด เดิมทีการออกใบหุ้นมักนิยมออกเป็นเอกสารหลักฐานโดยผู้ถือหุ้นถือไว้ในมือตนโดยผู้ถือหุ้นต้องเป็นคนเก็บรักษาใบหุ้นเอาไว้เอง แต่ระยะหลัง ได้มีแนวโน้มที่จะให้มีการเก็บใบหุ้นในลักษณะของการที่รายชื่อเฉพาะทางทะเบียนโดยจะมีนายทะเบียนเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บว่า ใครมีหุ้นอยู่จำนวนเท่าใดโดยมีระบบการจัดเก็บที่เป็นระบบระเบียบไว้ ดังนั้น กรณีหากมีการแก้ไขรายชื่อผู้ถือหุ้นหรือจำนวนหุ้น โดยระบบดังกล่าว นายทะเบียนจะเป็นผู้ดำเนินการให้โดยแนวโน้มจะมีการขอออกใบหุ้นลดลง และมีการจัดเก็บใบหุ้นในลักษณะดังกล่าวซึ่งเรียกว่า การฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหุ้น (Scripless) ซึ่งจะช่วยลดขั้นตอนและความยุ่งยากรวมตลอดถึงเพิ่มความสะดวกให้แก่บรรดานักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ อีกทั้งยังรวมไปถึงผู้ถือหุ้นได้มากขึ้นด้วย

ดังนั้น หากจะสรุปความหมายคำว่า การฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหุ้น (Scripless) แล้ว จึงสามารถสรุปได้ว่า หมายถึง “การฝากหลักทรัพย์โดยการบันทึกข้อมูลหลักทรัพย์ของผู้ฝากและเก็บรักษาในระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ลงทุนและสะดวกต่อการส่งมอบหลักทรัพย์เนื่องจากไม่ต้องมีการส่งมอบหรือรับมอบใบหลักทรัพย์”

ในระบบการฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหลักทรัพย์²⁰ (Scripless) นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แบบ กล่าวคือ

2.4.1 Immobilization

เป็นการฝากหลักทรัพย์โดยบันทึกข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์และมีการเก็บรักษาใบหลักทรัพย์ (ใบหุ้น) ในห้องมั่นคง เมื่อต้องการถอนใบหลักทรัพย์ออกจากระบบก็สามารถนำใบหลักทรัพย์ดังกล่าวที่เก็บไว้ในห้องมั่นคงมาใช้ได้

2.4.2 Dematerialization

เป็นการฝากหลักทรัพย์โดยบันทึกข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์และไม่มีการเก็บ

²⁰ Securities Industry Association ,2004 , Securities Industry Immobilization & Dematerialization Implementation Guide : The Phase one of the Stock Certificate

รักษาใบหลักทรัพย์ (ใบหุ้น) ในห้องมั่นคง การฝากหลักทรัพย์แบบนี้ในบางประเทศจะไม่มีการออกใบหลักทรัพย์เลย

หลักทรัพย์ทั้งสองประเภทดังกล่าวนี้ มิได้ทำให้การจำหน่ายหุ้นแตกต่างกันในทางปฏิบัติ โดยสามารถจะจำหน่ายด้วยวิธีและหลักการเดียวกัน คือ หุ้นที่นำไปจำหน่ายต่อผู้รับจำหน่าย จะต้องส่งมอบใบหุ้นให้แก่ผู้รับจำหน่ายด้วย การส่งมอบจะทำโดยที่บริษัทสมาชิกจะต้องเปิดบัญชีแยกการจำหน่ายไว้ต่างหากจากบัญชีฝากหุ้นที่มีอยู่ โดยไม่ต้องส่งมอบใบหุ้นให้ผู้รับจำหน่ายแบบการจำหน่ายทั่วไป เพราะหุ้นได้ฝากไว้กับศูนย์รับฝากหลักทรัพย์อยู่แล้ว แต่ทั้งสองวิธีนี้มีผลแตกต่างในด้านกฎหมายว่า จะเป็นการจำหน่ายหุ้นตามความหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่เป็นบทกฎหมายทั่วไปหรือไม่ เพราะการส่งมอบโดยที่หุ้นได้ฝากไว้สามารถจะใช้วิธีการส่งมอบด้วยวิธีการบันทึกทางบัญชีนั้น ไม่ได้ส่งมอบด้วยการหยิบยื่นหรือส่งไปให้ ทั้งนี้ การรับฝากจะเป็นการรับฝากแบบมีใบหุ้นกับการฝากหุ้นแบบมีใบหุ้นใบใหญ่ใบเดียว ฉะนั้น การส่งมอบหุ้นที่ฝากจึงแตกต่างกันในทางทฤษฎี การฝากหุ้นแบบแรกมีใบหุ้นที่ฝากไว้จริง วิธีการส่งมอบสามารถใช้วิธีการแสดงเจตนาก็ได้ แต่การฝากหุ้นในวิธีการที่สองซึ่งมีใบฝากหุ้นใบเดียวหรือเป็นใบรับจะถือว่าเป็นการส่งมอบใบหุ้นโดยการแสดงเจตนาส่งมอบได้หรือไม่เพราะหุ้นที่ฝากไม่มีใบหุ้น

ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ได้ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการรับฝากหุ้นจากสมาชิก ซึ่งสมาชิกที่นำหุ้นมาฝาก จะต้องมีข้อตกลง และสัญญา กับศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ไว้ในสัญญารับฝากหุ้น ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์จะทำหน้าที่ช่วยเก็บรักษาหุ้น ส่งมอบและรับมอบหุ้นเพื่อเข้าบัญชีให้กับสมาชิกโดยคิดค่าบริการจากบรรดาสมาชิก การดำเนินกิจการของศูนย์รับฝากหลักทรัพย์จึงเข้าลักษณะของการฝากหลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 657

สำหรับในประเทศไทยเอง การฝากหลักทรัพย์ที่เป็นระบบไร้ใบหลักทรัพย์นั้น เป็นแบบหลัง นั่นคือ เป็นแบบ Dematerialization โดยนำข้อมูลจากใบหลักทรัพย์มาบันทึกข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์ และยกเลิกใบหลักทรัพย์ซึ่งไม่มีการเก็บรักษาใบหลักทรัพย์ไว้ในห้องมั่นคง เมื่อมีการถอนหลักทรัพย์ออกจากระบบ จะต้องออกใบหลักทรัพย์ใหม่

จากการศึกษาการฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหลักทรัพย์ของศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ของต่างประเทศในกลุ่มประเทศ อาทิ อเมริกา ยุโรป และเอเชีย สามารถจัดกลุ่มประเทศตามปริมาณและมูลค่าการฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหลักทรัพย์ได้เป็น 3 กลุ่มดังนี้-

1. ประเทศที่มีการฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหลักทรัพย์อย่างสมบูรณ์ (ร้อยละ 100) คือ ประเทศฝรั่งเศส ตุรกี มาเลเซีย และ ออสเตรเลีย
2. ประเทศที่มีการฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหลักทรัพย์ในสัดส่วนที่สูง (ร้อยละ 85-99) คือ ประเทศสเปน อิตาลี อังกฤษ สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ ใต้หวัน และ เกาหลีใต้

3. ประเทศที่มีนโยบายในการส่งเสริมการฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหลักทรัพย์ (น้อยกว่าร้อยละ ๘๕) คือ ประเทศฮ่องกง อินเดีย และ ญี่ปุ่น

2.4.3 ประโยชน์ของการฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหลักทรัพย์

การฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหลักทรัพย์ มีประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้ลงทุน บริษัทหลักทรัพย์ และ บริษัทผู้ออกหลักทรัพย์ดังนี้.-

2.4.3.1.1 ประโยชน์ของการฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหลักทรัพย์ (Scripless) ต่อผู้ลงทุน คือ.-

- 1) ลดภาระการจัดเก็บใบหลักทรัพย์ ลดความเสี่ยงในเรื่องใบหลักทรัพย์สูญหาย ชำรุด หรือ การปลอมแปลงใบหลักทรัพย์
- 2) อำนวยความสะดวกและทำให้เกิดสภาพคล่องในการซื้อขายหลักทรัพย์ให้ เป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็ว
- 3) การโอนหลักทรัพย์สามารถทำได้รวดเร็ว ไม่ต้องรอใบหลักทรัพย์ซึ่งบางครั้ง อาจเสียเวลาและยุ่งยากในการออกใบหลักทรัพย์แต่ละครั้ง
- 4) ในการจองซื้อหลักทรัพย์เพิ่มทุน หรือ จองซื้อหลักทรัพย์ใหม่ ผู้ลงทุนสามารถ นำหลักทรัพย์มาขายในตลาดหลักทรัพย์ได้รวดเร็วขึ้น โดยที่ไม่ต้องรอการออกใบหลักทรัพย์แต่ อย่างไม่

2.4.3.2 ประโยชน์ของการฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหลักทรัพย์ (Scripless) ต่อบริษัทหลักทรัพย์ คือ.-

- 1) ลดต้นทุนในการจัดเก็บเอกสารในห้องมั่นคง ค่าใช้จ่ายในการส่งเอกสาร เช่น ค่าพนักงานเดินเอกสาร ค่าขนส่งทางไปรษณีย์ เป็นต้น
- 2) ลดความเสี่ยงเกี่ยวกับการสูญหายและการปลอมแปลงของใบหลักทรัพย์
- 3) ทำให้เกิดสภาพคล่องในการซื้อขาย

2.4.3.3 ประโยชน์ของการฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหลักทรัพย์ (Scripless) ต่อบริษัทจดทะเบียน คือ.-

- 1) ลดต้นทุนในการดำเนินการ เช่น การพิมพ์ การจัดส่งใบหลักทรัพย์ไปยัง ผู้ถือหุ้น การจัดการใบหลักทรัพย์ ตลอดจนช่วยลดเวลาและต้นทุนในการดำเนินการเกี่ยวกับ ค่าใช้จ่ายด้านอื่น ๆ เช่น การเพิ่มทุน การแตกพาร์ (แตกราคาหุ้นให้ย่อยลงไป ทำให้หุ้นมีราคา ลดลงแต่มีปริมาณเพิ่มขึ้น) เนื่องจากทำได้โดยง่ายโดยไม่ต้องจัดพิมพ์ใบหลักทรัพย์ใหม่ อีกทั้งยัง

เป็นการลดขั้นตอน/กระบวนการในการที่จัดต้องออกไปห้กรณีที่บริษัทผู้ถือหุ้นตั้งอยู่ในต่างจังหวัด ด้วย (เนื่องจากกรณีหากเป็นบริษัทที่ตั้งอยู่ในต่างจังหวัด การดำเนินการออกไปห้ต้องไปออก ณ ที่ตั้งของบริษัทนั้น ๆ) เป็นต้น

2) ลดปัญหาการปลอมแปลงของใบหลักทรัพย์ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงได้

3) ลดต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการสูญหายของใบหลักทรัพย์ รวมทั้งการสอบถามข้อมูลจากผู้ถือหุ้นเกี่ยวกับใบหลักทรัพย์

2.4.3.4 ประโยชน์ของการฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหลักทรัพย์ (Scripless)

ต่อการบังคับคดี คือ.-

1) ลดภาระการพิสูจน์เอกสารของเจ้าพนักงานบังคับคดี ซึ่งอาจไม่มีความชำนาญพอด้านการตรวจสอบใบหลักทรัพย์ที่มีการออกในตลาด

2) สะดวกต่อการดำเนินการในชั้นบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี อีกทั้งไม่ต้องระวังดูแลรวมถึงการเก็บรักษาใบหลักทรัพย์ภายหลังจากการยึด(ลดภาระการดูแลและรักษาใบหลักทรัพย์)

ปัจจุบัน ประเทศไทยได้มีการปรับตัวจากการอยู่ในกลุ่มที่ 3. คือ กลุ่มประเทศที่มีนโยบายในการส่งเสริมการฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหลักทรัพย์ (น้อยกว่าร้อยละ 85) เข้าสู่กลุ่มที่ 2. คือ ประเทศที่มีการฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหลักทรัพย์ในสัดส่วนที่สูง (ร้อยละ 85-99) แล้ว โดยปัจจุบัน อยู่ที่ 87 % (จากที่เมื่อต้นปี พ.ศ.2552 อยู่ที่ 85 %) ซึ่งเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (แก้ไขครั้งที่ 3) พ.ศ.2551 อีกทั้งยังเป็นไปตามแนวโน้มของตลาดตราสารทุนของต่างประเทศที่อยู่ระหว่างการปรับตัวให้เข้าสู่กลุ่มที่ (1) คือ ประเทศที่มีการฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหลักทรัพย์อย่างสมบูรณ์ (ร้อยละ 100) นั่นเอง

ดังนั้น กรณีที่ในอนาคตอันไม่ไกลนับจากนี้ จำเป็นที่จะต้องสร้างระบบ หรือกระบวนการในการบังคับคดีที่มีความพร้อมเพื่อที่จะได้รองรับการบังคับคดีเข้ากับหุ้นสามัญที่พัฒนาเป็นหุ้นประเภท ไร้ใบหุ้น (Scripless) ซึ่งอาจไม่ได้มีเฉพาะเพียงหุ้นสามัญเท่านั้น แต่อาจรวมถึงตราสารอื่น ๆ ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับหุ้นสามัญก็อาจอยู่ในรูปของเอกสารไร้ใบ (Scripless) ก็ได้ อาทิ หุ้นกู้ต่าง ๆ หรือ บรรดาตราสารหนี้ต่าง ๆ ซึ่ง ควรที่จะต้องมีการบังคับคดีที่ทันต่อสภาพของทรัพย์สินหรือธุรกรรมประเภทนี้ ทั้งนี้ เหตุผลย่อมบ่งบอกในตัวเองแล้วนั่นก็คือ

เพื่อที่จะได้สามารถรองรับบรรดาธุรกรรมใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นหรือที่เปลี่ยนแปลงไปนั่นเอง (ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้ จะได้ข้อกล่าวถึงต่อไปในบทที่ 5 และ 6 ช่วงท้ายตามลำดับ)

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักเกณฑ์ / วิธีการและ การใช้สิทธิเพื่อบังคับกับหุ้นสามัญ

ความนำ

ปัญหาในการบังคับคดีเอาหุ้นสามัญดังกล่าวนี้ ดูเหมือนไม่ยุ่งยากอะไรนัก แต่เมื่อต้องมีการลงมือดำเนินการเพื่อการปฏิบัติจริงในส่วนของรายละเอียด กลับเกิดปัญหาค่อนข้างมากพอสมควร (ทั้งในทางปฏิบัติและปัญหาในทางข้อกฎหมาย) เนื่องจากหุ้นสามัญนั้น ถือได้ว่า เป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งที่สามารถนำไปใช้เป็นหลักประกันได้ ราคาของหุ้นสามัญอาจมีความแตกต่างกันไปแล้วแต่สภาพหรือความต้องการของตลาด (นั่นคือผู้ที่ต้องการซื้อเพื่อมีไว้ในครอบครอง และ ผู้ที่มีอยู่ในความครอบครองแล้วต้องการขาย) เมื่อต้องนำหุ้นสามัญมาเข้าสู่กระบวนการบังคับคดี จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงกับสภาพปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเจ้าของกรรมสิทธิ์ในหุ้น , ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากหุ้น (ทั้งในส่วนตัวเงินและที่ไม่เป็นตัวเงิน อาทิ ใบสำคัญแสดงสิทธิ์ เป็นต้น) , ผู้ที่สามารถใช้สิทธิความเป็นเจ้าของในหุ้นดังกล่าว หรืออื่นๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาทางข้อกฎหมายที่หลายประเด็นยังไม่สามารถหาข้อยุติได้

ดังนั้น หากสภาพเศรษฐกิจซึ่งมีแนวโน้มว่า จะต้องมีการนำหุ้นสามัญมาประกอบการทำธุรกรรมในทางธุรกิจมากขึ้น ความสลับซับซ้อนของธุรกรรมทั้งหลาย ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องนำเอาหุ้นสามัญดังกล่าวนี้เข้าไปเกี่ยวข้องกับบรรดาธุรกรรมเหล่านั้น ซึ่งปัญหาความยุ่งยากย่อมเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงเห็นควรได้มีการนำเอาวิธีการบังคับคดีหุ้นสามัญ มาศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในทางกฎหมายว่าจะสามารถดำเนินการหรือแก้ไขให้มีความชัดเจนได้อย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นและเพื่อเป็นการทำปัญหาที่ไม่ชัดเจนให้มีความชัดเจนเพื่อจักได้หาทางแก้ไขได้ในอนาคตอันใกล้ เพื่อสนองตอบกับระบบเศรษฐกิจและธุรกรรมต่าง ๆ ในสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปนั่นเอง

3.1 การเริ่มต้นบังคับคดี

3.1.1 เหตุแห่งการบังคับคดี

ตามกฎหมายของประเทศไทย ภายหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาแล้ว

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 271 ได้บัญญัติถึงผู้มีอำนาจในการขอให้มีการบังคับคดีไว้ คือ คู่ความหรือบุคคลที่เป็นฝ่ายชนะคดี ซึ่งเรียกว่า “เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา” ส่วนผู้ที่ถูกบังคับคดีคือ คู่ความหรือบุคคลที่แพ้คดี ซึ่งเรียกว่า “ลูกหนี้ตามคำพิพากษา” อนึ่ง ตามมาตรา 271 นี้ ไม่ได้บัญญัติว่า ผู้ชนะคดีหรือเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจึงอาจเป็นโจทก์หรือจำเลยในคดีนั้น หรือ เป็นบุคคลภายนอกซึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีนั้นก็ได้ เช่น เข้ามาในฐานะผู้ร้องสอดหรือผู้ร้องชดทรรพก็ได้ นั่นย่อมขึ้นอยู่กับ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั่นเอง

3.1.2 ความหมายของการบังคับคดี

การเริ่มต้นการบังคับคดี เริ่มจาก ภายหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้วหากยังไม่มีชำระหนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าว เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาก็จะดำเนินการขอศาลให้มีการออกคำบังคับ (ยกเว้นกรณีที่มีการประนีประนอมยอมความกันในชั้นศาล นั่นย่อมหมายถึงคู่ความอันได้แก่โจทก์และจำเลยพร้อมใจกันไปที่ศาลที่พิจารณาคดี ก็จะข้ามขั้นตอนการออกคำบังคับโดยสามารถออกหมายบังคับได้ทันที) นั่นคือการเริ่มต้นในการบังคับคดีแล้ว โดยเมื่อมีการขอออกคำบังคับและได้มีการส่งคำบังคับหรือที่เรียกกันว่า ส่งหมายให้แก่จำเลยโดยชอบตามกระบวนการแล้ว หากยังไม่มีชำระหนี้ก็ขอให้มีการออกหมายบังคับคดีเพื่อนำหมายบังคับคดีนี้ ไปทำการยึด/อายัดทรัพย์สินของจำเลยได้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลโดยอาศัยหมายบังคับคดีดังกล่าวนี้เอง

3.1.3 กรณีที่ต้องออกหมายบังคับคดี

ตามบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ม.275 ได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเป็นผู้ขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีให้เพราะหนี้ตามคำพิพากษาเป็นหน้าที่ศาลรับรองและรับบังคับบัญชาให้เจ้าหน้าที่ แต่เป็นสิทธิของเจ้าหน้าที่ที่ต้องการบังคับคดี หากไม่ขอต่อศาลให้ดำเนินการบังคับและศาลก็ไม่อาจบังคับให้คำพิพากษาได้ ซึ่งต่างจากการออกคำบังคับซึ่งเป็นหน้าที่ของศาลที่ต้องออกเองเมื่อมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง เว้นแต่กรณีไม่ต้องมีการบังคับ¹

3.1.4 ข้อความในหมายบังคับคดี

คำขอให้ออกหมายบังคับคดีต้องระบุโดยชัดแจ้งตาม ป.วิ.แพ่ง ม.275

¹ ประพนธ์ ศาตะมาน , คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 , หน้า 130 -131

และมีข้อเท็จจริงครบถ้วนว่า คำบังคับได้ส่งให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว หรือลูกหนี้ได้ลงชื่อไว้เป็นสำคัญและระยะเวลาที่ศาลกำหนดให้ปฏิบัติตามคำบังคับได้ล่วงพ้นไปแล้วโดยลูกหนี้เพิกเฉยไม่ปฏิบัติตาม พร้อมทั้งคำขอมีข้อความครบถ้วน² ดังนั้น จึงต้องมีข้อความดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

- 1) คำชี้ขาดแห่งคำพิพากษาหรือคำสั่งซึ่งจะขอให้มีการบังคับคดีนั้นมีว่าอย่างไร
- 2) จำนวนเงินหรือราคาทรัพย์สินที่ยังไม่ได้ชำระตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น มีเท่าใด
- 3) วิธีการบังคับคดีซึ่งประสงค์จะขอให้ออกหมายนั้นอย่างไร เช่น ขอให้ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

3.1.5 กำหนดเวลาในการบังคับคดี

การบังคับคดี หากผู้แพ้คดีหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษา ไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งทั้งหมด คือ ไม่ยอมปฏิบัติตามเลย หรืออาจมีการปฏิบัติบ้างแต่เป็นการปฏิบัติเพียงบางส่วน ผู้ชนะคดีหรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาย่อมขอขอให้บังคับคดีได้ภายในเวลา 10 ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 271 ส่วนการที่จะบังคับคดีโดยการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลยหรือลูกหนี้ ก็ย่อมสุดแต่แต่ความต้องการของผู้ชนะคดีนั่นเอง

3.1.6 การบังคับคดีโดยการยึดและจำหน่ายทรัพย์สิน

กรณีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชำระเงินจำนวนหนึ่งนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจรวบรวมเงินให้พอชำระตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ดังนี้.-

1) การยึดทรัพย์สิน

การยึดทรัพย์สิน คือการเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาเพื่อดำเนินการตามกฎหมายเพื่อให้บรรลุผลตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล³ ซึ่งโดยปกติการยึดนั้น เป็นวิธีการที่ใช้เมื่อทรัพย์สินนั้นเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาและมีตัวตนอยู่ที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 276

³ ประพนธ์ ศาตะมาน , คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4, หน้า 198

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ได้ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำการยึดทรัพย์ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก ในวันทำการงานปกติ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน โดยได้รับอนุญาตจากศาล (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 279)

ก่อนกระทำการยึดทรัพย์ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแสดงหมายบังคับคดีต่อลูกหนี้ตามคำพิพากษา ถ้าไม่ปรากฏตัวลูกหนี้ ให้แสดงต่อบุคคลที่อยู่ในสถานทีนั้น

การยึดทรัพย์สินของลูกหนี้นั้น เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาที่ต้องสืบให้รู้ว่า ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีทรัพย์สินอะไรบ้าง ซึ่งตามคำพิพากษาฎีกาที่ 481/2514 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า หากทรัพย์สินนั้นเป็นของลูกหนี้แล้วก็ย่อมนำยึดได้ทั้งสิ้น ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 กรณี

ก. การยึดเอกสารหรือสังหาริมทรัพย์มีรูปร่าง

ข. การยึดอสังหาริมทรัพย์

โดยทั้งนี้ ในหมวด 2 มาตรา 303 ป.วิ.แพ่ง ได้บัญญัติถึงการยึดเอกสารและสังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่างของลูกหนี้ตามคำพิพากษาให้จัดทำโดย-

(1) นำเอาเอกสารหรือทรัพย์สินนั้นมาและฝากไว้ ณ สถานที่ใดหรือแก่บุคคลใดตามที่เห็นสมควร

(2) มอบไว้ในความอารักขาของลูกหนี้ตามคำพิพากษาโดยความยินยอมของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา หรือมอบไว้ในอารักขาของบุคคลอื่นซึ่งครอบครองทรัพย์สินนั้นอยู่ และแจ้งการยึดนั้นให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลเช่นว่านั้นทราบ กับต้องทำให้การยึดนั้นเห็นเป็นประจักษ์แจ้ง โดยการประทับตราหรือกระทำโดยวิธีอื่นใดที่เห็นสมควร

(สำหรับการยึดอสังหาริมทรัพย์ จะไม่ขอล่าไว้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เนื่องจากไม่เกี่ยวข้องกับหัวข้อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้)

สำหรับวิธีการดำเนินการยึดทรัพย์ของเจ้าพนักงานบังคับคดีนั้น มีหลักและขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ก. การตรวจรับสำนวน

เมื่อมีเจ้าหน้าที่มายื่นคำขอยึดทรัพย์ เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องรีบดำเนินการดังต่อไปนี้กล่าวคือ

- ตรวจสอบหมายบังคับคดี เพื่อรับทราบคำสั่งศาลว่า มีคำสั่งให้ดำเนินการบังคับคดีโดยวิธีการใด รวมไปถึงเพื่อทำการตรวจสอบระยะเวลาในการใช้สิทธิในการบังคับคดี

ด้วย โดยหากมีระยะเวลาเกินกว่า 10 ปีไปแล้วนับจากวันที่มีคำพิพากษาหรือมีคำสั่ง ถือว่าขาดอายุความในการบังคับคดีไปแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีก็จะไม่ดำเนินการบังคับคดีให้ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 271) ทั้งนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องตรวจสอบหมายบังคับคดีด้วยว่า เป็นหมายบังคับคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลใด เพื่อส่งมอบให้เจ้าพนักงานบังคับคดีที่มีหน้าที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่ดังกล่าวดำเนินการยึดอายัดทรัพย์สินดังกล่าว ซึ่งหากหมายกำหนดให้ยึดอายัดทรัพย์สินใด โดยเฉพาะเจาะจง ก็ต้องปฏิบัติตามหมายนั้นโดยเคร่งครัด ในกรณี หากเป็นกรณีหมายยึดทรัพย์ชั่วคราว ก็ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการยึดทรัพย์สินของจำเลยไว้เป็นการชั่วคราว หน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีก็ต้องดำเนินการยึดทรัพย์สินตามที่ศาลสั่งมาโดยเฉพาะเจาะจง จะยึดทรัพย์สินอื่นนอกจากที่กล่าวมาให้หมายไม่ได้ และประการสำคัญ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะไปปรับชำระหนี้ไว้แทนไม่ได้

- ตรวจสอบคำขอยึดทรัพย์สิน การพิจารณาคำขอยึดทรัพย์สินเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะอาจต้องพิจารณาหรือวินิจฉัยว่า เจ้าพนักงานบังคับคดีจะทำการยึดทรัพย์สินได้หรือไม่ ทรัพย์สินอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีหรือไม่ ซึ่งเป็นการวินิจฉัยในเบื้องต้น หากเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นว่า เมื่อยึดแล้วจะไม่สามารถโอนกรรมสิทธิ์ให้ผู้ซื้อได้ก็จะไม่อนุญาตให้ทำการยึดได้ (เช่น กรณีเป็นที่ดินในป่าสงวนแห่งชาติอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ซึ่งในที่นี้จะไม่ขอกล่าวถึง)

- คำนวณยอดหนี้สินโดยประมาณรวมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมในคดี ซึ่งลูกหนี้หรือจำเลยในคดีจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมดเทียบเคียงกับราคาทรัพย์สิน ซึ่งเจ้าหนี้ประสงค์ที่จะดำเนินการยึดเพื่อให้การยึดทรัพย์สินไม่เกินไปกว่าที่ลูกหนี้หรือจำเลยจะต้องรับผิดชอบเอง

- ตรวจสอบเรื่องเขตอำนาจศาล โดยพิจารณาว่า ทรัพย์ที่จะยึดต้องอยู่ในเขตอำนาจของศาลใด เพราะตามกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้ศาลใช้อำนาจนอกเขตศาล หากกรณีทรัพย์ที่จะยึดอยู่นอกเขตอำนาจศาล ก็ต้องดำเนินการในเรื่องการบังคับคดีแทนหรือการบังคับคดีข้ามเขตอำนาจศาล

- ให้ผู้นำยึดวางเงินประกันค่าใช้จ่ายในการบังคับคดีซึ่งปัจจุบันมีอัตราวางเงินค่าใช้จ่ายเรื่องละ 2,500.-บาท

ข. วิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการยึดทรัพย์ข้ามเขตอำนาจศาล

- ปกติจะเกิดกรณีเช่นนี้ในการยึดบรรดาสังหาริมทรัพย์ ส่วนกรณีการยึด

สังหาริมทรัพย์ โดยเฉพาะในส่วนของหุ้นสามัญนั้น มักไม่มีกรณีนี้เกิดขึ้น จึงไม่ขอกล่าวถึง ณ ที่นี้

ก. วิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการบังคับคดีแทน

- ปกติจะเกิดกรณีเช่นนี้ในการยึดบรรดาอสังหาริมทรัพย์ ส่วนกรณีการยึดอสังหาริมทรัพย์ โดยเฉพาะในส่วนของหุ้นสามัญนั้น มักไม่มีกรณีนี้เกิดขึ้น จึงไม่ขอกล่าวถึง ณ ที่นี้ (เช่นเดียวกับกรณีการยึดทรัพย์ข้ามเขตอำนาจศาล)

ข. การยึดทรัพย์ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

ค. การออกไปทำการยึด

โดยปกติแล้ว ในการยึดหุ้นสามัญนั้น มักจะเป็นการยึด ณ ที่ทำการ (หรือที่เรียกกันว่า “ยึดบนโต๊ะ”) ดังนั้น จึงมักจะไม่มี การออกไปทำการยึดนอกสถานที่แต่อย่างใด

2) การจำหน่ายทรัพย์สิน

2.1.1 การขายทอดตลาดทรัพย์

2.1.2 การร่างประกาศขาย

2.1.3 คำเตือนผู้ซื้อ

2.1.4 วิธีการขาย

2.1.5 การจัดทำรายงานการขาย (ทำเฉพาะกรณีการขายอสังหาริมทรัพย์)

2.1.1 การขายทอดตลาดทรัพย์

การจำหน่ายทรัพย์สิน เป็นขั้นตอนที่ดำเนินการโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี เช่นเดียวกับการยึดทรัพย์สิน แต่ต้องดำเนินการภายหลังขั้นตอนการยึดทรัพย์สินเป็นที่เรียบร้อยแล้วเท่านั้น ไม่เช่นนั้นก็จะไม่สามารถดำเนินการในการจำหน่ายทรัพย์สินได้

สำหรับขั้นตอนการจำหน่ายทรัพย์สินนั้น เริ่มต้นด้วยการจัดทำประกาศขายทอดตลาดทรัพย์ ก่อนร่างประกาศขายทอดตลาด เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องตรวจสอบก่อนว่ามีการปฏิบัติตามขั้นตอนที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 303 และ 304 กำหนดไว้หรือยัง เช่น ได้มีการแจ้งการยึดทรัพย์ให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษา และรวมถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ทราบหรือยัง (ป.วิ.แพ่ง ม.287) ซึ่งผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่

ก. เจ้าของกรรมสิทธิ์ (หรือเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมกรณีเป็นอสังหาริมทรัพย์)

ข. ผู้รับจำนอง (กรณีหุ้นสามัญ ก็จะเป็นในส่วนของผู้รับจำนำ หากมี) เป็นต้น

ค. กรณีเป็นอสังหาริมทรัพย์ หรือ ทรัพย์ที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนได้ มีการแจ้งให้นายทะเบียนทราบหรือยัง ได้แก่

- 1) แฉงเจ้าพนักงานที่ดินในกรณีที่ยึดที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง ห้างซุด เป็นต้น
- 2) สิ่งปลูกสร้าง แฉงเจ้าหน้าทีป่าไม้ กรณียึดในต่างจังหวัด ตามข้อตกลงระหว่างกระทรวงยุติธรรมและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 3) ที่ดินมือเปล่า หรือ ที่ดิน สค.1 แฉงป่าไม้เขต
- 4) แฉงองค์การโทรศัพท์ ในกรณียึดสิทธิการเช่าโทรศัพท์
- 5) แฉงนายทะเบียนอาวุธปืน ในกรณีที่ยึดอาวุธปืน
- 6) แฉงอุตสาหกรรมจังหวัด หรือ นายทะเบียนเครื่องจักรกลาง ในกรณียึดเครื่องจักร เป็นต้น

2.1.2 การร่างประกาศขาย

ประกาศขายทรัพย์สินต้องให้ปรากฏสิ่งต่อไปนี้กล่าวคือ

- 1) ชื่อศาลที่ออกหมายบังคับคดี หมายเลขคดีแดง ชื่อโจทก์ ชื่อจำเลย (เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียไปร้องยังศาลที่ถูกต้อง)
- 2) ทรัพย์สินที่จะขายเป็นของผู้ใด (ในกรณีมีจำเลยหลายคน ต้องระบุว่า เป็นของจำเลยรายใดเพื่อที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของลูกหนี้ที่ไม่ได้ยึดทรัพย์สินของลูกหนี้จะได้ร้องเฉลี่ยได้ถูกต้อง)
- 3) สถานที่ที่จะขายทรัพย์สิน
- 4) วัน เวลา ที่จะทำการขาย
- 5) รายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะขาย โดยยึดหลักว่า บรรยายให้ละเอียดที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อจะได้ให้บรรดาผู้ที่เข้าสู่ราคาสามารถทราบรายละเอียดขอทรัพย์สินดังกล่าวได้ กรณีหากเป็นหุ้น การร่างประกาศขายหุ้นควรมีรายการดังนี้.
 - ระบุชื่อบริษัท/ห้างหุ้นส่วนที่ออกหุ้นนั้นๆ
 - ระบุชื่อผู้ถือหุ้น
 - ระบุเลขที่หุ้น
 - ระบุจำนวนหุ้น
 - ระบุมูลค่าหุ้น
 - ระบุค่าหุ้นที่ได้ชำระราคาแล้ว เป็นต้น

2.1.3 ค่าเดือนผู้ซื้อ

การรอนสิทธิ ค่าภาษีอากรต่าง ๆ เรื่องเขตเนื้อที่ การบอกประเภทและสภาพของทรัพย์สิน เจ้าพนักงานบังคับคดีไม่รับรอง และไม่รับผิดชอบ และการวางเงินมัดจำต้องวางเป็นเงินสด ถ้าเป็นเช็คต้องเป็นเช็คที่ธนาคารสั่งจ่าย หรือ รับรอง หรือ เป็นเช็คของส่วนราชการ องค์การ หรือ รัฐวิสาหกิจ

ก่อนถึงวันขายให้ตรวจดูผลการส่งประกาศขายทอดตลาดให้คู่ความและผู้มีส่วนได้เสียทราบว่า เป็นไปโดยชอบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ว่าด้วยการส่งหมายและคำคู่ความได้ปิดประกาศขายทอดตลาดไว้โดยเปิดเผย ณ สถานที่ที่จะขาย สถานที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ ที่ชุมชนและสถานที่ราชการอันสมควรปิดได้ ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ.2522 หรือไม่

ถ้าส่งไม่ได้ หรือ ไม่ชอบ ต้องงดการขายไว้ก่อน

ถ้าส่งได้ ให้จัดทำแบบตรวจสอบผลการเดินประกาศ

เสนอผู้บังคับบัญชา ตามคำสั่งกรมบังคับคดีที่ 9/2538 เรื่องตรวจสอบผลการยึดอายัด และ ขายทอดตลาด

ตรวจดูว่า มีร้องขอตทรัพย์หรือเหตุอันใดที่ต้องงดการบังคับคดีหรือไม่อีกครึ่งหนึ่ง ถ้าไม่มีก็ให้ทำการขายตามวันเวลา และสถานที่ที่ประกาศต่อไปได้

อนึ่ง หากเป็นการขายอสังหาริมทรัพย์ (ในส่วนบุคคล) โดยปลดการจำนอง ก็ต้องลงประกาศทางหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย 15 วัน ก่อนวันขายซึ่งต้องปฏิบัติตามคำสั่งกรมบังคับคดีที่ 254/2530

เมื่อถึงกำหนดวันขาย กรณีขายนอกสถานที่ตั้ง สำนักงานบังคับคดีฯ ถ้าโจทก์มีหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานบังคับคดีในการนำทรัพย์สินที่จะขาย และจัดพาหนะรับส่ง ถ้าโจทก์ไม่นำขายก็ดำเนินการขายทอดตลาดไปตามที่ปิดประกาศ

การขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์จะทำการขาย ณ ที่ทำการของเจ้าพนักงานบังคับคดี

ในส่วนบุคคล อสังหาริมทรัพย์ และ อสังหาริมทรัพย์ จำทำการขาย ณ สถานรักษาและจำหน่ายทรัพย์สิน ยกเว้น ขายทอดตลาดโรงเรือน หรือ เครื่องจักรที่มีขนาดใหญ่หรือ ทรัพย์สินที่ไม่สามารถขนย้ายทรัพย์สินมาได้ หรือ หากขนย้ายมาจะทำให้ทรัพย์สินเสียหาย เสียมูลค่า ก็ให้ขาย ณ ที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่

2.1.4 วิธีการขาย

ให้เจ้าพนักงานบังคับคดี บังคับเครื่องหมายการขายทอดตลาดแล้วอ่านประกาศโฆษณาการขายทอดตลาด ณ สถานที่ที่ทำการขายทรัพย์สินโดยเปิดเผย ชี้แจงเงื่อนไขวิธีการเข้าสู่ราคา การขานราคา วิธีขายโดยเคาะไม้ ข้อสัญญาในการชำระราคา ค่าเดือนผู้ซื้อให้ผู้เข้าฟังการขาย และผู้ราคาทราบในการขาย

ถ้าเห็นว่า ราคาทรัพย์สินที่มีผู้ให้เป็นราคาสมควรโดยพิจารณาจากชนิด ประเภท และ สภาพของทรัพย์สินที่จะขาย ก็ให้นำเสนอต่อผู้บังคับบัญชาพิจารณา หากได้รับอนุมัติ ก็ให้นำหนึ่ง 3 ครั้ง นับสอง 3 ครั้ง เมื่อไม่มีผู้ใดให้ราคาสูงอีก ก็นับสามแล้วเคาะไม้ขายไปได้

แต่ถ้าหากว่าไม่มีผู้ใดเสนอราคา ให้ราคาต่ำ หรือ ผู้บังคับบัญชาไม่อนุมัติให้ขาย ก็ให้งดการขายโดยถอนทรัพย์สินรายการนั้นออกจากการขายทอดตลาดทรัพย์สินเสีย

หากผู้มีส่วนได้เสียคัดค้านราคาต่ำ ก็ต้องพิจารณาว่าคำคัดค้านมีเหตุผลหรือไม่ หรือคัดค้านไว้เพื่อประวิงคดี หรือคัดค้านกีดกันบุคคลภายนอก ที่ไม่ใช่สมัครพรรคพวกของตนไม่ให้ซื้อ ถ้าคำคัดค้านมีเหตุผล ก็ให้งดการขายถอนทรัพย์สินรายการที่ถูกคัดค้านนั้นออกจากการขาย ถ้าพิจารณาแล้ว คำคัดค้านไม่มีเหตุผล ประกอบกับได้ราคาที่สมควรแล้ว หากปล่อยเงินเข้าไปทรัพย์สินอาจชำรุดบกพร่องเสื่อมราคาให้เคาะไม้ขายไป โดยปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ.2522 ข้อ 83

2.1.5 การจัดทำรายงานการขาย

เป็นขั้นตอนที่จะทำเฉพาะกรณีเป็นการขายเฉพาะอสังหาริมทรัพย์เท่านั้น จึงไม่ขอกว่าในที่นี้

3.2 กระบวนการบังคับคดีหุ้นสามัญ

3.2.1 การบังคับจำหน่าย (กรณีการบังคับจำหน่ายโดยไม่มีทรัพย์สิน)

กรณีที่มีการจำหน่ายหลักประกันที่เป็นหุ้นสามัญนั้น เนื่องจากผู้เขียนเอง เน้นการบังคับคดีกับหุ้นสามัญที่เป็นหลักประกัน แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากยังมีประเด็นเรื่องการบังคับจำหน่าย กล่าวคือ ไม่ต้องผ่านกระบวนการในการบังคับคดีทางศาล (ไม่ต้องส่งฟ้องศาล เป็นการบังคับคดีตามหลักการจำหน่ายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั่นเอง) แต่เป็นการบังคับ

การจำหน่ายตามสัญญาจำหน่าย ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว มีกระบวนการดำเนินการกันในกลุ่มลูกหนี้ของบรรดาสถาบันการเงินที่เป็นบริษัทหลักทรัพย์ต่าง ๆ ดังนั้น ในที่นี้จะขอกล่าวถึงการบังคับจำหน่ายไว้เพื่อเป็นข้อมูลและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในการบังคับการจำหน่ายเพื่อสามารถเห็นข้อแตกต่างกันและเพื่อใช้เป็นข้อเปรียบเทียบได้ว่า นอกจากการบังคับคดีอันต้องผ่านกระบวนการทางศาลแล้ว ยังมีการบังคับจำหน่ายโดยที่มีได้มีการฟ้องร้องเป็นคดีความในชั้นศาลด้วย เพื่อจะได้เกิดความเข้าใจในระบบการบังคับชำระหนี้ที่ตื้นเขินนั่นเอง

สำหรับ “การบังคับจำหน่าย” นั้น หมายถึง การที่ผู้รับจำหน่ายจัดการบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินนั่นเอง ซึ่งจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้ มิฉะนั้นจะบังคับจำหน่ายไม่ได้กล่าวคือ

การบอกกล่าว มาตรา 764 บัญญัติว่า “เมื่อจะบังคับจำหน่ายต้องบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังลูกหนี้ก่อนว่า ให้ชำระหนี้และอุปกรณภายในเวลาอันสมควร ซึ่งกำหนดไว้ในเวลาอันสมควร ซึ่งกำหนดไว้ในคำบอกกล่าวนั้น

ถ้าลูกหนี้ละเลยไม่ปฏิบัติตามคำบอกกล่าว ผู้รับจำหน่ายชอบที่จะเอาทรัพย์สินซึ่งนำออกขายได้ แต่ต้องขายทอดตลาด

อนึ่ง ผู้รับจำหน่ายต้องมีจดหมายบอกกล่าวไปยังผู้จำหน่ายบอกเวลา และสถานที่ซึ่งจะขายทอดตลาดด้วย”

มาตรา 765 บัญญัติว่า “ ถ้าไม่สามารถจะบอกกล่าวก่อนได้ ผู้รับจำหน่ายจะเอาทรัพย์สินจำหน่ายออกขายทอดตลาดเสียในเมื่อหนี้ค้างชำระล่วงเวลาเดือนหนึ่งแล้วก็ให้ทำได้”

มาตรา 764 ไม่ได้หมายความว่า ผู้รับจำหน่ายจะต้องบังคับจำหน่ายเสมอไป ผู้รับจำหน่ายอาจฟ้องอย่างเจ้าหนี้สามัญก็ได้ ถ้าหนี้ที่มีของเป็นจำนำนั้นเป็นหนี้กู้ยืม ก็ต้องมีหลักฐานการกู้ยืมเป็นหนังสือ หรือถ้าเป็นในมูลหนี้ซื้อขายซึ่งได้ส่งมอบสิ่งของที่ขายให้ผู้ซื้อแล้วก็ไม่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ เมื่อเจ้าหนี้ผู้รับจำหน่ายเชื่อว่าฟ้องคดีอย่างเจ้าหนี้สามัญชนะคดีแล้ว จะยึดทรัพย์สินของจำเลยขายทอดตลาดชำระหนี้ได้ครบ ก็สามารถฟ้องอย่างเจ้าหนี้สามัญได้

การบอกกล่าวบังคับจำหน่าย เหมือนการบอกกล่าวบังคับจำนอง แม้ว่าหนี้นั้นได้กำหนดเวลาชำระไว้แล้วตามวันแห่งปฏิทิน ลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ ถ้าฟ้องเรียกให้ชำระหนี้อย่างเจ้าหนี้สามัญก็ไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวอีก แต่ถ้าจะบังคับจำหน่ายหรือจำนอง ต้องบอกกล่าวอีกครั้งหนึ่งให้ชำระหนี้อะไรบางอย่าง เช่น ต้นเงิน ดอกเบี้ย ถ้าเป็นการจำหน่ายอาจมีค่าใช้จ่ายในเรื่องค่าเสียหายรวมอยู่ด้วย และต้องกำหนดวันให้ชำระลงไว้ในคำบอกกล่าวนั้น ซึ่งจะกำหนดระยะเวลาเท่านั้นเท่านั้นหรือกำหนดให้ชำระภายในวันที่เท่าใดก็ได้ เวลาที่กำหนดนั้น ต้องพอสมควรแล้วแต่จำนวนเงินมากน้อย และระยะทางที่จะเดินทางมาชำระหนี้ จะบอกให้ชำระเร็ววันที่สุดไม่ได้

เมื่อบอกกล่าวให้ชำระหนี้และพ้นกำหนดแล้ว ลูกหนี้ไม่นำเงินมาชำระ ผู้รับจำนำ ต้องบอกกล่าวอีกหนหนึ่งให้ผู้จำนำทราบถึงสถานที่ วันเวลาที่จะเอาทรัพย์สินจำนำออกขายทอดตลาด แล้วจึงจะเอาทรัพย์สินจำนำขายทอดตลาดได้ ถ้าผู้จำนำเป็นลูกหนี้เองและสามารถกำหนดสถานที่วันเวลาขายทอดตลาดไว้ล่วงหน้าได้ จะบอกไปพร้อมกันก็ได้ เพราะไม่มีกฎหมายห้ามแต่อย่างใด แต่ทางปฏิบัติทำไม่ได้ เนื่องจากการขายทอดตลาดต้องมีการโฆษณาให้รู้แพร่หลาย ถ้าขายเสีย ๆ ก็ไม่ใช่การขายทอดตลาดนั่นเอง

กรณีถ้าผู้จำนำไม่ใช่ลูกหนี้ เป็นแต่จำนำประกันการชำระหนี้ของลูกหนี้ ผู้รับจำนำต้องบอกกล่าวลูกหนี้ให้ชำระหนี้ก่อน เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามกำหนด ผู้รับจำนำจะนำเอาทรัพย์สินจำนำออกขายทอดตลาด จึงจะบอกผู้จำนำในเรื่องวันเวลาและสถานที่ที่จะขายทรัพย์สินนั้น

การบอกกล่าวตามมาตรา 764 มีมาตรา 765 ยกเว้นไม่ต้องบอกกล่าวได้ ถ้าไม่สามารถจะบอกกล่าวก่อนได้ ปัญหาที่ว่ายกเว้นไม่ต้องบอกกล่าวนี้ ยกเว้นทั้งสองกรณีคือ ไม่ต้องบอกกล่าวให้ชำระหนี้ และ ไม่ต้องบอกกล่าวว่าการขายทอดตลาด หรือยกเว้นอย่างไร มาตรา 765 บัญญัติภายหลังมาตรา 764 ให้รับกับมาตราที่มาก่อน ถ้าจะยกเว้นเฉพาะอย่างจะต้องระบุกรณีในวรรคหนึ่ง หรือวรรคสามของมาตรา 764 ถ้าไม่ระบุย่อหมายความว่า ไม่ต้องบอกกล่าวทั้งสองอย่าง ทางปฏิบัติก็ควรเป็นเช่นนั้น เช่น ลูกหนี้จำนำทรัพย์สินของตนเอง ต่อมาหลบหนีเจ้าหนี้ขึ้นไปไม่รู้อยู่ที่ไหน จะบังคับให้บอกกล่าวอย่างใดก็บังคับไม่ได้ จึงไม่เป็นประโยชน์ที่จะบังคับเช่นนั้น แต่ถ้าลูกหนี้กับผู้จำนำคนละคน คนไหนสามารถบอกกล่าวได้ต้องบอกกล่าวคนนั้นตามกรณีบังคับไว้

ถ้าผู้จำนำไม่บอกกล่าวหรือบอกกล่าวไม่ถูกต้อง แล้วเอาทรัพย์สินจำนำขายทอดตลาดไป ผู้รับจำนำต้องรับผิดชอบถ้าขายทอดตลาดได้ราคาต่ำกว่าราคาขายธรรมดาในท้องตลาดหรือถ้าทรัพย์สินจำนำเป็นของพิเศษ เช่น เป็นของหายาก ต้องคำนวณตามราคาพิเศษ

ส่วนการจำนำประกันหนี้อันบุคคลอื่นต้องชำระหนี้ ผู้จำนำไม่ใช่ลูกหนี้ เมื่อเอาทรัพย์สินของเขาขายแล้ว การจำนำเป็นอันสิ้นสุดไป ตัวผู้จำนำมิได้ประกันเป็นการส่วนตัว เพียงแต่ส่งมอบทรัพย์สินให้เป็นประกัน หากเท่าใดจะเรียกจากผู้จำนำไม่ได้ ต้องไปเรียกจากลูกหนี้ เว้นแต่จะมีข้อสัญญาเป็นพิเศษในสัญญาจำนำว่า ถ้าขายทรัพย์สินที่จำนำได้เงินสุทธิต่ำกว่าต้นเงินและดอกเบี้ยที่ค้างชำระ ผู้จำนำยอมชดใช้เงินที่ขาดอีกจนครบ ก็ต้องบังคับตามสัญญาพิเศษที่ผู้จำนำตกลงกับผู้รับจำนำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.1.1 การขายทรัพย์สินจำนำ

การขายทรัพย์สินจำนำ มาตรา 764 วรรคสอง บัญญัติไว้เพียงว่า “ผู้รับจำนำชอบที่จะเอาทรัพย์สินซึ่งจำนำออกขายได้ แต่ต้องขายทอดตลาด”

การบังคับจำนำ กฎหมายบังคับว่าต้องขายทอดตลาด แต่ถ้าผู้จำนำจะตกลงเมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว ให้ขายอย่างอื่นก็ได้ เพราะเป็นทรัพย์สินของเขา ไม่เกี่ยวแก่ประโยชน์ได้เสียของคนอื่น ไม่ขัดกับมาตรา 152

ถ้าผู้จำนำไม่ได้ยินยอมด้วย ต้องขายทอดตลาดวิธีเดียว ถ้าผู้รับจำนำเอาออกขายเองหรือให้คนอื่นขาย ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติลักษณะข้อขายว่าด้วยการขายทอดตลาด

การขายทอดตลาด

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน “ขายทอดตลาด” (Auction) หมายถึง “การขายทรัพย์สินที่กระทำโดยเปิดเผยแก่บุคคลทั่วไปด้วยวิธีเปิดโอกาสให้ผู้ซื้อสู้ราคากัน ผู้ใดให้ราคาสูงสุด และผู้ทอดตลาดแสดงความตกลงด้วยการเคาะไม้ หรือด้วยกริยาอย่างอื่นตามจารีตประเพณี ในการขายทอดตลาด ผู้นั้นเป็นผู้ซื้อทรัพย์สินนั้น”⁴

การขายทอดตลาดมีความสำคัญมากเพราะการบังคับจำนำ การบังคับจำนองก็ดี การแบ่งทรัพย์สินระหว่างเจ้าของรวมก็ดี หรือการบังคับคดีแพ่งเพื่อนำเงินมาใช้หนี้ที่ค้างชำระก็ดี ล้วนแต่กระทำด้วยการขายทอดตลาด นอกจากนั้น ผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตจากการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาล หรือการขายทอดตลาดทั่วไป ย่อมได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 1330 และมาตรา 1332

เหตุผลที่ทำให้การบังคับจำนำสังหาริมทรัพย์ต้องขายทอดตลาด เพราะ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 756 ถึงห้ามไว้เด็ดขาดไม่ให้คู่กรณีทำความตกลงใด ๆ อันขัดต่อบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับจำนำไว้ล่วงหน้าก่อนเวลานี้ถึงกำหนดชำระ ถ้าหากยังคงตกลงกันได้ ข้อตกลงนั้นก็ไม่มีผลบังคับ เหตุผลที่ห้ามไว้ เช่นนี้เพราะบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับจำนำมุ่งหมายที่จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้จำนำมิให้ถูกผู้รับจำนำเอาเปรียบโดยไม่เป็นธรรม ส่วนวิธีการบังคับจำนำก็เป็นไปตามมาตรา 764 กล่าวคือ บอกกล่าวให้ลูกหนี้ชำระหนี้ และเมื่อลูกหนี้ละเลยไม่ปฏิบัติตามคำบอกกล่าว ก็ให้เอาทรัพย์สินซึ่งจำนำออกขายทอดตลาดได้ เหตุผลของการที่ต้องมีการขายทอดตลาดก็เป็นเพราะความจำเป็นในการกำหนดค่าของทรัพย์สินก่อนจะเอาชำระหนี้แก่เจ้าหนี้และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในมูลค่าของทรัพย์สินให้ได้ราคาที่สูงที่สุดแก่ตัวลูกหนี้นั่นเอง

⁴ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525, หน้า 141.

การบังคับจำนำโดยการขาย อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยจำนำที่สำคัญ ๆ ดังนี้.-

1. ผู้รับจำนำต้องบอกกล่าวไปยังเจ้าของวัตถุที่จำนำ ถึงความประสงค์ของคนที่ จะขายวัตถุที่จำนำ และจำนวนเงินที่ประสงค์จะได้รับจากการขายในกรณีที่การบอกกล่าวไม่สามารถ ทำได้ก็ไม่ต้องบอกกล่าว

2. การขายจะทำได้ต่อเมื่อล่วงพ้นกำหนด 1 เดือน นับแต่บอกกล่าว หากการบอก กล่าวไม่สามารถทำได้ การขายจะทำได้ต่อเมื่อล่วงพ้น 1 เดือน นับแต่สิทธิที่จะขายได้เกิดขึ้น

3. เวลาและสถานที่ในการขายจะต้องประกาศในสาธารณชนได้ทราบ และต้อง บอกกล่าวไปยังเจ้าของวัตถุที่จำนำ (ในที่นี้หมายถึงหุ้นสามัญที่มีการจำนำไว้นั่นเอง) และบุคคลที่ สามที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องด้วยเพียงพอที่สามารถบอกกล่าวได้

4. การขายจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อกระทำโดยการขายทอดตลาด เว้นแต่วัตถุที่จำนำ มีราคากำหนดไว้ ณ สถานที่แลกเปลี่ยนหรือมีราคาตลาด ในกรณีการขายในราคาตลาดผ่านทาง นายหน้า หรือผู้ขายทอดตลาดโดยไม่ต้องขายทอดตลาด ก็สมบูรณ์เป็นการขายเช่นกัน

5. ความตกลงก่อนเกิดสิทธิที่จะขาย ให้ผู้รับจำนำไม่ต้องปฏิบัติตามที่กล่าวในข้อ (3) และ (4) เป็นโมฆะ อย่างไรก็ดี ถ้าไม่ใช่เป็นการตกลงในลักษณะข้างต้น หากเป็นความตกลงแก้ไขเปลี่ยนแปลงในเรื่องการขายเรื่องอื่น ๆ แล้ว ผู้จำนำและผู้รับจำนำสามารถตกลงกันได้ แต่ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องด้วยถ้าวัตถุจำนำเป็นสิทธิ บทบัญญัติ ปพพ. มาตรา 754 ในเรื่องจำนำสิทธิได้กำหนดวิธีการบังคับจำนำสิทธิไว้โดยเฉพาะ ในกรณีที่ เป็นสิทธิ เรียกร่อง ผู้รับจำนำสามารถบังคับจำนำสิทธิได้โดยไม่ต้องได้รับคำสั่งศาลเสียก่อน เช่นเดียวกับ กรณีของการบังคับจำนำสังหาริมทรัพย์ ซึ่งไม่ต้องได้รับคำสั่งศาลให้ขายเสียก่อนเช่นกัน การ บังคับจำนำสิทธิเหล่านี้ กฎหมายในเรื่องจำนำสิทธิได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษ โดยมีวิธีการบังคับ จำนำซึ่งไม่ต้องมีการขายทอดตลาดแต่อย่างใด

3.2.1.2 ผลของการบังคับจำนำ

มาตรา 767 บัญญัติว่า “เมื่อบังคับจำนำได้เงินสุทธิเท่าใด ท่านว่าผู้รับจำนำ ต้องจัดสรรชำระหนี้และอุปกรรมเพื่อให้เสร็จสิ้นไป และถ้ายังมีเงินเหลือก็ต้องส่งคืนให้แก่ผู้จำนำ หรือแก่บุคคลผู้ควรจะได้เงินนั้น

ถ้าได้เงินน้อยกว่าจำนวนที่ค้างชำระ ท่านว่าลูกหนี้ก็ยังคงต้องรับใช้ในส่วนที่ขาด อยู่”

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นนี้ จะพบว่า เป็นการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนำ เมื่อหักค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับจำนำแล้ว เงินที่เหลือเป็นเงินสุทธิให้ใช้หนี้ที่ค้างชำระแก่ต้นเงินและดอกเบี้ย ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาและค่าเสียหาย ถ้ามี เหลือนอกนั้นคืนให้แก่ผู้จำนำ

เมื่อใช้หนี้แล้วยังไม่พอหนี้ ถ้าลูกหนี้จำนำเอง ขาดเท่าใดลูกหนี้ต้องใช้ แต่จะเอาใช้ได้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ เพราะลูกหนี้จำนำเอาเงินไปเป็นหนี้กู้ยืม แม้การจำนำจะมีได้ บังคับให้ทำเป็นหนังสือ ก็เฉพาะเรื่องเอาของมาเป็นประกัน เมื่อของประกันขายไปแล้วจำนำหมดไป เหลือแต่ตัวหนี้ จะบังคับให้ชำระหนี้ได้ก็ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยหนี้ที่เกิดขึ้น

ส่วนการจำนำที่เป็นการประกันหนี้อันบุคคลอื่นต้องชำระหนี้ ผู้จำนำไม่ใช่ลูกหนี้ เมื่อเอาทรัพย์สินของเขาขายแล้ว การจำนำเป็นอันสิ้นสุดไป ตัวผู้จำนำมิได้ประกันเป็นส่วนตัว เพียงแต่ส่งมอบทรัพย์สินให้เป็นประกัน ขาดเท่าใดจะเรียกจากผู้จำนำไม่ได้ ต้องไปเรียกจากลูกหนี้ เว้นแต่จะมีข้อสัญญาเป็นพิเศษในสัญญาจำนำ ถ้าขายทรัพย์สินจำนำได้เงินสุทธิต่ำกว่าต้นเงินและดอกเบี้ยที่ค้างชำระ ผู้จำนำยอมชดใช้เงินที่ขาดอีกจนครบหนี้ ก็ต้องบังคับตามสัญญาพิเศษที่ผู้จำนำตกลงกับผู้รับจำนำ

3.2.1.3 พิจารณาถึงลักษณะของสิทธิจำนำ

หากพิจารณาถึงลักษณะของสิทธิการจำนำแล้ว สิทธิการจำนำไม่ว่าจะเป็นการ จำนำสังหาริมทรัพย์หรือสิทธิเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้ ล้วนก่อให้เกิดภาวะผูกพันเหนือสังหาริมทรัพย์ หรือสิทธิดังกล่าวทั้งสิ้น ทำให้เจ้าหนี้มีสิทธิยึดถือครอบครองสังหาริมทรัพย์ที่จำนำนั้นได้ หรือควบคุมสิทธิที่จำนำไว้ได้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้จากสังหาริมทรัพย์ หรือสิทธิที่จำนำนั้น และสิทธิได้รับชำระหนี้จากสังหาริมทรัพย์หรือสิทธิที่จำนำก่อนเจ้าหนี้อื่น โดยในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แม้ว่าลักษณะจำนำไม่มีบทบัญญัติมาตราใดบัญญัติไว้โดยตรงหรือเฉพาะเหมือนกับ ลักษณะของการจำนองซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 702 ว่า เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะเอาชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนำก่อนเจ้าหนี้สามัญ แต่ในมาตรา 282 เรื่องบุริมสิทธิ บัญญัติไว้ว่า เมื่อมีบุริมสิทธิแย้งกับสิทธิจำนำ ท่านว่า ผู้รับจำนำยอมมีสิทธิเป็นอย่างเดียวกันกับผู้ทรงบุริมสิทธิในลำดับที่หนึ่ง ดังที่เรียงไว้ในมาตรา 278 คำว่าผู้ทรงบุริมสิทธิตามมาตรา 251 บัญญัติไว้ว่า ผู้ทรงบุริมสิทธิยอมทรงไว้ซึ่งสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ ในการที่จะได้รับชำระหนี้อันค้างชำระแก่ตนจากทรัพย์สินนั้นก่อนเจ้าหนี้อื่น ๆ โดยนัยดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ดังนั้น เมื่อมี

ทรัพย์สินส่งให้เจ้าหนี้ผู้รับจํานำเป็นประกันการชำระหนี้ ผู้รับจํานำจึงมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินนั้นก่อนเจ้าหนี้คนอื่นเช่นเดียวกับผู้รับจํานอง⁵

สิทธิของผู้รับจํานำเหนือทรัพย์สินที่จํานำ ไม่ใช่สิทธิในฐานะที่เป็นเจ้าของผู้รับจํานำ จึงมีหน้าที่ต้องส่งคืนวัตถุที่จํานำเมื่อการจํานำสิ้นสุดลง การครอบครองทรัพย์สินที่จํานำเป็นเพียงหลักประกันว่า ผู้รับจํานำสามารถขายทรัพย์สินที่จํานำได้เมื่อสิทธิเรียกร้องถึงกำหนดชำระ ผู้รับจํานำไม่ได้มีสิทธิครอบครองโดยแท้จริง ผู้รับจํานำอยู่ในฐานะผู้ม้อานาจยึดถือ เป็นเพียงการครอบครองแทนผู้จํานำและไม่อาจนับอายุความอันจะนำมาอ้างการครอบครองปรปักษ์ได้แต่อย่างใด

3.2.2 การบังคับคดีจากการจํานำหุ้นสามัญ (กรณีการบังคับจํานำโดยการฟ้องบังคับคดี)

ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า การบังคับคดีนั้น เริ่มต้นต่อเนื่องจากภายหลังที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง หากยังไม่มีกรปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล ก็ยอมเป็นหน้าที่ของผู้ชนะคดีในอันที่จะได้ขอให้มีการออกคํ่าบังคับ และ หมายบังคับคดี ตามขั้นตอน และ สำหรับกรณีการบังคับคดีโดยมีหุ้นสามัญเป็นหลักประกันนั้น จะเริ่มต้นด้วยกระบวนการดังกล่าวคือ-

3.2.2.1 ขั้นตอนการยึดหุ้นสามัญ

การยึดหุ้นสามัญ เนื่องจากหุ้นสามัญก็เป็นสิ่งหาริมทรัพย์ประเภทหนึ่ง โดยเป็นสิ่งหาริมทรัพย์ประเภททรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ รวมถึงอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตาม ป.วิ.แพ่ง หรือกฎหมายอื่น ในการดำเนินการต้องใช้ความระมัดระวังพอสมควรเพื่อมิให้เกิดความผิดพลาดขึ้น เนื่องจาก หุ้นสามัญ (COMMON STOCK / ORDINARY SHARES) เป็นทรัพย์สินที่ต้องอยู่ภายใต้การนำไป จดทะเบียนยังที่ทำการของนายทะเบียนของหุ้นนั้น ๆ (โดยหากเป็นหุ้นที่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ นายทะเบียนมักจะเป็นศูนย์รับฝากหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ส่วนหากเป็นหุ้นที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์ มักจะเป็นบริษัทฯ ผู้ออกหุ้นสามัญนั้น ๆ เอง) จึงต้องมีความระเอียดรอบคอบพอสมควรในการตรวจสอบเอกสาร โดยต้องตรวจสอบรายละเอียดให้ดีเพื่อจะได้ไม่เกิดความผิดพลาดขึ้นในภายหลังได้ เนื่องจากหากเกิดความผิดพลาดขึ้นมาแล้ว การ

⁵ พจน์ ปุษปาคม. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ค้ำประกัน จํานอง จํานำ สิทธิยึดหน่วง และ บุริมสิทธิ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสทธิการพิมพ์, 2533), หน้า 343

แก้ไขก่อนข้างจะยุ่งยากและเสียเวลาในการดำเนินการพอสมควร จึงไม่ควรให้เกิดความผิดพลาดขึ้นแต่อย่างใด

โดยในการเริ่มต้นในการยื่นหุ้นสามัญนั้น เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา (โดยทั่วไป ในทางปฏิบัติมักจะดำเนินการโดยผู้แทนโจทก์ก็ได้) ต้องดำเนินการดังนี้-

1. จ่ายเงินทรองจ่ายไปก่อนจำนวน 1,500.-บาท (หนึ่งพันห้าร้อยบาทถ้วน) เพื่อสำหรับไว้สำรองใช้เป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในชั้นบังคับคดีให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อความสะดวกในการดำเนินการของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์สำหรับเจ้าหน้าที่เองจักได้ไม่ต้องเสียเวลาในการมาวางเงินครั้งละน้อย ๆ อันเป็นการเสียเวลาและเปลืองค่าใช้จ่ายโดยใช้เหตุ เช่น ไว้สำหรับการส่งหมายนัดหรือหมายอื่น ๆ เช่น แจ้งประกาศการยึดหุ้นสามัญ แจ้งประกาศกำหนดวันขายทอดตลาดหุ้นสามัญที่ต้องการขายในแต่ละนัด (ปกติจะลงประกาศในหมายแจ้งการขายทอดตลาด 4 นัดในคราวเดียว ทั้งนี้เพื่อเป็นการสะดวกในการแจ้งการขายครั้งต่อ ๆ ไป หากการขายครั้งแรกไม่สามารถขายได้ อีกทั้งเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายด้วย) ให้แก่บรรดาผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายในคดีให้ได้รับทราบ เป็นต้น

2. เจ้าหน้าที่มีหน้าที่จะต้องส่งหนังสือสำคัญการจดทะเบียนพร้อมทั้งใบหุ้น (กรณีเป็นหลักทรัพย์ประเภทมีการออกใบหุ้นแล้ว) โดยในการตั้งเรื่องเพื่อขอยึดดังกล่าวนั้น เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่มาทำการตั้งเรื่องต้องเตรียมหลักฐานเอกสารดังกล่าวข้างต้น โดยต้องเป็นไปด้วยความละเอียดรอบคอบ กล่าวคือ ต้องเตรียมใบหลักทรัพย์หรือใบหุ้นสามัญนั่นเอง พร้อมด้วยหนังสือรับรองนิติบุคคลจากกระทรวงพาณิชย์ของบริษัทที่ออกหุ้นสามัญที่ต้องการยึดฉบับดังกล่าว โดยต้องมีระยะเวลาไม่เกิน 1 เดือน นับจากวันที่ออกหนังสือรับรองดังกล่าว ถึงวันที่ดำเนินการตั้งเรื่องยึดหุ้นสามัญดังกล่าว

3. นอกจากนี้แล้ว หากเป็นหุ้นที่ทำการซื้อขายกันในตลาดหลักทรัพย์แล้ว ต้องมีเอกสารหลักฐานในเรื่องราคาปิดของหุ้นดังกล่าวในวันก่อนที่จะมาตั้งเรื่องยึด พร้อมทั้งแนบราคา เพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถประเมินราคาหุ้นดังกล่าวได้ด้วย (โดยทั่วไป เจ้าหน้าที่หรือผู้แทนโจทก์มักจะใช้วิธีการนำส่งสำเนาราคาปิด ณ วันก่อนดำเนินการมาทำเรื่อง โดยเป็นสำเนาเอกสารจากหนังสือพิมพ์ธุรกิจที่มีตีพิมพ์อยู่ทั่วไปในท้องตลาดหรืออาจเป็นข้อมูลด้านราคาหุ้นนั้นๆ ที่ได้ข้อมูลมาจากอินเทอร์เน็ตก็ได้)

เมื่อทำการตั้งเรื่องตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะทำการ

ตรวจสอบความถูกต้องของใบหุ้นและหนังสือรับรองดังกล่าว พร้อมทั้งตรวจสอบ / คำวินิจฉัยคดีนี้ โดยประมาณตามหมายบังคับคดีโดยไม่ต้องไม่ให้เกิดจำนวนหนี้ที่เป็นอยู่โดยคิดคำนวณจากหมายบังคับคดีที่ผู้นำยื่นนำส่งนั่นเอง และภายหลังจากเจ้าพนักงานบังคับคดีตรวจสอบบรรดาเอกสารต่าง ๆ ครบถ้วนแล้ว ยังไม่ถือว่ากระบวนการยึดหุ้นเสร็จสิ้นสมบูรณ์ โดยผลของกฎหมายแล้ว ยังไม่จบกระบวนการ นั่นคือต้องมีการส่งหมายแจ้งการยึดไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ได้รับทราบถึงการยึดก่อน จึงจะถือว่า เสร็จสิ้นกระบวนการยึด ที่เสร็จในเบื้องต้น เป็นเพียงเสร็จในขั้นตอนการยึดโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีเท่านั้น แต่ยังไม่สมบูรณ์ในแง่ของกฎหมาย

นอกจากนี้ กรณีที่ใบหุ้นอยู่กับบุคคลอื่น เจ้าพนักงานบังคับคดีก็ต้องมีหนังสือแจ้งให้บุคคลที่ครอบครองใบหุ้นดังกล่าว ให้นำส่งใบหุ้นมายังเจ้าพนักงานบังคับคดีด้วยจึงจะสามารถดำเนินการยึดหุ้นที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลภายนอกเสร็จกระบวนการ และหากกรณีเป็นหุ้นที่มีการซื้อขายกันในตลาดหลักทรัพย์ (ซื้อขายจริงผ่านบริษัทหลักทรัพย์ทั้งหลาย) เจ้าพนักงานบังคับคดีจึงต้องมีการแจ้งเป็นหนังสือไปยังหน่วยงานของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นั่นคือ ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ เพื่อให้ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ ดำเนินการทางทะเบียนโดยระบุไปในทะเบียนว่า หุ้นของบริษัทใด ใครเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ เป็นจำนวนเท่าใด ถูกใครหรือเจ้าหนี้รายใดดำเนินการยึดหุ้นดังกล่าวไว้เพื่อจักได้ทราบว่า หุ้นรายการนั้น ๆ จำนวนเท่าใด ได้ถูกยึดไว้แล้วโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยมีรายละเอียดประกอบการยึดหุ้นดังกล่าว เพื่อที่จะได้สามารถทราบว่า หุ้นรายการและจำนวนนั้น ๆ โดยมีใครเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ได้ถูกยึดไว้แล้ว และห้ามดำเนินการใด ๆ กับหุ้นจำนวนดังกล่าวนั่นเอง

3.2.2.2 ผลของการยึดหุ้นสามัญ..

ภายหลังจากที่เจ้าหนี้หรือผู้แทนโจทก์ได้มีการนำยึดหุ้นไว้แล้ว เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้มีการตรวจสอบความถูกต้องเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เท่ากับว่า หุ้นดังกล่าวก็已经被ทำการยึดไว้โดยชอบเรียบร้อยแล้ว ตามหลักกฎหมายแล้ว บรรดาผลประโยชน์ทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นเงินปันผลที่ได้จากหุ้นดังกล่าว , สิทธิตามใบสำคัญแสดงสิทธิในหุ้นนั้น ๆ (warrant) หรือสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ของหุ้นดังกล่าว นับแต่ถูกยึดแล้วก็จะถูกดำเนินการยึดตามไปกับตัวหุ้นด้วยเช่นกัน ภายหลังจากการยึดดังกล่าวแล้ว ผลประโยชน์ต่าง ๆ จากตัวหุ้นดังกล่าวก็จะไม่ตกอยู่กับตัวเจ้าของกรรมสิทธิ์หุ้นเดิมอีกต่อไป แต่จะต้องติดตามไปกับตัวหุ้น และเมื่อไม่ว่าใครก็ตามที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หุ้นดังกล่าวต่อไป บรรดาผลประโยชน์เหล่านั้นก็ต้องติดตามเจ้าของหุ้นไปด้วยนั่นเอง

3.2.2.3 การส่งหมายแจ้งการยึดหุ้นสามัญ

- วิธีการ/ขั้นตอนการยึด
- ผลทางกฎหมาย

การส่งหมายแจ้งการยึดหุ้นสามัญ เป็นการส่งหนังสือแจ้งไปยังบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องกับขณะนี้ (ขณะที่ทำการยึด) ได้มีการบังคับคดีโดยการยึดหุ้นสามัญดังกล่าวเอาไว้ในการครอบครองของเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดทำการยกย้าย หรือเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนอีกต่อไป (กรณีการบังคับคดีเอากับทรัพย์สินของจำเลยตามคำพิพากษา ไม่ว่าจะเป็ทรัพย์สินประเภทใดก็ตาม ก็คงใช้วิธีการในการส่งหมายแจ้งลักษณะเดียวกัน ต่างกันเพียงในส่วนของผู้เกี่ยวข้องเท่านั้น)

สำหรับบุคคลที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องแจ้งให้ทราบ ได้แก่ จำเลย (ผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หุ้นสามัญดังกล่าว) , บริษัทผู้ออกหุ้นดังกล่าว , ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ในฐานะนายทะเบียนหุ้น กรณีเป็นหุ้นที่มีการซื้อขายอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย) และหากกรณีใบหุ้นนั้นๆ อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น ก็ต้องมีหนังสือแจ้งไปยังบุคคลดังกล่าวให้นำส่งใบหุ้นให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีด้วยเช่นกัน

สำหรับผลทางกฎหมายนั้น ก็อยู่ที่ว่า ส่งหมายโดยวิธีใด/ผู้รับหมายได้รับโดยวิธีใด ถ้ารับเองก็ถือว่าผลทางกฎหมายถือว่าได้รับทราบแล้ว หากแต่เป็นการปิดหมาย ก็ต้องบวกไปอีก 30 วัน เป็นต้น

3.2.2.4 การจำหน่ายหุ้นสามัญ

ในขั้นตอนของการจำหน่ายหุ้นสามัญนั้น จะเริ่มจากการที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะอาศัยราคาประเมินในครั้งที่มีการยึดหุ้นที่โจทก์เคยแถลงไว้ก่อนหน้าในการตั้งราคาขายหุ้นสามัญดังกล่าว โดยหากนัดแรก ไม่สามารถขายได้ ซึ่งโดยทั่วไปมักเกิดจากไม่มีบุคคลใดเข้าสู่ราคา ในนัดถัดไป ก็จะเริ่มต้นราคาที่ 50 % ของราคาประเมินนั่นเอง โดยทั่วไปแล้ว หากเป็นหุ้นที่มีการซื้อขายอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ มักจะขายได้ในนัดที่ 1 และ 2 แต่หากเป็นกรณีหุ้นที่อยู่นอกตลาดฯ มักจะขายได้ยาก หรืออาจขายไม่ได้ เนื่องจากผู้ซื้อเอง เมื่อซื้อได้แล้ว ก็ไม่ทราบหรือสามารถนำไปขายต่อได้เนื่องจากไม่มีผู้สนใจในหุ้นประเภทนี้ อีกทั้งก็มีได้ต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนในการบริหารกิจการในบริษัทดังกล่าวแต่อย่างใด โดยสำหรับสถานที่ขายทอดตลาดหุ้นนั้น จะใช้สถานที่ ที่กรมบังคับคดีกำหนด คือ สถานที่เก็บรักษาทรัพย์ (โกดัง) ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากกรมบังคับคดีนั่นเอง (เป็นสถานที่สำหรับขายทอดตลาดเฉพาะสังหาริมทรัพย์เท่านั้น)

3.3 การบังคับคดีหุ้นสามัญประเภทไร้ใบหุ้น (Scripless)

เป็นกรณีที่มีการนำเอาระบบการถือครองหุ้นโดยไร้ใบหุ้น กล่าวคือ จะเป็นการซื้อขายหุ้นโดยที่เป็นหุ้นที่มีการซื้อขายอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ และเมื่อมีการซื้อขายกันอยู่แล้ว อาจไม่มีการออกเป็นใบหุ้นไว้ โดยมีการคุมไว้ทางทะเบียนเท่านั้น (Scripless) นั่นก็คือ จะมีหน่วยงานที่คอยดูแลทะเบียนหุ้นดังกล่าวไว้ หน่วยงานดังกล่าวนี้ คือ ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งจะเป็นตัวแทน / ตัวกลางที่ทำหน้าที่คอยดูแลความเป็นไปหรือความเปลี่ยนแปลงในเรื่องทางทะเบียนของบรรดาผู้ถือหุ้นต่าง ๆ ดังกล่าว นั่นคือ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้น ก็ต้องมีการแจ้งไปยังศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ให้รับทราบ เพื่อที่ทางศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ที่ว่านี้ จักได้ทำการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขชื่อเจ้าของกรรมสิทธิ์ในหุ้นดังกล่าวให้ทันตามข้อเท็จจริงหรือความเป็นจริงนั่นเอง

สำหรับวิธีการในการบังคับคดีกับหุ้นสามัญประเภทไร้ใบหุ้นดังกล่าวนี้ ก็คล้ายกับการบังคับคดีกับหุ้นสามัญทั่วไปเช่นกัน แต่ต่างกันตรงที่ หุ้นประเภทนี้ ไม่มีใบหุ้น (Scripless) ดังนั้น ขั้นตอนในการยึดหุ้นจึงต้องอาศัยทะเบียนผู้ถือหุ้นว่า ผู้ที่โจทก์ตามคำพิพากษาในคดีดังกล่าวนี้

1. เป็นหุ้นของบริษัทอะไร
2. มีอยู่จำนวนกี่หุ้น
3. จำเลยมีกรรมสิทธิ์ในหุ้นอยู่จำนวนกี่หุ้น
4. ต้องการบังคับจำนวนกี่หุ้น
5. ทราบเลขที่ใบหุ้นหรือไม่ ถ้าทราบ มีหมายเลขหุ้นเป็นอย่างไร
5. ราคาหุ้นละเท่าไร
6. คิดเป็นเงินจำนวนทั้งหมดเท่าใด (โดยที่ไม่เกินมูลหนี้ตามคำพิพากษาในคดีนั้น ๆ)

เหล่านี้ ล้วนเป็นสิ่งที่ผู้ที่ต้องการยึดหุ้นประเภทนี้ มีหน้าที่ต้องจัดเตรียมเอกสารมาให้เจ้าพนักงานบังคับคดีตรวจสอบว่าถูกต้องและสามารถดำเนินการบังคับคดีได้หรือไม่ อย่างไร เพราะหากไม่ถูกต้องแล้ว เนื่องจากกระบวนการบังคับคดีตามคำพิพากษาดังกล่าวนี้ เป็นการกระทำโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีในอันที่จะไปกระทบสิทธิของบุคคลภายนอก ซึ่งอาจเกิดปัญหาขึ้นในภายหลังอันยากจะแก้ปัญหาคือ

สำหรับวิธีการขายหุ้นประเภทนี้นั้น ก็อาศัยจำนวนว่า มีจำนวนกี่หุ้น โดยไม่ต้องมีใบหุ้นมาแสดงก็ได้ แต่อย่างที่กล่าวไว้แต่แรกแล้วว่า ต้องมีข้อมูลที่ครบถ้วนและชัดเจนเพื่อที่จะได้สามารถให้มีการตรวจสอบให้ถูกต้องเพื่อป้องกันปัญหาในภายหลังได้ และเมื่อทราบรายละเอียด

ครบถ้วนแล้วว่า มีจำนวนหุ้นกี่หุ้น ราคาประเมินหุ้นดังกล่าวอยู่ที่เท่าใด ผู้ที่เข้าสู่ราคาก็สามารถทราบได้ว่า จำนวนหุ้นที่มีขายทอดตลาดนั้น มีอยู่จำนวนเท่าใดเพื่อจกได้เทียบกับราคาที่มีการซื้อขายกันในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยผ่านบรรดาบริษัทหลักทรัพย์หรือโบรกเกอร์ต่าง ๆ เพื่อที่จะได้เข้าสู่ราคาได้ถูกต้องตามความประสงค์ที่ต้องการของแต่ละคนนั่นเอง

3.4 ความแตกต่างระหว่างหุ้นที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์และหุ้นที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์

สำหรับกรณีหุ้นหรือหุ้นสามัญ (COMMON STOCK / ORDINARY SHARES) ที่กล่าวถึงในที่นี้ มีทั้งที่มีการซื้อ-ขายกันอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีที่เป็นหุ้นที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นั่นคือ มีการซื้อขายหุ้นดังกล่าวกันผ่านตามบรรดาบริษัทหลักทรัพย์ต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ปัจจุบันมีบริษัทที่เป็นสมาชิกอยู่จำนวน 35 บริษัท) หากจะมีการจดทะเบียนของเจ้าของกรรมสิทธิ์ในหุ้นเหล่านั้น โดยทั่วไปแล้ว จะต้องแจ้งไปยังนายทะเบียนของบรรดาบริษัทผู้ออกหุ้นเหล่านั้น ซึ่งกรณีที่เป็นหุ้นที่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์นั้น นายทะเบียนของบริษัทเหล่านั้น ได้แก่ ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD : Thailand Securities Depository Co.,Ltd.) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีหน้าที่ในการคอยเป็นนายทะเบียนให้กับเหล่าบรรดาบริษัทต่าง ๆ ที่นำหุ้นของบริษัทของตนเองเข้ามาทำการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนั้น หากมีการเปลี่ยนแปลงชื่อทางทะเบียนผู้ถือหุ้นสามัญของบริษัทต่าง ๆ เหล่านั้น จึงต้องแจ้งให้แก่ นายทะเบียนทราบ ซึ่งนั่นก็คือ ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD : Thailand Securities Depository Co.,Ltd.) นั่นเอง โดยศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ฯ จะทำหน้าที่เป็นนายทะเบียนให้แก่บรรดาบริษัททั้งหลายที่นำหุ้นของบริษัทของตนเองเข้าทำการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยผ่านตัวกลางนั่นคือ เหล่าบรรดาบริษัทหลักทรัพย์ทั้งหลายนั่นเอง เหตุใดจึงต้องมีศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ฯ เข้ามาเป็นนายทะเบียน ทั้งนี้ก็เพื่อจกได้ ให้มีหน่วยงานกลางหน่วยงานหนึ่งที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องของทะเบียนผู้ถือหุ้นต่าง ๆ ที่ทำการซื้อขายกันในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเนื่องจากการที่มีผู้ซื้อขายหลักทรัพย์อยู่ในตลาดหลักทรัพย์เป็นจำนวนมาก หากไม่มีหน่วยงานที่คอยดูแลในด้านทะเบียนการถือหุ้นของบรรดานักลงทุนทั้งหลายแล้ว ระบบการจัดเก็บข้อมูลรวมตลอดถึงรายชื่อหรือเกี่ยวกับจำนวนหุ้นของบริษัทเหล่านั้น คงเกิดความวุ่นวายพอสมควรเนื่องจากในแต่ละวัน มีบรรดาเหล่านักลงทุนในหลักทรัพย์ทั้งหลายต่างพากันซื้อขายหลักทรัพย์กันเป็นจำนวนมาก ถ้าทั้งบริษัทผู้ออกหุ้นที่นำหุ้นเข้ามาทำ

การซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์เอง คงไม่สามารถดำเนินการตรวจสอบได้ว่า ณ ขณะใด ๆ หุ้นของบริษัทตนเองมีผู้ถือหุ้นอยู่เป็นใคร แต่ละคนถือหุ้นอยู่คนละจำนวนเท่าใด ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาขึ้นได้ว่าหุ้นบริษัทของตนเองนั้น ยังอยู่ครบถ้วนหรือไม่ มีใครเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์อยู่บ้าง หากไม่มีระบบการจัดเก็บโดยศูนย์รับฝากหลักทรัพย์แล้ว ความไม่สะดวกและความสับสนวุ่นวายอาจจะเกิดขึ้นได้ ดังนั้นจึงนับเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งในการที่ต้องมีนายทะเบียนที่เป็นหน่วยงานกลางเข้ามาคอยดูแลในเรื่องดังกล่าวนี้

ที่กล่าวข้างต้นนั้นเป็นกรณีที่เป็นหุ้นที่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จึงต้องมีหน่วยงานที่คอยมาดูแลในส่วนของทะเบียนผู้ถือหุ้นดังกล่าว แต่สำหรับหุ้นอีกประเภทหนึ่ง นั่นคือ หุ้นที่ไม่ได้อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นั่นคือ เป็นหุ้นของบริษัททั่ว ๆ ไปที่ไม่ได้มีการนำหุ้นเข้าไปทำการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แต่อย่างใด แต่หากเป็นกรณีที่เป็นหุ้นที่ไม่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์นั้น นายทะเบียนโดยทั่วไป ก็คือ บริษัทผู้ออกหุ้นนั้น ๆ นั่นเอง เนื่องจากไม่มีความจำเป็นจะต้องให้นายทะเบียนกลาง นั่นคือ ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ มาเป็นนายทะเบียนให้แต่อย่างใด เนื่องจากหุ้นของบริษัทเหล่านี้ หากจะมีการซื้อขายกันแล้ว ก็เป็นเพียงการซื้อขายในแวดวงคนรู้จักกันในวงแคบ ๆ ไม่ได้มีการบอกขายกันผ่านบริษัทหลักทรัพย์เหมือนอย่างกรณีแรก ดังนั้น การใช้เจ้าหน้าที่ของบริษัทผู้ออกหุ้นเองเป็นนายทะเบียนก็ย่อมเป็นการเพียงพอแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์มาเป็นนายทะเบียนให้แต่ประการใด ความแตกต่างของหุ้นทั้งสองประเภทนี้ จึงอยู่ที่จุดนี้เอง

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

หลักเกณฑ์ / วิธีการและ การใช้สิทธิเพื่อบังคับคดีของต่างประเทศ

ความนำ

ในที่นี้ สำหรับการบังคับคดีของต่างประเทศ ผู้เขียนจะขอลำถึงระบบการบังคับคดีไว้จำนวน 2 ประเทศกล่าวคือ ตัวแทนของระบบซีวิลลอว์ (Civil law) อันได้แก่ประเทศฝรั่งเศส และตัวแทนของระบบคอมมอนลอว์ (Common law) อันได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกา เหตุใดจึงได้เจาะจงเลือกประเทศทั้งสอง ก็เนื่องด้วยเหตุผลประเทศทั้งสองดังกล่าว เป็นประเทศที่มีวิวัฒนาการทางด้านกฎหมายมายาวนาน มีระบบการดำเนินการบังคับคดีโดยเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นระบบโดยพัฒนาการมาจนกระทั่งเป็นระบบเอกชน (ในขณะที่ระบบการบังคับคดีของประเทศไทยนั้น เป็นระบบที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ยังไม่ได้ให้ระบบเอกชนเข้ามาดำเนินการแต่อย่างใด) นั่นคือ ดำเนินการโดยบรรดาเอกชนที่ต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ถูกกำหนดโดยหลักเกณฑ์ต่าง ๆ อีกทั้งต้องผ่านการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดีและถูกควบคุมโดยหน่วยงานภาครัฐอย่างเคร่งครัด จึงเห็นว่าน่าจะเป็นประเทศตัวอย่างที่สมควรที่จะนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับของประเทศไทยเพื่อนำมาเป็นแบบแผนในส่วนที่น่าจะเป็นประโยชน์กับระบบกฎหมาย โดยเฉพาะ ระบบการบังคับคดีในประเทศไทยเอง* อีกทั้งจักได้รับรู้ว่า ในปัจจุบัน ระบบการบังคับคดีของทั้งสองประเทศดังกล่าว นั้น มีพัฒนาการด้านการบังคับคดีเป็นอย่างไร มีวิธีการใดที่ประเทศไทยควรจะได้มีการปรับปรุง/แก้ไขให้ทันสมัยเข้ากับยุคปัจจุบันเช่นเดียวกับต่างประเทศได้บ้าง ทั้งนี้ เป็นไปเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบังคับคดีของประเทศไทยเรานั่นเอง

* ระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยในปัจจุบัน เป็นระบบที่ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ระบบของราชการ แต่ขณะนี้ ได้มีการศึกษาวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ โดยมีนโยบายเพื่อที่จะได้มีการปรับเปลี่ยนหรือถ่ายโอนงานบางส่วนไปเป็นระบบเอกชน โดยอยู่ระหว่างการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ รวมตลอดถึงการศึกษาดูงานในต่างประเทศอยู่เป็นระยะ (ปัจจุบัน ได้มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อดำเนินการในการศึกษาข้อมูลด้านการบังคับคดีเอกชน เพื่อนำระบบการบังคับคดีเอกชนเข้ามาใช้ โดยได้มีการไปศึกษาอบรมและดูงาน ณ ประเทศฝรั่งเศส อยู่เป็นระยะ)

การบังคับคดีของต่างประเทศ

4.1 การบังคับคดีของประเทศฝรั่งเศส

สำหรับระบบการบังคับคดีทางแพ่งของประเทศฝรั่งเศสนั้น เป็นระบบประมวลกฎหมาย (Code) การบังคับคดีตามคำพิพากษาจะเริ่มขึ้นเมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว เพื่อให้การบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลที่โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับนั้น เกิดสภาพบังคับได้สำเร็จ ซึ่งโดยทั่วไปมักให้สิทธิแก่โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่จะขอให้มีการบังคับคดีโดยเป็นการบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงมากกว่าการบังคับให้ชำระค่าเสียหาย นั่นคือ เป็นการดูแลสิทธิอันพึงมีพึงได้ให้แก่โจทก์ในอันที่จะได้รับชำระหนี้อย่างเต็มที่มากที่สุด

นอกจากนี้แล้ว คำว่า การบังคับคดีตามคำพิพากษา (Execution of judgement) มีความหมายที่ค่อนข้างหลากหลายพอสมควร โดยอาจรวมถึง การบังคับคดีโดยการเก็บรวบรวมและการขาย กล่าวโดยทั่วไปได้ว่า ศาลที่ชำระคดีเท่านั้นที่อาจเกี่ยวข้องกับการบังคับคดีตามคำพิพากษานั้นได้ เป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการบังคับคดีต่อตัวทรัพย์สินเท่านั้น ไม่รวมถึงการบังคับคดีในส่วนของ การบังคับคดีในรูปของการชำระหนี้ที่เป็นตัวเงิน

ตามปกติ คำพิพากษาของศาลย่อมถูกบังคับในทันที ยกเว้นแต่หากศาลจะอนุญาตผ่อนผันระยะเวลาให้ ซึ่งในการผ่อนผันดังกล่าวนี้ ศาลมักจะใช้ดุลพินิจในการอนุญาตยอมให้มีการงดการบังคับคดีไว้ได้เป็นเวลา 1 ปี (Stay of execution) หากศาลเห็นว่าเป็นการสมควรโดยประกอบด้วยหลักเหตุผลในภาวะเศรษฐกิจของลูกหนี้รายนั้น ๆ แต่ทั้งนี้ กรณีดังกล่าวคงใช้ได้เฉพาะกับลูกหนี้หรือจำเลยบางรายเท่านั้น และต้องไม่มีพฤติการณ์ที่บ่งชี้ว่าลูกหนี้หรือจำเลยนั้น จงใจหลบเลี่ยงหรือหลบหนีการชำระหนี้หรือหลบหนีการดำเนินคดี เป็นต้น

ทั้งนี้ เนื่องจากการบังคับคดีของประเทศฝรั่งเศสเอง เป็นระบบการบังคับคดีที่ดำเนินการโดยเอกชน ดังนั้น ที่มาและการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีของประเทศฝรั่งเศสเอง จึงมีความโดดเด่นพอสมควร จึงจะขอกกล่าวถึงที่มาไว้พอสังเขป เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีของฝรั่งเศสเองว่ามีลักษณะเป็นประการใด นั่นคือ ในประเทศฝรั่งเศสนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดี (hussier de justice)¹ เป็นเอกชนผู้ประกอบวิชาชีพอิสระโดยมีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ (officier ministériel) ตามกฎหมาย โดยสำหรับผู้ที่มิหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีนั้น นอกจาก เจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว ยังมี เจ้าพนักงานผู้ขายทอดตลาดทรัพย์ (commissaire-priseur) และโนตารี (notaire) ซึ่งโนตารีนี้มีหน้าที่ในการทำเอกสารและ

¹ ธนกร วรปรัชญากุล , “เจ้าพนักงานบังคับคดีในประเทศฝรั่งเศส” , 2552 (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

สัญญาทั้งหลายและให้คำปรึกษาในการทำเอกสารและสัญญาด้วย เอกสารที่โน้มนำขึ้นนี้จะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของกฎหมายในเรื่องความถูกต้องแท้จริงของเอกสาร*

สำหรับโครงสร้างองค์กรวิชาชีพของเจ้าพนักงานบังคับคดีแบ่งเป็น 3 ระดับ กล่าวคือ ระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับชาติ โดยมีรายละเอียดเป็นสังเขปดังนี้³

1. สภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระดับจังหวัด (chambres départementales) เป็นการจัดองค์กรวิชาชีพของเจ้าพนักงานบังคับคดีในระดับจังหวัด มีหน้าที่เป็นตัวแทนของเจ้าพนักงานบังคับคดีในจังหวัดต่อศาล และ ดูแลเรื่องกฎระเบียบ วินัย ของเจ้าพนักงานบังคับคดีใน

* สำหรับทนายความในประเทศฝรั่งเศสนั้นแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1. Les avocats 2. Les avoués à la Cour d'appel และ 3. Les avocats à la Cour de cassation et au Conseil d'Etat ทนายความทั้ง 3 ประเภทนี้ เป็นเอกชนผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ แต่ว่า Les avoués à la Cour d'appel และ Les avocats à la Cour de cassation et au Conseil d'Etat นั้นมีสถานะเป็นเจ้าของที่ของรัฐด้วย

1) Les avocats หรือทนายความประจำศาลล่าง ไม่มีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย เป็นผู้แทนของคู่ความในคดีและเป็นผู้เขียนคำคู่ความในคดี และว่าความในศาลล่าง โดยหลักแล้วถ้า avocats ว่าความในศาลล่างจะสามารถว่าความได้ทั่วประเทศฝรั่งเศส แต่ถ้าจะว่าความในศาลอุทธรณ์แล้วจะว่าความได้เฉพาะเขตของนิติบัณฑิตยสภาที่ตนสังกัดอยู่เท่านั้น

2) Les avoués à la Cour d'appel หรือทนายความประจำศาลอุทธรณ์ มีหน้าที่เช่นเดียวกับทนายความประจำศาลล่าง เพียงแต่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเฉพาะการดำเนินคดีในชั้นศาลอุทธรณ์เท่านั้น

3) Les avocats à la Cour de cassation et au Conseil d'Etat หรือทนายความประจำศาลฎีกาและสภาแห่งรัฐ มีหน้าที่เช่นเดียวกันกับทนายความประจำศาลอุทธรณ์ เพียงแต่ปฏิบัติหน้าที่ของตนในชั้นศาลฎีกาและในชั้นสภาแห่งรัฐ

ธนกร วรปรัชญากุล , “เจ้าพนักงานบังคับคดีในประเทศฝรั่งเศส” , 2552 (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

³ เรื่องเดียวกัน หน้า 1

จังหวัด สมาชิกสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระดับจังหวัดได้รับการเลือกตั้งจากบรรดาเจ้าพนักงานบังคับคดีในจังหวัด ซึ่งจะทำการเลือกตั้งประธานสภาระดับจังหวัดอีกทีหนึ่ง

2. สภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระดับภูมิภาค (chambres régionales) จัดตั้งขึ้นในแต่ละเขตอำนาจของศาลอุทธรณ์ มีหน้าที่เป็นตัวแทนและรักษาผลประโยชน์ของเจ้าพนักงานบังคับคดีภายในเขตอำนาจของศาลอุทธรณ์ และเป็นตัวแทนของเจ้าพนักงานบังคับคดีต่อศาลอุทธรณ์ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นองค์กรตรวจสอบการทำงานและตรวจสอบบัญชีในที่ทำกรของเจ้าพนักงานบังคับคดีด้วย

สมาชิกสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระดับภูมิภาคได้รับการเลือกตั้งจากบรรดาเจ้าพนักงานบังคับคดีในแต่ละจังหวัด โดยจำนวนสมาชิกสภาในระดับภูมิภาคจะมีการกำหนดสัดส่วนตามจำนวนเจ้าพนักงานบังคับคดีในแต่ละจังหวัด

3. สภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระดับชาติ (chambre nationale) ประกอบด้วยสมาชิกสภาจำนวน 32 คน สมาชิกสภาแต่ละคนได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลา 6 ปี โดยคณะผู้เลือกตั้งซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระดับจังหวัดและระดับภูมิภาค สภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระดับชาติทำหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพเจ้าพนักงานบังคับคดีต่อองค์กรของรัฐ

นอกจากนี้ สภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระดับชาติยังทำหน้าที่ฝึกอบรมเจ้าพนักงานบังคับคดีและพนักงานลูกจ้างของเจ้าพนักงานบังคับคดี ศึกษา วิจัย และพัฒนาการประกอบวิชาชีพเจ้าพนักงานบังคับคดี เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์กรผู้ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นๆ ติดต่อสร้างความร่วมมือกับเจ้าพนักงานบังคับคดีในประเทศต่างๆ ส่งเสริมการประกอบวิชาชีพเจ้าพนักงานบังคับคดี จัดการประชุมและจัดการสัมมนาทั้งในระดับประเทศและในระดับระหว่างประเทศ

รูปแบบการจัดองค์กรวิชาชีพเจ้าพนักงานบังคับคดีในประเทศฝรั่งเศสที่มีการแบ่งออกเป็น 3 ระดับนี้เป็นรูปลักษณะของปิรามิด อย่างไรก็ตาม สภาเจ้าพนักงานบังคับคดีในแต่ละระดับต่างเป็นอิสระไม่ขึ้นแก่กันและกัน ไม่ถือวาระระดับใดมีอำนาจเหนือกว่าอีกระดับหนึ่ง

สำหรับเจ้าพนักงานผู้ขายทอดตลาดทรัพย์สิน (commissaire-priseur) ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบังคับคดีด้วยเช่นกันโดยมีรูปแบบการสอบคัดเลือกและการฝึกอบรมใกล้เคียงกันกับเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยผู้ผ่านการสอบคัดเลือกเพื่อเข้ารับการอบรมเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ขายทอดตลาดทรัพย์สินจะต้องเข้ารับการฝึกอบรมทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติเป็นเวลาสองปี ผู้ที่จะมีสิทธิเข้าสอบคัดเลือกเพื่ออบรมเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นจะต้องได้รับปริญญาทางกฎหมายและปริญญาด้านประวัติศาสตร์หรือประวัติศาสตร์ศิลปะ โดยปริญญาใดปริญญาหนึ่งต้องเป็นปริญญาที่ไม่ต่ำกว่า

ระดับปริญญาตรีและอีกปริญญาหนึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่าระดับอนุปริญญาหรือได้รับปริญญาอย่างอื่น ซึ่งเทียบเท่าตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวงและได้มีการกำหนดข้อยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องคุณวุฒิ การศึกษา การสอบคัดเลือกเพื่อเข้ารับการฝึกอบรม การฝึกอบรม และการสอบประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการ ฝึกอบรม สำหรับผู้มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดด้วย⁴ และมีการจัดโครงสร้างองค์กรผู้ประกอบการ วิชาชีพในระดับสภาเจ้าพนักงานผู้ขายทอดตลาดทรัพย์สินระดับชาติตามกฎหมาย

สำหรับในส่วนของอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่เป็น พิเศษโดยเฉพาะดังต่อไปนี้

- ส่งคำคู่ความ คำแถลง คำสั่ง ในคดี
- ดำเนินการบังคับคดีตามคำสั่งของศาลหรือตามหมายบังคับคดีอื่นๆ
- ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรการคุ้มครองชั่วคราว

โดยปกติแล้วอำนาจในการดำเนินการที่เป็นอำนาจโดยเฉพาะของเจ้าพนักงาน บังคับคดีนี้จะจำกัดอยู่เฉพาะในเขตอำนาจศาลแขวงที่เจ้าพนักงานบังคับคดีนั้นมีภูมิลำเนาอยู่ ใน การปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นอำนาจโดยเฉพาะของเจ้าพนักงานบังคับคดีนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับความ คุ้มครองตามกฎหมายในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

สำหรับในเรื่องคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดี การสอบคัดเลือก และ การฝึกอบรมตั้งแต่ปีค.ศ. 1996 เป็นต้นมา ผู้ที่จะมีคุณสมบัติเข้าสอบคัดเลือกเพื่อรับการ อบรมเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางกฎหมายผู้ผ่านการ สอบคัดเลือกเพื่ออบรมเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องเข้ารับการอบรมเป็นเวลา 2 ปี โดยจะมีการ อบรมทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมผู้เข้ารับการอบรมต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย เองทั้งหมด ผู้เข้ารับการอบรมจะต้องเข้าสอบการประกอบวิชาชีพเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งจะมี การสอบทั้งสิ้น 2 ครั้ง ครั้งแรกสอบเมื่อตอนเทอมสุดท้ายของปีแรก และครั้งที่สองสอบเมื่อตอน เทอมสุดท้ายของปีที่สอง โดยการสอบนี้เป็นการสอบต่อหน้าคณะกรรมการสอบในระดับชาติ ซึ่ง ประกอบไปด้วยที่ปรึกษาประจำศาลฎีกา 1 คน ศาสตราจารย์ทางด้านกฎหมาย 1 คน เจ้าพนักงานบังคับคดีจำนวน 3 คน และเสมียนเจ้าพนักงานบังคับคดีที่มีคุณสมบัติครบถ้วน ที่จะเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ 1 คน

อย่างไรก็ตาม มีการกำหนดข้อยกเว้นไว้ในเรื่องคุณวุฒิการศึกษา การอบรมหรือ การสอบเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีสำหรับผู้มีคุณสมบัติพิเศษบางประการ เช่น ผู้ที่สำเร็จการศึกษา จากสถาบันการศึกษาชั้นสูงด้านรัฐศาสตร์ ผู้ที่ทำงานเป็นเสมียนเจ้าพนักงานบังคับคดีมาไม่น้อย

⁴ รัฐธรรมนูญมาตราที่ 73-541 วันที่ 19 กรกฎาคม ค.ศ. 1973

กว่า 10 ปี ได้รับยกเว้นไม่ต้องสำเร็จการศึกษาด้านกฎหมาย หัวหน้าเสมียนเจ้าพนักงานบังคับคดี หรือเสมียนเจ้าพนักงานบังคับคดีที่ปฏิบัติงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 ปี แต่ว่าจะต้องมีคุณสมบัติทางกฎหมาย ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเข้ารับการอบรม ผู้ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องเข้ารับการอบรมและไม่ต้องผ่านการสอบ ได้แก่ อาจารย์อาวุโสสาขาวิชากฎหมายและเศรษฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัย อาจารย์อาวุโสและอาจารย์ผู้บรรยายพิเศษซึ่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางกฎหมายและทำการสอนมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 2 ปี ทนายความประจำศาลอุทธรณ์ ทนายความประจำศาลฎีกา และศาลปกครองสูงสุด ที่ทำงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี ผู้ที่ทำงานด้านภาษีทั้งของภาครัฐและเอกชนมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี เป็นต้น.

4.1.1 การบังคับคดีหุ้นในประเทศฝรั่งเศส⁵

ประเทศฝรั่งเศสแบ่งการบังคับคดีหุ้นออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ประเภทแรก เป็นการบังคับคดีหุ้นของบริษัทสมาคมห้างร้าน ที่มีการจัดตั้งขึ้นในลักษณะส่วนบุคคล (les droits d'associé) ซึ่งทำให้ปกติแล้วการโอนหุ้นไปให้บุคคลอื่นไม่สามารถกระทำได้ เว้นแต่จะมีเงื่อนไขกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ซึ่งการโอนหุ้นประเภทนี้อาจจะมีเงื่อนไขกำหนดว่าต้องได้รับความยินยอมจากสมาชิก ผู้ถือหุ้นทุกคน เช่น หุ้นของสมาคมที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการประกอบการพาณิชย์ (les sociétés civiles) หรือ ต้องได้รับความยินยอมจากเสียงข้างมากของสมาชิกผู้ถือหุ้นในกรณีที่ผู้รับโอนหุ้นไม่ได้เป็นหุ้นส่วนอยู่ด้วย เช่น หุ้นของห้างหุ้นส่วนจำกัด (société à responsabilité limitée) หุ้นดังกล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่งของเงินทุนของบริษัทสมาคมห้างร้าน และเป็นการกำหนดสิทธิพิเศษของผู้ถือหุ้น โดยปกติแล้วหุ้น

⁵ Bernard MENUT, François ANDRIEUX, Rose-Marie BRUNO et Mathieu CHADRON, *Le créancier et le recouvrement de sa créance*, Juris Classeur, Édition 2003, pp. 175-209.- Marc DONNIER, *Voies d'exécution et procédures de distribution*, 3éd., Litec, 1993, pp. 404-419.- École Nationale de Procédure, *Les Mesures d'exécution*, Paris, septembre 2003, pp. 44-49.- Jean Vincent & Jacques Prévaut, *Voies d'exécution et procédures de distribution*, 17éd., Précis Dalloz, 1993, pp. 158-165. อ้างถึงใน ธนกร วรปรัชญาภูล , “การบังคับคดีหุ้นของประเทศฝรั่งเศส” , 2552 (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

ของบริษัทสมาคมห้างร้านจะสามารถทำการยึดเพื่อนำออกขายได้ แม้ว่าจะไม่สามารถโอนให้บุคคลอื่นได้ก็ตาม

2. ประเภทที่สอง เป็นกรณีของการบังคับคดีหุ้นที่ออกให้โดยนิติบุคคลซึ่งออกหุ้นเพื่อการระดมทุน โดยเป็นหุ้นที่สามารถโอนเปลี่ยนมือได้โดยอิสระผ่านการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ (les valeurs mobilières) หุ้นที่นิติบุคคลออกมานั้น เป็นตราสารที่เปลี่ยนมือได้ (titres négociables) ซึ่งแสดงถึงส่วนหนึ่งของเงินทุนของนิติบุคคลและสิทธิของผู้ถือหุ้น และทำให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนในเงินทุนหรือหุ้นของนิติบุคคลผู้ออกหุ้น หรือมีสิทธิของความเป็นเจ้าหนี้เหนือทรัพย์สินของนิติบุคคลนั้น นอกจากนี้ หุ้นยังทำให้ผู้ถือหุ้นมีสิทธิในการที่จะได้รับการแบ่งปันผลกำไรของนิติบุคคล และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนิติบุคคลนั้น ๆ ด้วย โดยวิธีการใช้สิทธิออกเสียงในที่ประชุมใหญ่ของนิติบุคคลดังกล่าว

นอกจากนี้ ยังมีหุ้นของนิติบุคคลที่ออกเพื่อการระดมทุนอีกประเภทหนึ่งที่เป็นตราสารเปลี่ยนมือได้ ที่เป็นการขอยืมเงินจากผู้ให้ยืม (หุ้นกู้) เป็นหุ้นที่ออกภายในช่วงเวลาหนึ่ง และจะได้รับการใช้เงินคืนภายใต้แผนการชำระหนี้ที่กำหนด โดยที่ผู้ถือหุ้นประเภทนี้ จะได้รับดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทนการถือหุ้น แต่ไม่มีอำนาจบริหารจัดการบริษัท

4.1.2 ขั้นตอนการบังคับคดีหุ้น

การบังคับคดีหุ้นทั้งสองประเภทข้างต้นนี้ อาศัยอำนาจตามกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส คือ⁶ ตามรัฐธรรมนูญ และ รัฐกฤษฎีกา โดยที่ฝ่ายนิติบัญญัติของฝรั่งเศสออกรัฐธรรมนูญวันที่ 9 กรกฎาคม ค.ศ. 1991 เพื่อให้อำนาจแก่เจ้าหนี้ในการบังคับคดีกับทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง นอกเหนือไปจากการบังคับคดีกับตัวเงิน

ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศส กำหนดว่า เจ้าหนี้ทุกคน⁷ ที่มี

⁶ รัฐบัญญัติ เลขที่ 91-650 วันที่ 9 กรกฎาคม ค.ศ. 1991 มาตรา 59 และรัฐกฤษฎีกา เลขที่ 92-755 วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 มาตรา 178

⁷ รัฐบัญญัติ วันที่ 9 กรกฎาคม ค.ศ. 1991 มาตรา 59

หมายบังคับคดีที่แสดงถึงหนี้ที่สามารถเรียกร้องได้ สามารถดำเนินการยึดและขายสิทธิที่ไม่มีรูปร่าง (droits incorporels) ซึ่งลูกหนี้หรือบุคคลอื่นยึดถือไว้ โดยมีรัฐกฤษฎีกา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 กำหนดกระบวนการในการดำเนินการยึดและขายสิทธิที่ไม่มีรูปร่าง

ตามกฎหมายฝรั่งเศส ได้มีการแบ่งในรายละเอียดอย่างชัดเจนว่า หนี้ประเภทใดที่ยึดได้และประเภทใดที่ยึดไม่ได้ ซึ่งมีรายละเอียดในเรื่องนี้จำนวนมาก ยกตัวอย่างหนี้ของบริษัท สมาคมห้างร้านที่ยึดได้ เช่น หนี้ของสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพต่าง ๆ หรือ หนี้ของสมาคมที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการประกอบการพาณิชย์ หนี้ของสมาคมที่ยึดไม่ได้ เช่น หนี้ที่เป็นของสมาชิกของการรวมกลุ่มในสหภาพยุโรปเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

4.1.2.1 การยึดหนี้

4.1.1.1 เงื่อนไขในการยึดหนี้

การดำเนินการบังคับคดีหนี้ต้องมีหมายบังคับคดี (titre exécutoire) โดยรายการที่ต้องมีในหมายบังคับคดีเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด⁸ การยึดหนี้ของประเทศฝรั่งเศสมีลักษณะพิเศษจากกระบวนการยึดทรัพย์ทั่วไปที่ต้องมีการแจ้งส่งคำบังคับ (commandement) ให้ลูกหนี้ทราบก่อน การที่ไม่ต้องแจ้งส่ง คำบังคับก่อนดังกล่าวนี้ เป็นผลดีในการทำให้การบังคับคดีมีประสิทธิภาพ เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วทำให้ลูกหนี้ไม่มีเวลาเพียงพอในการโยกย้ายถ่ายเททรัพย์สิน

หนี้ที่ระบุในหมายบังคับคดีต้องเป็นหนี้ที่สามารถเรียกร้องบังคับได้ ซึ่งเป็นเงื่อนไขเช่นเดียวกับการที่เจ้าหนี้จะไปยึดทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อนำออกขายในกรณีทั่วไป⁹

ในกรณีที่มีเจ้าหนี้หลายคนซึ่งยึดสิทธิหรือทรัพย์สินเดียวกัน เฉพาะเจ้าหนี้ที่ทำการยึดก่อนหรือที่ได้ยื่นคัดค้านก่อนการขายเท่านั้นที่จะมีสิทธิในเรื่องราคาทรัพย์สินที่ขาย

4.1.1.2 แบบของการยึด

การยึดหนี้ดำเนินการโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี (huissier de justice) ซึ่งผูกขาดอำนาจในการบังคับคดีแต่เพียงผู้เดียว โดยในการบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องมีต้นฉบับ

⁸ รัฐบัญญัติ เลขที่ 91-650 วันที่ 9 กรกฎาคม ค.ศ. 1991 มาตรา 3

⁹ รัฐบัญญัติ เลขที่ 91-650 วันที่ 9 กรกฎาคม ค.ศ. 1991 มาตรา 50

ของ หมายบังคับคดี ซึ่งได้รับจากเจ้าหนี้ โดยการยึดจะต้องดำเนินการตามแบบที่กำหนด โดยในประกาศยึดทรัพย์ (acte de saisie) จะต้องระบุรายละเอียดดังต่อไปนี้ให้ครบถ้วน¹⁰

- 1) ชื่อและภูมิลำเนาของลูกหนี้
- 2) ในกรณีที่ลูกหนี้เป็นนิติบุคคลให้ระบุชื่อของนิติบุคคลและสถานที่ทำการของนิติบุคคล
- 3) หมายบังคับคดีซึ่งใช้เป็นมูลเหตุในการยึด
- 4) จำนวนเงินที่เรียกร้อง
- 5) รวมทั้งค่าธรรมเนียม ดอกเบี้ย และอัตราดอกเบี้ย
- 6) ข้อความที่ระบุว่า การยึดเป็นผลทำให้ไม่สามารถดำเนินการใด ๆ กับสิทธิที่เป็นตัวเงินที่ได้รับจากหุ้นของลูกหนี้ (ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้บุคคลภายนอกแจกจ่ายสิทธิที่เป็นตัวเงินแก่ลูกหนี้ที่ถูกยึดหุ้น) การแจ้งให้ทราบถึงการจำหน่ายที่อาจมีขึ้นหรือการยึดที่ได้มีการดำเนินไปก่อนหน้านี้

โดยหากประกาศยึดทรัพย์ที่มีขึ้น มีรายละเอียดดังระบุข้างต้นไม่ครบถ้วนจะเป็นผลให้การยึดนั้น ๆ เป็นโมฆะ และเจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งออกประกาศยึดทรัพย์ที่เป็นโมฆะจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายทางแพ่งเป็นการส่วนตัวด้วย

เจ้าพนักงานบังคับคดีจะทำการแจ้งส่งประกาศยึดทรัพย์ไปยังบุคคลภายนอก¹¹

โดยเป็นการแจ้งเพื่อให้บุคคลภายนอกทราบถึงผลของการยึด ซึ่งมีข้อห้ามไม่ให้บุคคลภายนอกดำเนินการกับสิทธิที่เป็นตัวเงินที่ได้รับจากหุ้นดังกล่าว

4.1.1.3 บุคคลที่ถูกดำเนินการยึด

การยึดหุ้นที่ลูกหนี้เป็นผู้ถือ ให้ดำเนินการยึดไปยังบริษัทสมาชิกห้างหุ้น หรือนิติบุคคล ผู้ถือหุ้น¹²

ในกรณีของหุ้นที่ถือโดยผู้รับมอบอำนาจของบริษัทสมาชิกห้างหุ้น หรือนิติบุคคล การยึดหุ้นให้ดำเนินการยึดโดยตรงไปยังผู้รับมอบอำนาจของผู้ถือหุ้น¹³ บริษัทสมาชิกห้างหุ้น

¹⁰ รัฐธรรมนูญฯ เลขที่ 92-755 วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 มาตรา 182

¹¹ รัฐธรรมนูญฯ วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 มาตรา 178 ถึง 181

¹² รัฐธรรมนูญฯ วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 มาตรา 178

¹³ รัฐธรรมนูญฯ วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 มาตรา 179

หรือนิติบุคคล มีหน้าที่ต้องแจ้งชื่อของผู้รับมอบอำนาจที่ถือหุ้นให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบ หากไม่ดำเนินการแจ้ง โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้บริหารของบริษัทเป็นลูกหนี้ ผู้ถูกยึดด้วยแล้ว เจ้าหนี้ก็สามารถร้องต่อผู้พิพากษาบังคับคดี (le juge de l'exécution) ถึงความยุ่งยากที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ภายใต้อำนาจกฎหมายไม่ได้กำหนดบทลงโทษไว้ หากไม่มีการแจ้งดังกล่าว

ในกรณีที่ผู้ถือหุ้นได้ว่าจ้างนายหน้า (intermédiaire habilité) ให้มาทำหน้าที่จัดการดูแลทรัพย์สินของตนเองนั้น การยึดหุ้นให้ดำเนินการยึดโดยตรงไปยังนายหน้าได้เลย¹⁴ นอกจากนี้ อาจดำเนินการยึดไปยังนายหน้า สำหรับหุ้นทั้งหมดที่มีการจดทะเบียนไว้กับนายหน้า ในนามของลูกหนี้¹⁵ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักเป็นธนาคาร หรือนายหน้าประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ (Broker) ที่เป็นผู้ถือทรัพย์สินที่เป็นหุ้นของลูกหนี้แทนตัวลูกหนี้

4.1.1.4 การแจ้งการยึดไปยังลูกหนี้

ภายในแปดวันนับแต่วันที่ทำการยึดหุ้นของลูกหนี้จากบุคคลภายนอก เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องมีหมายแจ้งการยึดไปยังลูกหนี้ หากไม่ดำเนินการแจ้งการยึดไปยังลูกหนี้ภายในระยะเวลา ที่กำหนด ให้การยึดนั้นตกเป็นโมฆะ

ในหมายแจ้งการยึดไปยังลูกหนี้ ตามที่รัฐฎุษาฎีกา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 มาตรา 181 กำหนดจะต้องประกอบด้วยเอกสารและข้อความที่มีการระบุอันชัดเจนเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- สำเนาประกาศยึดทรัพย์
- ข้อความที่ระบุว่า การคัดค้านต้องกระทำภายในหนึ่งเดือนนับจากวันที่มีการแจ้งการยึดไปยังลูกหนี้
- การแต่งตั้งผู้พิพากษาบังคับคดีที่มีอำนาจ ซึ่งเป็นผู้พิพากษาแห่งท้องที่ที่ลูกหนี้มีภูมิลำเนาอยู่
- ข้อความที่ระบุว่า ลูกหนี้มีเวลาหนึ่งเดือนนับจากวันที่มีการแจ้งการยึด เพื่อทำการขายหุ้นที่ถูกยึดได้ด้วยตนเอง (la vente amiable) ซึ่งจะมีทั้งหุ้นที่มีการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (valeurs mobilières cotées) ซึ่งจะต้องทำการขายในตลาดหลักทรัพย์ และหุ้นที่ไม่ได้มีการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งลูกหนี้สามารถดำเนินการขายเองหรืออาจทำการขายโดยวิธีประมูลในการขายทอดตลาด

¹⁴ รัฐฎุษาฎีกา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 มาตรา 180 วรรคแรก

¹⁵ รัฐฎุษาฎีกา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 มาตรา 181

- ในกรณีของการยึดหุ้นที่มีการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ จะต้องแจ้งให้บุคคลภายนอกที่ถือค้ำเนินการยึดให้ทราบถึงคำสั่งในการขายหุ้นด้วย

4.1.1.5 ผลของการยึด

การยึดหุ้นส่งผลให้ต้องมีการดำเนินการขายหุ้น โดยไม่มีการนำหุ้นไปแบ่ง แจกจ่ายแก่เจ้าหนี้ผู้ดำเนินการยึด ซึ่งมีความแตกต่างจากการอายัดทรัพย์สินโดยทั่วไป (la saisie attribution) ที่จะมีการแบ่งทรัพย์สินที่อายัดแก่เจ้าหนี้ผู้ขออายัด แม้ว่าทั้งกรณีการยึดหุ้นและการอายัดทรัพย์สินจะมีสิ่งเหมือนกันคือ ทรัพย์สินอยู่ในมือของบุคคลภายนอกก็ตาม

ประกาศยึดหุ้นที่ออกโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินการใด ๆ กับหุ้นได้ ดังนั้น จึงทำให้การโอนหุ้นและการซื้อขายหุ้นไม่สามารถกระทำได้อีกต่อไป (la vente amiable) เพื่อนำเงินมาชำระแก่เจ้าหนี้ ในกรณีที่หุ้นถูกยึดดังกล่าวนี้ ลูกหนี้ยังเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในหุ้นอยู่ เพียงแต่ลูกหนี้สูญเสียความเป็นอิสระในการถือครองหุ้นเท่านั้น (ลูกหนี้ยังเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เพียงแต่ไม่สามารถทำการจำหน่ายจ่ายโอนหุ้นดังกล่าวได้เท่านั้น)

การยึดหุ้นยังส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับสิทธิในตัวเงิน/ ผลประโยชน์จากหุ้นดังกล่าวที่ได้รับจากหุ้นของลูกหนี้ เช่น สิทธิในเงินปันผล สิทธิในดอกเบี้ย¹⁶ แต่ถึงแม้จะไม่มีหุ้นยึด เจ้าหนี้ก็ยังสามารถทำการอายัดเงินปันผลที่จะตกแก่ลูกหนี้ได้

ถ้าลูกหนี้ประสงค์จะมีสิทธิในหุ้นดังเดิม โดยไม่ต้องถูกจำกัดสิทธิในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ลูกหนี้ต้องชำระเงินเป็นจำนวนที่เพียงพอแก่เจ้าหนี้ โดยเงินที่ลูกหนี้ชำระนี้จะตกได้แก่เจ้าหนี้ผู้ยึด โดยที่เจ้าหนี้คนอื่นไม่สามารถมาขอมีส่วนแบ่งในเงินนี้ได้

4.1.2.2 การขายหุ้น

ตามกฎหมายรัฐกิจของฝรั่งเศส กำหนดว่า การขายหุ้นให้กระทำเมื่อเจ้าหนี้ร้องขอ โดยเจ้าหนี้ต้องแสดงหนังสือรับรองที่ออกโดยผู้อำนวยความสะดวก (เจ้าศาล/เจ้าหน้าทีประจำศาล) บังคับคดีที่มีอำนาจ ที่ระบุว่า ลูกหนี้ไม่ได้ทำการคัดค้านการยึดภายในกำหนดหนึ่ง

¹⁶ รัฐกิจวิทยา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 มาตรา 184

เดือนนับแต่วันที่มีการแจ้งการยึดไปยังลูกหนี้ หรือ ในกรณีที่ลูกหนี้ทำ คำคัดค้านการยึด ต้องระบุคำสั่งศาลที่ให้ยกคำคัดค้านการยึดของลูกหนี้ด้วย¹⁷

ในกรณีที่มีการยึดโดยเจ้าหนี้หลายคน เงินที่ได้จากการขายหุ้นให้นำมาแบ่งให้แก่ บรรดาเจ้าหนี้ที่ทำการยึดก่อนที่จะมีการขายหุ้น อันเป็นไปตามกฎหมายรัฐกฤษฎีกาของประเทศ ฝรั่งเศส¹⁸

สำหรับการขายหุ้นนั้น มีความแตกต่างกันระหว่างการขายหุ้นที่มีการจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์ (valeurs mobilières cotées) และหุ้นที่ไม่ได้มีการจดทะเบียนในตลาด หลักทรัพย์ (valeurs mobilières non cotées) และหุ้นของบริษัทสมาคมห้างร้านทั่วไป

1) การขายหุ้นที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

การขายหุ้นที่มีการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ จะต้องทำการขายในตลาด หลักทรัพย์ ซึ่งลูกหนี้จะดำเนินการขายหุ้นด้วยตนเองก็ได้แต่ต้องได้ราคาเป็นที่พึงพอใจแก่เจ้าหนี้

ด้วยสภาวะราคาของหุ้นที่มีการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีการขึ้นลงอยู่ ตลอดเวลา ทำให้เจ้าหนี้ไม่สามารถทราบราคาของหุ้นในเวลาขายที่แน่นอนล่วงหน้าได้ ซึ่งทำให้ เจ้าหนี้ประสบความสำเร็จลำบากในการคาดการณ์ว่าช่วงเวลาใดเป็นเวลาทีราคาหุ้นขึ้นสูงสุดที่ สมควรขายได้

ก) ลูกหนี้ดำเนินการขายหุ้นด้วยตนเอง (la vente amiable)

ลูกหนี้สามารถมีคำสั่งให้ขายหุ้นที่ถูกยึดได้ โดยแจ้งคำสั่งให้ขายหุ้นไปยัง นายหน้าผู้มีโอกาส (intermédiaire habilité) ซึ่งถูกดำเนินการยึดหุ้น เมื่อนายหน้าได้รับคำสั่งแล้ว ก็จะทำดำเนินการขายหุ้น รูปแบบการขายหุ้นโดยลูกหนี้ถือว่ามีควมเรียบง่ายมากเมื่อเปรียบเทียบกับ การขายสังหาริมทรัพย์อื่นโดยลูกหนี้เองในกรณีทั่วไป เงินที่ได้รับจากการขายหุ้นนี้ ห้ามมิให้ นายหน้าดำเนินการใด ๆ กับเงินทั้งสิ้น โดยเงินที่ได้จากการขายหุ้นนี้ต้องนำมาชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ เท่านั้น (นายหน้ามีหน้าที่เพียงการขายตามคำสั่งเท่านั้น ไม่มีสิทธิรับเงินที่ขายได้จากหุ้นดังกล่าว)

¹⁷ รัฐกฤษฎีกา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 มาตรา 185

¹⁸ รัฐกฤษฎีกา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 มาตรา 186 วรรคแรก

การที่ลูกหนี้จะดำเนินการขายหุ้นด้วยตนเองนี้ ลูกหนี้จะต้องดำเนินการภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับจากวันที่มีการแจ้งการยึดหุ้นให้ลูกหนี้ทราบ ซึ่งตามกฎหมาย จะต้องมีความหมายแจ้งการยึดไปยังลูกหนี้ ภายในแปดวันนับแต่วันที่ทำการยึดหุ้นของลูกหนี้จากบุคคลภายนอก¹⁹

ในการขายหุ้นที่ลูกหนี้ดำเนินการขายด้วยตนเองนี้ ลูกหนี้สามารถแจ้งระบุดำสั่งในการขายหุ้นไปยังบุคคลภายนอกที่ถูกดำเนินการยึดหุ้น ให้ทำการขายหุ้นตามคำสั่งที่กำหนด

ภายหลังจากที่เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้แล้ว การยึดหุ้นเป็นอันยกเลิกไป และสิทธิในหุ้นที่ไม่ได้ถูกขายกลับมาเป็นของลูกหนี้ดั้งเดิม (กรณีการบังคับคดีกระทั้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ครบถ้วนแล้ว แต่ยังมีหุ้นที่มีการยึดไว้บางรายการยังไม่ได้ถูกขายทอดตลาดไป หุ้นเหล่านั้นก็จะต้องกลับมาเป็นของลูกหนี้ตามเดิม)

ข) การขายหุ้นโดยวิธีปกติภายใต้กระบวนการยึด (la vente forcée)

การขายหุ้นโดยวิธีปกติภายใต้กระบวนการยึด (la vente forcée) จะมีขึ้นภายหลังจากระยะเวลาหนึ่งเดือนที่ให้ลูกหนี้ดำเนินการขายหุ้นด้วยตนเองได้ผ่านพ้นไป การขายหุ้นโดยวิธีปกติภายใต้กระบวนการยึด ดำเนินการในตลาดหลักทรัพย์ที่หุ้นนั้นจดทะเบียนอยู่ภายใต้เงื่อนไขและค่าธรรมเนียมที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งนั้นกำหนด

ตามรัฐกฤษฎีกา กำหนดว่า การขายหุ้นให้กระทำเมื่อเจ้าหนี้ร้องขอ โดยเจ้าหนี้ต้องแสดงหนังสือรับรองที่ออกโดยผู้อำนวยการศาล (จำศาล/เจ้าหน้าที่ประจำศาล) บังคับคดีที่มีเขตอำนาจ ที่ระบุว่า ลูกหนี้ไม่ได้ทำการคัดค้านการยึด (certification de non contestation) ภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่มีการแจ้งการยึดไปยังลูกหนี้ หรือ ในกรณีที่ลูกหนี้ทำคัดค้าน ต้องระบุดำสั่งศาลที่เพิกถอนการคัดค้านของลูกหนี้²⁰

ในการดำเนินการขายหุ้นโดยวิธีปกตินี้ เจ้าหนี้ หรือในทางปฏิบัติ ผู้รับมอบอำนาจของเจ้าหนี้ที่รับผิดชอบเรื่องการบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดี เป็นผู้ดำเนินการขายหุ้น โดยทำการขายหุ้นผ่านนายหน้าที่ถูกดำเนินการยึดหุ้น โดยการขายหุ้นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของตลาดหลักทรัพย์ที่ทำการขายหุ้น การขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์นี้ไม่จำเป็นต้องปิดประกาศโฆษณาการขายใด ๆ ค่าธรรมเนียมและภาษีจากการทำธุรกรรมการขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ให้หักเอาจากเงินค่าหุ้นที่ขายได้

¹⁹ รัฐกฤษฎีกา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 มาตรา 183

²⁰ รัฐกฤษฎีกา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 มาตรา 185

ปัญหาว่าใครเป็นผู้ขายหุ้นที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ไม่เป็นปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากการขายหุ้นที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ต้องดำเนินการขายในตลาดหลักทรัพย์เท่านั้น โดยผู้มีอำนาจทำการขายคือ ผู้ให้บริการด้านการลงทุน (un prestataire de services d'investissement) ซึ่งเป็นผู้ผูกขาดอำนาจในการขายหุ้น โดยตามกฎหมายฝรั่งเศส ผู้ให้บริการด้านการลงทุน คือ บริษัทที่ประกอบการด้านการลงทุน และสถาบันที่ประกอบการด้านการให้สินเชื่อ (les entreprises d'investissement et les établissements de credit) ซึ่งได้รับอนุญาตให้บริการด้านการลงทุน ตามมาตรา L. 321-1 ของประมวลกฎหมายการเงินและการคลัง (Code monétaire et financier) รวมทั้งบริษัทและสถาบันที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องได้รับอนุญาต ซึ่งเป็นไปตามบัญชีรายชื่อที่ระบุไว้ในมาตรา L. 531-2 ของประมวลกฎหมายการเงินและการคลัง

นอกจากนี้ ตามมาตรา L. 421-6 ของประมวลกฎหมายการเงินและการคลัง ยังได้กำหนดว่า การซื้อขายและการโอนเครื่องมือทางการเงินในตลาดหลักทรัพย์ ภายในดินแดนของประเทศฝรั่งเศส ต้องกระทำโดยผู้ให้บริการด้านการลงทุนเท่านั้น มิฉะนั้น ให้ถือว่าการซื้อขายและการโอนดังกล่าวเป็นโมฆะ

การขายหุ้นที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์นี้จะทำการขายโดยอ้างความยินยอมของทั้งสองฝ่าย หรือขายโดยวิธีการขายทอดตลาด โดยไม่ผ่านกระบวนการขายในตลาดหลักทรัพย์ไม่ได้

ในกรณีที่มีการยึดโดยเจ้าหนี้หลายคน เงินที่ได้จากการขายหุ้นให้นำมาแบ่งให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ที่ดำเนินการยึดก่อนที่จะมีการขายหุ้น²¹

หากมีเจ้าหนี้รายใดได้รับอนุญาตจากศาลให้ใช้วิธีการยึดเพื่อคุ้มครองชั่วคราว (la saisie conservatoire) ก่อนที่จะมีการขายหุ้น โดยที่ยังไม่มีหมายบังคับคดี ให้เจ้าหนี้รายนั้นมีส่วนแบ่งในเงินที่จะได้รับจากการขายหุ้นด้วย แต่เงินที่จะแบ่งจ่ายจะยังไม่มอบแก่เจ้าหนี้ผู้ร้องขอคุ้มครองชั่วคราวจนกว่าเจ้าหนี้ผู้ร้องขอคุ้มครองชั่วคราวจะได้รับหมายบังคับคดี²² ทั้งนี้ เจ้าหนี้ผู้ร้องขอคุ้มครองชั่วคราวจะต้องดำเนินการจดทะเบียนเพื่อให้ได้มาซึ่งหมายบังคับคดีภายในเดือนถัดไปนับจากที่มีการใช้วิธีการคุ้มครองชั่วคราว มิฉะนั้นวิธีการคุ้มครองชั่วคราวจะเป็นอันสิ้นผลไป²³

²¹ รัฐกฤษฎีกา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 มาตรา 186 วรรคแรก

²² รัฐกฤษฎีกา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 มาตรา 186 วรรคสอง

²³ รัฐกฤษฎีกา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 มาตรา 215

ความแตกต่างระหว่างการยึดหุ้นภายใต้วิธีการคุ้มครองชั่วคราวและการยึดหุ้นโดยมีหมายบังคับคดี คือ การยึดหุ้นภายใต้วิธีการคุ้มครองชั่วคราวจะไม่มีหมายบังคับคดีแต่จะทำการยึดโดยคำสั่งอนุญาตของศาลหรือในบางกรณีอาจได้รับยกเว้นไม่ต้องมีคำสั่งอนุญาตจากศาล และจะไม่มีข้อความในประกาศยึดทรัพย์ว่า ลูกหนี้สามารถดำเนินการขายหุ้นได้ด้วยตนเอง (la vente amiable) หรือจะให้มีการขายหุ้นโดยวิธีปกติภายใต้กระบวนการยึด (la vente forcée)

2) การขายหุ้นที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

ในกรณีที่ทรัพย์สินที่ยึดได้เป็นหุ้นของบริษัท สมาคม ห้างร้าน หรือหุ้นของนิติบุคคลที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งไม่สามารถทำการขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ได้ การขายหุ้นเหล่านี้ให้กระทำโดยวิธีประมูล (l'adjudication) ในการขายทอดตลาด (les enchères publiques) ภายใต้รูปแบบที่กำหนดอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตาม ลูกหนี้สามารถใช้สิทธิขายหุ้นด้วยตนเองได้ เช่นเดียวกับกรณีของการขายสังหาริมทรัพย์ทั่วไป ซึ่งทำให้การขายหุ้นไม่ต้องผ่านกระบวนการขายทอดตลาด

ก) ลูกหนี้ดำเนินการขายหุ้นด้วยตนเอง (la vente amiable)

ลูกหนี้สามารถดำเนินการขายหุ้นที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ด้วยตนเองได้ โดยเจ้าหนี้ไม่สามารถคัดค้านได้ แต่ลูกหนี้จะต้องดำเนินการขายหุ้นภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับจากวันที่ทำการยึด โดยกระบวนการในการขายหุ้นที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ด้วยตนเองของลูกหนี้ใช้กระบวนการเดียวกันกับการขายสังหาริมทรัพย์ด้วยตนเองของลูกหนี้ตามที่รัฐกฤษฎีกากำหนดไว้²⁴

ลูกหนี้จะต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบถึง ข้อเสนอราคา ชื่อ ที่อยู่ ของผู้จะซื้อ และกำหนดเวลาที่ผู้จะซื้อจะชำระราคาหุ้น โดยปกติแล้วผู้จะซื้อจะต้องวางเงินในการซื้อหุ้นล่วงหน้า เพื่อเป็นการยืนยันถึงความสามารถในการชำระเงินของผู้จะซื้อที่เป็นบุคคลภายนอก และเพื่อคุ้มครองสิทธิของเจ้าหนี้ หากผู้จะซื้อไม่วางเงิน การดำเนินการขายจะต้องใช้วิธีการขายโดยวิธีปกติภายใต้กระบวนการยึด

²⁴ รัฐกฤษฎีกา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 มาตรา 107 ถึง 109

เจ้าหนี้จะได้รับแจ้งจากเจ้าพนักงานบังคับคดีถึงข้อเสนอราคาที่ถูกหนี้ได้รับ การแจ้งให้ เจ้าพนักงานบังคับคดีทำเป็นจดหมายลงทะเบียนไปรษณีย์ตอบรับส่งไปยังเจ้าหนี้ เจ้าหนี้ผู้ทำการยึดและเจ้าหนี้ผู้คัดค้านมีเวลา 15 วัน นับจากวันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากเจ้าพนักงานบังคับคดีว่า จะเห็นด้วยกับข้อเสนอราคาหรือไม่ หากเจ้าหนี้ไม่ให้คำตอบภายในกำหนด จะถือว่าเจ้าหนี้เห็นชอบกับข้อเสนอราคาของบุคคลภายนอกผู้จะซื้อ และการขายหุ้นด้วยตนเอง ของลูกหนี้

ข) การขายหุ้นโดยวิธีปกติภายใต้กระบวนการยึด (la vente forcée)

การขายหุ้นโดยวิธีปกติภายใต้กระบวนการยึดจะกระทำเมื่อไม่มีการขายหุ้นด้วยตนเองของลูกหนี้ การขายหุ้นด้วยวิธีปกตินี้จะดำเนินการได้ต่อเมื่อล่วงพ้นกำหนดเวลาหนึ่งเดือน นับจากวันที่ทำการยึดหุ้น ซึ่งเป็นช่วงเวลาให้สิทธิแก่ลูกหนี้ในการขายหุ้นด้วยตนเอง

เจ้าหนี้ผู้ทำการยึดที่ได้รับหนังสือรับรองที่ออกโดยผู้อำนวยการศาล(จำศาล) บังคับคดีที่มีเขตอำนาจ ที่ระบุว่า ลูกหนี้ไม่ได้ทำการคัดค้านการยึด (certification de non contestation) หากประสงค์จะดำเนินการขายหุ้น ต้องดำเนินการจัดทำหนังสือแจ้งข้อมูลการขาย (cahier des charges) ซึ่งจะมีการกล่าวถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการผ่านมา หมายถึง บังคับคดีที่เป็นเหตุให้มีการยึดหุ้น รูปแบบการขาย เงื่อนไขในการขาย ราคาหุ้นที่จะขาย และถึงแม้ จะไม่ได้มีการกำหนดเวลาไว้ว่าการจัดทำหนังสือแจ้งข้อมูลการขายต้องเสร็จเมื่อใด แต่เจ้าหนี้ก็ ควรเร่งทำให้เสร็จโดยเร็วเพื่อผลประโยชน์ของเจ้าหนี้เอง โดยปกติแล้ว เจ้าหนี้จะไม่ได้เป็นผู้จัดทำ หนังสือแจ้งข้อมูลการขายด้วยตนเอง แต่ที่ปรึกษาของเจ้าหนี้ หรือในกรณีทั่วไป เจ้าพนักงานบังคับ คดีผู้รับผิดชอบการขาย จะเป็นผู้จัดทำขึ้น

เมื่อได้มีการจัดทำหนังสือแจ้งข้อมูลการขายแล้ว จะต้องมีการส่งสำเนาหนังสือ แจ้งข้อมูลการขายไปให้บริษัท สมาคม ห้างร้าน ผู้ถือหุ้น ทราบ ซึ่งบริษัท สมาคม ห้างร้าน เหล่านี้ มีหน้าที่ต้องส่งหนังสือแจ้งข้อมูลการขายไปให้ผู้ถือหุ้นทราบอีกทีหนึ่ง การส่งสำเนาหนังสือแจ้ง ข้อมูลการขายไปให้บริษัท สมาคม ห้างร้าน ผู้ถือหุ้น ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้ส่งทาง จดหมายลงทะเบียนไปรษณีย์ตอบรับ

สำหรับประกาศขายหุ้นให้ระบุนั้น เวลา และสถานที่ที่จะทำการขาย การประกาศ

โฆษณาการขายหุ้นกระทำโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี ซึ่งอาจจะกระทำการประกาศโฆษณาผ่านหนังสือพิมพ์เพียงครั้งเดียวก็ถือว่าเพียงพอแล้ว หรือจะกระทำการโฆษณาโดยการติดประกาศก็ได้ ในทางปฏิบัติแล้วการประกาศโฆษณาขายหุ้นผ่านหนังสือพิมพ์ไม่เป็นที่นิยมกัน โดยสถานที่ที่ดีที่สุดในการประกาศโฆษณาการขายหุ้นคือ ที่ทำการของบริษัท สมาคม ห้างร้าน ผู้ออกหุ้นนั่นเอง อย่างไรก็ตาม เจ้าหนี้สามารถเลือกวิธีการประกาศโฆษณาขายหุ้นโดยใช้สื่อได้ทุกประเภท แต่การประกาศโฆษณาการขายด้วยวิธีนี้เสียค่าใช้จ่ายที่สูง

การประกาศโฆษณาการขายหุ้นจะต้องกระทำล่วงหน้าเป็นระยะเวลาพอสมควร ก่อนวันกำหนดขายหุ้น ดังนั้น การประกาศโฆษณาการขายจะต้องกระทำล่วงหน้าไม่เกินหนึ่งเดือน แต่ไม่น้อยกว่า 15 วัน ก่อนวันกำหนดขายหุ้น

ลูกหนี้ที่ถูกยึดหุ้น บริษัท สมาคม ห้างร้าน ผู้ออกหุ้น และเจ้าหนี้อื่น ๆ เช่น เจ้าหนี้ผู้คัดค้าน ถ้าหากมี จะได้รับแจ้งวัน เวลา และสถานที่ในการขาย

การขายหุ้นด้วยวิธีการประมูลนี้ กระทำโดยการประมูลผ่านการขายทอดตลาด โดยหุ้นจะถูกขายแก่ผู้เสนอราคาสูงสุดภายหลังจากที่มีการขานราคา 3 ครั้ง โดยผู้ซื้อชำระราคาแก่ผู้ทำหน้าที่ขาย หากเป็นหุ้นของบริษัทที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ผู้ทำหน้าที่ขายคือผู้ให้บริการด้านการลงทุน หรืออินทรีพับลิก ซึ่งมีอำนาจขายหุ้นที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แต่ถ้าหากเป็นหุ้นของสมาคม ห้างร้าน ที่มีลักษณะเป็นหุ้นส่วนกัน ในทางปฏิบัติแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้มีอำนาจในการขายหุ้น

หากผู้ซื้อหุ้นได้จากการขายทอดตลาดไม่ชำระเงินค่าหุ้น รวมทั้งค่าธรรมเนียมตามที่ระบุไว้ในหนังสือแจ้งข้อมูลการขาย หุ้นจะถูกนำออกขายใหม่อีกครั้งหนึ่ง (la folle enchère) และหากมีส่วนต่างราคาที่ขายได้ระหว่างครั้งแรกและครั้งหลัง โดยราคาที่ขายได้ในครั้งหลังต่ำกว่าครั้งแรก ผู้ซื้อที่ไม่ชำระราคา ต้องรับผิดชอบชำระส่วนต่างราคานั้น แต่การขายทอดตลาดหุ้นจะไม่มีกรรองคัดค้านราคาที่ยาขได้ (la surenchère) ซึ่งแตกต่างจากการขายอสังหาริมทรัพย์

การขายหุ้นจะเป็นอันยุติลงเมื่อจำนวนเงินที่ได้รับจากการขายหุ้นเพียงพอที่จะชำระหนี้ที่เป็นเหตุให้มีการยึดหุ้น รวมทั้งค่าธรรมเนียมและดอกเบี้ย

4.2 การบังคับคดีของประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับการบังคับคดีทางแพ่งของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น เป็นระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common law) ในการบังคับคดีนั้น จะเริ่มต้นขึ้นด้วยการมีคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้วเช่นเดียวกับระบบประมวลกฎหมาย (Code) เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เหตุที่ต้องมีคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้วก็ด้วยเหตุผลที่ว่า คดีอาจมีการอุทธรณ์หรือฎีกาถึงศาลสูง ซึ่งจะทำให้ คำพิพากษาศาลชั้นต้นมีอันต้องสิ้นผลไป สำหรับกระบวนการหรือขั้นตอนของการบังคับคดีแพ่งนั้น เริ่มต้นจากผู้ทำการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอันได้แก่ Sheriff) ซึ่ง มีความหมายตาม Black's Law Dictionary²⁵ อันหมายถึง หัวหน้าเจ้าพนักงานบังคับคดี และ เจ้าพนักงานปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งได้รับการคัดเลือกโดยการเลือกตั้ง โดยมีหน้าที่หลัก คือ ให้ความช่วยเหลือผู้พิพากษาในคดีต่าง ๆ (ทั้งคดีอาญาและคดีแพ่ง) เช่น ส่งหมายการดำเนินงาน หมายลูกขุน บังคับตามคำสั่งหรือคำพิพากษา ทำการขายทอดตลาดตามกฎหมายและรวมถึงตัวแทนของ Sheriff ด้วย โดยเป็นเจ้าพนักงานบังคับตามกฎหมายเหมือนเช่น Sheriff เช่นกัน²⁶

ทรัพย์สินของจำเลยที่ตกอยู่ภายใต้การบังคับคดี²⁷ อันเป็นไปตามมาตรา 487.010 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย กล่าวคือ

มาตรา 487.010 ทรัพย์สินของจำเลยที่ตกอยู่ภายใต้การบังคับคดี มีดังนี้.-

(a) ในกรณีที่จำเลยเป็นนิติบุคคล (บริษัทจดทะเบียน) ทรัพย์สินของนิติบุคคลที่อาจถูกบังคับคดีได้ด้วยวิธีการยึดตามที่บัญญัติใน Art. 2 ของบทที่ 8

(b) ในกรณีที่จำเลยเป็นห้างหุ้นส่วนหรือกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้จดทะเบียน ทรัพย์สินของห้างฯ หรือกลุ่มบุคคลที่มีได้จดทะเบียนที่อาจถูกบังคับคดีได้ด้วยวิธีการยึด

(c) ในกรณีที่จำเลยเป็นบุคคลธรรมดา ทรัพย์สินทั้งหมดที่ตั้งจะกล่าวต่อไปนี้.-

²⁵ House of Representatives Committee on the Judiciary , Black's Law Dictionary, P.1543

²⁶ The Lawyers co-operative Publishing co., American Jurisprudence (New York : Banerft Whitney 1987), pp.260-279

²⁷ Civil Procedure Code of California , Section 487.010

- (1) ดอกผลจากอสังหาริมทรัพย์ ยกเว้นค่าเช่าที่มีกำหนดระยะเวลาการเช่าไม่เกิน 1 ปี
- (2) บัญชีการค้า
- (3) อุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ
- (4) ผลผลิตทางการเกษตร
- (5) สินค้าคงเหลือ
- (6) คำสั่งหรือคำตัดสินที่เกี่ยวกับการเงิน
- (7) เงินที่ใช้ในทางการค้า ธุรกิจ หรือทางวิชาชีพที่กระทำโดยจำเลย โดยยกเว้นหนึ่งพันดอลลาร์แรก โดยไม่ว่าเงินนั้นจะอยู่ที่ใดก็ตามในรูปสินเชื่อหรือฝากไว้ในบัญชี แต่หากจำเลยมีเงินฝากในบัญชีมากกว่าหนึ่งบัญชีหรืออย่างน้อยหนึ่งบัญชี และเงินนั้นไม่ว่าอยู่ที่ใดก็ตามที่ใช้ในทางการค้า ธุรกิจ หรือทางการประกอบวิชาชีพที่กระทำโดยจำเลย ศาลอาจออกหมายยึดตามคำร้องขอของโจทก์ เพื่อที่จะยึดรวบรวมเงินดังกล่าวในจำนวนหนึ่งพันดอลลาร์ของเงินนั้นและเงินที่คงเหลือในขณะที่มีการยึด
- (8) ตราสารเปลี่ยนมือ
- (9) เอกสารสิทธิต่างๆ
- (10) หุ่น***
- (11) สินแร่ต่างๆ หรือสิ่งคล้ายคลึงกัน (รวมถึง น้ำมันดิบ)

(d) ในกรณีของจำเลยที่กล่าวมาในอนุมาตรา (c) นั้น หากเป็นทรัพย์สินที่มีกรรมสิทธิ์รวมตามชนิดที่บรรยายมาในอนุมาตรา (c) นั้นจะตกอยู่ภายใต้บังคับการยึดทรัพย์ถ้าทรัพย์สินที่มีกรรมสิทธิ์รวมกันนั้นถูกกำหนดไว้ในคำตัดสินที่มีการยื่นขอให้มีการยึดทรัพย์สินนั้น หากบทบัญญัติแห่งกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น หากทรัพย์สินที่มีกรรมสิทธิ์รวมกันนั้นจะต้องตกอยู่ภายใต้บังคับการยึดทรัพย์ตามที่มีคำร้องขอให้ยึด

(1) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดๆ ในบทนี้จำใช้บังคับกับทรัพย์สินของจำเลยหรือภาระหน้าที่ของจำเลย ให้ใช้บังคับกับกรณีของทรัพย์สินอันเป็นกรรมสิทธิ์รวมของภริยาจำเลยและภาระหน้าที่ของภริยาจำเลยในฐานะที่มีกรรมสิทธิ์รวมกันด้วย

(2) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดๆ ในบทนี้ที่ใช้กับทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองหรือภายใต้การควบคุมของจำเลยก็ตกอยู่ภายใต้บังคับการยึดทรัพย์เช่นเดียวกับทรัพย์สินที่มีกรรมสิทธิ์รวมที่อยู่ในความครอบครองหรือภายใต้การควบคุมของจำเลย

4.2.1 การบังคับคดีหุ้นของประเทศสหรัฐอเมริกา (รัฐแคลิฟอร์เนีย)

การบังคับคดีหุ้นของประเทศสหรัฐอเมริกา (รัฐแคลิฟอร์เนีย) นั้น เป็นการบังคับคดีตามคำพิพากษาโดยบังคับคดีต่อทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ให้ชำระหนี้เป็นเงิน²⁸ โดยหากลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาศาล ก็สามารถออกหมายบังคับคดีไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ทำการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งรวมไปถึงหุ้นของลูกหนี้ด้วย โดยหุ้น ไม่ได้เป็นทรัพย์สินที่ต้องห้ามมิให้มีการบังคับคดีแต่อย่างใด ทั้งนี้เนื่องจากมีทรัพย์สินบางประเภทที่กฎหมายของ รัฐแคลิฟอร์เนียห้ามมิให้มีการบังคับคดีได้ อาทิ ทรัพย์สินที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของบุคคลธรรมดา ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน²⁹ เป็นต้น โดยการบังคับคดีก็เพื่อนำไปขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษานั้นเอง

4.2.1.1 การยึดหุ้นของรัฐแคลิฟอร์เนีย

กรณีการยึดหุ้นของรัฐแคลิฟอร์เนียนั้น เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายคือ CIVIL PROCEDURE CALIFORNIA CODE³⁰

ในการที่จะยึดหุ้น เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องปฏิบัติตามมาตรา 8112 ของประมวลกฎหมายพาณิชย์³¹ ซึ่งกระบวนการทางกฎหมายที่กล่าวอ้างในมาตรา 8112 ของประมวลกฎหมายพาณิชย์ หมายถึงกระบวนการทางกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องมีการนำส่งสำเนาเอกสารคือ ใบหุ้นหรือหนังสือรับรองว่ามีหุ้นดังกล่าวอยู่จริงจากเจ้าหน้าที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อันอาจหมายถึง นายทะเบียนหุ้น³² โดยในการยึดหุ้นของลูกหนี้นั้น ให้รวมถึงดอกผลจากหุ้นดังกล่าวด้วย โดยอาจเป็นการยึดตามรายการในบัญชีเจ้าของหุ้นของลูกหนี้ที่ได้รับการรับรอง

²⁸ Hans Smit, The American of Comparative Law, p.228.

²⁹ มาตรา 487.020 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

³⁰ The Standard California Codes. Civil-Civil Procedure-Evidence-Probate California Rules of Court and Selected Provisions of the Government Code. 1992 Edition. Matthew Bender. Times Mirror Books

³¹ Commercial Code of California , Section 8112 (a)-(e)

³² Commercial Code of California , Section 8112 (a)

แล้วก็ได้³³ หรือหากเป็นกรณีที่เป็นหุ้นที่อยู่ในการครอบครองของบุคคลที่สาม หรือบุคคลภายนอก ก็อาจใช้วิธีการรับรองโดยเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้³⁴

เมื่อมีการรับรองการมีอยู่ของหุ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีอันหมายถึง Sheriff (หรือรวมถึงผู้ช่วยของ Sheriff ด้วย) ก็จะต้องออกหนังสือแจ้งการยึดไปยังผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอันหมายถึงตัวลูกหนี้ตนเอง³⁵ โดยในกรณีที่ทรัพย์สินถูกยึดตามหมายบังคับคดีนั้น ไม่ว่าจะหมายบังคับคดีหรือสำเนาหมายยึดและหนังสือบอกกล่าวแจ้งการยึด จะต้องถูกส่งให้กับจำเลยหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หากไม่ดำเนินการจัดส่ง จะไม่ถือว่ามีกรยึดไว้ โดยในเนื้อหาของหนังสือแจ้งการยึดหรือแจ้งการบังคับคดีนั้น จะเป็นไปตามมาตรา 488.060 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย³⁶ กล่าวคือ

- (a) ระบุถึงความสามารถของบุคคลในการจัดกิจการและทรัพย์สินที่ถูกยึด
- (b) ระบุรายละเอียดของทรัพย์สินว่าเป็นทรัพย์สินประเภทใด (หากกรณีเป็นหุ้น ก็ให้ระบุให้ชัดเจนว่า เป็นหุ้นบริษัทอะไร มีเลขที่หุ้น หรือ จำนวนหุ้นเท่าใด เป็นต้น)
- (c) สิทธิของบุคคลดังกล่าวภายใต้การบังคับคดี รวมถึงสิทธิเรียกร้องของบุคคลที่สามตามที่บัญญัติไว้

โดยทั้งนี้ หนังสือแจ้งการยึด/การบังคับคดีดังกล่าวตามมาตรา 488.060 ข้างต้นนั้น แม้เป็นสำเนาก็สามารถใช้บังคับได้เช่นเดียวกันกับตัวจริง³⁷ และเมื่อมีการยึดหุ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว การจัดการทรัพย์สินซึ่งในที่นี้คือ ใบหุ้น จึงต้องมีการจัดการให้ตกอยู่ภายใต้การครอบครองของเจ้าพนักงานบังคับคดี นั่นคือ Sheriff (หรือรวมถึงผู้ช่วยของ Sheriff ด้วย) โดยให้เป็นไปตามมาตรา 488.090 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย³⁸ กล่าวคือ

มาตรา 488.090 นอกจากที่บัญญัติไว้ในบทบัญญัติแห่งกฎหมาย วิธีการยึดทรัพย์สินนั้น จำเป็นต้องเอาทรัพย์สินดังกล่าวมาไว้ในความครอบครองหรือเอาเข้ามาอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานบังคับคดีด้วยวิธีการดังจะกล่าวต่อไป

- (a) เคลื่อนย้ายทรัพย์สินให้เข้ามาอยู่ในสถานที่เก็บรักษาทรัพย์สิน

³³ Commercial Code of California , Section 8112 (c)

³⁴ Commercial Code of California , Section 8112 (d)

³⁵ มาตรา 488.120 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

³⁶ มาตรา 488.060 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

³⁷ มาตรา 488.065 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

³⁸ มาตรา 488.090 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

- (b) เก็บไว้กับผู้รักษาทรัพย์
 (c) วิธีการอื่นใดในการเข้าครอบครองทรัพย์สิน หรือการควบคุมทรัพย์สินนั้น

4.2.1.2 การขายหุ้น

การขายหุ้นของรัฐแคลิฟอร์เนีย จะเริ่มทำการขายทอดตลาดหุ้นได้ ต่อเมื่อเจ้าหนี้หรือเจ้าพนักงานได้มีการส่งหนังสือแจ้งการขายไปยังผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอันหมายถึงลูกหนี้ พร้อมทั้งมีไปรษณีย์ตอบรับ (กรณีเป็นการแจ้งการขายโดยส่งทางไปรษณีย์) หรือ ได้รับสำเนาหนังสือแจ้งการขายพร้อมใบตอบรับ (กรณีส่งโดยการเดินทาง) โดยหนังสือแจ้งการขายดังกล่าว ต้องระบุลักษณะของทรัพย์สิน (ในที่นี้คือหุ้น) และ รัฐที่ทรัพย์สินจะถูกขายทอดตลาด³⁹ หรือหากกรณีลูกหนี้เห็นว่า ไม่ควรให้มีการขายเกิดขึ้น ก็ต้องแจ้งโดยการยื่นคำร้องต่อศาลภายในระยะเวลาที่กำหนด คือ ภายหลังจากที่ได้รับหนังสือแจ้งการขายแล้วไม่เกิน 10 วัน โดยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้เก็บรักษาทรัพย์นั้นไว้แทนที่จะขาย (เป็นกรณีที่ลูกหนี้ขอให้งดการขาย อาจจะช่วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม)⁴⁰ โดยในการพิจารณาคำร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษาดังกล่าวนั้น ศาลจะใช้ดุลพินิจในการพิจารณาคำร้องว่าจะอนุญาตให้ขายหรือจะให้เก็บทรัพย์สินนั้นไว้ก่อน โดยเหตุผลการยื่นคำร้องนั้น อาจเป็นกรณีที่ลูกหนี้เองอาจต้องการที่จะซื้อทรัพย์สินนั้นไว้เอง โดยไม่ต้องให้มีการขายทอดตลาดก็ได้ ทั้งนี้ศาลจะพิจารณาและจะมีคำสั่งโดยจะกำหนดเงื่อนไขในการสั่งไว้ด้วยไม่ว่าจะสั่งให้ขายหรือสั่งให้เก็บทรัพย์สินไว้ก่อนก็ตาม⁴¹ (นั่นคือ หากศาลสั่งให้ขายทรัพย์สินได้ ก็จะระบุเงื่อนไขไว้ด้วยว่าให้ขายทรัพย์สินได้ภายใต้เงื่อนไขหรือข้อกำหนดใด หรือหากสั่งให้เก็บทรัพย์สินไว้ก่อนก็จะระบุหรือกำหนดเงื่อนไขไว้ด้วยว่า ให้เก็บทรัพย์สินได้นานเพียงใด เป็นต้น)

สำหรับหนังสือแจ้งการขายกรณีที่มีการยึดหุ้นไว้แล้วนั้น ต้องมีการส่งหมายแจ้งหรือหนังสือแจ้งบอกกล่าวการขายด้วย โดยที่หนังสือบอกกล่าวการขายนั้น ต้องมีการระบุถึงรายละเอียดต่าง ๆ ของหุ้นที่จะมีการขายทอดตลาด⁴² อีกทั้งต้องมีการปิดประกาศแจ้งการขายทอดตลาดไว้ด้วย โดยต้องปิดประกาศก่อนวันขายไม่น้อยกว่า 10 วัน⁴³ โดยต้องให้มีการปิดประกาศไว้ ณ สถานที่ ในเมืองที่จะให้มีการขายทอดตลาด และรวมถึงปิดประกาศที่เขตที่ทรัพย์สิน

³⁹ มาตรา 701.520 (b) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

⁴⁰ มาตรา 701.520 (c) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

⁴¹ มาตรา 701.520 (d) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

⁴² มาตรา 701.530 (a) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

⁴³ มาตรา 701.520 (b) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

นั้นตั้งอยู่ด้วย⁴⁴ และนอกจากนี้ ยังต้องแจ้งหมายการขายทอดตลาดดังกล่าวไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย อันหมายถึงตัวลูกหนี้ด้วย⁴⁵ อีกทั้งในหมายแจ้งดังกล่าว ยังต้องมีรายละเอียดคือ อันได้แก่ ชื่อศาล เลขคดี คำพิพากษา วันที่ขายทอดตลาด ประเภทของทรัพย์สิน และสถานที่ขายทอดตลาดที่ชัดเจนด้วย⁴⁶

นอกจากนี้แล้ว เจ้าหนี้อาจมีการให้ลงประกาศทางหนังสือพิมพ์ที่แพร่หลายเองด้วยก็ได้ ทั้งนี้เพื่อให้คนทั่วไปได้รับทราบการขายทอดตลาดที่จะมีขึ้นเพื่อจะได้มีโอกาสขายได้ในราคาที่สูง หรือลูกหนี้ก็สามารถลงประกาศทางหนังสือพิมพ์ได้เช่นกัน โดยที่ตัวลูกหนี้จะต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการลงประกาศเอง⁴⁷ โดยหากลูกหนี้คิดว่าจะเป็นการเปิดโอกาสให้คนอื่นเข้าสู่ราคาได้มากขึ้น อันจะทำให้ทรัพย์สินขายได้ในราคาที่สูงขึ้นซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตัวลูกหนี้เอง

ในการขายทอดตลาดนั้น ภายหลังจากที่มีการมีหมายแจ้งประกาศการขายทอดตลาดไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว กฎหมายกำหนดไว้ว่า การขายต้องกระทำในวัน เวลา และสถานที่ ที่ระบุไว้ในหมายหรือประกาศขายดังกล่าว ซึ่งจะอยู่ในช่วงเวลา 09.00 น. – 17.00 น.⁴⁸ และการขายต้องขายให้แก่ผู้ที่เสนอราคาที่สูงกว่า⁴⁹ นอกจากนี้ หากเป็นทรัพย์สินที่สามารถส่งมอบได้เลย ผู้ซื้อต้องได้เห็นทรัพย์สินนั้นก่อนเข้าสู่ราคาได้⁵⁰ อีกทั้งกฎหมายยังระบุด้วยว่า ทรัพย์สินที่มีการขายทอดตลาดไปแล้ว ไม่สามารถนำกลับมาขายซ้ำได้อีก⁵¹ (กรณีที่สามารถขายได้)

นอกเหนือจากนี้แล้ว กรณีที่มีการขอให้มีการเลื่อนการขายทอดตลาดออกไปนั้น ก็สามารถกระทำได้เช่นกัน โดยผู้ร้อง ซึ่งมักจะเป็นเจ้าหนี้ โดยการยื่นคำร้องไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยต้องระบุวันที่ต้องการให้มีการขายที่เลื่อนออกไปพร้อมกันด้วยโดยต้องมีการระบุวันเวลาให้ชัดเจน⁵² และกรณีที่ผู้ซื้อทรัพย์สินได้ไม่ยอมชำระเงินที่ประมูลได้ ก็ให้คนที่ให้ราคาสูงรายถัดไปได้ทรัพย์สินนั้นไป⁵³

⁴⁴ มาตรา 701.520 (c) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

⁴⁵ มาตรา 701.550 (a) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

⁴⁶ มาตรา 701.550 (b) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

⁴⁷ มาตรา 701.555 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

⁴⁸ มาตรา 701.570 (a) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

⁴⁹ มาตรา 701.570 (b) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

⁵⁰ มาตรา 701.570 (c) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

⁵¹ มาตรา 701.570 (d) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

⁵² มาตรา 701.580 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

⁵³ มาตรา 701.600 (a) (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

ส่วนเงินมัดจำที่ผู้ที่ทิ้งทรัพย์สินจากการเป็นผู้ให้ราคาสูงสุดคนแรกนั้น ก็ให้นำเงินดังกล่าวไปเป็นค่าใช้จ่ายในการขายได้⁵⁴

การขายทอดตลาดนั้น ราคาที่อนุญาตให้ขายได้ จะต้องไม่น้อยกว่าค่าแรงและค่าใช้จ่ายในการจัดการหรือดำเนินการขาย⁵⁵ และหากไม่ได้ราคาขั้นต่ำตามที่กำหนดไว้ดังกล่าว ก็ให้มีการปล่อยทรัพย์สินนั้นไป⁵⁶

โดยภาพรวมแล้ว จะพบว่า ลักษณะการบังคับคดีของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะ รัฐแคลิฟอร์เนีย มีลักษณะหรือหลักกฎหมายบางประการที่ใช้หลักการเช่นเดียวกับประเทศฝรั่งเศส นั่นคือ คู่ความเองมีสิทธิที่จะเลือกขายหุ้นเองได้ โดยหากสามารถหาบุคคลใดมาซื้อได้ก็สามารถขายให้บุคคลดังกล่าวได้โดยไม่ต้องนำออกขายทอดตลาด และหากเป็นกรณีการขายหุ้นที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แล้ว ในการบังคับคดีนั้น จะให้มีการขายหุ้นได้ในตลาดหลักทรัพย์ หากแต่เป็นหุ้นที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์ ก็ให้ขายได้ในสถานที่ที่เหมาะสม โดยอาจเป็นสถานที่ตั้งของบริษัทที่ออกหุ้นดังกล่าว หรืออาจเป็นสถานที่ใด ๆ ที่เห็นว่า น่าจะเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปและสามารถขายได้ราคาที่ดีก็เป็นได้ ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการขายที่เป็นการเปิดโอกาสให้มีการเข้าสู่ราคากันได้เต็มที่ ทั้งนี้ก็เพื่อผลประโยชน์ของคู่ความเอง

นอกเหนือจากนี้แล้ว ยังพบว่า มีสิ่งหนึ่งที่ระบบการบังคับคดีของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะ รัฐแคลิฟอร์เนีย และประเทศฝรั่งเศส มีหลักการเดียวกัน นั่นคือ หากบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายพิจารณาแล้วว่า การบังคับคดีในแต่ละคดีนั้น คุ่มกับค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ไปในการบังคับคดี บรรดาเจ้าหนี้จึงจะตัดสินใจที่จะดำเนินการบังคับคดีเอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ดีและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งตัวเจ้าหนี้และลูกหนี้ เพราะหากปล่อยให้มีการบังคับคดีโดยที่ท้ายที่สุดแล้ว ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการบังคับคดี คงไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีทั้งสิ้น

⁵⁴ มาตรา 701.600 (b) (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

⁵⁵ มาตรา 701.620 (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

⁵⁶ มาตรา 701.620 (c) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

ปัญหาและข้อขัดข้อง / อุปสรรคในการบังคับคดีหุ้นสามัญ

ความนำ

การซื้อขายหุ้นทั้งที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์และที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์ มีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ที่สำคัญ คือ หุ้นที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์เป็นการซื้อขายกันเองระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งปัญหาค่อนข้างน้อย ส่วนมากมักจะมีการส่งมอบใบหุ้นกันเมื่อมีการซื้อขายเกิดขึ้น ปัญหาในการบังคับคดีจึงค่อนข้างน้อย ไม่ค่อยมีปัญหาดังเช่นกรณีของหุ้นที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ เนื่องจากกรณีของหุ้นที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์นั้น ต้องมีหลักเกณฑ์และข้อกำหนดต่าง ๆ ค่อนข้างมาก อันเนื่องจากการทำธุรกรรมที่มีกลุ่มคนเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก อีกทั้งการซื้อขายยังมีผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่ในแวดวงบรรดานักลงทุนผ่านตลาดหลักทรัพย์ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายหรือบทบัญญัติมาควบคุมและมีหลักเกณฑ์มากำกับดูแลพอสมควร ตลอดจนจำเป็นต้องมีหน่วยงานเฉพาะเข้ามากำกับดูแล นั่นคือ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งต้องคอยกำกับดูแลบรรดาธุรกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหุ้นที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นอกจากนี้แล้ว ยังมีหน่วยงานที่มาคอยดูแลด้านทะเบียนหุ้นต่าง ๆ ด้วย นั่นคือ หน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้แก่ บริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด อันเป็นหน่วยงานที่คอยดูแลในเรื่องทางทะเบียนของบรรดาผู้ถือหุ้นต่าง ๆ ที่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนั่นเอง และหากมีการบังคับคดีหุ้นสามัญเฉพาะที่มีการซื้อขายอยู่ในตลาดหลักทรัพย์เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการบังคับหุ้นดังกล่าวผ่านหรือไม่ผ่านขบวนการทางศาล หน่วยงานที่มีความสำคัญอันดับแรกก็คือ ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ดังกล่าวนี้เอง เนื่องจากต้องเป็นผู้ที่คอยดำเนินการในส่วนของการจดทะเบียนผู้ถือหุ้น ว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ซึ่งนับว่าเป็นขั้นตอนที่มีความจำเป็นมาก เนื่องจากหากไม่ดำเนินการด้วยความรอบคอบแล้ว กรณีเกิดความผิดพลาดขึ้น อาจได้รับความเสียหายค่อนข้างสูง เนื่องจากไปกระทบสิทธิของผู้ถือกรรมสิทธิ์หรือเจ้าของหุ้นดังกล่าวได้ อันอาจนำมาซึ่งการฟ้องร้องเป็นคดีเพิ่มเติมเข้ามาจากคดีเดิมที่มีอยู่ได้ ซึ่งย่อมไม่เป็นที่ต้องการของผู้ปฏิบัติหน้าที่อย่างแน่นอน

และจากการกำกับดูแลบรรดาธุรกรรมต่าง ๆ ของศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ ที่กล่าวมาแล้วนั้น กรณีที่จำเป็นต้องมีการบังคับคดีเอาหุ้นที่อยู่ในความดูแลของศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ นั้น นั้นย่อมหมายความว่า ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ ต้องเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการในการบังคับคดีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และนั่นย่อมเกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการบังคับคดีเอาหุ้นที่

อยู่ในความดูแลทางทะเบียนของศูนย์รับฝากหลักทรัพย์บ้างพอสมควร ในที่นี้จึงจะขอกล่าวถึงสภาพปัญหาที่เกิดจากการบังคับคดี ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ด้วยเช่นกันดังนี้-

ปัญหาด้านการบังคับคดีหุ้นสามัญ

- 5.1 ปัญหาด้านการประเมินราคาหุ้นสามัญ
- 5.2 ปัญหาด้านการส่งหมาย (ทั้งกรณีการยึดและการจำหน่าย)
- 5.3 ปัญหาด้านการขายทอดตลาด
- 5.4 ปัญหาด้านการยึดเข้ากับหน่วยงานอื่นที่ใช้สิทธิในการบังคับทรัพย์สินตามกฎหมายแห่ง
กฎหมายคนละฉบับ
 - 5.4.1 กรณีกรมสรรพากร
 - 5.4.2 กรณีบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.)
- 5.5 ข้อสังเกตจากการบังคับคดีหุ้นสามัญ
 - 5.5.1 ปัญหาด้านผลประโยชน์จากหุ้นสามัญ
 - 5.5.1.1 ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน
 - 5.5.1.2 ผลตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน
 - 5.5.2 ปัญหาด้านการบังคับคดีหุ้นสามัญจากลูกหนี้ที่มีการโอนสิทธิเรียกร้องให้บุคคลที่ 3

5.1 ปัญหาด้านการประเมินราคาหุ้นสามัญ

เป็นกรณีที่เกิดจากการที่ภายหลังการยึดหุ้นสามัญแล้ว ต้องให้เจ้าพนักงานบังคับคดีประเมินราคาหุ้นดังกล่าวเพื่อทำการยึดให้เสร็จสมบูรณ์โดยในการประเมินราคาหุ้นนั้น ปกติแล้วโจทก์หรือผู้แทนโจทก์มักจะเป็นผู้ที่นำหุ้นดังกล่าวมาให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพร้อมข้อมูลของหุ้นรายการดังกล่าว เช่น ราคาขาย/ราคาปิดตลาดในวันก่อนการนำหุ้นมาให้ยึด (ปกติจะได้มาจากหนังสือพิมพ์ธุรกิจรายวัน / ข้อมูลราคาหลักทรัพย์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่พิมพ์มาจาก Internet) หนังสือรับรองของบริษัทที่เป็นผู้ออกหุ้นดังกล่าว เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการประเมินราคาด้วย โดยทั้งนี้ โจทก์เองก็สามารถที่จะคัดค้านราคาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีประเมินให้ได้ หากเห็นว่า ราคาที่ประเมินดังกล่าว นั้น มีราคาสูงหรือว่าต่ำเกินไปจากความเป็นจริงมากจนไม่สามารถรับราคดังกล่าวได้ (กรณีเรื่องราคาประเมินที่สูงเกินนั้น อาจเกิดปัญหากรณียึดแล้วไม่มีการขายทอดตลาด ต้องเสียค่าธรรมเนียมการถอนการยึดด้วย ซึ่งหากประเมินราคาสูง

ค่าธรรมเนียมการถอนการยึดก็จะสูงตามด้วย ในทางตรงกันข้าม หากประเมินราคาต่ำเกินไป ก็อาจทำให้ขายไปในราคาที่ต่ำเกินจริงเช่นกัน)

แต่ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากราคาที่ประเมินนั้น ปกติจะอาศัยวันที่ทำการยึดประเมินราคาไว้ และเมื่อถึงวันขายจริง ก็มักจะใช้ราคาที่ได้ทำการประเมินไว้เมื่อครั้งทำการยึดเป็นราคาที่น่ามากำหนดกันในวันขายทอดตลาด ซึ่งหลายครั้ง อาจไม่สะท้อนกับราคาในตลาดตามความเป็นจริง เนื่องจากนับจากวันที่มีการประเมินราคาถึงวันที่ประกาศขายทอดตลาดจริง ราคาหุ้นดังกล่าวในตลาดอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก (ทั้งโดยเหตุจากระยะเวลาในการส่งหมายรวมถึงกรณีการส่งหมายไม่ชอบต้องส่งหมายใหม่ ซึ่งก็คือการส่งประกาศขายทอดตลาดที่ทำให้ต้องส่งประกาศขายทอดตลาดใหม่ เป็นเหตุให้ต้องเลื่อนการขายทอดตลาดออกไปอีก) อันอาจทำให้ราคาที่ประเมินไว้ก่อนหน้าแตกต่างกันมากได้ ดังนั้นกรณีหากมีราคาต่างกันมาก ๆ อาจทำให้เสียโอกาสในอันที่จะสามารถขายหุ้นได้ในราคาที่ใกล้เคียงกับราคาในท้องตลาดตามความเป็นจริงไป

5.2 ปัญหาด้านการส่งหมาย (ทั้งกรณีการยึดและการจำหน่าย)

เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจำนวนไม่น้อยในการส่งหมายเพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับทราบผลการยึดและรวมตลอดถึงการกำหนดวันนัดขายทอดตลาด โดยทั่วไปปัญหาในการส่งหมายดังกล่าวนี้มักเกิดปัญหาดังนี้กล่าวคือ-

- 1) ไม่พบบ้านเลขที่ดังกล่าว
- 2) บ้านรื้อถอนไปแล้ว
- 3) เป็นบ้านเลขที่ของทะเบียนบ้านกลาง

ซึ่งปัญหาทั้งหลายที่กล่าวมานี้ เป็นผลให้ต้องสิ้นเปลืองทั้งค่าใช้จ่ายและเวลาในการดำเนินกระบวนการบังคับคดีพอสมควร ซึ่งทางออกที่มักใช้กันอยู่ก็คือ โดยการลงประกาศทางหน้าหนังสือพิมพ์ เพื่อจะได้ให้ครบกระบวนการ เพื่อให้สามารถจำหน่ายหุ้นออกไปได้นั่นเอง ซึ่งจะไปแล้ว ค่อนข้างเสียเวลาโดยใช่เหตุ อีกทั้งยังเป็นการเปลืองค่าใช้จ่ายไม่น้อยด้วย

5.3 ปัญหาด้านการขายทอดตลาด

เป็นปัญหาที่เกิดจากการที่ประเทศไทยเรา อันหมายถึงกรมบังคับคดี กำหนดให้มีการจำหน่ายสังหาริมทรัพย์เฉพาะสถานที่เก็บทรัพย์สิน (โกดัง) ของกรมบังคับคดีเท่านั้น ในขณะที่สภาพหรือลักษณะทรัพย์สินของหุ้นสามัญ ไม่ใช่ทรัพย์สินโดยทั่วไปอันจะไปขายในสถานที่ที่ประชาชน

ที่มีความสนใจในหุ้นจะไปติดตามการขายเป็นที่รู้จักทั่วไป ตรงกันข้าม คงไม่มีใครคิดว่า จะมีการขายหุ้นสามัญในสถานที่เช่นนั้น จึงทำให้เกิดปัญหาดังนี้ คือ.-

-ไม่ค่อยมีคนเข้าสู่ราคา หรือ มีคนเข้าสู่ราคาน้อย ทำให้มีการแข่งขันด้านราคาไม่มากเท่าที่ควร

-เป็นผลให้ได้ราคาที่ไม่ค่อยสูงเท่าใดนัก หรือบ่อยครั้งที่ราคาที่ขายได้ไม่สอดคล้องกับราคาหุ้นนั้น ๆ ในตลาดที่มีการซื้อขายหุ้นอย่างบรรดาบริษัทหลักทรัพย์ทั้งหลาย นั่นคือเป็นปัญหาในด้านการขายทอดตลาดนั่นเอง

5.4 ปัญหาด้านการยึดช้ำกับหน่วยงานอื่นที่ใช้สิทธิในการบังคับคดีตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายคนละฉบับ

สำหรับในส่วนของการยึดช้ำกับหน่วยงานอื่นที่ใช้สิทธิในการบังคับคดีตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายคนละฉบับนั้น ปัจจุบัน ที่พบว่าชัดเจนมีอยู่กรณีของ *กรมสรรพากร* โดยในส่วนของอำนาจตามประมวลรัษฎากร ของกรมสรรพากร นั้น ได้ระบุให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของกรมสรรพากรอันเป็นไปตาม มาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากร และนอกจากนี้แล้ว ยังมีหน่วยงานอีกหน่วยงานหนึ่ง นั่นคือ *บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.)* โดยสำหรับ บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยนี้ แม้ว่าจะไม่เคยมีการยึด/อายัดหุ้นช้ำซ้อนกัน แต่ก็มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้เนื่องจาก ตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ตามข้อ 74 , 75 และ 76 ได้ให้อำนาจในการบังคับทรัพย์สินหลักประกันของลูกหนี้ของ บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการทางศาล และกลุ่มลูกหนี้ของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยเอง ก็มีหุ้นสามัญเป็นหลักประกันอยู่มีใช้น้อย แต่เนื่องจากยังไม่เคยมีการบังคับหลักประกันประเภทหุ้นสามัญดังกล่าวเอาจากบรรดาลูกหนี้เหล่านี้ แต่มีแนวทางที่จะทำการบังคับหุ้นสามัญเอาจากบรรดาลูกหนี้ของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยเองในอนาคตต่อไป

5.4.1 กรณีกรมสรรพากร (มาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากร)

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ในการบังคับคดีนั้น ปรกติ เป็นการใช้สิทธิของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาโดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายคือ ประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง ว่าด้วยการบังคับคดี แต่นอกเหนือจากสิทธิในการบังคับคดีของเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ในคดีที่ศาลได้มีคำพิพากษาแล้วนั้น ยังมีหน่วยงานอื่นที่มีสิทธิในการบังคับคดีได้เช่นกัน ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัดและเกิดปัญหาขึ้น นั่นคือ กรมสรรพากร

สำหรับกรมสรรพากรนั้น โดยตัวขององค์กรหรือหน่วยงานของตัวเองแล้ว ถือได้ว่า มีอำนาจในการบังคับคดีเองตามประมวลรัษฎากร กล่าวคือ ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 12 ได้ให้อำนาจกรมสรรพากรไว้ในเรื่องของการบังคับชำระค่าภาษีอากรกับผู้ค้างชำระภาษีอากรอยู่กับกรมสรรพากร ดังที่บทบัญญัติดังกล่าวกล่าวไว้ว่า..เพื่อให้ได้รับชำระภาษีอากรค้าง ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องรับผิดเสียภาษีอากรหรือนำส่งภาษีอากรได้ทั่วราชอาณาจักร โดยมีต้องขอให้ศาลออกหมายยึดหรือสั่ง.. โดยมีรายละเอียดของบทบัญญัติดังกล่าวว่า..

มาตรา 12 ภาษีอากรซึ่งต้องเสียหรือนำส่งตามลักษณะนี้ เมื่อถึงกำหนดชำระแล้ว ถ้ามิได้เสียหรือนำส่ง ให้ถือเป็นภาษีอากรค้าง

เพื่อให้ได้รับชำระภาษีอากรค้าง ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องรับผิดเสียภาษีอากรหรือนำส่งภาษีอากรได้ทั่วราชอาณาจักร โดยมีต้องขอให้ศาลออกหมายยึดหรือสั่ง อำนาจดังกล่าวอธิบดีจะมอบให้รองอธิบดีหรือสรรพากรเขตก็ได้

ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอมีอำนาจเช่นเดียวกับอธิบดีตามวรรคสองภายในเขตท้องที่จังหวัดหรืออำเภอนั้น แต่สำหรับนายอำเภอนั้นจะใช้อำนาจสั่งขายทอดตลาดได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด

วิธีการยึดและขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม ส่วนวิธีการอายัดให้ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี

(ระเบียบกรมสรรพากร ว่าด้วยการออกทำการตรวจค้นหรือยึดเพื่อการเร่งรัด ภาษีอากรค้าง)

(ระเบียบกรมสรรพากร ว่าด้วยการอายัดทรัพย์สินตามความในมาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากร)

เงินที่ได้จากการขายทอดตลาดดังกล่าว ให้หักค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายในการยึดและขายทอดตลาด และเงินภาษีอากรค้าง ถ้ามีเงินเหลือให้คืนแก่เจ้าของทรัพย์สิน

(พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2525 ใช้บังคับ 17 ต.ค. 2525 เป็นต้นไป)

ผู้ต้องรับผิดเสียภาษีอากรตามวรรคสอง ให้หมายควมรวมถึงผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลด้วย

(พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2526 ใช้บังคับ 29 พ.ย. 2526 เป็นต้นไป)

(คำสั่งกรมสรรพากร ที่ ท.ป.126/2546)

(คำสั่งกรมสรรพากร ที่ ท.ป.130/2546)

จากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 290 ที่ห้ามมิให้ยึดชำนั้น เป็นคนละกรณีกับกรณีที่เจ้าพนักงานตามประมวลรัษฎากรทำการยึดทรัพย์ โดยกรณีเช่นนี้ ศาลฎีกาได้เคยมีคำพิพากษาวางแนวไว้เป็นบรรทัดฐานแล้วว่า การที่เจ้าพนักงานตามประมวลรัษฎากรยึดไว้ก่อน อันเป็นการยึดตามประมวลรัษฎากร มาตรา 12 นั้นไม่ใช่เป็นการยึดของเจ้านั้นตามคำพิพากษา เจ้าพนักงานบังคับคดีจึงทำการยึดได้ ไม่เป็นการยึดซ้ำ โดยคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวเช่น..

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1094/2510 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 290 ที่ห้ามมิให้ยึดชำนั้น จะต้องเป็นการยึดทรัพย์ซ้ำกันในระหว่างเจ้านั้นตามคำพิพากษาดังกล่าว ในทรัพย์รายเดียวกันของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ส่วนกรณีที่เจ้าพนักงานตามประมวลรัษฎากรยึดไว้ก่อน อันเป็นการยึดตามประมวลรัษฎากร มาตรา 12 นั้นไม่ใช่เป็นการยึดของเจ้านั้นตามคำพิพากษา เจ้าพนักงานบังคับคดีจึงทำการยึดได้ ไม่เป็นการยึดซ้ำและการที่เจ้าพนักงานตามประมวลรัษฎากรทำการยึดก็ไม่ทำให้ทรัพย์ที่ยึดกลายเป็นทรัพย์ของแผ่นดิน เพราะกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ที่ยึดยังเป็นของจำเลยจนกว่าจะได้ขายทอดตลาดไป เพราะกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ที่ยึดยังเป็นของจำเลย จนกว่าจะขายทอดตลาดไป ประมวลรัษฎากร มาตรา 12 เป็นแต่เพียงให้อำนาจพิเศษแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอที่จะยึดทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีอากร เพื่อขายทอดตลาดได้ โดยไม่ต้องฟ้องต่อศาลเท่านั้นไม่ได้บัญญัติไว้ว่าเมื่อยึดมาแล้วมิให้เจ้านั้นตามคำพิพากษาลูกหนี้ทำการยึดหรือห้ามไม่ให้สิ่งขายทอดตลาดไป เจ้าพนักงานบังคับคดีก็ย่อมทำการยึดเพื่อดำเนินการตามศาลสั่งได้ ส่วนสิทธิของกรมสรรพากรตามประมวลกฎหมายรัษฎากร ในการที่จะได้รับชำระหนี้ค่าภาษีอากรที่ค้างมืออยู่อย่างไร ก็ต้องเป็นไปตามบทกฎหมายที่มีบัญญัติไว้

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1118/2511 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 290 ซึ่งห้ามมิให้ยึดทรัพย์ชำนั้น จะต้องเป็นเรื่องยึดซ้ำกันระหว่างเจ้านั้นตามคำพิพากษาดังกล่าว ในทรัพย์รายเดียวกันของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ฉะนั้นถ้านายอำเภอยึดทรัพย์ของผู้ค้างชำระภาษีอากร ตามประมวลกฎหมายรัษฎากร มาตรา 12 และยังมีได้ขายทอดตลาด เจ้าพนักงานบังคับคดี ย่อมยึดทรัพย์นั้นอีกได้ ไม่ต้องห้ามตาม มาตรา 290 ดังกล่าว

จากกรณีการบังคับคดีของกรมสรรพากรโดยอำนาจของเจ้าพนักงานของ กรมสรรพากรตามประมวลรัษฎากรมาตรา 12 ดังกล่าวข้างต้น จะพบว่า กรมสรรพากรเอง ก็มี หน้าที่ในการบังคับคดีลูกหนี้ภาษีอากรได้เช่นเดียวกันกับเจ้าพนักงานบังคับคดี ต่างกันตรงที่ เจ้าพนักงานบังคับคดีอาศัยอำนาจตามมูลหนี้ตามคำพิพากษาที่ให้จำเลยชำระหนี้ตามหมายบังคับคดี และเมื่อไม่ชำระหนี้ไม่ว่าด้วยสาเหตุใดก็ตาม เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาย่อมมีสิทธิในการบังคับคดี เอากับทรัพย์สินของจำเลยได้ตามคำพิพากษาในแต่ละคดีไป อันเป็นการใช้สิทธิตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แต่สำหรับในส่วนของ กรมสรรพากรนั้น เป็นการใช้สิทธิในการบังคับคดีตามกฎหมายอื่นอันเป็นกฎหมายเฉพาะ นั่นคือ ตามประมวลรัษฎากร อันเป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานกรมสรรพากรไว้ ทั้งนี้เพื่อให้กรมสรรพากรเอง ได้รับชำระหนี้ที่เรียกว่า **ภาษีอากรค้าง** (ตามประมวลกฎหมาย รัษฎากร) จากบรรดาลูกหนี้ ที่ค้างชำระเงินภาษีอากรทั้งหลายตามเจตนารมณ์แห่งบทบัญญัติ ดังกล่าวนั่นเอง

ปัญหาคือ บทบัญญัติตามประมวลรัษฎากรมาตรา 12 ดังกล่าวข้างต้นนั้น ชัดหรือ แย้งกับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ แพ่งหรือไม่ กรณีดังกล่าว เนื่องจากกฎหมายทั้ง 2 กลุ่ม คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกลุ่มหนึ่ง กับ ประมวลรัษฎากร อีกกลุ่มหนึ่ง เจ้าพนักงานของบทบัญญัติทั้งสองกลุ่ม ต่างก็มีอำนาจตามบทบัญญัตินี้ดังกล่าวเช่นกันต่างกันไป แต่เนื่องจากกรมสรรพากรเอง มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีอากรจากผู้มีรายได้เพื่อนำรายได้ที่จัดเก็บ ได้จากภาษีอากรแต่ละประเภทมาสำหรับการพัฒนาและทำนุบำรุงประเทศชาติ บทบัญญัติตาม ประมวลรัษฎากรมาตรา 12 ของกรมสรรพากรจึงได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานกรมสรรพากรไว้ เพื่อจักได้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้สมดังเจตนารมณ์ของบทบัญญัตินี้ดังกล่าว ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมาย มหาชนฉบับหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าบทบัญญัติอีกกลุ่มหนึ่งนั่นเอง

นอกเหนือจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง มาตรา 290 แล้ว จะพบว่า บทบัญญัตินี้ดังกล่าวก็ได้ห้ามมิให้กรมสรรพากรดำเนินการ บังคับคดีแก่ลูกหนี้ค้างชำระค่าภาษีอากรของกรมสรรพากรแต่อย่างใด ในทางกลับกัน กลับให้ กรมสรรพากรเองสามารถดำเนินการกระทำได้* เพียงแต่กรณีหากยังไม่ดำเนินการถึงที่สุดอัน

* คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1094/2510 , 1118/2511 ..การยึดโดยเจ้าพนักงานตามประมวล รัษฎากรมาตรา 12 นั้น ไม่ใช่เป็นการยึดของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าพนักงานบังคับคดีจึงทำ การยึดได้ ไม่เป็นการยึดซ้ำและการที่เจ้าพนักงานตามประมวลรัษฎากรทำการยึดก็ไม่ทำให้ทรัพย์สิน ที่ยึดกลายเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินเพราะกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ยึดยังเป็นของจำเลยจนกว่าจะได้

หมายถึงยึดทรัพย์สินผู้ค้างชำระค่าภาษีอากรแล้วจำหน่ายทรัพย์สินไปแล้ว ก็ยังได้บัญญัติให้สิทธิแก่กรมสรรพากร (อันเป็นหน่วยงานเดียวที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้สิทธิไว้) ในฐานะที่เป็นเจ้าหนี้ค่าภาษีอากรค้างชำระตามที่กล่าวมาแล้ว ในการที่จะให้กรมสรรพากรเองสามารถยื่นคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์จากผลการบังคับคดีตามคำพิพากษาโดยศาลด้วย ดังจะเห็นได้จากบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 290 วรรคสาม กล่าวคือ .-

มาตรา 290 เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินอย่างใดของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้แทนเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว ห้ามมิให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอื่นยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นซ้ำอีก แต่ให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเช่นว่านี้มีอำนาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลที่ออกหมายบังคับให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ตนเข้าเฉลี่ยในทรัพย์สินหรือเงินที่ขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินนั้น ได้ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำขอเช่นว่ามานี้ เว้นแต่ศาลเห็นว่าผู้ยื่นคำขอไม่สามารถเอาชำระได้จากทรัพย์สินอื่น ๆ ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยภาษีอากรในอันที่จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อชำระค่าภาษีอากรค้าง ให้มีสิทธิขอเฉลี่ยในทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานดังกล่าวได้ยึดหรืออายัดไว้ก่อนแล้วเช่นเดียวกับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาตามความในวรรคหนึ่ง แต่ถ้าเจ้าพนักงานมิได้ยึดหรืออายัดไว้ก่อน ให้ขอเฉลี่ยได้ภายในบังคับของบทบัญญัติวรรคสอง

ในกรณีที่ยึดทรัพย์สินเพื่อขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น คำขอเช่นว่านี้ให้ยื่นก่อนสิ้นระยะเวลาสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายทรัพย์สินที่ขายทอดตลาด หรือจำหน่ายได้ในครั้งนั้น ๆ

ในกรณีที่อายัดทรัพย์สิน ให้ยื่นคำขอเสียก่อนสิ้นระยะเวลาสิบสี่วันนับแต่วันยึดเมื่อได้ส่งสำเนาคำขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีตั้ง

ขายทอดตลาดไป ประมวลรัฐฎากรมาตรา 12 เป็นแต่เพียงให้อำนาจพิเศษแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอที่จะยึดทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีอากรเพื่อขายทอดตลาดได้โดยไม่ต้องฟ้องศาลเท่านั้น ไม่ได้บัญญัติห้ามไว้ว่าเมื่อยึดมาแล้วมิให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของลูกหนี้ทำการยึดหรือห้ามศาลไม่ให้สั่งขายทอดตลาดทรัพย์ที่ยึด ฉะนั้น เมื่อทรัพย์สินที่ยึดไว้ยังไม่ได้ทำการขายทอดตลาดไป เจ้าพนักงานบังคับคดีก็ย่อมทำการยึดเพื่อดำเนินการตามคำสั่งศาลได้ ส่วนสิทธิของกรมสรรพากรตามประมวลรัฐฎากร ในการที่จะได้รับชำระหนี้ค่าภาษีอากรที่ค้างมีอยู่อย่างไร ก็ต้องเป็นไปตามบทกฎหมายที่มีบัญญัติไว้.

การจ่ายเงินหรือทรัพย์สินตามคำบังคับไว้จนกว่าศาลจะได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาด เมื่อศาลได้มีสั่ง
ประการใดและสั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบแล้ว ก็ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปฏิบัติตาม
คำสั่งเช่นนั้น

ในกรณีที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาผู้ยึดสิทธิในการบังคับคดีหรือเพิกเฉยไม่
ดำเนินการบังคับคดีภายในเวลาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนด ผู้ขอเฉลี่ยหรือผู้ยื่นคำร้องตาม
มาตรา 287 หรือตามมาตรา 289 มีสิทธิขอให้ดำเนินการบังคับคดีต่อไป

คำสั่งอนุญาตของศาลตามวรรคแปดให้เป็นที่สุด.

จากบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว จะพบว่า เป็นการให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของ
กรมสรรพากรในการบังคับคดีเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ค้างชำระค่าภาษีอากรได้เช่นเดียวกับ
เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาทั่วไป เพียงแต่หากมีการบังคับคดีไว้โดยคำพิพากษาอยู่ก่อนแล้ว ก็ให้
กรมสรรพากรสามารถใช้สิทธิไปยื่นขอเฉลี่ยทรัพย์สินเอาจากคดีที่ได้มีการบังคับทรัพย์สินไว้แล้วตาม
คำพิพากษาของศาล ดังนั้น บทบัญญัติตามประมวลรัษฎากรจึงหาได้ขัดหรือแย้งกับประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแต่อย่างใด ตรงกันข้าม
กลับสอดคล้องกันด้วยตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ดังนั้น เมื่อประมวลรัษฎากรได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานไว้แล้ว ในการดำเนินการ
ของเจ้าพนักงานกรมสรรพากรเอง จึงได้มีระเบียบออกเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของ
เจ้าพนักงานกรมสรรพากรกล่าวคือ ระเบียบกรมสรรพากร ว่าด้วยการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้าง
พุทธศักราช 2545 (ประกาศ ณ วันที่ 10 ตุลาคม 2545 เริ่มมีผลบังคับใช้วันที่ 11 ตุลาคม 2545)

5.4.2 กรณีบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.) (มาตรา 74 , 75 และ 76)

กรณีของ บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.) นั้น บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย
มีอำนาจในการบังคับคดีได้เองเช่นกัน เนื่องจากมีบทบัญญัติให้อำนาจไว้ นั่นคือ พระราชกำหนด
บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พุทธศักราช 2544 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 118 ตอนที่
38 ก หน้า 1 ลงวันที่ 8 มิถุนายน 2544 โดยเริ่มมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2544) โดยมี
ผลตามมาตรา 74 มาตรา 75 และ มาตรา 76 (ส่วนที่ 3 ว่าด้วยการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็น
หลักประกัน) นั่นคือ .-

มาตรา 74 ในกรณีที่ บสท.ประสงค์จะบังคับจำหน่ายหรือบังคับจำหน่ายกับ
ทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันสำหรับสินทรัพย์ด้วยคุณภาพให้ บสท.มีหนังสือบอกกล่าวให้ลูกหนี้และ
ผู้จำหน่ายหรือผู้จำหน่ายชำระหนี้ภายในเวลาหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้รับหนังสือบอกกล่าว โดยจะต้อง

ระบุด้วยว่าหากบุคคลดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนด บสท.จะบังคับชำระหนี้ในสินทรัพย์ด้อยคุณภาพตามบทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดนี้

มาตรา 75 ถ้าลูกหนี้ ผู้จำนอง หรือผู้จำนำ ไม่ชำระหนี้ภายในกำหนดเวลา ตามมาตรา 74 ให้ บสท.มีอำนาจดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันนั้นได้

มาตรา 76 ในการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน ให้ บสท.ดำเนินการ โดยวิธีการขายทอดตลาด แต่ถ้า บสท.เห็นว่า การจำหน่ายโดยวิธีอื่นจะเป็นประโยชน์กับ บสท. และลูกหนี้มากกว่า ก็ให้จำหน่ายโดยวิธีอื่นได้ หรือจะโอนทรัพย์สินนั้นไว้ในราคาไม่น้อยกว่าราคา ที่จะพึงได้รับจากการขายทอดตลาดแทนการจำหน่ายก็ได้

ทั้งนี้ เนื่องจาก พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.) ดังกล่าวนั้น มี วัตถุประสงค์อันเนื่องมาจากวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงปีพุทธศักราช 2544 จึงได้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่ เรียกว่า บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย หรือ บสท. นี้ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นหน่วยงานของรัฐในการทำหน้าที่ แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจโดยเฉพาะในส่วนของ การค้างชำระหนี้จากบรรดาลูกหนี้ทั้งหลายของ สถาบันการเงินต่าง ๆ (นั่นคือธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนหรือบริษัทหลักทรัพย์) ทั้งของรัฐ และเอกชนให้เป็นไปอย่างรวดเร็วโดยการรับโอนบรรดาสินทรัพย์ที่จัดเป็นสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ หรือ สินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) มาจากบรรดาสถาบันการเงินและบริษัทบริหารสินทรัพย์ ทั้งหลายเพื่อนำมาบริหารจัดการตามวิธีการหรือขั้นตอนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ จะต้องพยายามให้ลูกหนี้ ซึ่งรับโอนมาอยู่ในฐานะที่สามารถชำระหนี้ค้างชำระได้และให้ลูกหนี้เหล่านั้นสามารถดำเนินกิจการของตน ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำให้สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้หมดสิ้นลงหรือเหลือน้อยที่สุดนั่นเอง

นอกเหนือจากนี้แล้ว เนื่องจากพระราชกำหนดฉบับดังกล่าว เป็นบทบัญญัติที่ให้ อำนาจบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ในการบังคับคดีไว้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการในชั้นศาล แต่ จำเป็นต้องมีแนวทางในการปฏิบัติการสำหรับบรรดาเจ้าหน้าที่ของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยเอง ดังนั้น จึงได้มีการประกาศแนวทางในการปฏิบัติงานตามมาภายหลัง นั่นคือ ประกาศ คณะกรรมการบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และกระบวนการในการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ (ประกาศ ณ วันที่ 2 กรกฎาคม 2545) โดยในส่วนของที่เกี่ยวข้อง กับอำนาจในการบังคับคดี คือ ส่วนที่ 2 กระบวนการบังคับหลักประกันและจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน ในส่วนของ ข้อ 50 กล่าวคือ-

ข้อ 50 การดำเนินการบังคับและจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน บสท.จะ ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) เมื่อคณะกรรมการบริหารเห็นชอบให้บังคับและจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็น

หลักประกันกรรมการผู้จัดการจะส่งหนังสือบอกกล่าวให้ลูกหนี้ และผู้จ้างหรือผู้จำหน่ายภายในห้าวันทำการ โดยในหนังสือบอกกล่าวต้องแจ้งให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่ บสท.ภายในหนึ่งเดือน นับจากวันที่ได้รับหนังสือจาก บสท.

(2) หากลูกหนี้หรือผู้จ้างหรือผู้จำหน่ายไม่ชำระหนี้ตามเวลาที่กำหนดให้ ให้ดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน หรือรับโอนทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้

(3) ในการดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน กรรมการผู้จัดการจะประกาศการจำหน่ายทรัพย์สินล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน ก่อนวันจำหน่ายในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับ เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามวัน

(4) บุคคลใดมีข้อต่อสู้เกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะจำหน่าย ให้ยื่นคำคัดค้านและชี้แจงเหตุผลในการคัดค้านต่อกรรมการผู้จัดการได้ไม่น้อยกว่าสามวันทำการ ก่อนวันจำหน่ายทรัพย์สินเพื่อคณะกรรมการบริหารพิจารณาคำคัดค้านดังกล่าว

(5) ทรัพย์สินที่ บสท. บังคับหลักประกันกรรมการผู้จัดการอาจดำเนินการโดย

(ก) การขายทอดตลาด

(ข) การจำหน่ายวิธีการโดยอื่นใด ที่เป็นประโยชน์ต่อ บสท. และลูกหนี้

(ค) รับโอนทรัพย์สินไว้ในกรณีที่เห็นว่ายังไม่ควรจำหน่าย หรือเห็นว่าควรนำทรัพย์สินนั้นไปพัฒนา

(6) เมื่อ บสท. ได้รับเงินจากการจำหน่ายทรัพย์สิน บสท. จะหักค่าใช้จ่ายในการจำหน่ายทรัพย์สินได้ก่อนที่ชำระหนี้ที่ลูกหนี้มีอยู่กับ บสท. หากมีเงินเหลือสุทธิให้ส่งคืนให้แก่ลูกหนี้ ผู้จ้าง หรือผู้จำหน่าย

ในกรณีที่เงินที่ได้รับจากการจำหน่ายข้างต้นไม่พอชำระหนี้ และลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินอื่นใดที่จะนำมาชำระหนี้ได้อีก หากผู้ค้าประกันได้ยอมตนชำระหนี้ส่วนที่เหลือไม่น้อยกว่าสองในสาม หรือในจำนวนที่คณะกรรมการบริหารกำหนด คณะกรรมการบริหารอาจพิจารณาให้ลูกหนี้และผู้ค้าประกันเป็นอันหลุดพ้นจากหนี้สิน

(7) ให้คณะกรรมการบริหารรายงานผลการดำเนินการในการบังคับและจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันต่อคณะกรรมการอย่างน้อยทุกรอบสามเดือน

จากพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ประกอบกับประกาศคณะกรรมการบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และกระบวนการในการบริหารสินทรัพย์ด้วยคุณภาพ จะพบว่า อำนาจของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยเองในการที่จะบังคับคดีทรัพย์สินหลักประกันกับลูกหนี้ นั้นค่อนข้างเด็ดขาดพอสมควร เท่าที่ผ่านมา เป็นกรณีการบังคับเอาจากอสังหาริมทรัพย์แทบทั้งสิ้น ส่วนสังหาริมทรัพย์โดยเฉพาะในส่วนของหุ้นหรือหุ้นสามัญนั้น มีอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยที่เป็นหุ้นสามัญ นอกจากนี้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ในส่วนกฎหมาย

ของ บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย เอง ได้ทราบข้อมูลว่า สหกรณ์ทรัพย์ที่เป็นประกันหนี้ของบรรดา ลูกหนี้ของ บสท.ทั้งหลายนั้น พบว่า มีหุ้นสามัญอยู่เป็นจำนวนไม่น้อย แต่ที่ผ่านมา ด้วยเหตุผล หลายประการด้วยกันที่ยังไม่มีการบังคับคดีเอากับหุ้นสามัญเหล่านั้น ทั้งนี้เท่าที่สรุปได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาสำคัญพอสมควรที่ไม่สามารถบังคับคดีเอากับหุ้นสามัญดังกล่าวได้ มาจาก สาเหตุที่สำคัญอยู่ 2 ประการกล่าวคือ.-

1. ความไม่ชัดเจนของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน นั้นคือ เนื่องจากใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในปัจจุบัน ยังไม่มีบทบัญญัติที่ว่าด้วยการบังคับคดีหุ้นสามัญ เนื่องจาก บสท.เอง ก็ไม่เคยมีประสบการณ์ในการบังคับคดีหุ้นสามัญมาก่อน โดยกระบวนการแล้ว ก็ยังยึดอยู่กับหลักการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเช่นกัน เมื่อไม่มีความชัดเจนพอ จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทาง บสท.เองยังไม่มีการบังคับคดีกับหุ้นสามัญอันเป็นหลักประกันของลูกหนี้ของ บสท.เอง

2. นอกจากนี้แล้ว ปัญหาอีกประการหนึ่งของ บสท.เอง คือ เรื่องราคาประเมินหุ้นสามัญดังกล่าว นั่นคือ จะใช้หลักเกณฑ์ใดในเรื่องการประเมินราคาหุ้นสามัญที่เป็นประกันหนี้ของ บรรดาลูกหนี้ของ บสท.เอง เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่มีราคาค่อนข้างผันผวนพอสมควร ในขณะที่ทาง บสท.เองก็ไม่เคยดำเนินการบังคับหรือขายทรัพย์สินประเภทนี้มาก่อน เป็นไปได้ว่า บสท.เองก็ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนพอในเรื่องการกำหนดหรือประเมินราคาหุ้นเพื่อการขายทรัพย์สินประเภทนี้ จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ บสท.เองยังไม่เคยทำการขายทรัพย์สินประเภทนี้ในการบังคับเอา กับทรัพย์สินหลักประกันของลูกหนี้ ทั้งนี้โดยข้อเท็จจริงแล้ว มีอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยเช่นเดียวกับ อสังหาริมทรัพย์ที่สามารถบังคับขายได้ในปัจจุบันตามอำนาจที่ บสท.มีอยู่แล้วโดยไม่ต้องผ่าน กระบวนการทางศาล

5.5 ข้อสังเกตจากการบังคับคดีหุ้นสามัญ

5.5.1 ปัญหาด้านผลประโยชน์จากหุ้นสามัญ

(1) ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน

(2) ผลตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน

5.5.1.1 ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน

- กรณีเงินปันผล

ก) ลักษณะทั่วไปของเงินปันผล

เงินปันผล (Dividend) มีลักษณะที่เป็นเงินตอบแทนหรือผลประโยชน์อื่นใด ที่ทางบริษัทจ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้นเพื่อเป็นการตอบแทนในการที่ผู้ถือหุ้น นำเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดมาลงทุนกับบริษัท โดยการซื้อหุ้นของบริษัท ในขณะที่บริษัทจะจ่ายผลตอบแทนซึ่งเรียกในชื่อของ เงินปันผล โดยที่เงินปันผลดังกล่าวนี้ เกิดจากผลกำไรแท้ ๆ ของบริษัทจากการประกอบกิจการโดยเป็นการนำมาจ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้นตามส่วนจำนวนที่ผู้ถือหุ้นมาลงทุน ได้ชำระเงินค่าหุ้นหรือตามจำนวนหุ้น โดยไม่คำนึงถึงมูลค่าหุ้น ซึ่งปกติอัตราเงินปันผลตอบแทนที่ให้แก่ผู้ถือหุ้นประเภทและลำดับชั้นเดียวกันจะมีมูลค่าหุ้นเท่า ๆ กัน (เว้นแต่ในกรณีที่เป็นหุ้นบุริมสิทธิ) ฉะนั้น เงินปันผลจึงแตกต่างไปจากดอกเบี้ยที่บริษัทจะต้องจ่ายให้แก่เจ้าหนี้ตามกำหนดเวลาที่ตกลงกันไว้ ไม่ว่าจะบริษัทจะมีกำไรหรือไม่ก็ตาม

ข) คุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิได้รับเงินปันผล

เมื่อเงินปันผลมีลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของกำไรของบริษัท และเมื่อบริษัทประกาศจ่ายเงินปันผลแล้ว ก็ถือว่า เงินปันผลดังกล่าว เป็นดอกผลชนิดหนึ่งที่ผู้ถือหุ้นอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในหุ้นอันได้จากบริษัทเพราะเหตุที่บริษัทได้นำเงินลงทุนของผู้ถือหุ้นไปใช้ในการประกอบกิจการ ฉะนั้น โดยปกติแล้ว ใครเป็นเจ้าของหุ้นในขณะที่มีการประกาศจ่ายเงินปันผลก็ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับเงินปันผลนั้นด้วย

ค) ประเภทของเงินปันผล

เงินปันผลอาจแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท ตามลักษณะต่าง ๆ เช่น-

- แบ่งตามลักษณะของระยะเวลาการจ่าย แบ่งได้เป็น 2 ชนิดคือ

1) เงินปันผลประจำปี (Final Dividend) หมายความว่าเงินปันผลที่บริษัทได้ประกาศจ่ายเมื่อสิ้นรอบระยะเวลาบัญชีปีหนึ่งของบริษัทแล้ว โดยปกติบริษัทจะต้องทำการคำนวณบัญชีกำไรขาดทุน ตลอดจนจัดทำงบการเงินต่าง ๆ ให้เสร็จสิ้นเสียก่อนเพื่อจะได้ทราบผลกำไรและจำนวนเงินที่จะนำมาแบ่งเป็นเงินปันผลได้ แล้วจึงจะนำเสนอผู้มีอำนาจในบริษัทเพื่ออนุมัติจ่ายต่อไป

2) เงินปันผลระหว่างกาล (Interim Dividend) หมายความว่าเงินปันผลที่บริษัทได้ประกาศจ่ายก่อนที่จะถึงเวลาการจ่ายเงินปันผลประจำปี เหตุที่มีการจ่ายในส่วนนี้ เนื่องจากบริษัทเห็นว่ากำไรมากพอที่จะแบ่งจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นโดยไม่จำเป็นต้องรอให้สิ้นรอบระยะเวลาบัญชีปีหนึ่งก่อนแต่ประการใด

- แบ่งตามชนิดของเงินปันผลที่ผู้ถือหุ้นได้รับจากบริษัท อาจแบ่งได้เป็น

1) เงินสดปันผล (Cash Dividend) หมายถึง เงินปันผลที่จ่ายเป็นเงินสด (แม้ว่าในทางปฏิบัติจะจ่ายเป็นเช็ค ก็ถือว่าเป็นการจ่ายเงินสดปันผลด้วย) วิธีการจ่ายประเภทนี้เป็นวิธีที่นิยมกันมากที่สุด

2) ทรัพย์สินปันผล (Property Dividend) หมายถึงเงินปันผลที่จ่ายในรูปของทรัพย์สินอื่น นอกจากเงินสดและหุ้นของบริษัทนั่นเอง ได้แก่ หุ้นของบริษัทอื่น หุ้นกู้ พันธบัตร หรือทรัพย์สินอื่น ๆ เมื่อมีการประกาศจ่ายเงินปันผลชนิดนี้ ก็จะมีการโอนทรัพย์สินไปให้แก่ผู้ถือหุ้น โดยใช้ราคาตลาดปัจจุบันของทรัพย์สินที่นำมาจ่าย (ณ วันประกาศจ่าย) เป็นต้น

ง) ปัญหาการบังคับคดีของเงินปันผล

ตามหลักกฎหมายแล้ว ภายหลังจากที่ได้มีการยึดหุ้นไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว บรรดาผลประโยชน์จากหุ้นสามัญนั้นย่อมติดตามตัวหุ้นดังกล่าวไปด้วย สำหรับในชั้นบังคับคดีนั้น ไม่ว่าจะเงินปันผลประเภทใดก็ตาม ย่อมติดตามตัวหุ้นที่ยึดไว้ไปด้วยเช่นกัน สำหรับในชั้นตอนของการบังคับคดีแล้ว ปัญหาที่มักจะพบเสมอจะเป็นกรณีที่ภายหลังที่มีการขายทอดตลาดหุ้นไปแล้ว มีเป็นจำนวนมากที่ผู้ซื้อหุ้นดังกล่าวได้ ไม่ได้ไปทำการโอนหุ้นทางทะเบียนในทันที เป็นผลให้เงินปันผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างที่ยังไม่ได้ทำการโอนทางทะเบียนนี้ ตกอยู่ในคดี โดยมีการนำส่งเข้ามายังกรมบังคับคดี ซึ่งกรณีเช่นนี้มีเป็นจำนวนมาก กรณิดังกล่าวนี้นักต่อมากภายหลัง ผู้ซื้อหุ้นได้จะขอใช้สิทธิในการรับเงินปันผลดังกล่าว จะสามารถกระทำได้หรือไม่เพียงใด ดังนี้เป็นสิ่งที่ยังไม่เคยเกิดขึ้น แต่หากเกิดขึ้นมาแล้ว จะมีทางออกในเรื่องเช่นนี้เป็นประการใด* หรือจะมีแนวทางในการคุ้มครองสิทธิของผู้ซื้อหุ้นจากการขายทอดตลาดอย่างไรเกี่ยวกับผลประโยชน์ในส่วนเงินปันผลดังกล่าวนี้

5.5.1.2 ผลตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน

ก) ประเภทของผลตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน

ข) ปัญหาการบังคับคดีผลตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน

* เคยมีเพียงกรณีที่เกิดขึ้น คือ กรณีที่ลูกหนี้ของ 56 สถาบันการเงินมีภาระหนี้บางส่วนค้างชำระอยู่กับบริษัทฯ ผู้ล้มละลาย แต่ภายหลังได้มีการชำระหนี้เสร็จสิ้น หลังจากนั้นลูกหนี้ดังกล่าวจึงได้มีการขอหุ้นหลักประกันคืน โดยขอรับเงินปันผลด้วย กรณีดังกล่าวเจ้าของหุ้นจึงได้รับเงินปันผลจากหุ้นดังกล่าวด้วย

ผลตอบแทนของการเป็นผู้ถือหุ้นสามัญของบริษัทนั้น บางครั้งก็อาจจะได้รับในรูปแบบที่ต่างออกไปนอกเหนือจากเงินปันผล คือ อาจเป็นทรัพย์สินอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงิน ดังตัวอย่างที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น นั่นคือ ทรัพย์สินปันผล (Property Dividend) อันหมายถึงเงินปันผลที่จ่ายในรูปของทรัพย์สินอื่น นอกจากเงินสดและหุ้นของบริษัทนั่นเอง ซึ่งนับว่า เป็นสิ่งที่ไม่เป็นตัวเงิน เนื่องจากในบางครั้ง บริษัทอาจมีการลงทุนในบรรดาทรัพย์สินอันหมายถึงหุ้นของบริษัทอื่น ๆ เอาไว้และไม่ต้องการจ่ายปันผลในรูปของเงินสด จึงอาจนำทรัพย์สินที่ลงทุนไว้ดังกล่าว ซึ่งอาจเป็นหุ้นของบริษัทอื่น โดยการนำมาจ่ายเป็นปันผลให้แก่บรรดาผู้ถือหุ้นก็ได้เช่นกัน แต่โดยทั่วไปแล้ว ผู้ที่ได้รับปันผลประเภทนี้ หากไม่ต้องการถือครองไว้ ก็สามารถนำไปจำหน่ายในตลาดหลักทรัพย์กรณีหากเป็นหุ้นที่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์

นอกจากนี้แล้ว บริษัทอาจมีการจ่ายปันผลด้วยหุ้นของบริษัทในกรณีที่มีการออกหุ้นใหม่ก็ได้เช่นกัน (Stock Dividend) หมายถึงเงินปันผลที่จ่ายในรูปของทรัพย์สินอื่น นอกจากเงินสดและหุ้นของบริษัทนั่นเอง โดยทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริษัทมีเงินสดไม่เพียงพอหรือต้องการที่จะเก็บเงินสดไว้เพื่อขยายกิจการหรือใช้หมุนเวียนในกิจการของบริษัท จึงจ่ายเป็นหุ้นปันผลแทนก็ได้เช่นกัน

จะพบว่า ปัญหาด้านผลประโยชน์จากหุ้นสามัญทั้งในส่วนที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินนั้น จะเกิดปัญหาในด้านการบังคับคดี โดยเมื่อมีการบังคับคดีนั้น ในระหว่างที่มีการบังคับคดีกันนั้น ได้เกิดสิทธิในการให้ได้รับเงินปันผลหรือ ทรัพย์สินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นอยู่ในขณะนั้น ปัญหาคือ ผู้ที่จะต้องดำเนินการให้ได้มาซึ่งสิทธิดังกล่าว จะให้ใครเป็นผู้จัดการ เนื่องจากเป็นขั้นตอนที่อยู่ระหว่างการบังคับคดี ซึ่งผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในขณะนั้นสำหรับหุ้นหลักประกันดังกล่าวคือ เจ้าพนักงานบังคับคดี ซึ่งไม่ใช่เจ้าของหุ้นแต่อย่างใด อีกทั้งก็มีผู้ครอบครองอันจะสามารถทำการใช้สิทธิดังกล่าวได้ หรือหากจะให้โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ก็เป็นเพียงเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หาใช่เจ้าของหรือผู้ครอบครองหุ้นดังกล่าวแต่อย่างใดไม่ ยิ่งเมื่อพิจารณาในส่วนของจำเลยซึ่งเป็นเจ้าของหุ้นดังกล่าว ซึ่งควรจะเป็นผู้มีสิทธิได้รับปันผลนั้น เขาก็ไม่ต้องการใช้สิทธิดังกล่าวเช่นกัน เนื่องจากเป็นสิ่งที่ตนเองรับรู้อยู่แล้วว่า แม้ใช้สิทธิไปก็ไม่อาจรับเงินปันผลดังกล่าวได้ อีกทั้งบ่อยครั้งที่ไม่สามารถตามหาตัวจำเลยในคดีได้ จึงไม่สามารถดำเนินการรับเงินปันผลหรือทรัพย์สินปันผลดังกล่าวได้ ซึ่งเป็นปัญหาระหว่างกรมบังคับคดีกับศูนย์รับฝากหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (TSD) อันเป็นหน่วยงานในกำกับดูแลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยยังไม่สามารถสรุปเพื่อหาข้อยุติได้ว่า กรณีดังกล่าว ฝ่ายใดจะเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องนี้ หรือในกรณีการได้รับสิทธิในการจองซื้อหุ้น (Warrant) ก็ไม่สามารถใช้สิทธิในการจองซื้อหุ้นได้เช่นกันเนื่องจาก ต้องมีการหรือได้รับการยินยอมและยืนยันจากตัวผู้ถือหุ้นเอง อีกทั้งต้องมีการชำระเงินบางส่วนในการใช้สิทธิจองซื้อหุ้นด้วย

5.5.2 ปัญหาด้านการบังคับคดีหุ้นสามัญจากลูกหนี้ที่มีการโอนสิทธิเรียกร้องให้บุคคลที่ 3 (กรณีการโอนสิทธิเรียกร้องให้แก่บุคคลภายนอก)

เป็นกรณีที่มีการโอนสิทธิเรียกร้องของความเป็นเจ้าหนี้ ให้แก่บุคคลภายนอกโดยวิธีการประมูล หรือการขายหนี้ให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อให้บุคคลภายนอกไปดำเนินการบังคับคดีเอาจากตัวลูกหนี้เอง กรณีเช่นนี้ ที่เกิดปัญหาขึ้น เนื่องจาก ตัวลูกหนี้มีหุ้นสามัญเป็นประกันหนี้ดังกล่าว ดังนั้น การที่บุคคลภายนอกได้รับโอนความเป็นเจ้าหนี้ไปแล้ว แต่หากยังไม่มีการโอนหลักประกันอันได้แก่บรรดาหุ้นสามัญทั้งหลายเช่นนี้ ผลตอบแทนจากหุ้นสามัญดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นเงินปันผล ทรัพย์สินปันผล หรือ หุ้นปันผล หรืออื่น ๆ ใดที่จะได้มาจากหุ้นสามัญดังกล่าว นั้น จะตกอยู่ที่ใคร เนื่องจากการโอนสิทธิเรียกร้อง เป็นการโอนไปแต่เพียงความเป็นเจ้าหนี้ แต่ในระหว่างนั้น คือยังไม่มีการโอนหลักประกันที่เป็นหุ้นสามัญไปยัง ผู้รับโอนความเป็นเจ้าหนี้ สิทธิหรือผลประโยชน์จากหุ้นสามัญนั้นมันเกิดขึ้นแล้ว หากภายหลังมีการขอให้มีการโอนหรือมีการใช้สิทธิขอรับผลประโยชน์ดังกล่าว ใครควรจะเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ดังกล่าว นั้นไปเนื่องจากยังไม่มีความชัดเจนพอที่จะระบุได้ว่า ใครควรมีสิทธิได้รับผลประโยชน์ดังกล่าวดีกว่ากัน

นอกจากนี้แล้ว หากเป็นกรณีที่เป็นการโอนสิทธิเรียกร้องไปยังบุคคลภายนอกแล้ว หากแต่ผู้รับโอนอยู่ระหว่างการขออนุญาตจากศาลในการขอสวมสิทธิการเป็นเจ้าหนี้คนใหม่ แต่ศาลยังไม่มีคำสั่งให้ได้รับการสวมสิทธิดังกล่าว ก็จะทำให้เกิดช่องว่างดังกล่าวขึ้นอันทำให้ตัวเจ้าหนี้ใหม่ไม่อาจใช้สิทธิในการบังคับคดีได้ ต้องรอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้เข้าสวมสิทธิได้ก่อนการดำเนินการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เนื่องจากที่ผ่านมา ผู้เขียนได้พบเห็นปัญหาขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ในด้านการบังคับคดี หุ้นสามัญเป็นจำนวนไม่น้อย (ทั้งในขณะปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันการเงิน , เจ้าพนักงานบังคับคดี และในฐานะเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในปัจจุบัน) ทำให้มีโอกาสประสบกับปัญหาโดยตรง จึงได้พยายามศึกษาข้อขัดข้องที่เป็นปัญหาอยู่ โดยเฉพาะในประเด็นข้อกฎหมายในส่วนของปัญหาต่าง ๆ โดยจากการศึกษาและค้นคว้าประกอบกับได้มีโอกาสปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าพนักงานบังคับคดี และ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ จึงได้รับทราบและประสบปัญหาในการบังคับคดีหุ้นสามัญ ดังกล่าวมาพอสมควร จึงขอเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา/อุปสรรคในการบังคับคดีหุ้นสามัญ ดังกล่าวโดยแนวความคิดที่จะกล่าวต่อไปนี้อาจจะไม่ใช่วิธีการที่ดีที่สุด แต่ก็น่าจะเป็นแนวทางหนึ่ง ที่จะช่วยลดปัญหาและอุปสรรค หรือข้อขัดข้องบางประการในการบังคับคดีหุ้นสามัญที่เป็นอยู่ในสภาพปัจจุบันไปได้ในระดับหนึ่ง

6.1 บทสรุป

จากการที่หุ้นสามัญ ซึ่งจัดว่าเป็นตราสารทุนประเภทหนึ่งตามที่ได้เคยกล่าวไว้แต่ต้นแล้ว อันนับว่าเป็นสิ่งหาริมทรัพย์อย่างหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เป็นหลักทรัพย์หลักประกันกันเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะในระยะหลังมานี้ แต่ไม่ว่าด้วยสาเหตุใดก็ตามที่ทำให้หุ้นสามัญเป็นที่นิยมของผู้คนในแวดวงการค้า/ธุรกิจ ปัญหาและอุปสรรคที่ได้กล่าวมาในบทก่อนนี้ พอลจะมีแนวทางในการแก้ไข/ลดอุปสรรคในการบังคับคดีดังกล่าวเพื่อให้สามารถดำเนินการบังคับคดีไปได้โดยเป็นที่พอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยขอเสนอแนวทางการแก้ปัญหา/อุปสรรคในหัวข้อต่อไปนี้

6.2 ข้อเสนอแนะ

6.2.1 เสนอให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการบังคับคดีในภาค 4 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

โดยให้มีการเพิ่มเติมในส่วนของวิธีการหรือช่องทางกำหนดยุทธทรัพย์สิน โดยในส่วนของ "หุ้นสามัญ" ดังกล่าว หากเป็นหุ้นที่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ ควรมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้สามารถที่จะจำหน่ายหุ้นสามัญในตลาดหลักทรัพย์ได้ แต่ถ้าเป็นหุ้นที่ไม่ได้อยู่ในตลาด

หลักทรัพย์ เห็นควรว่าให้สามารถขายหุ้นโดยการขายทอดตลาดดั้งเดิม แต่อาจมีการกำหนดให้มีการขายทอดตลาดได้ ณ สถานที่ที่เห็นว่าเหมาะสม โดยอาจเป็นที่กรมบังคับคดีตั้งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน หรือใช้สถานที่ตั้งของบริษัทที่ออกหุ้นนั้น ๆ หรืออาจเป็นสถานที่ที่เห็นว่าน่าจะทำให้การขายทอดตลาดเป็นที่รับรู้ได้ของผู้ที่สนใจทั่วไป เช่น อาจใช้โรงแรม เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อจกัทำให้ได้ราคาที่ยขายได้เกิดจากการแข่งขันหรือการสู้ราคากันได้มากขึ้น อันน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีนั่นเอง

6.2.2 ให้โจทก์นำส่งราคาหุ้น

ในกรณีของหุ้นที่ไม่ได้ทำการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ ให้โจทก์มีหน้าที่นำส่งราคาหุ้นดังกล่าวก่อนถึงวันขายทอดตลาดไม่เกิน 7 วัน เพื่อให้ได้ราคาใกล้เคียงกับราคาในตลาดที่มีการซื้อขายกันมากที่สุด อันจะเป็นผลดีต่อทั้งตัวโจทก์และจำเลย ตลอดจนผู้ที่เข้ามาซื้อหลักทรัพย์ ด้วย เนื่องจากได้ราคาตามตลาดซึ่งไม่มีใครได้เปรียบเสียเปรียบ อีกทั้งยังเป็นการสะท้อนราคาตามท้องตลาดที่แท้จริง อันจะช่วยให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ได้เต็มที่

6.2.3 เพิ่มช่องทาง/ปรับปรุงวิธีการส่งหมาย รวมถึงปรับปรุง/เพิ่มประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ในการส่งหมาย

ทั้งนี้ เพื่อให้ผลการส่งหมายเกิดความรวดเร็วและแน่นอนเพิ่มขึ้น โดยอาจอาศัยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเข้ามาช่วยดูแลหรือมีส่วนร่วมในการส่งหมายในกรณีที่ไม่สามารถส่งหมายแจ้งจำเลยได้ เพื่อจะได้ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

6.2.4 ในกระบวนการยึดหุ้นนั้น ควรให้มีการทำเป็นข้อตกลงระหว่างกรมบังคับคดีกับศูนย์รับฝากแห่งประเทศไทย

หรืออาจเป็นการทำหมายเหตุในขั้นตอนของการแจ้งการยึดหุ้นไปยังศูนย์รับฝากแห่งประเทศไทยว่า กรณีที่ได้มีการยึดไว้แล้ว ห้ามยึดซ้ำหุ้นดังกล่าวอีก อันเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 290 อันจะช่วยให้การบังคับคดีหุ้นเป็นไปด้วยความสะดวก และเกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุดหรือไม่เกิดเลยนั่นเอง

6.2.5 เสนอให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 282 (1)

โดยหากพิจารณาด้วยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 282 (1) แล้ว กล่าวคือ ..

มาตรา 282 ถ้าคำพิพากษาหรือคำสั่งใดกำหนดให้ชำระเงินจำนวนหนึ่ง ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติห้ามมาตราต่อไปนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมมีอำนาจที่จะรวบรวมเงินให้พอชำระตามคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยวิธียึดหรืออายัดและขายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาตามบทบัญญัติในลักษณะนี้ คือ

- (1) โดยวิธียึดและขายทอดตลาด**สังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่าง**และ**อสังหาริมทรัพย์**
- (2) ...

จะพบว่า บทบัญญัติดังกล่าว ได้กล่าวถึงทรัพย์สิน โดยกล่าวถึงประเภทของทรัพย์สินในส่วนของสังหาริมทรัพย์ ว่า **สังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่าง**และ**อสังหาริมทรัพย์**ไว้เท่านั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาจากความหมายของทรัพย์สินประเภท **สังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่าง** แล้ว จะพบว่าบทบัญญัติดังกล่าว อาจจะไม่ครอบคลุมไปถึง “หุ้นสามัญ” ก็เป็นได้ เนื่องจาก บทบัญญัตินี้ได้ให้ความหมายไว้เพียงสังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่าง แต่ในขณะที่ลักษณะของ “หุ้นสามัญ” นั้น มีลักษณะเป็นสังหาริมทรัพย์ประเภทหนึ่ง ดังที่มีคำพิพากษาศาลฎีกาเคยให้ความหมายไว้ว่า..

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1174/2478

...หุ้น เป็นสิทธิชนิดหนึ่ง

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 809/2519

...หุ้น เป็นทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับ

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3853/2524

...หุ้น เป็นสิ่งซึ่งอาจมีราคาและถือเอาได้ จึงต้องถือว่าเป็นทรัพย์สินตาม พ.พ.ม.99 (กฎหมายเก่าก่อนการแก้ไข)

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1850/2531

...หุ้น ถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1253/2537

หมายเหตุท้ายฎีกา..ความว่า “แม้การโอนหุ้นไม่ถูกแบบตามมาตรา 1129 วรรคสาม แต่ถ้าผู้รับโอนได้ครอบครองหุ้นเกิน 5 ปี ย่อมได้กรรมสิทธิ์โดยการครอบครองปรปักษ์ ตามมาตรา 1382”¹

¹ คำพิพากษาศาลฎีกา ปี พ.ศ.2537 เล่มที่ 7 , สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม.

และหากพิจารณาในแง่กฎหมายแล้ว จะพบว่า “หุ้น” เป็นทรัพย์สินประเภทไม่มีรูปร่างและจับต้องไม่ได้ จึงเป็นที่ประจักษ์ว่า การออกหุ้นในทางกายภาพหรือจับต้องได้อย่างกรณีของคน ตันไม้ หรือสัตว์ ย่อมเป็นไปไม่ได้²

นั่นคือ จะพบว่า ความหมายของหุ้นนั้น สิ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้คือ “หุ้น” เป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่ง แต่จะเป็นทรัพย์สินที่มีรูปร่างดังที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 282 (1) หรือไม่เพียงใดนั้น น่าจะยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร เนื่องจากหุ้น แม้ว่าจะสามารถกล่าวว่าเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งก็ตาม แต่หากจะถือว่าเป็นทรัพย์สินที่มีรูปร่างด้วยนั้น ไม่น่าจะถูกต้องเท่าใดนัก เนื่องจาก โดยสภาพของตัวหุ้นเองแล้ว ไม่น่าจะมีรูปร่างดังที่บัญญัติไว้ ดังนั้น ในการดำเนินการในชั้นบังคับคดี ที่ผ่านมายังไม่เคยมีการตีความว่า หุ้น เป็นทรัพย์สินอันมีรูปร่างหรือไม่แต่อย่างใด ดังนั้น หากจะพิจารณาให้ดีแล้ว หุ้นไม่น่าเป็นทรัพย์สินอันมีรูปร่างดังที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.แพ่ง แต่อย่างใด ดังนั้น จึงเห็นว่า ควรที่จะได้มีการแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นได้ในอนาคตหากมีการนำสิ่งนี้มาพิจารณากันในภายหลัง จึงเห็นควรได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าว โดยให้เพิ่มเติมคำว่า “และไม่มีรูปร่าง” ลงไปในสังหาริมทรัพย์ น่าจะเป็นแนวทางที่จะไม่ก่อให้เกิดปัญหากรณีที่มีการตีความกันภายหลัง โดยบทบัญญัติดังกล่าวก็จะเป็นว่า..

มาตรา 282 ถ้าคำพิพากษาหรือคำสั่งใดกำหนดให้ชำระเงินจำนวนหนึ่ง ภายใต้อำนาจบังคับแห่งบทบัญญัติห้ามมาตราต่อไปนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมมีอำนาจที่จะรวบรวมเงินให้พอชำระตามคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยวิธียึดหรืออายัดและขายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาตามบทบัญญัติในลักษณะนี้ คือ

(1) โดยวิธียึดและขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่างรวมถึงไม่มีรูปร่างและอสังหาริมทรัพย์

โดยหากมีการแก้ไขเพิ่มเติมคำว่า “รวมถึงไม่มีรูปร่าง” ด้วยน่าจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องมากกว่าที่เป็นอยู่ที่กำหนดให้เพียงเป็นสังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่างเท่านั้น

² ทิพนก รัตโนสถ คำอธิบายเรียงมาตรา กฎหมายลักษณะห้างหุ้นส่วนและบริษัท. สิงหาคม 2550. หน้า 203

ผลกระทบจากข้อเสนอแนะ

การบังคับคดีหุ้นสามัญ แม้ที่ผ่านมา จะมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ หนึ่ง แต่เมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป นวัตกรรมใหม่ ๆ หรือ ธุรกิจใหม่ ๆ ได้เริ่มเข้ามา มีผลหรือ เข้ามาแทนที่สิ่งที่เป็นอยู่แต่เดิม นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่า สิ่งใดก็ตามหากสามารถปรับตัวได้ดีย่อม สามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ ไม่จำเป็นต้องยกเลิกสิ่งดังกล่าวไป หากแต่สิ่งใดไม่มีความเหมาะสม หรือไม่เข้ากันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ย่อมต้องถูกเปลี่ยนแปลงหรือแทนที่โดยสิ่งใหม่ ๆ ต่าง ๆ ที่เข้ามามีอิทธิพลแทนสิ่งเดิม ๆ ที่เคยเป็นหรือเคยมีอยู่

ดังนั้น กรณีการบังคับคดีหุ้นสามัญก็เช่นเดียวกัน หากเมื่อเทียบกับสิ่งที่เป็นอยู่ใน ปัจจุบันก็ยังถือว่า ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมค่อนข้างมากแล้ว มีพัฒนาการต่าง ๆ มาเป็น ลำดับ หากแต่คงไม่สามารถหยุดพัฒนาการต่าง ๆ โดยตัวของมันเองได้ ดังนั้น หากมีการเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในการบังคับคดีหุ้นสามัญ ย่อมมีส่วนกระทบกับสิ่งที่เป็นอยู่เดิม ๆ อย่าง หลีกเลียงไม่ได้ ดังนั้น ในที่นี้จะขอลงถึงผลกระทบกรณีหากมีการเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงแนว ททางการบังคับคดีหุ้นสามัญจากที่เป็นอยู่ว่า หากมีการนำเอาแนวทางที่ได้เสนอแนะไปแล้วมาใช้ในการ ดำเนินการกับการบังคับคดีหุ้นสามัญแล้ว จะก่อให้เกิดผลที่ตามมาอย่างไรบ้าง ดังนี้.-

1. กรณีการเสนอแนะให้มีการแก้ไข/เปลี่ยนแปลงกฎหมาย/บทบัญญัติแห่ง กฎหมาย ย่อมไม่อาจหลีกเลี่ยงการต้องแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวซึ่งอาจเป็นเรื่องที่ ค่อนข้างยุ่งยากพอสมควรเนื่องจากต้องมีการตรวจสอบให้ได้ว่า ต้องแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องดังกล่าวในบทบัญญัติแห่งกฎหมายในส่วนใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อให้การบังคับใช้จักได้ไม่เกิดปัญหา ที่ว่า เมื่อแก้ไขกฎหมายแล้ว เป็นผลทำให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบางส่วนไม่สามารถใช้บังคับได้ จึงอาจเป็นการยุ่งยากและเสียเวลาในการตรวจสอบเพื่อแก้ไขเรื่องดังกล่าว

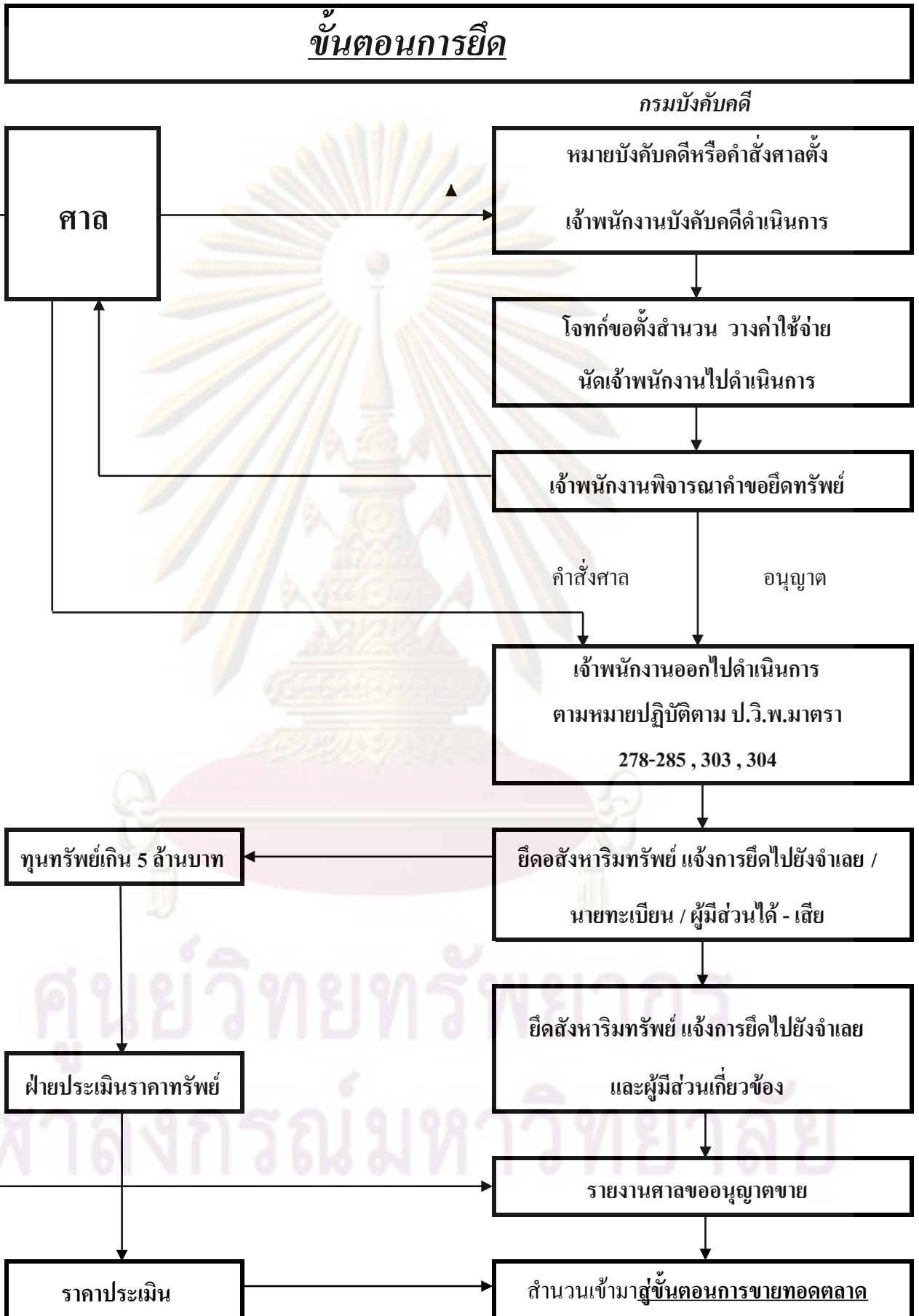
2. ควรมีการปลูกฝังความคิดความเข้าใจหรือทัศนคติใหม่ ๆ ให้แก่ผู้ที่มีหน้าที่ ปฏิบัติงานในส่วนของการบังคับคดี โดยเฉพาะในส่วนของเจ้าพนักงานบังคับคดีที่จำเป็นต้องมีการ ยอมรับและปรับตัวกับสิ่งใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้น

3. จำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์หรือการให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในการบังคับ คดีที่จะเปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนและ ผู้เกี่ยวข้องทั่วไปได้รับทราบข้อมูลและความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หากมีการ เปลี่ยนแปลงตามข้อเสนอแนะดังกล่าวเกิดขึ้น เนื่องจากมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องให้เกิด ความรู้ความเข้าใจที่ดีและประการสำคัญ เพื่อก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในระบบการบังคับคดีที่

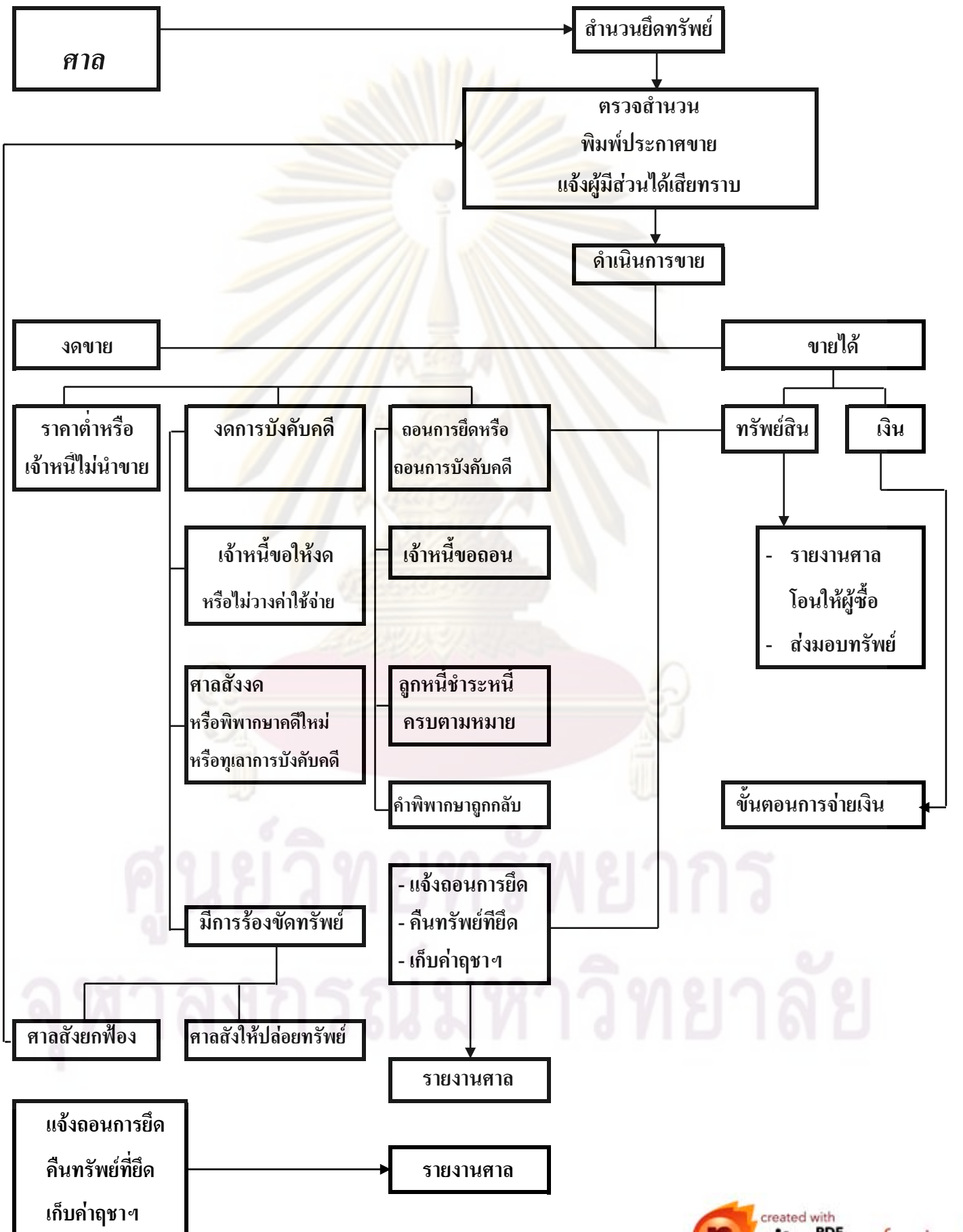
เปลี่ยนแปลงไป เพราะหากไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นในระบบการบังคับคดีให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ อาจมีผลกระทบตามมาอันเนื่องจากการขาดความเชื่อมั่นในระบบการทำงาน ซึ่งเท่ากับเป็นการทำลายกระบวนการในชั้นบังคับคดีโดยปริยายและอาจทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีอาจไม่ยอมเข้าสู่กระบวนการได้ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น อาจนำมาซึ่งความสับสนวุ่นวายในกระบวนการยุติธรรมก็เป็นได้ เป็นต้น.

ศูนย์วิทย์ทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นตอนการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมล เกาพิจิตร และ มัลลิกา เกาพิจิตร. Modern English-Thai : Thai-English Dictionary. สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช. กรุงเทพฯ 2540.

การร่างประมวลกฎหมายในประเทศไทย. เรอเน่ กียอง (RE GUYON) หัวหน้าคณะกรรมการร่าง
ประมวลกฎหมายประเทศไทย. สุรพล ไตรเวทย์ ถอดความและเรียบเรียง. สำนักพิมพ์
วิญญูชน , กรกฎาคม 2550.

กิตติ สีหามนต์, ยึดทรัพย์ลูกหนี้ , บทบัญญัติ เล่ม 27 ตอน 2 (2513).

จันทิมา ณรงค์ศักดิ์. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อหุ้นและการยึดถือหุ้นไว้เป็น
ประกันตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต , 2541.

จิรจิตร ช่วยศรียัง. บริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชา
นิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2548.

ดาววิภา ปาติยะประภา. ปัญหากฎหมายเกี่ยวเนื่องกับการจำหน่ายสิทธิ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2528.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ตลาดหุ้นในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร , พฤษภาคม 2538.

ทิพชนก รัตโนสถ. คำอธิบายเรียงมาตรา กฎหมายลักษณะห้างหุ้นส่วนและบริษัท.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สิงหาคม 2550.

นวรรตน์ กลิ่นรัตน์. จำนำตราสาร วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์. 2534.

นภาพรรณ เพชรนิลบุตร. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับหลักทรัพย์ที่ฝากไว้ในศูนย์รับฝากหลักทรัพย์
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,
2542.

บัญญัติ สุชีวะ. คำอธิบายกฎหมายลักษณะทรัพย์ เนติบัณฑิตยสภา , จีระวิชาการพิมพ์ , 2547.

ประพนธ์ ศาตะมาน. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4. กรุงเทพฯ , ศรีเมืองการ
พิมพ์, 2524.

พิเศษ เสตเสถียร. **บริษัทจำกัด**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยพิมพ์. พิมพ์ครั้งที่ 7 สำนักพิมพ์นิติธรรม ,
2539

เพ็ชรี ชุมทรัพย์. **หลักการลงทุน**. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
2538.

ไพฑูรย์ เรืองเดชจร. **การบังคับคดีจากสังหาริมทรัพย์มีรูปร่างของลูกหนี้ตามคำพิพากษา**
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี ภาควิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,
2540.

มานิตย์ จุมปา **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์สิน** จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัยพิมพ์. ครั้งที่ 6 ,2551.

ธนกร วรปรัชญากุล. **การบังคับคดีหุ้นของประเทศฝรั่งเศส**. 2552 (อัดสำเนา)

ธนกร วรปรัชญากุล. **เจ้าพนักงานบังคับคดีในประเทศฝรั่งเศส**. 2552 (อัดสำเนา)

ยุติธรรม , กระทรวง , กรมบังคับคดี **ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้า
พนักงานบังคับคดี** , 2522.

ยุติธรรม , กระทรวง , กรมบังคับคดี **คู่มือปฏิบัติราชการกรมบังคับคดี** ,กรุงเทพมหานคร :
กรุงสยาม พรินติ้ง กรุ๊ป , 2540.

ยุติธรรม , กระทรวง , กรมบังคับคดี **ประมวล ระเบียบราชการ คำสั่ง และข้อบังคับ** พิมพ์ครั้งที่ 4 ,
กรุงเทพมหานคร : กรุงสยาม พรินติ้ง กรุ๊ป , 2540.

ยุติธรรม , กระทรวง , กรมบังคับคดี **คู่มือปฏิบัติราชการกรมบังคับคดี การเงินและการคลัง การ
คำนวณและเฉลี่ยทรัพย์ การตรวจสอบภายใน การตรวจการบังคับคดี** , กรุงเทพมหานคร :
กรุงสยาม พรินติ้ง กรุ๊ป , 2540.

ยุติธรรม , กระทรวง , กรมบังคับคดี **คู่มือติดต่อราชการกรมบังคับคดี** พิมพ์ครั้งที่ 2 ,
กรุงเทพมหานคร , มีนาคม 2548.

ยุติธรรม , กระทรวง , กรมบังคับคดี **ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง , พระราชบัญญัติ
ล้มละลาย พ.ศ. 2483 , พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย
พ.ศ.2542** , สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ , 2550.

วรรณชัย บุญบำรุง , ธนกร วรปรัชญากุล และ สิริพันธ์ พลรบ **หลักและทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่ง เล่ม 1** สำนักพิมพ์วิญญูชน . พิมพ์ครั้งที่ 2. ตุลาคม , 2549.

วรรณชัย บุญบำรุง , ธนกร วรปรัชญากุล และ สิริพันธ์ พลรบ **หลักและทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่ง เล่ม 2** สำนักพิมพ์วิญญูชน . ตุลาคม , 2548.

วรรณชัย บุญบำรุง , ธนกร วรปรัชญากุล และคณะ **ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ฉบับ
อ้างอิง** สำนักพิมพ์วิญญูชน . ตุลาคม , 2551.

วิศิษฎ์ วิศิษฎ์สรอรรถ และคณะ **การพัฒนาระบบเพื่อการบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้** .
สิงหาคม 2549.

ศุภลักษณ์ จันทพลาบูรณ์. **ระบบการบังคับคดีทางแพ่ง** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชา
นิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2528.

สมศรี ลิ่มสว่าง **ปัญหาการโอนหุ้นที่ซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.2532.

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. **การให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ
บังคับคดีทางแพ่ง**. โครงการศึกษาวิจัย รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ , กันยายน 2550.

สมยศ เชื้อไทย. **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับใช้เรียน)** สำนักพิมพ์วิญญูชน พิมพ์ครั้งที่ 5,
2551.

สมศรี ลิ่มสว่าง. **ปัญหาการโอนหุ้นที่ซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต
ภาควิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2532.

สอ เสถบุตร **New Model English-Thai Dictionary. Desk Edition** สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช. กรุงเทพฯ
2534.

สังวาลย์ สุขสมธรรม. **ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับจำหน่ายหลักทรัพย์ที่ซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2541

สุกรี เกษอมรวัฒนา. **การบังคับคดีตราสารหนี้ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา** วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540.

สุพร อิศรเสนา , หม่อมหลวง , **คู่มือการบังคับคดี** , สำนักพิมพ์นิติบรรณการ , มกราคม 2552

สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ และ สหชน รัตนไพจิตร **ย่อหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย หุ้นส่วนบริษัท** ,
สำนักพิมพ์นิติธรรม , 2548.

สุรียนตร์ ไสตติหัตต์. **ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงินปันผลของบริษัท**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2535.

สุรเชษฐ ชีรวินิจ. **กฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์** ส่วนวิชากฎหมาย โรงเรียนนายร้อย
ตำรวจ , 2547.

โสภณ รัตนากร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย หุ้นส่วนและบริษัท .

สำนักพิมพ์นิติบรรณการ . พิมพ์ครั้งที่ 11 . 2551.

हरिन ทองมี. การบังคับกับสิทธิในเครื่องหมายการค้า วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชา

นิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2536.

ภาษาอังกฤษ

A concise dictionary of law. 2nd ed. (Oxford reference) Oxford New York, Oxford University Press.

ALAN B. MORRISON. General Editor , FUNDAMENTALS OF AMERICAN LAW. New York University School of Law. Oxford University Press, 1996.

Brian A. Blum. BANKRUPTCY AND DEBTOR/CREDITOR. Examples and Explanations.

Fourth Edition. Professor of Law. Lewis @ Clark Law School. ASPN Publishers., New York.

Bryan A. Garner. Black's Law Dictionary. 8th Edition. St. Paul: Thomson business, 2004.

DAVID M. WALKER. (M.A., Ph.D., LL.D., F.B.A., One of Her Majesty's Counsel in Scotland, Of the Middle Temple, Barrister, Regius Professor of Law in the University of Glasgow) The Oxford Companion To Law. Clarendon Press. Oxford 1980.

E. R. HARDY IVAMY (LL.B., Ph.D., LL.D. of the Middle Temple , Barrister Professor of Law in the University of London) DICTIONARY OF COMPANY LAW. Second Edition. London Butter Worths 1985.

Francoise Grivart de Kerstrat and William E. Crawford. 1978 , (An English Translation)

New Code Of Civil Procedure In France Book 1. Oceana Publications, Inc. Dobbs Ferry, New York.

Geoffery Morse, (LL.B. Barrister, Professor of Corporate and Tax Law at the University of Birmingham) and Stephen Girvin, (PhD, LL.B., LL.M. Associate Professor of Law at the National University of Singapore) CHARLESWORTH COMPANY LAW. Seventeenth Edition. London Sweet & Maxwell 2005.

Hong Kong Exchanges and Clearing Limited, 2003 , Consultation Paper on a Proposed Operational Model for a Scripless Securities Market, October 2003.

L.B.Curzon. (Barrister). Macdonald & Evans Limited. First published 1979. Richard Clay (The Chaucer Press) Ltd.. Bungay, Suffolk.1979.

LEN YOUNG SMITH. **Chairman Emeritus of the Department of Business Law**, Northwestern University. And G.GALE ROBERSON. Professorial Lecturer in Business Law , Northwestern University. **Business Law**. ST. PAUL,MINN. WEST PUBLISHING CO.1971.

Nigel A Eastaway and Harry Boot. **Practical Share Valuation**. Butterworths London , Dublin , Edinburgh 1991.

R.W.JONES. Thomson"s **Dictionary of Banking A concise Encyclopaedia of Banking Law and Practice**. London SIR ISAAC PITMAN & SONS,LTD.

Securities and Futures Commission,2002,**Consultation Paper on Proposals for a Scripless Securities Market**.

Securities Industry Association,2004 , **Securities Industry Immobilization & Dematerialization Implementation Guide-The Phase out of Stock Certificates**.

Smith & Keenan"s **Company Law**. Denis Keenan and Scottish Supplement. Twelfth Edition. An imprint of Pearson Education.

The STANDARD CALIFORNIA CODES. *CIVIL-CIVIL PROCEDURE-EVIDENCE-PROBATE CALIFORNIA RULES OF COURT and Selected Provisions of the Government Code*. 1992 EDITION. As revised by Legislative Enactments up to and including the first year of the 1991-92 Regular Session. Matthew Bender. Times Mirror Books.

Vern Countryman.(Professor of Law,Harvard University) , Andrew L.Kaufman. .(Professor of Law,Harvard University) , Zipporah Batshaw Wiseman. (Professor of Law, Northwestern University). **COMMERCIAL LAW : Selected Statutes 1980**. Little, Brown and Company ,Boston , Toronto.

ภาษาฝรั่งเศส

Bernard MENUT, François ANDRIEUX , Rose-Marie BRUNO et Mathieu CHADRON , **Le**

créancier et le recouvrement de sa créance , Juris Classeur, Édition 2003, pp. 175-209.

École Nationale de Procédure, *Les Mesures d'exécution*, Paris, septembre 2003, pp. 44-49.

Jean Vincent & Jacques Prévaut, *Voies d'exécution et procédures de distribution*, 17^{éd.}, Précis

Dalloz, 1993, pp. 158-165.

Marc DONNIER, *Voies d'exécution et procédures de distribution*, 3^{éd.}, Litec, 1993, pp. 404-419.

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**ระเบียบกระทรวงยุติธรรม
ว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี**

พ.ศ. ๒๕๒๒

โดยที่ได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๑๕ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้จัดตั้งกรมบังคับคดีขึ้นในกระทรวงยุติธรรม โดยโอนอำนาจหน้าที่ ในส่วนที่เกี่ยวกับราชการกองบังคับคดีแพ่ง มาเป็นของกรมบังคับคดี และได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ กรมบังคับคดีกำหนดกองที่มีอำนาจหน้าที่ เกี่ยวกับการบังคับคดีขึ้นใหม่ แทนกองบังคับคดีแพ่ง จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขและวางระเบียบปฏิบัติในการบังคับคดีเสียใหม่ เพื่อให้การปฏิบัติราชการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ ฉะนั้น จึงให้ยกเลิกระเบียบราชการกองหมายซึ่งใช้อยู่เดิม และให้ใช้ระเบียบนี้แทน

หมวดที่ ๑

การบังคับคดี(๑)

ข้อ ๑ เจ้าพนักงานกรมบังคับคดีจะดำเนินการในฐานะเจ้าพนักงานบังคับคดี ตามหมายบังคับคดี หรือตามคำสั่งของศาล หรือ ตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มอบหมายได้แต่ภายในเขตอำนาจของศาลที่ออกหมายบังคับคดี หรือมีคำสั่ง หรือขอขอบอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

ข้อ ๒ ถ้าจะต้องบังคับคดีนอกเขตอำนาจของศาลที่ออกหมาย ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีรายงานพร้อมส่งหมายที่จะมีการบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีแทน(๒)

ข้อ ๓ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับหมายบังคับคดีหรือคำสั่งของศาล หรือการมอบหมายจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ให้ดำเนินการตามหมายบังคับคดี หรือ คำสั่ง หรือการมอบหมายนั้นภายในเวลาอันสมควร

(๑) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๒๐๗/๒๕๓๑ เรื่อง การรายงานเกี่ยวกับการบังคับคดี

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๗) พ.ศ.

๒๕๔๒

หมวดที่ ๒ การยึดทรัพย์

บทที่ ๑ ผู้นำยึด

ข้อ ๔ ผู้นำยึด คือ ผู้ซึ่งได้ระบุไว้ในหมายบังคับคดีหรือในหนังสือของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ว่า เป็นผู้นำยึด

ข้อ ๕ ผู้นำยึดอาจมอบอำนาจให้ทนายความของตน หรือ ผู้หนึ่งผู้ใดมาทำการแทนก็ได้ โดยทำหนังสือมอบอำนาจตามแบบพิมพ์กรมบังคับคดี

ข้อ ๖ ก่อนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะไปทำการบังคับคดี ต้องให้ผู้นำยึด หรือผู้รับมอบอำนาจทำคำขอต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี ตามแบบพิมพ์กรมบังคับคดี และวางเงินค่าใช้จ่าย(๑) ไว้ตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะกำหนดตามอำนาจในกฎหมาย ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงค่าเช่าสถานที่เก็บรักษาทรัพย์ และค่าจ้างคนเฝ้ารักษาทรัพย์ด้วย

ข้อ ๗ ถ้าเป็นการยึดที่ดิน ให้ผู้นำยึดส่งโฉนด หรือ หนังสือสำคัญสำหรับที่ดินรายที่จะนำยึดหรือ สำเนาซึ่งเจ้าพนักงานรับรอง ถ้าหากมี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีตรวจสอบก่อน

ข้อ ๘ ผู้นำยึดเป็นผู้ช่วยเหลือให้ความสะดวก จัดยานพาหนะรับและส่งเจ้าพนักงานบังคับคดี ตลอดจนการขนย้าย และการเก็บรักษาทรัพย์ และออกเงินทรรองค่าใช้จ่ายตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะร้องขอ

ข้อ ๙ ผู้นำยึดต้องอยู่ในสถานที่ยึดทรัพย์เพื่อชี้ทรัพย์(๒) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำการยึดและช่วยเหลือเจ้าพนักงานบังคับคดีในการยึดทรัพย์ตามแต่เจ้าพนักงานบังคับคดี จะขอร้องเพื่อให้การยึดสำเร็จไปโดยมิชักช้า

(๑) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๒๕๓/๒๕๓๐ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๐

(๒) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๑๖๘/๒๕๒๖ ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๒๖

บทที่ ๒
เจ้าพนักงานบังคับคดี(๑)

ข้อ ๑๐ (๒) ผู้อำนวยการกองบังคับคดีแพ่ง กรมบังคับคดี เป็นผู้กำหนดตัวเจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ไปยึดทรัพย์

ข้อ ๑๑ ก่อนไปทำการยึดทรัพย์ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ไปยึดทรัพย์ตรวจสอบและทำความเข้าใจ ให้แน่ชัดว่าจะต้องยึดทรัพย์อะไร ของใคร และจำนวนราคาทรัพย์ที่จะยึดได้ตามกฎหมายมีประมาณเท่าใด(๓) พร้อมทั้งนำประกาศยึดทรัพย์ไปด้วย เพื่อปิดไว้ ณ สถานที่ที่ยึดทรัพย์

ข้อ ๑๒ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีไปทำการยึดทรัพย์ตาม วัน เวลาที่ผู้นำยึดมารับหรือตามที่นัดหมายกับผู้นำยึด(๔) และนำหมายบังคับคดีประกาศยึดทรัพย์กับเครื่องมือสำหรับทำการยึดทรัพย์ เช่น ครั่ง และตราตีครั้ง ซึ่งจ่ายประจำตัวเจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ไปยึดทรัพย์ติดตัวไปด้วย ทั้งนี้ จะมีพนักงานเดินทางร่วมไปช่วยเหลือด้วยหรือไม่ก็ได้

ข้อ ๑๓ ถ้าจะยึดที่ดินให้เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ไปยึดทรัพย์จัดการเพื่อให้ได้โฉนดหรือหนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน หรือ สำเนาซึ่งเจ้าพนักงานรับรองมา ถ้าหากมีเพื่อตรวจสอบและจับสเกลจำลองแผนที่หลังโฉนด

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการยึดและอายัดทรัพย์สิน

ข้อ ๑๔(๕) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำการยึดทรัพย์สินในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก ในวันทำการงานปกติ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน โดยได้รับอนุญาตจากศาล

(๑) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๔๓/๒๕๓๐ ลงวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๐

(๒) ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๔๔

(๓) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๔๓/๒๕๓๑ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๑

(๔) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๒๖๗/๒๕๓๐ ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๐

(๕) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๔๓/๒๕๓๑ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๑

ข้อ ๑๕ ก่อนกระทำการยึดทรัพย์สิน ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแสดงหมายบังคับคดีต่อลูกหนี้ตามคำพิพากษา ถ้าไม่ปรากฏตัวลูกหนี้ให้แสดงต่อบุคคลที่อยู่ในสถานที่นั้น

ข้อ ๑๖ ในการที่จะดำเนินการบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมมีอำนาจเท่าที่มีความจำเป็นเพื่อที่จะค้นสถานที่ใด ๆ อันเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ครอบครองอยู่ เช่น บ้านที่อยู่ คลังสินค้า โรงงานและร้านค้าขาย ทั้งมีอำนาจที่จะยึดและตรวจสอบบัญชีหรือแผ่นกระดาษ และกระทำการใด ๆ ตามสมควรเพื่อเปิดสถานที่ หรือบ้านที่อยู่ หรือโรงเรือนดังกล่าวแล้ว รวมทั้งตู้เงิน ตู้ หรือที่เก็บของอื่น ๆ แล้วรายงานให้ศาลทราบ

ข้อ ๑๗ ในการยึดทรัพย์สินรายใด ถ้ามีผู้ขัดขวาง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีชี้แจงว่ากล่าวแต่โดยดีก่อน ถ้าผู้นั้นยังขัดขวางอยู่อีก ก็ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจ เพื่อดำเนินการบังคับคดีจนได้

ข้อ ๑๘ ให้ยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาแต่เพียงประมาณราคาที่ต้องชำระขาดตลาดได้ พอชำระหนี้ตามหมายบังคับคดี พร้อมทั้งค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี เว้นแต่จะได้มีกฎหมายบัญญัติไว้ หรือ ศาลจะได้มีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

แต่ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษามีทรัพย์สินซึ่งมีราคามากกว่าจำนวนหนี้ และมีอาจแบ่งยึด โดยมีให้ทรัพย์สินนั้นเสื่อมราคา เช่น ทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพและราคาตกต่ำ ทั้งทรัพย์สินที่จะยึดให้พอคุ้มจำนวนหนี้ไม่ปรากฏด้วยแล้ว ก็ให้ยึดทรัพย์สินที่ว่านั้นมาขายทอดตลาดถึงแม้ผู้นายึดจะชี้ให้ยึดแต่เพียงบางส่วนก็ดี

ข้อ ๑๙ เจ้าพนักงานบังคับคดีชอบที่จะงดการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษานำชี้ เมื่อสงสัยว่าทรัพย์สินนั้นไม่อาจยึดอายัดได้ตามกฎหมาย เช่น ปรากฏว่ามีชื่อบุคคลอื่นนอกจากลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือ บุคคลซึ่งทรัพย์สินต้องถูกยึดหรืออายัดเป็นเจ้าของในทะเบียน เมื่อได้งดการยึดหรืออายัดแล้ว ให้รีบรายงานต่อ ผู้อำนวยการกองบังคับคดีแพ่งเพื่อจะได้รายงานต่อไปยังศาล(๑) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๓ วรรค ๒

เมื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สินมาแล้ว ปรากฏว่าทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดนั้นมีชื่อบุคคลอื่น นอกจากลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือ บุคคลซึ่งทรัพย์สินต้องถูกยึดหรืออายัดเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทะเบียนให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งให้เจ้าหน้าที่ ตามคำพิพากษาทราบเพื่อถอนการยึดทรัพย์สินนั้น

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๔๔

ข้อ ๒๐ เจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมไม่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินซ้ำหรือที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๕, ๒๘๖, ๒๙๐ และพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการยึดทรัพย์สินของภิกษุ พ.ศ. ๒๔๗๕ หรือ กฎหมายอื่น ๆ

ข้อ ๒๑ ถ้าในหมายบังคับคดีกล่าวเฉพาะเจาะจงให้ยึดทรัพย์สินใด ให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดแต่เฉพาะทรัพย์สินนั้น

ข้อ ๒๒ ถ้าจะยึดทรัพย์สินที่มีทะเบียน ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีสอบถามผู้นำยึดเสียก่อนว่าผู้ใดมีชื่อเป็นเจ้าของทะเบียนนั้น

ข้อ ๒๓ เมื่อกระทำการยึดทรัพย์สินเสร็จแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปิดประกาศยึดทรัพย์สินไว้ ณ สถานที่ ๆ ยึดโดยเปิดเผย และให้ทำรายงานและบัญชีทรัพย์สินที่ยึดเสนอผู้อำนวยการกองบังคับคดีแพ่ง(๑)

ข้อ ๒๔ เมื่อได้มีการยึดทรัพย์สินแล้วสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้อันมีต่อบุคคลภายนอกในเรื่องพันธบัตร หลักทรัพย์ที่เป็นประกัน ตราสารเปลี่ยนมือ หรือสิทธิเรียกร้องอื่น ๆ ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา นอกจากที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๑๐ ทวิ ให้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๑๐(๒)

ข้อ ๒๕ ยกเลิก

ข้อ ๒๖ (๓) ในการยึดที่ดินให้เจ้าพนักงานบังคับคดีรังวัดเขตกว้างยาวของที่ดินที่ยึด กับแผนที่จำลองตามข้อ ๑๓ ว่าจะเป็นที่ดินแปลงเดียวกันหรือไม่ หากควรเชื่อได้ว่าเป็นที่ดินแปลงเดียวกันแล้วให้แสดงให้เห็นสภาพและทำเลที่ตั้งของที่ดินที่ยึด และแสดงด้วยว่าอยู่ใกล้ไกลจากสถานที่ราชการหรือที่ชุมนุมชน หรือทางบก ทางน้ำประมาณระยะทางเท่าใด

ข้อ ๒๗ ในการยึดที่ดินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ถ้าที่ดินที่ยึดนั้นมีสิ่งปลูกสร้างหรือไม่ล้มลุกหรือธัญชาติอันจะเก็บเกี่ยวผลได้คราวหนึ่งหรือหลายคราวต่อปี เป็นของผู้อื่นปลูกอยู่ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีบันทึกถ้อยคำของเจ้าของสิ่งนั้น ๆ ให้ปรากฏว่ามีสิทธิในที่ดินอยู่อย่างไร เป็นต้นว่า อาศัยหรือมีสัญญาเช่าต่อกัน ฯลฯ

(๑) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๑๙/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๓๓

(๒) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๒๔๗/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๓๓

(๓) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๓๑๐/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๓๓ ข้อ ๑

(๑) (๒) (๓) แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของ เจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๔๓

ข้อ ๒๘ การยึดเรือน โรง หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจดขนาดกว้างยาว และบรรยายสภาพแห่งสิ่งนั้น ๆ เช่น พื้น ฝา ประตู หน้าต่าง เสา เครื่องบนใช้ไม้ชนิดใด หลังคาอะไร มีที่ชั้น กี่ห้อง และเก่าใหม่อย่างไร เลขทะเบียนเท่าไร ถ้าเป็นสถานที่ให้เช่า ค่าเช่าเท่าใด

ข้อ ๒๙ การยึดดอกสังหาริมทรัพย์มีรูปร่างและอสังหาริมทรัพย์ย่อมครอบไปถึงดอกผลแห่งทรัพย์นั้นด้วย เว้นแต่จะได้มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น หรือ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่ประสงค์ให้ยึดดอกผลนั้น ๆ

ข้อ ๓๐ การยึดที่ดินซึ่งมีไม่ย่นต้น ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจดชนิดและประมาณจำนวนต้นไม้ไว้ด้วย ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติการยึดทรัพย์สินกสิกร พ.ศ. ๒๔๗๕ การยึดที่ไร่นา ซึ่งมีไม่ล้มลุกหรือธัญชาติอันจะเก็บเกี่ยวได้ตามฤดูกาล จะยึดแต่ที่ดินไม่ยึดไม่ล้มลุกและธัญชาติหรือจะยึดทั้งที่ดินและไม่ล้มลุกหรือธัญชาติด้วยก็ได้

ข้อ ๓๑ ถ้าอสังหาริมทรัพย์ที่ยึดมีดอกผลธรรมดาที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องเป็นผู้เก็บเกี่ยวหรือบุคคลอื่น เป็นผู้เก็บเกี่ยวในนามของลูกหนี้ เมื่อผู้ยึดร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเก็บเกี่ยว และเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควรจัดการให้เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องแจ้งเป็นหนังสือ ให้ลูกหนี้ทราบเสียก่อนในขณะทำการยึด แล้วจึงทำการเก็บเกี่ยวดอกผลนั้นเมื่อถึงกำหนด

ข้อ ๓๒ ในการยึดทรัพย์นั้น ให้ยึดเฉพาะส่วนของลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่ถ้ามีบุคคลอื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย และไม่ปรากฏว่าส่วนใดเป็นของลูกหนี้ให้ยึดมาทั้งหมด

ข้อ ๓๓(๑) เมื่อยังไม่มีการยึดทรัพย์ ถ้าปรากฏว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นเจ้าของผู้ใดอยู่โดยมีสิทธิได้รับเงินหรือทรัพย์สินอื่นจากผู้ใดก็ตาม เมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการอายัดตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๘๒ ประกอบมาตรา ๓๑๐ ทวิ ไปยังลูกหนี้ของลูกหนี้ตามคำพิพากษามีให้ชำระเงิน หรือส่งมอบทรัพย์สินแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่ให้นำมาชำระหรือส่งมอบแก่เจ้าพนักงานบังคับคดีภายในเวลาที่กำหนดไว้(๒)

(๑) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๒๔๗/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๓๓

(๒) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๘๘/๒๕๓๐ ลงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๓๐

แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๔๒

ข้อ ๓๔ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแสดงให้เห็นโดยประจักษ์แจ้งตามวิธีที่เห็นสมควร ว่าได้มีการยึดทรัพย์แล้ว เช่น

(๑) สิ่งของ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปิดหรือผูกแผ่นเลขหมาย สิ่งของที่ยึดสำคัญให้ตรงตามบัญชีทรัพย์ ถ้าสามารถจะเก็บรวมเข้าหีบหรือตู้ไว้ ก็ให้รวมไว้แล้วปิดหีบหรือตู้ประทับตราครั้งอีกชั้นหนึ่ง

(๒) ห้องแถว ตึกแถว หรือสิ่งปลูกสร้าง ให้ปิดเครื่องหมายไว้ทุกห้อง

(๓) สัตว์พาหนะและปศุสัตว์ จะใช้สีทาที่เขาด้านในตัวหรือที่ตัว หรือจะใช้แผ่นเลขหมายผูกคอ หรือ จะต้อนเข้าคอกแล้วผูกเชือกประทับตราครั้งที่ประตูคอกก็ได้ แล้วแต่จะเห็นสมควร แต่อย่าให้เป็นการขัดข้องต่อการเลี้ยงรักษาสัตว์

ข้อ ๓๕ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำบัญชีทรัพย์ที่ยึดโดยแสดงรายละเอียด เช่น ชื่อประเภท จำนวน ขนาด น้ำหนัก สภาพของทรัพย์และราคาประมาณแห่งทรัพย์ตามลำดับหมายเลขไว้ แล้วส่งสำเนาไปยังศาล หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แล้วแต่กรณี

ข้อ ๓๖ การจดบัญชีทรัพย์ถ้าเป็นทรัพย์หลายสิ่งราคาเล็กน้อย จะมัดรวมหรือกองรวมกัน แล้วจดเป็นเลขหมายเดียวกันก็ได้

ถ้าทรัพย์ที่ยึดเป็นชุดหรือสำหรับการจดบัญชีให้รวมเป็นชุดเป็นสำหรับ หรือไม่รวมก็ได้แล้วแต่จะเห็นสมควร

ข้อ ๓๗ การประมาณราคาที่ดินพึงพิจารณาตามหลักเกณฑ์เหล่านี้ประกอบกันคือ

(๑) ราคาซื้อขายกันในท้องตลาดโดยคำนึงถึงสภาพแห่งที่นั้นว่า เป็นที่อะไร เช่น ที่ปลูกตึกแถว เรือนแถว ให้เช่า หรือ ที่บ้านที่สวนที่นาที่ไร่ และที่นั้นอยู่ในทำเลอย่างไร เช่น อยู่ในทำเลค้าขาย ที่ชุมชนมุงชน หรือใกล้ทางบก ทางน้ำ ท่าเรือ หรือมีประโยชน์รายได้มากน้อยเพียงใดเหล่านั้น เป็นต้น

(๒) ราคาที่ดินตำบลนั้นหรือตำบลใกล้เคียง ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีเคยขายทอดตลาดไปแล้ว

(๓) ราคาซื้อขายหรือจ้างหรือขายฝากครั้งสุดท้ายของที่ดินที่ยึด และที่ดินข้างเคียง

(๔) ราคาประเมินปานกลางของสำนักงานที่ดิน

ข้อ ๓๘ การประมาณราคาทรัพย์สินนอกจากที่ดินให้ประมาณตามราคาซื้อขายในท้องตลาด ตามสภาพความ
เก่าใหม่ของทรัพย์สินนั้น ๆ มิใช่ประมาณราคาตามที่คู่ความตกลงกันเพื่อหลีกเลี่ยงค่าธรรมเนียม

ข้อ ๓๙ การประมาณราคาทรัพย์สินที่มีการจำนำหรือจำนอง ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับ ข้อ ๓๗ และข้อ ๓๘ แต่ให้
หมายเหตุไว้ด้วยว่า จำนำ หรือ จำนองเมื่อใด ต้นเงินเท่าใด เพื่อประกอบดุลพินิจในการขายทอดตลาด

ข้อ ๔๐ เมื่อได้ยึดทรัพย์แล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดบัญชีและประมาณราคาทรัพย์สินที่ยึดไว้แล้วให้
ผู้นำยึดลงนามรับรองบัญชีนั้น ถ้าผู้นำยึดไม่เห็นชอบตามราคาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีประมาณก็ให้บันทึก
ไว้โดยชัดเจน

ข้อ ๔๑ เมื่อผู้อำนวยการกองบังคับคดีแพ่ง เห็นว่าราคาทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดี ประมาณยังไม่
สมควร ก็ให้มีอำนาจแก้ไขได้ แล้วแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้นำยึดและลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ

ข้อ ๔๒ การยึดที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นอันอยู่ในที่ดินนั้น ให้รีบแจ้งการยึดไปยังเจ้าพนักงานที่ดิน
และหรือหัวหน้าเขตแห่งท้องที่แล้วแต่กรณี แต่ถ้าเป็นการยึดที่ดินที่ยังไม่มีโฉนด ตรารอง หรือ ไปไต่สวน
ตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรืออสังหาริมทรัพย์อื่นอันอยู่ในที่ดินนั้น ให้รีบแจ้งการยึดไปยังหัวหน้าเขตแห่ง
ท้องที่

ข้อ ๔๓ การยึดสิ่งปลูกสร้างซึ่งปลูกอยู่บนที่ดินของผู้อื่นที่มีโฉนด ให้ผู้นำยึดแจ้งเลขโฉนด และชื่อเจ้าของ
ที่ดินนั้นต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี ถ้าหากทราบ

ข้อ ๔๔ เมื่อได้กระทำการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว ให้แจ้งการยึดราคาประเมินนั้นให้
ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ และถ้าหากทรัพย์สินที่ยึดมีผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม ให้แจ้งการยึดให้ผู้ถือกรรมสิทธิ์
ร่วมทราบด้วย

ถ้าไม่สามารถจะกระทำตามความในวรรคก่อนได้ ก็ให้ปิดประกาศแจ้งการยึดไว้ ณ สถานที่ที่ยึดและที่กรม
บังคับคดี หรือ ประกาศแจ้งการยึดทางหนังสือพิมพ์รายวันไม่เกิน ๗ วัน

ข้อ ๔๕ เมื่อได้ยึดเรือกำปั่น หรือ เรือมีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไป เรือกลไฟ หรือเรือยนต์ มีระวางตั้งแต่ห้าตัน
ขึ้นไป แพคนอยู่อาศัย ให้แจ้งการยึดไปยังกรมเจ้าท่า หรือหัวหน้าเขตแห่งท้องที่แล้วแต่กรณี
กรณียึดทรัพย์สินที่มีทะเบียนแสดงกรรมสิทธิ์ เช่น เครื่องจักร ให้แจ้งการยึดไปยังนายทะเบียนแห่งทรัพย์สินนั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่3/1

การยึดอสังหาริมทรัพย์ ณ ที่ทำการ(๑)

ข้อ 45/1 ในกรณีผู้นำยึดแกลงความประสงค์ขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการยึดอสังหาริมทรัพย์ ณ ที่ทำการของเจ้าพนักงานบังคับคดีให้นำส่งเอกสารประกอบการยึดทรัพย์ดังนี้

- (1) เอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ เช่นโฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (นส. 3 นส. 3ก.) หนังสือกรรมสิทธิ์ห้องชุด หรือเอกสารสำคัญที่ดินอื่นๆ หรือสำเนาที่เจ้าพนักงานรับรองไม่เกิน 1 เดือน พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง (หากมี) เช่นหนังสือสัญญาจำนอง เป็นต้น
- (2) แจ้งภูมิลำเนาและส่งสำเนาทะเบียนบ้านของลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือ ผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่นายทะเบียนรับรองไม่เกิน 1 เดือน
- (3) แผนที่การเดินทางไปทรัพย์ที่จะยึด พร้อมสำเนา
- (4) ภาพถ่ายปัจจุบันของทรัพย์ที่จะยึด และแผนผังของทรัพย์ที่จะยึดโดยระบุขนาดกว้างยาว
- (5) ราคาประเมินที่ดิน ห้องชุด ที่เจ้าพนักงานรับรอง

ข้อ 45/2 ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีตรวจสอบหลักฐานตามข้อ 45/1 ว่าถูกต้องครบถ้วนเพียงพอที่จะดำเนินการยึดทรัพย์ ณ ที่ทำการและประมาณราคาทรัพย์ที่จะยึดได้แล้วเสนอผู้อำนวยการกองบังคับคดีแพ่ง เพื่อมีคำสั่งอนุญาต

ข้อ 45/3 ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการยึดทรัพย์โดยจัดทำรายงานและบัญชีทรัพย์ที่ยึดพร้อมประมาณราคาทรัพย์ และให้ผู้นำยึดลงนามรับรอง

ข้อ 45/4 ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีรับดำเนินการดังนี้

- (1) ปิดประกาศยึดทรัพย์ ณ ที่ทรัพย์ตั้งอยู่พร้อมรายงานสภาพของทรัพย์ที่ไปปิดประกาศ
- (2) แจ้งการยึดให้เจ้าพนักงานที่ดินทราบ
- (3) แจ้งการยึดและราคาประเมิน พร้อมส่งสำเนาหมายบังคับคดีให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือผู้ถือกรรมสิทธิ์ทราบ

(๑)แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๔๔ และ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๔๔

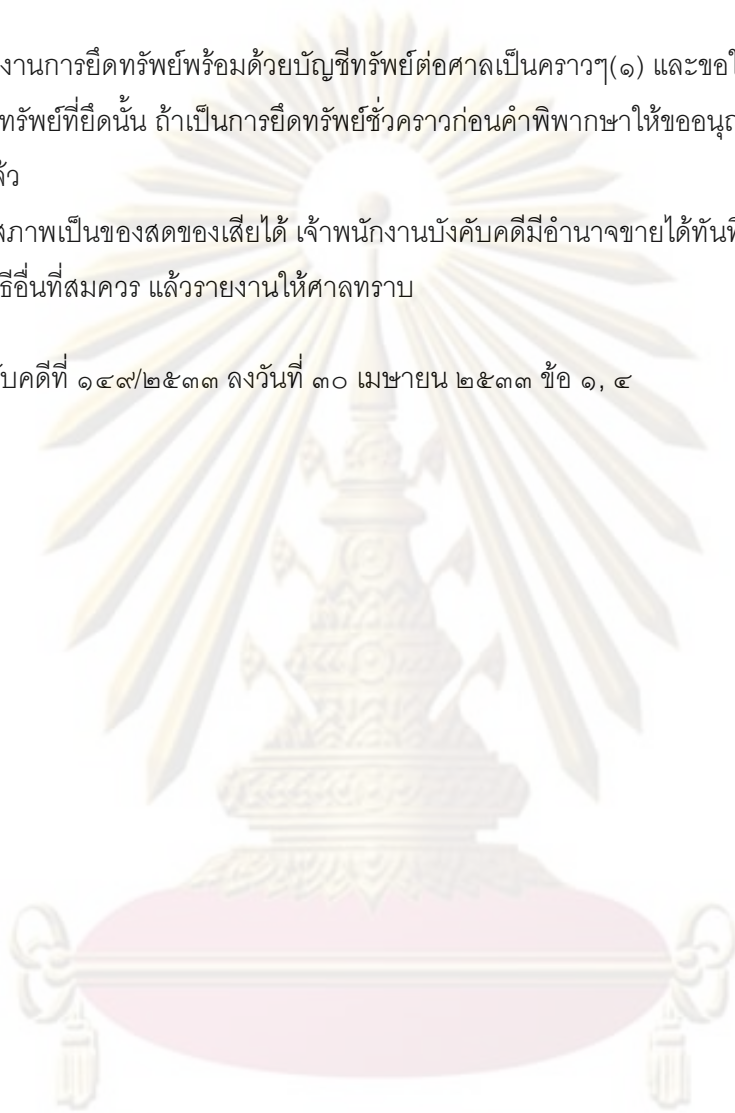
บทที่ ๔

รายงานการยึดทรัพย์และการขออนุญาตขายทรัพย์ต่อศาล

ข้อ ๔๖ ให้ส่งรายงานการยึดทรัพย์พร้อมด้วยบัญชีทรัพย์ต่อศาลเป็นคราวๆ(๑) และขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ขายทอดตลาดทรัพย์ที่ยึดนั้น ถ้าเป็นการยึดทรัพย์ชั่วคราวก่อนคำพิพากษาให้ขออนุญาตขายต่อเมื่อมีหมายบังคับคดีแล้ว

หากทรัพย์ที่ยึดมีสภาพเป็นของสดของเสียได้ เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจขายได้ทันทีโดยวิธีขายทอดตลาด หรือ วิธีอื่นที่สมควร แล้วรายงานให้ศาลทราบ

(๑) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๑๔๙/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๓๓ ข้อ ๑, ๔

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวดที่ ๓
การยึดทรัพย์นายประกัน (๑)

ข้อ (๒)(๓) เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีในคดีอาญาซึ่งศาลมีคำสั่งปรับนายประกัน พร้อมหลักฐาน ประกอบการยึดทรัพย์และเงินประกันค่าใช้จ่ายจาก

ผู้นำยึดแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการตามหมายบังคับคดีโดยเร็ว

ข้อ (๔) ยกเลิก

ข้อ (๕) ยกเลิก

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๔๘

(๒)(๓) แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๔ และ (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๔๘

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๔๘

(๕) แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๔๘

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวดที่ ๔(๑)
การยึดทรัพย์ในคดีแรงงาน

ข้อ ๔๙/๑(๒) เมื่อศาลแรงงานกลาง ศาลแรงงานภาคหรือศาลแรงงานจังหวัด ส่งหมายบังคับคดีมายังกรมบังคับคดีหรือสำนักงานบังคับคดีจังหวัดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดังกล่าวดำเนินการบังคับคดีตามหมายบังคับคดีนั้น และให้นำหมวด ๒ แห่งระเบียบนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๔๙/๒ เงินค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีให้เบิกจากงบประมาณของกรมบังคับคดี

ข้อ ๔๙/๓ ถ้าผู้นำยึดตามที่ระบุในหมายบังคับคดีไม่นำเจ้าพนักงานไปยึดทรัพย์ตาม วัน เวลานั้น โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร หรือไม่สามารถนำยึดทรัพย์ด้วยประการใด ๆ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีรายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว

(๑)แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๒๔

(๒)แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๙)

พ.ศ. ๒๕๔๔

ศูนย์วิทย์ทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวดที่ ๕(๑)
การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ

ข้อ ๔๙/๔ ในคดีอาญาซึ่งจำเลยไม่ชำระค่าปรับตามคำพิพากษาเมื่อศาลส่งหมายบังคับคดีมายังกรมบังคับคดี หรือสำนักงานบังคับคดีจังหวัด ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดังกล่าว ดำเนินการตามหมายบังคับคดีนั้น และให้นำหมวด ๒ แห่งระเบียบนี้มาใช้บังคับคดีโดยอนุโลม

ข้อ ๔๙/๕ เงินค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี ให้เบิกจากงบประมาณของกรมบังคับคดี

ข้อ ๔๙/๖ ถ้าหมายบังคับคดีของศาลมิได้กำหนดผู้นำยึดที่ดี หรือกำหนดผู้นำยึดที่ดีให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการโดยมิชักช้า หากไม่สามารถทำการยึดด้วยประการใด ๆ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีรายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว

(๑)แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๙)

พ.ศ. ๒๕๔๔

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวดที่ ๖
การยึดทรัพย์ในคดีล้มละลาย

บทที่ ๑
วิธีดำเนินการยึดทรัพย์

ข้อ ๕๐(๑) การยึดทรัพย์ในคดีล้มละลาย ให้นำหมวดที่ ๒ แห่งระเบียบนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๕๑(๒) เมื่อได้รับหนังสือของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขอให้ทำการยึดทรัพย์ให้ผู้อำนวยการกองบังคับคดีแพ่ง ดำเนินการยึดทรัพย์ภายในเวลาอันสมควร โดยคำนึงถึงประโยชน์ของเจ้าหนี้ทั่วไป

ข้อ ๕๒(๒) ถ้าผู้นายัดในคดีล้มละลายไม่จัดการนำยึดทรัพย์ภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่กองบังคับคดีแพ่งได้รับหนังสือของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ให้ผู้อำนวยการกองบังคับคดีแพ่งแจ้งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบบังคับความถึงทรัพย์ ที่มีเจ้าหนี้ยึดไว้เป็นประกัน เช่น ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ติดการจำนอง เป็นต้น

ข้อ ๕๓ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการยึดดวงตรา สมุดบัญชี และเอกสารของลูกหนี้และบรรดาทรัพย์สินซึ่งอยู่ในความครอบครองของลูกหนี้ หรือ ของผู้อื่นอันอาจแบ่งได้ ในคดีล้มละลาย ในการยึดทรัพย์นั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจเข้าไปในสถานที่ใด ๆ อันเป็นของลูกหนี้หรือที่ลูกหนี้ได้ครอบครองอยู่ และมีอำนาจหักพังเข้าไปในสถานที่นั้น ๆ รวมทั้งเปิดตู้นิรภัย ตู้ หรือ ที่เก็บของอื่น ๆ ตามที่จำเป็น ถ้าเจ้าพนักงานบังคับคดีสงสัยว่าจะมีทรัพย์สินของลูกหนี้ซุกซ่อนอยู่ในเรือนโรคเขสถาน หรือสถานที่อื่นอันมิใช่เป็นของลูกหนี้ ให้รายงานต่อผู้อำนวยการกองบังคับคดีแพ่ง เพื่อแจ้งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขอหมายค้นจากศาลต่อไป(๒)

(๑) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๖๕/๒๕๓๑ ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๓๑ และที่ ๒๔๔/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๓

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๙)

พ.ศ. ๒๕๔๔

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อ ๕๔ เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ในการยึดทรัพย์ในคดีล้มละลายดังต่อไปนี้

(๑) ทรัพย์สินทั้งหลายอันลูกหนี้มีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลาย รวมทั้งสิทธิเรียกร้องเหนือทรัพย์สินของบุคคลอื่น เว้นแต่(๑)

ก. เครื่องใช้สอยส่วนตัวอันจำเป็นแก่การดำรงชีพ ซึ่งลูกหนี้รวมทั้งภริยาและบุตรผู้เยาว์ของลูกหนี้

จำเป็นต้องใช้ตามสมควรแก่ฐานะานุรูป และ

ข. สัตว์ พืชพันธุ์ เครื่องมือและสิ่งของสำหรับใช้ในการประกอบอาชีพของลูกหนี้ ราคารวมกันไม่เกินหนึ่งแสนบาท

(๒) ทรัพย์สินซึ่งลูกหนี้ได้มาภายหลังเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลายจนถึงเวลาปลดจากล้มละลาย

(๓) สิ่งของซึ่งอยู่ในครอบครอง หรือ อำนาจสั่งการ หรือ สั่งจำหน่ายของลูกหนี้ในทางการค้าหรือธุรกิจของลูกหนี้ ด้วยความยินยอมของเจ้าหนี้อื่นแท้จริง โดยพฤติการณ์ซึ่งทำให้เห็นว่าลูกหนี้เป็นเจ้าของในขณะที่มีการขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย

ข้อ ๕๕(๑) ถ้าผู้นำยึดไม่ชี้ให้ยึดทรัพย์สินใดอันอยู่ในความครอบครองของลูกหนี้ให้เจ้าพนักงานบังคับคดี จดบัญชีรายละเอียดแห่งทรัพย์สินนั้นไว้เป็นบัญชีอีกประการหนึ่ง ต่างหากจากบัญชีทรัพย์สินที่ผู้นำยึดชี้ และให้ผู้อำนวยความสะดวกของบังคับคดีแห่งส่งรายงานการยึดทรัพย์พร้อมด้วยบัญชีดังกล่าวแล้ว ไปยังเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

ศูนย์วิทยุโทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๒

วิธีปฏิบัติในคดีแพ่งคาบเกี่ยวกับคดีล้มละลาย(๒)

ข้อ ๕๖ เมื่อได้รับคำสั่งความว่า ได้มีการขอให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดี ตรวจสอบว่า บุคคลนั้นถูกยึดทรัพย์ไว้ในคดีแพ่งบ้างหรือไม่ ถ้าเจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์ของบุคคลนั้นไว้ในคดีแพ่งแล้วแม้เพียงบางส่วน ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการตามข้อ ๕๗ และข้อ ๖๐

ข้อ ๕๗ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้จำหน่ายทรัพย์สินแล้ว แต่ยังไม่ได้จ่ายเงินถ้าได้รับคำสั่งความว่า ได้มีการขอให้ล้มละลาย ก่อนที่การบังคับคดีได้สำเร็จบริบูรณ์ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกักเงินไว้ และถ้าต่อไปศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีหักไว้ เป็นค่าใช้จ่ายของเจ้าพนักงานบังคับคดี และค่าธรรมเนียมโจทก์ ในชั้นบังคับคดีเหลือค่าใดให้ส่งเป็นทรัพย์สินในคดีล้มละลายต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

การส่งเงินดังว่านี้ จะงตรวไว้ระหว่างพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว และจะส่งต่อเมื่อมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้วก็ได้ แต่ไม่ให้ส่งเกิน ๗ วัน นับแต่วันทราบคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดนั้น

(๑)แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๙)

พ.ศ. ๒๕๔๔

(๒)คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๒๘๕/๒๕๒๒ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๒๒

ข้อ ๕๘(๑) ถ้าเจ้าพนักงานบังคับคดียึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ ตามคำพิพากษาไว้แล้วแต่ยังไม่ทันขายทอดตลาด เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับคำสั่งความว่า ลูกหนี้ตามคำพิพากษาถูกพิทักษ์ทรัพย์แล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีส่งสำเนารายการบัญชีทรัพย์สินต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และรายงานให้ศาลทราบ ส่วนทรัพย์สินที่ยึดนั้น ถ้าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ได้ส่งเป็นอย่างอื่นภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้รับสำเนาบัญชีรายการทรัพย์สิน ให้จัดการขายทอดตลาดต่อไปตามระเบียบเสมือนหนึ่งไม่มีคดีล้มละลายเกิดขึ้น แต่ให้แจ้งกำหนดวันขายทอดตลาด ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบด้วย เมื่อขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้หักค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดี และค่าใช้จ่ายของโจทก์ในการบังคับคดีไว้ เหลือเงินเท่าใดให้ส่งต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

ศูนย์วิทยุโทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อ ๕๙ ถ้าบุคคลใดกล่าวอ้างว่า ถูกหนีตามคำพิพากษาไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดียึดไว้ในคดีแพ่ง เมื่อบุคคลนั้นได้ยื่นคำร้องต่อศาลให้ปล่อยทรัพย์สินเช่นนั้น และได้ส่งสำเนาคำร้องต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้วให้เจ้าพนักงานบังคับคดี แจ้งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบถึงเหตุที่มีผู้ร้องขัดทรัพย์สิน และที่ต้องงดการขายทรัพย์สินในระหว่างรอคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาล

ข้อ ๖๐ ถ้าศาลวินิจฉัยว่าทรัพย์สินที่ยึดไว้ในคดีแพ่งเป็นของผู้ร้องและสั่งให้ถอนการยึดก็ดี หรือเจ้าหนีตามคำพิพากษาไม่ตั้งใจจะให้ยึดต่อไปก็ดี หรือเจ้าพนักงานบังคับคดีจะถอนการยึดด้วยเหตุใดๆก็ดีให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบก่อน

- (๑) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๖๕/๒๕๓๑ ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๓๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยคำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๒๘๔/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๓

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวดที่ ๗ การรักษาทรัพย์สิน

บทที่ ๑ ผู้รักษาทรัพย์สิน

ข้อ ๖๑(๑) ทรัพย์สินที่ยึดไว้แล้วให้นำมาเก็บรักษาไว้ที่กรมบังคับคดี(๒) แต่ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ หรือสิ่งของซึ่งลำบากต่อการขนย้ายให้มอบแก่บุคคลที่สมควรดูแลรักษาไว้ในการที่จะให้ผู้ดูแลรักษาทรัพย์สินนั้น พึงถือหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- (๑) ถ้าเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษายอมรับรักษาทรัพย์สินที่ยึด และเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควรจะมอบทรัพย์สินนั้นไว้ในความอารักขาของเจ้าหน้าที่ได้
- (๒) ถ้าเจ้าหน้าที่ไม่รับรักษาทรัพย์สินที่ยึด เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควรจะมอบไว้ในความอารักขาของบุคคลอื่น ซึ่งครอบครองทรัพย์สินนั้นอยู่ หรือจะมอบไว้ในความอารักขาของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเมื่อเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษายินยอมก็ได้
- (๓) ถ้าไม่สามารถจะปฏิบัติดังกล่าวใน (๑) และ (๒) เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเข้าสถานที่เก็บทรัพย์สิน และจะจ้างคนเฝ้าทรัพย์สินนั้นไว้ก็ได้

ข้อ ๖๒ ในกรณียึดอัญมณี เครื่องทองรูปพรรณ หรือของมีค่าอื่นๆ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมอบแก่ผู้อำนวยการกองบังคับคดีแห่งเก็บรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ในที่อันปลอดภัยตามที่เห็นสมควร(๓)

- (๑) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๓๓๙/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๓๓
- (๒) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๕๗/๒๕๒๗ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๒๗ และ คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๑๑๑/๒๕๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๒๗
- (๓) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๑๖๒/๒๕๓๒ ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๓๒ และแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วย การบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๔๔

ศูนย์วิทยุโทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อ ๖๓ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดไว้ในรายงานยึดทรัพย์โดยชัดแจ้งว่าได้จัดการเก็บรักษาทรัพย์นั้นอย่างไร และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการยึดทรัพย์ ค่าเช่าสถานที่เก็บทรัพย์ค่าจ้างดูแลรักษาทรัพย์เท่าใด

ข้อ ๖๔ ถ้าเจ้าพนักงานบังคับคดีจ้างคนดูแลรักษาทรัพย์ ให้มีการตรวจตราอีกชั้นหนึ่งเมื่อปรากฏว่า คนดูแลรักษาทรัพย์ละเลยต่อหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามข้อสัญญา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีสั่งปรับตามข้อสัญญาทุกครั้งที่ตรวจพบ เบี้ยปรับในกรณีเช่นนี้ให้ถือเป็นเงินที่รวบรวมได้ในการบังคับคดีนั้น(๒)

ในกรณีทรัพย์ซึ่งถูกยึดสูญหายไปเนื่องจากการกระทำความผิด(๒) ทางอาญาให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งความดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดทุกเรื่อง(๒)

บทที่ ๒

การเช่าที่เก็บทรัพย์และจ้างผู้รักษาทรัพย์

ข้อ ๖๕ ให้ผู้รับรักษาทรัพย์โดยมีค่าตอบแทนก็ดี หรือ ไม่มีค่าตอบแทนก็ดี หรือ ผู้ให้เช่าสถานที่เก็บรักษาทรัพย์ก็ดี ทำหนังสือสัญญากับผู้อำนวยการกองบังคับคดีแพ่ง(๓)

ข้อ ๖๖ ในกรณีที่มีการทำสัญญาเช่าสถานที่เก็บทรัพย์ หรือ จ้างบุคคลที่สมควรดูแลรักษาทรัพย์ที่ยึด เมื่อขายทรัพย์เสร็จหรือย้ายทรัพย์ไปเก็บที่อื่น หรือ ถอนการยึดทรัพย์ให้ผู้อำนวยการกองบังคับคดีแพ่งบอกเลิกสัญญานั้นเสีย(๓)

(๑) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๓๓๙/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๓๓ ข้อ ๕

(๒) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๓๓๙/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๓๓ ข้อ ๖

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๙)

พ.ศ. ๒๕๔๔

ศูนย์วิทยุโทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวดที่ ๘ การขายทรัพย์สิน(๑)

บทที่ ๑ วิธีขายทอดตลาด(๒)

ข้อ ๖๗(๓) การขายทอดตลาดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการทำประกาศโดยแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะขาย เช่น ชื่อเจ้าของทรัพย์สินโดยเกี่ยวข้องกับคดีอย่างไร ผู้สั่งให้ขาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะขาย ชื่อประเภท ลักษณะ จำนวน ขนาด และน้ำหนักแห่งทรัพย์สินนั้น ๆ เป็นต้น ถ้าเป็นที่ดิน ให้แจ้งเนื้อที่เขตกว้างยาว และ อยู่ตำบลอำเภอจังหวัดใดด้วย ถ้ามีข้อสัญญาและคำเตือนอย่างไรก็ให้ระบุไว้โดยชัดเจน ตามแบบของกรมบังคับคดี กับให้กำหนดเงื่อนไขและเงื่อนไขเวลาแห่งการชำระเงินไว้ตามนัยแห่งระเบียบข้อ ๘๕ ด้วย

อนึ่ง ถ้าศาลกำหนดวิธีขาย หรือเงื่อนไขเฉพาะเรื่องเป็นพิเศษอย่างไร ก็ให้ปฏิบัติตามนั้น

ข้อ ๖๘(๔) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการส่งประกาศขายทอดตลาดแก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสีย ตามที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๐ และให้ปิดประกาศขายทอดตลาดไว้โดยเปิดเผย ณ สถานที่ที่จะขาย สถานที่ที่ทรัพย์สินที่ตั้งอยู่ ที่ชุมนุมชนและสถานที่ราชการอันสมควรจะปิดไว้ ก่อนวันขายไม่น้อยกว่า ๓ วัน

อนึ่ง ถ้าเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควรที่จะแจ้งความการขายทอดตลาดในหนังสือพิมพ์รายวันฉบับที่แพร่หลาย หรือโดยวิธีอื่นใดก่อนวันกำหนดวันขายก็ได้(๔)

(๑)ประกาศกรมบังคับคดีเรื่อง นโยบายการขายทอดตลาดทรัพย์สินของกรมบังคับคดี ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๔

คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๗/๒๕๓๘ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๓๘ ที่ ๑๔๖/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๐ และที่ ๗/๒๕๓๘ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๓๘

(๒)คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๔๐๖ /๒๕๔๑ ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๔๑ และที่ ๓๕๗/๒๕๓๘ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๘

(๓)แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่๘) พ.ศ.๒๕๔๓

(๔)คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๒๕๔/๒๕๓๐ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๐

ข้อ ๖๙(๑) การกำหนดวันขายทอดตลาดทรัพย์สินตามปกติให้ถือเกณฑ์ดังนี้

(๑) ที่ดิน กำหนดไม่น้อยกว่า ๑ เดือน และไม่เกิน ๒ เดือน

(๒) เรือ โรง สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ และทรัพย์สินอื่น ๆ ไม่น้อยกว่า ๒๐ วัน และไม่เกิน ๑ เดือน

ทั้งนี้ ให้นับตั้งแต่วันลงประกาศขายทอดตลาดเป็นต้นไป

ข้อ ๗๐ ในการขายทรัพย์สินที่มีดอกผลเกิดในระหว่างยึดทรัพย์ หรือ ทรัพย์สินที่มีสัญญาผูกพันอันเป็นคุณแก่ทรัพย์สินนั้น หรือ มีค่าภาระติดพันเกี่ยวค้ำอยู่ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกล่าวไว้ในประกาศขายทอดตลาดให้ชัดแจ้ง

การขายทรัพย์สินที่มีสัญญาผูกพันอยู่อันเป็นคุณแก่ทรัพย์สินนั้น ถ้าเจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถทำได้ ก็ให้จัดการให้ผู้ซื้อได้รับช่วงสิทธิและหน้าที่ตามสัญญานั้นด้วย

ข้อ ๗๑ การขายทอดตลาดสุรามีน้ำสุราตั้งแต่ ๑๐ ลิตรขึ้นไป ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งให้ กรมสรรพสามิตทราบล่วงหน้าก่อนวันขายตามปกติไม่น้อยกว่า ๗ วัน เพื่อกรมสรรพสามิตจะได้จัดเจ้าพนักงานมากำกับออกใบขนสุราให้แก่ผู้ซื้อ

ข้อ ๗๒ ถ้าทรัพย์สินที่จะขายทอดตลาดเป็นโบราณวัตถุ เช่น พระพุทธรูป หรือ หนังสือฉบับเขียนโบราณ เป็นต้น ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นไปยังเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถาน สำหรับกรุงเทพมหานคร ๑ ฉบับ

ข้อ ๗๓ ถ้าทรัพย์สินที่จะขายเป็นตู้นิรภัย หีบ หรือกำปั่นเหล็กเก็บทรัพย์ และปรากฏว่ายังเปิดไม่ได้ ให้จัดการเปิดเสียก่อน จึงจะขายทอดตลาดได้

ข้อ ๗๔ การขายทอดตลาดทรัพย์สินที่มีการจำนองติด ให้ขายโดยวิธีการตามที่ศาลสั่งกำหนด ถ้าศาลมิได้กำหนดอย่างไร ให้ขายอย่างบังคับจำนอง หรือจำนองติดไป หรือตั้งราคาขั้นต่ำโดยความยินยอมของคู่กรณีทุกฝ่ายแล้วแต่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเห็นสมควร ในการขายทรัพย์สินที่มีการจำนองติด ให้ปฏิบัติตามวิธีการขายทรัพย์สินที่มีการจำนองติดโดยอนุโลม

(๑) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๔๖/๒๕๒๙ ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๒๙

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อ ๗๕ การขายทรัพย์สินอย่างบังคับจำนอง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการขายอย่างการขายทรัพย์สินธรรมดา โดยไม่คำนึงถึงการจำนอง(๑)

ข้อ ๗๖ การขายทรัพย์สินอย่างการจำนองติดไป ให้ประกาศแสดงชื่อผู้รับจำนองพร้อมทั้งต้นเงินและดอกเบี้ยที่ยังค้างชำระจนถึงวันขาย และข้อความว่าผู้ใดซื้อทรัพย์สินนั้น ต้องรับภาระจำนองติดไปด้วยโดยชัดเจน

ข้อ ๗๗ การขายทรัพย์สินจำนองโดยวิธีตั้งราคาขั้นต่ำ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาขั้นต่ำที่จะขายลงไว้ในประกาศ โดยคำนวณต้นเงินและดอกเบี้ยจำนองซึ่งยังค้างชำระแก่ผู้รับจำนองจนถึงวันขาย กับค่าธรรมเนียมในการบังคับคดีอันเกี่ยวแก่ทรัพย์สินนั้น

ข้อ ๗๘ การขายที่ดินที่มีชื่อผู้อื่นนอกจากลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นเจ้าของร่วมอยู่ด้วยในหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกันเงินส่วนได้ของผู้นั้นไว้เพื่อจ่ายแก่ผู้ควรจะได้รับต่อไป

ข้อ ๗๙ ผู้ซื้อที่ดินซึ่งจะขอหักส่วนได้ใช้แทนราคาซื้อได้(๒) คือ

(๑) ผู้มีชื่อในโฉนดร่วมกับลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือผู้มีส่วนได้จากกองมรดกตามคำพิพากษาในคดีนั้นด้วย

(๒) เจ้าหนี้บุริมสิทธิ์เหนือที่ดินที่ขายตามคำชี้ขาดของศาล

ข้อ ๘๐ การขายทอดตลาดทรัพย์สิน ณ สถานที่ใดนั้น ตามปกติให้ปฏิบัติตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้(๓)

(๑) ที่ดิน หรือที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างซึ่งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ขายทอดตลาด ณ ที่ทำการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดี

(๒) ที่ดินและทรัพย์สินอื่น ๆ ที่อยู่นอกเขตกรุงเทพมหานครให้ขอร้องไปยังสำนักงานบังคับคดีจังหวัด ซึ่งทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่เพื่อให้จัดการขายทอดตลาดแทนวันแต่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะร้องขอให้ขาย ณ ที่ทำการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดีโดยมีเหตุอันสมควร

(๓)(๓) บ้าน เรือนโรง สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ซึ่งมีได้ยึดรวมกับที่ดินด้วยให้ขาย ณ ที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่

(๔)(๔) ทรัพย์สินอื่น ๆ ให้ขาย ณ ที่ทำการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดี หรือสถานที่ที่เก็บ ทรัพย์สินนั้น หรือสถานที่อื่นที่อธิบดีกรมบังคับคดีเห็นสมควร

(๑) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๘๒/๒๕๓๙ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙

(๒) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๑๔๙/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๓๓ ข้อ ๒

(๓) หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๑/๑๖๒๗-๑๖๓๔ ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒

(๔) แก้ไขโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๙) พ.ศ.

๒๕๔๔

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อ ๘๑ ก่อนตั้งต้นขายทอดตลาด(๑) ให้เจ้าพนักงานผู้ขายป้กรงเครื่องหมายการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดี และอ่านประกาศโฆษณาการขายทอดตลาด ณ สถานที่ขายทรัพย์โดยเปิดเผย

ข้อ ๘๒ การขายทอดตลาดทรัพย์สิน ตามปกติให้เจ้าพนักงานแสดงความตกลงขายด้วยวิธีเคาะไม้(๒)

ข้อ ๘๓ ตามปกติให้ผู้ขายร้องขานจำนวนเงินที่มีผู้สู้ราคาครั้งที่หนึ่ง ๓-๔ หน ถ้าไม่มีผู้สู้ราคาสูงขึ้นให้เปลี่ยนร้องขานเป็นครั้งที่สองอีก ๓-๔ หน เมื่อไม่มีผู้สู้ราคาสูงกว่านั้นและได้ราคาพอสมควรก็ให้ลงคำสามพร้อมทั้งเคาะไม้ แต่ถ้าก่อนเคาะไม้มีผู้สู้ราคาสูงขึ้นไปอีกให้ร้องขานราคานั้นตั้งต้นใหม่ตามลำดับดังกล่าวแล้ว

ข้อ ๘๔ ถ้าผู้สู้ราคาถอนคำสู้ราคาของตนเสียก่อนเจ้าพนักงานเคาะไม้ ให้เจ้าพนักงานผู้ขายตั้งต้นร้องขายใหม่

ข้อ ๘๕(๓) การขายทอดตลาดทรัพย์สินตามปกติ เมื่อเจ้าพนักงานผู้ขายเคาะไม้ตกลงขายแล้ว ผู้ซื้อต้องชำระเงินทันทีในวันแต่ที่ดินหรือทรัพย์อย่างอื่นซึ่งมีราคาตั้งแต่ ๑,๐๐๐ บาท ขึ้นไป เจ้าพนักงานอาจผ่อนผันให้ผู้ซื้อวางเงินมัดจำไม่เกินร้อยละ ๒๕ ของราคาซื้อและทำสัญญาใช้เงินที่ค้างชำระภายในเวลาไม่เกิน ๑๕ วันก็ได้ เมื่อได้ชำระเงินครบถ้วนแล้วจึงให้โอนมอบทรัพย์นั้นแก่ผู้ซื้อไป

หากทรัพย์ที่ขายมีราคาสูงมากหรือมีเหตุผลพิเศษประการอื่น อธิบดีกรมบังคับคดีอาจขยายกำหนดเวลาชำระเงิสดังกล่าวข้างต้นได้ตามที่เห็นสมควร(๔)

ในกรณีที่เจ้าพนักงานขายมีเหตุสงสัยว่า ผู้ใดจะไม่สู้ราคาโดยสุจริตก็ติ หรือไม่สามารถจะชำระราคาได้ก็ติให้เจ้าพนักงานจัดการสอบถามผู้นั้นเสียก่อนจึงเคาะไม้ก็ได้

(๑)คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๒๑/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๓๓

(๒)คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๔๐๖/๒๕๔๑ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๔๑ ที่ ๓๕๗ /๒๕๓๘ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๘ และประกาศกรมบังคับคดี เรื่องนโยบายการขายทอดตลาดทรัพย์ของกรมบังคับคดี ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๔

(๓)แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๐ และใช้ ข้อความใหม่ดังพิมพ์ไว้

(๔)คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๑๑๗/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๓๓

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อ ๘๖ การขายทอดตลาดทรัพย์สินประเภทซึ่งผู้ยึดถือครอบครอง จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานตามกฎหมายเสียก่อน เช่น อารูฐป็น เป็นต้น ให้ผู้ซื้อวางเงินมัดจำไว้ไม่เกินร้อยละ ๒๕ ของราคาซื้อ และจัดการนำใบอนุญาตมาแสดงภายใน ๑ เดือนพร้อมทั้งใช้เงินที่ค้างชำระให้ครบถ้วนกำหนดนี้แล้วผู้ซื้อนำใบอนุญาตมาแสดง ไม่ได้เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจสั่งให้ขายทอดตลาดใหม่ได้

ข้อ ๘๗ ให้เจ้าพนักงานผู้ขายรายงานเหตุการณ์อันเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้ในสำนวนทุกคราว ถ้าขายที่ดินหรือทรัพย์สินที่มีราคาแพง ให้เจ้าพนักงานผู้ขายบันทึกไว้ในสมุดขายทอดตลาดให้ปรากฏ วันเดือน ปีที่ขาย จำนวนบุคคลซึ่งมาฟังการขายและผู้ราคาตลอดจนจำนวนเงินที่ผู้ราคากันเป็นลำดับด้วย

ข้อ ๘๘(๑) เมื่อการขายทอดตลาดบริบูรณ์โดยเจ้าพนักงานผู้ขายได้เคาะไม้แล้ว ถ้าผู้ซื้อไม่ชำระเงินหรือไม่วางเงินมัดจำตามข้อสัญญา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเอาทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดซ้ำอีก และแจ้งให้ผู้ซื้อทราบกำหนดวัน เวลาขายด้วย ได้เงินเท่าใดเมื่อหักค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมแล้วยังไม่คุ้มราคาค่าขายทอดตลาดครั้งก่อน ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการเรียกร้องให้ผู้ซื้อเดิมชำระเงินส่วนที่ยังขาดนั้น ตลอดจนเสนอคดีต่อศาลหากจำเป็น

ข้อ ๘๙ เมื่อใดเจ้าพนักงานผู้ขายเห็นว่า ราคาซึ่งมีผู้ให้สูงสุดนั้นยังไม่เพียงพอเจ้าพนักงานผู้ขายอาจถอนทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดได้ แต่ถ้าผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีทุกคนยินยอมให้ขายก็อาจขายไปได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๒ วิธีประมูล

ข้อ ๙๐ เมื่อศาลสั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการประมูลทรัพย์สินให้เจ้าพนักงานบังคับคดีนั้นคู่ความ ผู้มีส่วนได้เสียในคดีนั้นมาตรวจสอบและกำหนดทรัพย์สินและฟังวันนัดประมูล ถ้าเป็นที่ดินให้นำเจ้าพนักงานบังคับคดีไปรังวัดสอบเขตเสียก่อน

(๑)คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๗/๒๕๓๘ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๓๘

ข้อ ๙๑ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดบันทึกรายงานการประมูลและเงื่อนไขต่าง ๆ ต่อหน้าคู่ความแล้วให้คู่ความทุกฝ่ายลงนามไว้เป็นหลักฐาน ผู้ใดประมูลให้ราคาสูงสุดผู้นั้นเป็นผู้ประมูลได้ ผู้ประมูลจะขอหักส่วนได้ใช้แทนราคาที่ประมูลได้ไม่เกินจำนวนเงินที่จะได้รับในคดีนั้น

บทที่ ๓ การโอนและส่งมอบ

ข้อ ๙๒ ภายใต้บังคับข้อ ๘๖ การขายทอดตลาดทรัพย์สิน เมื่อผู้ซื้อชำระเงินครบถ้วนแล้วให้เจ้าพนักงานบังคับคดีส่งมอบทรัพย์สินให้ผู้ซื้อไปได้ ถ้าเป็นทรัพย์สินที่จะต้องแก้ไขชื่อผู้เป็นเจ้าของ เช่น อารูธรป็น รถ เรือ เป็นต้น ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งแก่พนักงานเจ้าหน้าที่นั้น ๆ จัดการแก้ไขให้ด้วย ส่วนที่ดินหรือโรงเรือนซึ่งปลูกอยู่ในที่ดินที่มีโฉนดหรือหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินให้แจ้งเจ้าพนักงาน ที่ดินจัดการโอน(๑)

(๑)คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๑๓๙/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๔ และแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วย การบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๔๔

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวดที่ ๙

การงดหรือการถอนการบังคับคดี(๑)

บทที่ ๑

การงดการบังคับคดี

ข้อ ๙๓ เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องงดการบังคับคดีในกรณีต่อไปนี้

- (๑) เมื่อศาลได้มีคำสั่งให้งดการบังคับคดีและได้ส่งคำสั่งนั้นไปให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีงดการบังคับคดีไว้ภายในระยะเวลา หรือเงื่อนไขตามศาลกำหนดไว้
- (๒) เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้แจ้งเป็นหนังสือไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดีว่าตนตกลงงดการบังคับคดีไว้ชั่วคราวที่กำหนดไว้หรือภายในเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่ง
- (๓) เมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่วางเงินค่าใช้จ่ายในการบังคับคดี ตามคำสั่งเจ้าพนักงานบังคับคดี ดังบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๔
- (๔) เมื่อได้รับสำเนาคำร้องขจัดทรัพย์จากศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๘ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีส่งคำบอกกล่าวงดการบังคับคดีนั้นให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา และบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียทราบเว้นแต่จะได้นัดการบังคับคดี ตามคำขอของบุคคลเหล่านั้นเอง

ข้อ ๙๔ ถ้าได้งดการบังคับคดีไว้ตามข้อ ๙๓ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีต่อไปเมื่อศาลสั่งหรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษายื่นคำขอให้ดำเนินการบังคับคดีหรือเมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้วางเงินค่าใช้จ่ายการบังคับคดี หรือเมื่อมีคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลให้ยกคำร้องขจัดทรัพย์แล้วแต่กรณี

- (๑) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๔๑๑/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๓

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๒
การถอนการบังคับคดี

ข้อ ๙๕ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีถอนการบังคับคดีในกรณีต่อไปนี้

- (๑) เมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้วางเงินต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นจำนวนพอชำระหนี้ตามคำพิพากษาพร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมแห่งคดีและค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี
- (๒) ศาลมีคำสั่งให้ถอนการบังคับคดี
- (๓) เมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้แจ้งไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นหนังสือว่าตนสละสิทธิในการบังคับคดีนั้นจะพอชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา
- (๔) ถ้าคำพิพากษาในระหว่างบังคับคดีได้ถูกกลับในชั้นที่สุด หรือหมายบังคับคดีได้ถูกยกเลิกเสีย เมื่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีได้ส่งคำสั่งให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดี แต่ถ้าคำพิพากษาในระหว่างบังคับคดีนั้นได้ถูกกลับแต่เพียงบางส่วน การบังคับคดีอาจดำเนินต่อไปจนกว่าเงินที่รวบรวมได้นั้นจะพอชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

ข้อ ๙๖ ภายใต้บังคับข้อ ๙๕ เมื่อได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว ถ้าได้ถอนการบังคับคดีทั้งหมดหรือบางส่วน ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีถอนการยึดทรัพย์สินนั้นทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วนแล้วแต่กรณีมอบคืนแก่ผู้ถูกยึดไปเว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น และให้แจ้งการถอนการยึดแก่เจ้าหนี้และลูกหนี้ตามคำพิพากษา รวมทั้งผู้ที่รับอายัดทรัพย์สินนั้นด้วย ถ้าหากมี แล้วรายงานให้ศาลทราบ

ข้อ ๙๗(๑) ในกรณีถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ให้เรียกค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีจาก เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาให้ครบถ้วนเสียก่อน แล้วจึงถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน

(๑) คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๙/๒๕๒๒ ลงวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๒๒

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวดที่ ๑๐ วิธีรับและจ่ายเงิน

ข้อ ๙๘ การรับเงินค่าขายทรัพย์สินนอกที่ทำการกรมบังคับคดี เมื่อได้รับเงินแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีออกใบรับเงินให้ผู้ซื้อ และเมื่อเสร็จการขายวันหนึ่ง ๆ ให้ทำบัญชีรายงานขายทรัพย์สินส่งผู้อำนวยการกองบังคับคดีแพ่ง พร้อมทั้งจำนวนเงินและสำเนาคู่สอบใบเสร็จรับเงิน แล้วนำเงินส่งกองคลัง กรมบังคับคดีในวันเดียวกัน(๓)

ข้อ ๙๘ ทวิ(๑) การรับเงินค่าขายทรัพย์สิน ที่ทำการบังคับคดี เมื่อได้รับเงินแล้ว ให้เจ้าหน้าที่การเงิน กองคลัง ออกใบรับเงินให้ผู้ซื้อ โดยให้เจ้าหน้าที่การเงินลงชื่อเป็นผู้รับเงินในใบรับเงินร่วมกับเจ้าพนักงานบังคับคดี หรือ ผู้ที่ได้รับมอบหมาย และเมื่อเสร็จการขายวันหนึ่ง ๆ ให้ทำบัญชีรายการขายทรัพย์สินส่งผู้อำนวยการกองบังคับคดีแพ่ง พร้อมทั้งจำนวนเงินและสำเนาคู่สอบใบเสร็จรับเงิน แล้วนำเงินส่งกองคลังกรมบังคับคดีในวันเดียวกัน(๓)

ข้อ ๙๙(๒) การรับเงินนอกจากที่กล่าวไว้ในข้อ ๙๘ และ ๙๘ ทวิ ให้ผู้อำนวยการกองบังคับคดีแพ่ง หรือ เจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับมอบหมายจดยางงานการรับเงินแล้ว ให้กองคลังรับเงินและออกใบรับเงินให้ โดยให้เจ้าหน้าที่การเงินลงชื่อเป็นผู้รับเงินในใบรับเงินร่วมกับผู้อำนวยการกองคลัง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ใบรับเงินนั้นให้มีสำเนา ๓ ฉบับ ต้นฉบับมอบให้ผู้ชำระหรือผู้นำส่งเงิน ส่วนสำเนากองคลังเก็บไว้ฉบับหนึ่ง รวมสำนวนไว้ฉบับหนึ่งอีกฉบับหนึ่งคงไว้เป็นต้นซ้ำ

เมื่อผู้อำนวยการกองบังคับคดีแพ่ง และผู้อำนวยการกองคลังเห็นสมควรอาจรับเงินเป็นเช็คหรือตั๋วแลกเงินก็ได้แต่ต้องเป็นเช็คหรือตั๋วแลกเงินที่ธนาคารสั่งจ่าย หรือเช็คที่ธนาคารรับรอง หรือเช็คของส่วนราชการ องค์การของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจสั่งจ่ายในนามกรมบังคับคดี และในกรณีเช่นนี้ให้จดเลขหมายเช็คลงในใบรับเงินด้วย

(๑)แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๓)

พ.ศ. ๒๕๒๘

(๒)ความเดิมถูกยกเลิกโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๘ และใช้ข้อความใหม่ดังพิมพ์ไว้

(๓)แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่๙)

พ.ศ. ๒๕๔๔

ข้อ ๑๐๐ ให้กองคลังมีหน้าที่จัดทำบัญชีเกี่ยวกับการรับเงินไว้โดยครบถ้วน ตามระเบียบของทางราชการ

ข้อ ๑๐๑ เมื่อสิ้นวันหนึ่ง ๆ ให้ผู้อำนวยการกองคลังตรวจสอบตัวเงินหรือเอกสารแทนตัวเงินกับบัญชีให้ถูกต้องตรงกัน

ข้อ ๑๐๒ การชำระเงินด้วยเช็ค เมื่อเรียกเก็บเงินไม่ได้ให้กองคลังจำหน่ายเช็คจากบัญชีแล้วแจ้งให้ผู้อำนวยการกองบังคับคดีแพ่งทราบโดยพลัน เพื่อจัดการให้ผู้ชำระหรือผู้นำส่งชำระเงินตามเช็คนั้น หรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามกฎหมาย

ข้อ ๑๐๓(๑) เงินค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดี ให้กองคำนวณและเฉลี่ยทรัพย์สินคิดคำนวณตามกฎหมาย และลงบัญชีแยกประเภทไว้โดยครบถ้วนและทุก ๓ เดือน ให้รายงานอธิบดีกรมบังคับคดีเพื่อส่งเงินต่อกระทรวงการคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

ข้อ ๑๐๔ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้เสร็จและพ้นระยะ เวลาขอเฉลี่ยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และระยะเวลาพักเงินตามพระราชบัญญัติล้มละลายแล้ว ให้ทำบัญชีรับจ่ายแสดงจำนวนเงินที่ได้ยึดหรือได้มาจากการจำหน่ายทรัพย์สิน หรือที่วางไว้กับเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้วหักค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีและค่าใช้จ่ายในการบังคับคดี เหลือเงินสุทธิเท่าใดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการตามกฎหมายหรือคำสั่งศาล

ข้อ ๑๐๕ ถ้าปรากฏว่าศาลพิพากษาหรือสั่งโดยจำเลยขาดนัด ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการจ่ายเงินไว้จนกว่าระยะ ๖ เดือนจะได้ลวงพ้นไป นับแต่วันยึดทรัพย์สินหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาแต่วัน แต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๑๐๖ ถ้าเจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับสำเนาคำขอเฉลี่ย หรือคำขอรุณสิทธิจากศาลให้งดจ่ายเงินในคดีนั้นไว้รอคำวินิจฉัยของศาลก่อน หรือถ้าได้รับคำแจ้งความว่าได้มีการขอให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาล้มละลายหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาถูกพิทักษ์ทรัพย์ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการตามข้อ ๕๗ และ ๕๘

ข้อ ๑๐๗ ในกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับคำสั่งของศาลซึ่งยอมให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาคนใดได้ส่วนเฉลี่ย หรือยอมให้บุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินที่จำหน่ายตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้ เจ้าพนักงานบังคับคดีทำบัญชีรับจ่ายแสดงจำนวนเฉลี่ยที่จะจ่ายให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หรือเจ้าหนี้อุณสิทธิแต่ละคนจากจำนวนเงินสุทธิต่อการที่จะจ่ายให้ตามสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้เหล่านั้น แล้วส่งคำบอกกล่าว ไปยังเจ้าหนี้เพื่อให้ตรวจสอบบัญชีส่วนเฉลี่ยนั้น ถ้าเจ้าหนี้จะคัดค้านให้ยื่นข้อคัดค้านต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีภายใน ๗ วันนับแต่วันได้รับคำบอกกล่าว มิฉะนั้น ให้ถือว่าบัญชีส่วนเฉลี่ยนั้นเป็นที่ยุติ

(๑)แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๙)

พ.ศ.๒๕๔๔

ข้อ ๑๐๘ ในกรณีที่มีการแบ่งส่วนเฉลี่ยเงิน ถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาคัดค้านบัญชีส่วนเฉลี่ย ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีออกหมายเรียก ให้เจ้าหนี้ทุกคนมา ณ กองคลังกรมบังคับคดีตามวันเวลาที่กำหนดในหมาย แต่ต้องให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓ วัน

เมื่อได้ฟังคำแถลงและฟังคำชี้แจงของเจ้าหนี้ที่มาตามหมายแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำคำสั่งยื่น หรือแก้ไขบัญชีส่วนเฉลี่ย แล้วอ่านให้เจ้าหนี้ฟัง และให้เจ้าหนี้ลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐาน แล้วส่งคำสั่งนั้นไปยังเจ้าหนี้ที่มีได้มา ถ้าหากมีและให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการจ่ายเงินไว้มีกำหนด ๗ วัน นับแต่วันที่ได้อ่านหรือ ส่งคำสั่งแล้ว แต่กรณี

ถ้าเจ้าหนี้ซึ่งมาตามหมายยินยอมตามคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดี และลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน และถ้าเจ้าหนี้ผู้ไม่มาซึ่งมีสิทธิคัดค้านคำสั่งมิได้คัดค้านภายในกำหนดในวรรคก่อนให้ถือว่าบัญชีส่วนเฉลี่ยถึงที่สุด

ถ้าเจ้าหนี้ผู้มีสิทธิคัดค้านยื่นคำคัดค้านให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเลื่อนการจ่ายเงินในส่วนที่เกี่ยวกับการคัดค้านไว้รอคำวินิจฉัยของศาล

ข้อ ๑๐๙ ในกรณีที่ไม่มีการแบ่งส่วนเฉลี่ยเงิน เจ้าพนักงานบังคับคดีจะจ่ายเงินให้ผู้มีส่วนได้ในกรณีต่อไปนี้คือ

(๑) พันกำหนดขอเฉลี่ยตามมาตรา ๒๙๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือพันกำหนดกักเงินตามมาตรา ๑๑๐, ๑๑๑ และ ๑๑๒ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย

(๒) ในคดีซึ่งศาลพิพากษาหรือสั่งโดยจำเลยขาดนัด แต่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแสดงให้ศาลเป็นที่พอใจ ว่าถูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ทราบถึงคดีซึ่งขอให้มีการบังคับแล้ว

ข้อ ๑๑๐ ภายใต้บังคับแห่งข้อ ๑๐๘ ถ้าเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นว่า หากเลื่อนการจ่ายส่วนเฉลี่ยไปจนกว่าจะได้จำหน่ายทรัพย์สินที่ประสงค์จะบังคับทั้งหมด หรือจนกว่าการเรียกร้องทั้งหมดที่เข้าสู่ศาลได้เสร็จเด็ดขาดแล้ว จะทำให้ผู้มีส่วนเฉลี่ย ในเงินรายได้แห่งทรัพย์สินที่บังคับนั้นทุกคน หรือคนใดคนหนึ่งได้รับความเสียหาย เมื่อผู้มีส่วนได้เสียร้องขอ เจ้าพนักงานบังคับคดีมีสิทธิที่จะแบ่งเงินรายได้เท่าที่พอแก่การที่จะจ่ายให้โดยวิธีดังกล่าวในข้อ ๑๐๗ และข้อ ๑๐๘ ในเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้กักเงินไว้สำหรับค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมด ในการบังคับคดีที่เกิดขึ้น หรือจะเกิดขึ้นต่อไป และสำหรับชำระการเรียกร้องใด ๆ ที่มีข้อโต้แย้งไว้แล้ว

ข้อ ๑๑๑(๑) การขอรับเงินไม่ว่าเงินประเภทใด ผู้มีส่วนได้ต้องยื่นคำขอรับเงินต่อผู้อำนวยการกองบังคับคดี เพื่อขออนุมัติก่อน เว้นแต่จะมีการสั่งอนุมัติไว้แล้วในบัญชีแสดงการรับจ่ายหรือบัญชีส่วนเฉลี่ย แล้วให้ผู้มีส่วนได้นั้นทำใบรับเงินและให้กองคลังจัดทำใบส่งจ่ายเงินให้อธิบดีกรมบังคับคดี หรือผู้ที่อธิบดีกรมบังคับคดีมอบหมาย ลงชื่อพร้อมทั้งหมายเหตุไว้ใบรายงานการจ่ายเงิน หรือบัญชีแสดงการรับจ่ายหรือ

บัญชีส่วนเฉลี่ย แล้วแต่กรณีว่าได้จ่ายเงินให้ผู้มีส่วนได้คนใดไป แต่วันเดือนปีใด ทุกคราวที่มีการจ่ายเงินให้ กองคลังจัดการลงบัญชีโดยครบถ้วนตามระเบียบของราชการและเก็บเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ไว้ในสำนวน

(๑)แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๔๔

ถ้ามีเหตุสงสัยว่าผู้ขอรับเงินมิใช่ผู้มีส่วนได้อันแท้จริง เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจสั่งให้ผู้ขอรับเงินหาผู้รับรอง มาจนเป็นที่พอใจก่อนก็ได้ และถ้าเป็นการมอบฉันทะให้ตัวแทนมารับเงิน อาจสั่งให้ตัวการมารับเงินเองก็ได้
ข้อ ๑๑๒ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีทุกคนได้รับส่วนแบ่งแล้ว ในกรณีที่ยังมีเงินเหลือ และเงินที่เหลือนั้นถ้าศาลได้มีสั่งประการใดไว้ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปฏิบัติไปตามคำสั่งนั้น ถ้าไม่มีคำสั่งของศาล เจ้าพนักงานบังคับคดีจ่ายเงินนั้นให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาแต่ถ้าทรัพย์สิน ของบุคคลภายนอกตามสิทธิเรียกร้องของบุคคลภายนอก ที่มีต่อลูกหนี้ตามคำพิพากษา (ให้พิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๒ ประกอบ)

ถ้าได้จำหน่ายสังหาริมทรัพย์ไปแล้วตามมาตรา ๒๘๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เมื่อมีคำสั่งศาลถึงที่สุดเป็นคุณแก่ผู้เรียกร้อง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจ่ายเงินที่จำหน่ายได้แก่ผู้เรียกร้อง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจ่ายเงินที่จำหน่ายได้แก่ ผู้เรียกร้องนั้น

ข้อ ๑๑๓ ในกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจ่ายเงินให้แก่ผู้เยาว์ ให้ผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นผู้ลงนามใน ใบรับเงิน และถ้าสามารถทำได้ก็ให้ผู้เยาว์ลงนามด้วย

ข้อ ๑๑๔ เมื่อได้จ่ายเงินให้แก่ผู้มีส่วนได้ในคราวใดแล้วให้เจ้าพนักงานบังคับคดีรายงานต่อศาลแสดงรายการรับและจ่ายเงินในคราวนั้น ๆ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวดที่ ๑๑

เบ็ดเตล็ด

ข้อ ๑๑๕ การส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่นใดเกี่ยวกับการบังคับคดี ตามปกติให้เป็นหน้าที่ของพนักงาน
 เินหมาย งานเินหมายและประกาศ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมบังคับคดีเป็นผู้ส่ง แต่ในกรณีรับด่วน
 อาจให้ เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ในกองของตนเป็นผู้ส่งก็ได้

ในกรณีที่ผู้รับมิได้อยู่ในเขตอำนาจของศาลที่ออกหมายบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีส่งคำคู่ความหรือเอกสาร
 ไปขอให้สำนักงานบังคับคดีจังหวัดท้องที่ดำเนินการส่งแทนหรืออาจจะส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับก็ได้(๑)

วิธีการส่งให้ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการส่งคำคู่ความเอกสารและสำนวน พ.ศ. ๒๕๒๒

ข้อ ๑๑๖ เมื่อศาลสั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีไปกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นพิเศษ เช่น ไปตรวจสอบ
 หรือตีราคาทรัพย์สิน เป็นต้น ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจเรียกค่าปวยการจากบุคคลที่ขอให้กระทำ
 การนั้น ๆ ได้ในอัตราตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยการนั้น

ข้อ ๑๑๗ ในการยึดหรือขายทรัพย์สิน ผู้นำต้องเสียค่าปวยการและค่าพาหนะให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีใน
 อัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยการนั้น

ข้อ ๑๑๘ ในการยื่นหรือส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่นใดต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ยื่น หรือผู้ส่งจะต้องใช้
 กระดาษแบบพิมพ์ตามที่กรมบังคับคดีได้จัดไว้ โดยปิดอากรแสตมป์ตามกฎหมาย

เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีสั่งอย่างใด ให้ผู้มีหน้าที่รับทราบคำสั่งลงลายมือชื่อไว้ ถ้าลงลายมือชื่อไม่ได้
 หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อ ให้เจ้าหน้าที่ทำรายงานจดแจ้งเหตุที่ไม่มีลายมือชื่อเช่นนั้นไว้

ข้อ ๑๑๙(๑) เมื่อได้รับหมายบังคับคดีจากศาล ให้เจ้าหน้าที่ธุรการกองบังคับคดีแพ่ง จัดหน้าปกสำนวนไว้
 ทุกเรื่องแล้วลงบัญชีไว้ เพื่อส่งเรื่องให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการต่อไป

ข้อ ๑๒๐(๑) เมื่อศาลส่งสำนวนความมาให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการตามคำสั่งศาล ให้เจ้าหน้าที่
 ธุรการ กองบังคับคดีแพ่ง คัดสำเนาคำสั่งไว้ในสำนวนของเจ้าพนักงานบังคับคดี พร้อมด้วยวันเดือนปีที่
 ทราบคำสั่งในสำนวนความ แล้วส่งเรื่องให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการตามคำสั่งนั้น

ข้อ ๑๒๑(๑) การยืมหรือคืนสำนวนความของศาล ให้เจ้าหน้าที่ลงบัญชีไว้เป็นหลักฐานทุกครั้ง และเก็บ
 สำนวนความนั้นไว้ในที่ปลอดภัย

(๑)แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี(ฉบับที่ ๙)

พ.ศ. ๒๕๔๔

ข้อ ๑๒๒ ให้เจ้าหน้าที่ธุรการกองบังคับคดีแพ่ง ลงบัญชีสำนวนบังคับคดี และเก็บรักษาไว้ในที่อันปลอดภัย
 ถ้าสำนวนใดได้จัดการบังคับคดีเสร็จสิ้นแล้วจะแยกไว้ต่างหากก็ได้ แต่ต้องมีปกสำรองไว้แทนที่เพื่อความ
 สะดวกในการค้นหา

ข้อ ๑๒๓ เมื่อบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับประสงค์จะตรวจหรือคัดสำนวนบังคับคดีให้ยื่นคำร้องขออนุญาตต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี

ข้อ ๑๒๔(๑) เอกสารสำคัญต่าง ๆ เช่น โฉนด สัญญาจำนอง หรือใบหุ้น เป็นต้น ให้เจ้าหน้าที่ธุรการ กองบังคับคดีแพ่ง มีหน้าที่เก็บรักษาโดยลงบัญชีแล้วใส่ซองลงหมายเลขลำดับที่เก็บและจดรายการที่หน้าของพร้อมทั้งชื่อโจทก์จำเลย และสาขาคดีแล้วเก็บไว้ในที่อันปลอดภัย ถ้าได้จ่ายหนังสือสำคัญให้แก่ผู้ใดก็ให้ผู้นั้นลงลายมือชื่อไว้ในบัญชีเป็นหลักฐาน

ข้อ ๑๒๕(๑) การเก็บรักษาทรัพย์สิน เป็นหน้าที่ของสำนักงานวางทรัพย์สินกลาง โดยให้เจ้าหน้าที่ทำบัญชีรายการและปิดเลขหมายไว้ แล้วเก็บรักษา ณ สถานที่เก็บทรัพย์สินของกรมบังคับคดี และหมั่นตรวจดูอย่าให้เกิดการเสียหายขึ้น เมื่อจำหน่ายหรือคืนทรัพย์สินสิ่งใดให้ลงบัญชีไว้เป็นหลักฐาน(๒)

อนึ่ง เพื่อความปลอดภัยแก่การเก็บรักษาทรัพย์สินที่มีราคาสูง ผู้อำนวยการกองบังคับคดีแพ่ง จะสั่งให้เก็บรักษา ณ สถานที่อื่นซึ่งปลอดภัยกว่า ก็ให้อยู่ในดุลพินิจที่จะสั่งการเป็นคราว ๆ ไป ทั้งนี้โดยรับอนุมัติจากอธิบดี กรมบังคับคดี

ข้อ ๑๒๖(๑) เมื่อสิ้นปีหนึ่ง ๆ ให้กองบังคับคดีแพ่ง และกองคลังทำรายงานแสดงกิจการที่ได้กระทำ มาตลอดปีส่งอธิบดีกรมบังคับคดี ๑ ชุด

ข้อ ๑๒๗ เมื่อระเบียบนี้ได้ใช้บังคับแล้ว ระเบียบหรือคำสั่งใดอ้างถึงระเบียบราชการกองหมาย หรืออ้างถึงข้อหนึ่งข้อใดแห่ง ระเบียบราชการกองหมาย ให้ถือว่าระเบียบหรือคำสั่งนั้นอ้างถึงระเบียบนี้ หรือข้อบัญญัติแห่งระเบียบนี้มีนัยเช่นเดียวกันแล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๒๘ ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๒๒

(ลงชื่อ) สุธรรม ภัทราคม

นายสุธรรม ภัทราคม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

๑)แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ ๙)

พ.ศ.๒๕๔๔

(๒)คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๑๖๒/๒๕๓๒ ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๓๒

ภาคผนวก ข

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กฎกระทรวง

ว่าด้วยคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของบุคคลที่ได้รับมอบหมาย
ให้ปฏิบัติการแทนเจ้าพนักงานบังคับคดี

พ.ศ. ๒๕๕๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๗๘ วรรคสี่ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๘ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๔๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกฎกระทรวงนี้

“ผู้รับมอบหมาย” หมายความว่า บุคคลที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานบังคับคดี ให้ปฏิบัติการแทนเจ้าพนักงานบังคับคดี

“เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้มอบหมาย” หมายความว่า เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในคดีใดคดีหนึ่งซึ่งได้มอบหมายให้บุคคลอื่นปฏิบัติการแทน และให้หมายความรวมถึงเจ้าพนักงานบังคับคดีที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่แทน

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมบังคับคดี

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ข้อ ๒ บุคคลที่จะเป็นผู้รับมอบหมายต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์
 (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าด้านกฎหมาย การเงิน หรือการบัญชี
 (๔) สำเร็จหลักสูตรการอบรมเกี่ยวกับงานบังคับคดี ของกรมบังคับคดี
 (๕) ไม่เป็นข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่นในหน่วยงานของรัฐ
 (๖) ไม่เป็นบุคคลซึ่งมีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
 (๗) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือบุคคลวิกลจริตหรือ
 จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

- (๘) ไม่เป็นบุคคลซึ่งถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์
 (๙) ไม่เป็นบุคคลซึ่งเคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็น
 ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

- (๑๐) ไม่เป็นบุคคลซึ่งเคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ รัฐวิสาหกิจ
 หรือหน่วยงานของรัฐ หรือไม่เคยถูกนายจ้างเลิกจ้างเพราะเหตุทุจริตต่อหน้าที่

ข้อ ๓ ให้อธิบดีเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำและควบคุมดูแลบัญชีรายชื่อผู้มีคุณสมบัติ
 เป็นผู้รับมอบหมาย รวมทั้งตรวจสอบคุณสมบัติ หลักประกัน และคำขอต่าง ๆ ที่ได้ยื่นตาม
 กฎกระทรวงนี้

ข้อ ๔ บุคคลใดประสงค์จะปฏิบัติการเป็นผู้รับมอบหมาย ให้ยื่นคำขอต่ออธิบดีตามแบบที่
 อธิบดีกำหนด

ข้อ ๕ ให้อธิบดีพิจารณาคำขอตามข้อ ๔ ให้เสร็จสิ้นภายในหกสิบวันนับแต่วันรับคำขอ
 เมื่ออธิบดีพิจารณาแล้วเห็นว่าบุคคลนั้นมีคุณสมบัติตามข้อ ๒ ให้ประกาศรายชื่อผู้มีคุณสมบัติ
 เป็นผู้รับมอบหมายในราชกิจจานุเบกษา

ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดี
 มีหนังสือแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในกรณีให้ขยายระยะเวลาพิจารณา
 ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลานั้น

ข้อ ๖ เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจมอบหมายให้บุคคลตามข้อ ๕ วรรคหนึ่ง ปฏิบัติการแทน
 เจ้าพนักงานบังคับคดีในเรื่องดังต่อไปนี้

- (๑) การขายทอดตลาดทรัพย์สินในคดีที่มีราคาประเมินโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี
 ไม่เกินห้าล้านบาท

(๒) การจัดทำบัญชีรับจ่ายเงินให้แก่ผู้มีส่วนได้

การมอบหมายตามวรรคหนึ่งให้ทำเป็นหนังสือและอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อผู้รับมอบหมาย

(๒) ชื่อเจ้าหน้าที่และลูกหนี้ตามคำพิพากษา และหมายเลขคดีของศาล

(๓) เรื่องที่มอบหมาย

(๔) ลายมือชื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีผู้มอบหมาย

เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้มอบหมายให้บุคคลตามข้อ ๕ วรรคหนึ่ง ปฏิบัติการแทนในเรื่องใดแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้มอบหมายยังคงมีหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติการของผู้รับมอบหมายให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

ข้อ ๗ บุคคลดังต่อไปนี้จะปฏิบัติการเป็นผู้รับมอบหมายตามข้อ ๖ ไม่ได้

(๑) เป็นผู้มีผลประโยชน์ได้เสียเกี่ยวข้องกับคดีนั้น

(๒) เป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

(๓) เป็นญาติของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงภายในสามชั้น หรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียงสองชั้น

(๔) เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้แทนหรือทนายความของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

(๕) เป็นเจ้าหน้าที่หรือลูกหนี้ หรือเป็นนายจ้างหรือลูกจ้างของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ข้อ ๘ ถ้าผู้รับมอบหมายเห็นว่าคดีที่รับมอบหมายนั้น คนเป็นบุคคลที่ปฏิบัติการเป็นผู้รับมอบหมายไม่ได้ตามข้อ ๗ ให้ผู้รับมอบหมายแจ้งเจ้าพนักงานบังคับคดีผู้มอบหมายทราบ โดยทันที เพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้มอบหมายพิจารณาดำเนินการต่อไปตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๙ ผู้รับมอบหมายจะต้องวางหลักประกันทั่วไปและหลักประกันเฉพาะคดีเพื่อชดใช้ค่าเสียหายอันอาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติการแทนเจ้าพนักงานบังคับคดีตามจำนวนที่กำหนดไว้ในข้อ ๑๑ และข้อ ๑๒

ข้อ ๑๐ หลักประกันที่ผู้รับมอบหมายต้องวางต่อกรมบังคับคดีมีดังต่อไปนี้

(๑) เงินสด

(๒) หนังสือค้ำประกันจากธนาคารหรือบริษัทเงินทุนที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจในประเทศไทย

(๓) สลากออมสิน หรือ

(๔) หลักประกันอื่นที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

หลักประกันตาม (๒) (๓) และ (๔) ให้อธิบดีพิจารณากำหนดเงื่อนไขตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๑๑ เมื่อได้ประกาศรายชื่อบุคคลตามข้อ ๕ วรรคหนึ่ง ให้บุคคลที่มีรายชื่อตามประกาศดังกล่าววางหลักประกันทั่วไปเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนบาทต่ออธิบดีภายในสามเดือนนับแต่วันประกาศรายชื่อผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้รับมอบหมายนั้น

ถ้าบุคคลที่มีรายชื่อตามประกาศดังกล่าวมิได้วางหลักประกันทั่วไปภายในเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิในการเป็นผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๒ เมื่อได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ปฏิบัติการแทนในเรื่องใดแล้ว ผู้รับมอบหมายต้องวางหลักประกันเฉพาะคดีต่ออธิบดีภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือมอบหมาย จึงจะปฏิบัติการได้

ในกรณีที่ผู้รับมอบหมายมิได้วางหลักประกันเฉพาะคดีภายในเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิในการเป็นผู้รับมอบหมายในเรื่องนั้น

จำนวนหลักประกันเฉพาะคดี ให้เป็นไปตามอัตราที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๑๓ ผู้รับมอบหมายต้องปฏิบัติการแทนเจ้าพนักงานบังคับคดีด้วยตนเองและต้องแสดงบัตรประจำตัวประชาชนพร้อมหนังสือมอบหมายในขณะที่ปฏิบัติการ เมื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องร้องขอ

ข้อ ๑๔ ในกรณีที่ความปรากฏต่ออธิบดีจากการรายงานของเจ้าพนักงานบังคับคดี หรือจากคำร้องของผู้มีส่วนได้เสียว่า ผู้รับมอบหมายในคดีใดเป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามข้อ ๒ หรือไม่ปฏิบัติการแทนเจ้าพนักงานบังคับคดีด้วยตนเองตามข้อ ๑๓ ให้อธิบดีพิจารณาสั่งเพิกถอนชื่อผู้นั้นจากบัญชีรายชื่อผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๕ ในกรณีที่ความปรากฏต่ออธิบดีจากการรายงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีหรือจากคำร้องของผู้มีส่วนได้เสียว่า ผู้รับมอบหมายในคดีใดไม่แสดงบัตรประจำตัวประชาชนพร้อมหนังสือมอบหมายตามข้อ ๑๓ ให้อธิบดีพิจารณาดักเตือนเป็นหนังสือแก่ผู้ไม่ปฏิบัติตามนั้น

ในกรณีที่ผู้รับมอบหมายเคยถูกดักเตือนเป็นหนังสือตามวรรคหนึ่งมาแล้ว และไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่งอีก ให้อธิบดีพิจารณาสั่งพักการปฏิบัติการเป็นผู้รับมอบหมายเป็นเวลาหกเดือนนับแต่วันมีคำสั่ง

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้รับมอบหมายเคยถูกสั่งพักการปฏิบัติการเป็นผู้รับมอบหมายตามวรรคสองมาแล้วและไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่งอีก ให้อธิบดีพิจารณาสั่งเพิกถอนชื่อผู้นั้นจากบัญชีรายชื่อผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่ผู้รับมอบหมายมิได้ปฏิบัติตามข้อ ๘ ถ้าความปรากฏต่ออธิบดีจากการรายงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีหรือจากคำร้องของผู้มีส่วนได้เสียว่า ผู้รับมอบหมายในคดีใดเป็นบุคคลที่ปฏิบัติการเป็นผู้รับมอบหมายไม่ได้ตามข้อ ๗ ให้อธิบดีพิจารณาสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงความสุจริตของผู้รับมอบหมายและระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำประกอบการพิจารณาด้วย

- (๑) เพิกถอนชื่อจากบัญชีรายชื่อผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้รับมอบหมาย
- (๒) พักการปฏิบัติการเป็นผู้รับมอบหมายเป็นเวลาหกเดือน
- (๓) ยกเลิกหนังสือมอบหมายในคดีนั้น

เมื่ออธิบดีมีคำสั่งยกเลิกหนังสือมอบหมายในคดีนั้นตาม (๑) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้มอบหมายในคดีนั้นเข้าปฏิบัติการต่อไปนับแต่วันมีคำสั่ง

ข้อ ๑๗ นอกจากกรณีตามข้อ ๑๔ ข้อ ๑๕ และข้อ ๑๖ แล้ว ให้อธิบดีมีคำสั่งเพิกถอนชื่อผู้รับมอบหมายจากบัญชีรายชื่อผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้รับมอบหมาย ถ้าผู้รับมอบหมาย

- (๑) ตาย
- (๒) ยื่นคำขอลถอนชื่อจากบัญชีรายชื่อผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๘ คำสั่งเพิกถอนชื่อผู้รับมอบหมายหรือพักการปฏิบัติการเป็นผู้รับมอบหมายตามข้อ ๑๔ ข้อ ๑๕ ข้อ ๑๖ และข้อ ๑๗ ให้ถือว่าอธิบดีได้มีคำสั่งยกเลิกหนังสือมอบหมายให้ปฏิบัติการแทนทุกคดีที่อยู่ระหว่างการปฏิบัติการของผู้รับมอบหมายนั้น และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้มอบหมายในแต่ละคดีเข้าปฏิบัติการต่อไปนับแต่วันมีคำสั่ง

การเพิกถอนชื่อผู้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๑๙ ภายใต้งบข้อ ๒๑ ให้อธิบดีสั่งคืนหลักประกันแก่ผู้รับมอบหมายภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ ดังต่อไปนี้

(๑) หลักประกันทั่วไป เมื่อผู้รับมอบหมายถูกเพิกถอนชื่อจากบัญชีรายชื่อผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้รับมอบหมาย

(๒) หลักประกันเฉพาะคดี เมื่อ

- (ก) ผู้รับมอบหมายถูกเพิกถอนชื่อจากบัญชีรายชื่อผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้รับมอบหมาย
- (ข) มีคำสั่งพักการปฏิบัติการเป็นผู้รับมอบหมาย
- (ค) มีคำสั่งยกเลิกหนังสือมอบหมายในคดีนั้น
- (ง) การบังคับคดีตามที่ได้รับมอบหมายได้เสร็จสิ้นลง

ข้อ ๒๐ คำขอให้คืนหลักประกันตามข้อ ๑๘ ให้ทำเป็นหนังสือตามแบบที่อธิบดีกำหนด

ข้อ ๒๑ ในกรณีที่ความปรากฏต่ออธิบดีจากการรายงานของเจ้าพนักงานบังคับคดี หรือจากคำร้องของผู้มีส่วนได้เสียว่า ได้มีการดำเนินการตามกฎหมายกับผู้รับมอบหมายเพื่อชดใช้ค่าเสียหายอันเกิดจากการปฏิบัติการที่ได้รับมอบหมายดังกล่าว และอาจนำหลักประกันทั่วไปหรือหลักประกันเฉพาะคดีไปชำระชดใช้ค่าเสียหายได้ ให้อธิบดีพิจารณาสั่งพักการคืนหลักประกันไว้จนกว่าคดีจะยุติ

ข้อ ๒๒ ให้ผู้รับมอบหมายรายงานผลการปฏิบัติการต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีผู้มอบหมายตามขั้นตอน ระยะเวลา และแบบที่อธิบดีกำหนด

ให้ไว้ ณ วันที่ ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

สมพงษ์ อมรวิวัฒน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๒๑๘ วรรคสี่ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๘ บัญญัติว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมอบหมายให้บุคคลอื่นปฏิบัติแทนก็ได้ ทั้งนี้ ตามคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และในปัจจุบันปริมาณงานด้านการบังคับคดีได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ภาคราชการมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและอัตราค่าจ้าง เพื่อให้การมอบหมายงานบังคับคดีแก่ภาคเอกชนให้เป็นผู้ปฏิบัติการแทนสามารถดำเนินการไปโดยเรียบร้อยและมีระบบการควบคุม กำกับ ดูแล ที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย สมควรกำหนดคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการแทนเจ้าพนักงานบังคับคดี จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระเบียบกรมสรรพากร
ว่าด้วยการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้าง
พ.ศ. 2545

เพื่อให้การเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้างตามประมวลรัษฎากร เป็นไปด้วยความเหมาะสม และเป็นแนวทางเดียวกัน กรมสรรพากรจึงกำหนดระเบียบปฏิบัติไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกรมสรรพากรว่าด้วยการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้าง พ.ศ. 2545"

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม 2545 เป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิก

3.1 ระเบียบกรมสรรพากรว่าด้วยการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้าง พ.ศ. 2539

3.2 ระเบียบกรมสรรพากรว่าด้วยการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้าง (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2539

3.3 ระเบียบกรมสรรพากรว่าด้วยการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้าง (ฉบับที่ 3)

พ.ศ. 2541

บรรดาระเบียบ และคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 ให้ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการจัดเก็บภาษีเป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

หมวด 1
ข้อความทั่วไป

ข้อ 5 ในระเบียบนี้

“หน่วยจัดเก็บ” หมายความว่า สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา หรือหน่วยงานอื่นที่กรมสรรพากรกำหนด

“หน่วยเร่งรัด” หมายความว่า สำนักงานสรรพากรพื้นที่ ส่วนเร่งรัดภาษีอากรค้าง สำนักบริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ หรือหน่วยงานอื่นที่กรมสรรพากรกำหนด

/ “เจ้าพนักงาน”

“เจ้าพนักงาน” หมายความว่า ข้าราชการสังกัดกรมสรรพากร

“ภาษีอากร” หมายความว่า ภาษีอากรที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากรและจัดเก็บตามกฎหมายอื่นรวมทั้งรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มอบให้กรมสรรพากรมีหน้าที่จัดเก็บ

“ภาษีอากรค้าง” หมายความว่า ภาษีอากรที่ต้องเสียหรือนำส่งตามประมวลรัษฎากรและหรือรายได้อื่นที่กรมสรรพากรมีหน้าที่จัดเก็บเมื่อถึงกำหนดชำระแล้วมิได้เสีย หรือนำส่ง

“ผู้ค้างภาษีอากร” หมายความว่า ผู้ต้องรับผิดชอบเสียภาษีอากรหรือนำส่งภาษีอากร

“ใบแจ้งภาษีอากร” หมายความว่า หนังสือแจ้งการประเมิน คำสั่งให้เสียภาษีอากร ใบแจ้งการค้างชำระภาษีอากร และหรือหนังสืออื่นใดที่สั่งให้เสีย หรือนำส่งภาษีอากร

“การเร่งรัด” หมายความว่า การปฏิบัติการใดๆ จนถึงที่สุดเพื่อให้ได้รับชำระภาษีอากรค้าง

หมวด 2

การจัดตั้งสำนักงานการเร่งรัด

ข้อ 6 ให้หน่วยเร่งรัดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับใบแจ้งภาษีอากร และข้อมูลการเร่งรัดอื่นๆ ลงในโปรแกรมที่กรมสรรพากรกำหนด

ข้อ 7 ใบแจ้งภาษีอากรฉบับใด เมื่อถึงกำหนดเวลาชำระแล้วมิได้รับชำระ หรือชำระไม่ครบถ้วนให้หน่วยจัดเก็บแจ้งให้หน่วยเร่งรัดทราบภายในวันทำการถัดไป

ข้อ 8 ใบแจ้งภาษีอากรฉบับใด เมื่อถึงกำหนดเวลาชำระแล้วมิได้รับชำระ หรือชำระไม่ครบถ้วนให้หน่วยเร่งรัดจัดทำสำเนาใบแจ้งภาษีอากร เพื่อตั้งเป็นสำนักงานการเร่งรัดแยกตามรายชื่อผู้ค้างภาษีอากร

ในกรณีที่ได้รับใบแจ้งภาษีอากรรายเดียวกันแต่ต่างวาระกันให้นำไปรวมไว้เป็นส่วนเดียวกัน

สำนักงานการเร่งรัดให้จัดทำเลขลำดับหน้าของเอกสารไว้ทุกฉบับ โดยเรียงลำดับตามเอกสารที่เกิดขึ้นก่อนเป็นหลัก

ข้อ 9 สำนักงานการเร่งรัดภาษีอากรค้างที่เสร็จสิ้นแล้วให้เก็บรักษาไว้ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยงานสารบรรณ

ข้อ 10 ให้สำนักงานสรรพากรภาคมีหน้าที่ควบคุมการเร่งรัดภาษีอากรค้าง ให้เป็นไปตามระเบียบนี้

/หมวด 3 ...

หมวด 3

ขั้นตอนและวิธีการเร่งรัด

ข้อ 11 เมื่อพ้นกำหนดชำระเงินตามใบแจ้งภาษีอากรแล้วหากผู้ค้างภาษีอากรยังไม่นำเงินมาชำระให้เจ้าพนักงานจัดทำหนังสือเตือนให้นำเงินไปชำระตามแบบ ภ.ศ. 12 โดยเร็ว ทั้งนี้ต้องให้เวลาผู้ค้างภาษีอากรนำเงินมาชำระภายใน 15 วันนับแต่วันได้รับหนังสือเตือน

การส่งหนังสือเตือนตามวรรคหนึ่งให้นำส่งโดยไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือจะให้เจ้าพนักงานนำไปส่งก็ได้ เว้นแต่รายใดที่มีจำนวนภาษีอากรค้างรวมทั้งสิ้นตั้งแต่ 1 ล้านบาทขึ้นไป ให้เจ้าพนักงานนำไปส่งด้วยตนเอง

ถ้านำส่งโดยวิธีดังกล่าวไม่ได้ก็ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 8 แห่งประมวลรัษฎากรมาใช้บังคับ

ข้อ 12 เมื่อครบกำหนดเวลาให้นำเงินมาชำระภาษีอากรค้างตามหนังสือเตือนในข้อ 11 ให้เจ้าพนักงานปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(1) กรณีผู้ค้างภาษีอากรมาพบตามกำหนดเวลา และมีความประสงค์จะขอผ่อนชำระก็ให้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการผ่อนชำระภาษีอากร

(2) กรณีผู้ค้างภาษีอากรขอชำระภาษีอากรเพียงบางส่วน ให้เจ้าพนักงานบันทึกถ้อยคำ และรายการทรัพย์สินไว้เป็นหลักฐานพร้อมกับรับชำระภาษีอากร ไว้ก่อน

(3) กรณีผู้ค้างภาษีอากรไม่มาพบตามวันเวลาที่กำหนดไว้ หรือมาพบแต่ไม่ยินยอมชำระให้เจ้าพนักงานบันทึกเหตุผลไว้เป็นหลักฐานแล้วจัดทำหนังสือเตือนให้นำเงินมาชำระขึ้นอีกฉบับหนึ่งโดยให้เจ้าพนักงานนำส่งด้วยตนเอง หรืออยู่ในดุลพินิจของเจ้าพนักงานที่จะนำส่งตามมาตรา 8 แห่งประมวลรัษฎากร ทั้งนี้ต้องให้ระยะเวลาห่างจากวันที่ผู้ค้างภาษีอากรรับหนังสือเตือนครั้งแรกตามข้อ 11 ไม่น้อยกว่า 30 วัน และให้นำใบตอบรับหนังสือเตือนทั้ง 2 ครั้งมาไว้ในสำนวนการเร่งรัดด้วย

เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้จัดทำรายงานแสดงการเร่งรัดภาษีอากรค้าง (ภ.ศ. 16) แล้ว ให้เจ้าพนักงานออกไปทำการสอบสวนทรัพย์สินต่อไป

ข้อ 13 ภายในกำหนดเวลา 30 วันนับแต่วันพ้นกำหนดให้ชำระเงินตามหนังสือเตือนในข้อ 11 แล้ว หากปรากฏว่าผู้ค้างภาษีอากรไม่นำเงินมาชำระหรือนำเงินมาชำระไม่ครบถ้วน ให้เจ้าพนักงานดำเนินการตามที่เห็นสมควร ดังต่อไปนี้

/ (1) มีหนังสือ

(1) มีหนังสือถึงสำนักงานที่ดินอำเภอ หรือสำนักงานที่ดินจังหวัดอันเป็น
ภูมิลำเนาของผู้ค้างภาษีอากร หรือ กรมที่ดิน เพื่อขอทราบการถือครองหรือถือกรรมสิทธิ์ในอสังหา
ริทรัพย์ของผู้ค้างภาษีอากร พร้อมทั้งขอความร่วมมือให้ระงับการทำนิติกรรมใด ๆ เกี่ยวกับอสังหา
ริทรัพย์นั้น (ถ้ามี) ด้วย

(2) มีหนังสือถึงหน่วยราชการใด ๆ ซึ่งมีหน้าที่จดทะเบียนเกี่ยวกับสังหาริม
ทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายอื่น เช่น ที่ว่าการอำเภอ กรมการขนส่งทางบก
กรมเจ้าท่า สำนักงานทะเบียนเครื่องจักรกล และหรือกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ฯลฯ
เพื่อเป็นหลักฐานในข้อสันนิษฐานว่าทรัพย์สินนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ค้างภาษีอากร พร้อมทั้งขอ
ความร่วมมือให้ระงับการทำนิติกรรมใด ๆ เกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์นั้น (ถ้ามี) ด้วย

(3) ในกรณีที่สืบทราบว่าผู้ค้างภาษีอากร ถือหุ้น หรือเป็นหุ้นส่วนในนิติบุคคล
ใด ให้มีหนังสือสอบถามไปยังนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทอันเป็นภูมิลำเนาของนิติบุคคลนั้นเพื่อขอทราบ
จำนวนหุ้นที่ถือและการชำระมูลค่าหุ้นหรือจำนวนเงินที่ลงหุ้นในนิติบุคคลนั้น

(4) ในกรณีที่ผู้ค้างภาษีอากรเป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ให้ทำหนังสือ
ถึงนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ขอสำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนและบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นจำนวนหุ้น
ที่ถือมูลค่าของหุ้นและเงินมูลค่าหุ้นที่ค้างชำระ ตลอดจนหุ้นส่วนผู้ไม่จำกัดความรับผิด และขอให้ระงับ
การโอนจำหน่ายหุ้นให้แก่บุคคลภายนอกหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ
กรรมการผู้มีอำนาจ และรวมถึงการขอให้ระงับการจดทะเบียนเสร็จสิ้นการชำระบัญชีไว้ก่อน

(5) ขอสำเนาแบบแสดงรายการ บัญชีทำการ บัญชีกำไรขาดทุน และ งบดุลของ
นิติบุคคลนั้น ในรอบปีสุดท้ายที่ยื่นไว้มาประกอบการพิจารณา

(6) ทำการสอบสวนทรัพย์สิน โดยวิธีการอื่นตามที่เห็นควร

เมื่อดำเนินการตาม (1) และ (2) แล้ว ถ้าปรากฏว่า ผู้ค้างภาษีอากรมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์
สินจริง ก็ให้เสนอผู้มีอำนาจเพื่อออกคำสั่งยึด หรืออายัด ตามมาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากรต่อไป

ข้อ 14 การสอบสวนเกี่ยวกับทรัพย์สิน ให้เจ้าพนักงานพยายามทำการสอบสวน ให้ถึง
ตัวผู้ค้างภาษีอากรทุกราย โดยถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(1) กรณีสอบสวนทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากรให้ดำเนินการดังนี้

(ก) สอบสวนทรัพย์สินทั้งหมดของผู้ค้างภาษีอากร โดยไม่คำนึงว่า
ทรัพย์สินนั้นจะยึด อายัด หรือขายทอดตลาดตามกฎหมายได้หรือไม่

การสอบสวนทรัพย์สินดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ การสอบสวนทรัพย์สิน
ประเภทเงินสด เงินฝากธนาคาร บัญชีเงินฝากต่างๆ หุ้น เครื่องประดับที่มีมูลค่า ลูกหนี้ เจ้าหนี้ ลิขสิทธิ์ หรือ
สิทธิต่าง ๆ ของผู้ค้างภาษีอากร ทั้งนี้ให้รวมตลอดถึงเครื่องจักรต่าง ๆ สินค้า และวัตถุดิบ ฯลฯ

/ (ข) บันทึก

(ข) บันทึกรายการทรัพย์สิน จำนวน ราคาของทรัพย์สินและรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์หรือไม่ จำนำหรือจำนองไว้กับใครเป็นจำนวนเท่าใด ไว้ในแบบ ภ.ศ.16 (รายงานแสดงการเร่งรัดหนี้ภาษีอากร)

(ค) บันทึกสภาพความเป็นอยู่ของผู้ค้างภาษีอากร เช่น อาชีพ รายได้ ผู้อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู

(2) กรณีไม่สามารถสอบสวนทรัพย์สินจากผู้ค้างภาษีอากรได้ ให้ดำเนินการดังนี้

(ก) ทำการสอบสวนทรัพย์สินจากญาติ หรือนุคคลในครอบครัวที่บรรลุนิติภาวะแล้วของผู้ค้างภาษีอากร

(ข) ทำการสอบสวนทรัพย์สินจาก ถ้านั้น ผู้ใหญ่บ้าน หรือนายจ้าง

(ค) ทำการสอบสวนทรัพย์สินจากบุคคลใดๆ ที่จะเป็นประโยชน์แก่การจัดเก็บภาษีอากรค้าง

(3) กำหนดเวลาการสอบสวนทรัพย์สิน ให้กระทำให้แล้วเสร็จภายใน 120 วัน นับแต่วันครบกำหนดให้นำเงินมาชำระตามหนังสือเดือนในข้อ 11 สำหรับผู้ค้างภาษีอากรรายที่ค้างชำระตั้งแต่ 1 แสนบาทขึ้นไป ถ้าไม่สามารถสอบสวนทรัพย์สินให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้หน่วยเร่งรัดขอขยายระยะเวลาการสอบสวนทรัพย์สินได้เป็นคราวๆ โดยให้ขออนุมัติต่อสรรพากรภาค หรือผู้อำนวยการสำนักบริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ แล้วแต่กรณี

ข้อ 15 เพื่อประโยชน์ในการสอบสวนทรัพย์สิน เจ้าพนักงานจะออกหมายเรียกผู้ต้องรับผิดชอบชำระภาษีอากรค้างหรือนุคคลใดๆ ที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเป็นประโยชน์แก่การจัดเก็บภาษีอากรค้างมาให้ด้วยคำ และหรือ ให้นำบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานอื่นมาเพื่อทำการตรวจสอบ และหรือออกคำสั่งให้ทำการตรวจค้น แล้วแต่กรณีก็ได้

การออกหมายเรียกหรือคำสั่งให้ทำการตรวจค้นให้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการออกคำสั่งทำการตรวจค้น และการออกหมายเรียกตามมาตรา 12 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร

ข้อ 16 ผู้ค้างภาษีอากรรายใดมีภาษีอากรค้างตั้งแต่ 1 ล้านบาทขึ้นไปสำหรับในท้องที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร และผู้ค้างภาษีอากรที่อยู่ภายใต้การบริหารการจัดเก็บของสำนักบริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ หรือตั้งแต่ 1 แสนบาทขึ้นไปสำหรับในท้องที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่นอกเขตกรุงเทพมหานคร หรือรายที่มีปัญหาในการเร่งรัดให้สำนักงานสรรพากรพื้นที่หรือสำนักบริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ แล้วแต่กรณี ทำการควบคุมการเร่งรัดโดยใกล้ชิด

/ ข้อ 17

ข้อ 17 เมื่อทำการสอบสวนทรัพย์สินแล้วปรากฏว่า ผู้ค้างภาษีอากรมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน หรือมีสิทธิเรียกร้องต่อบุคคลใด ให้เจ้าพนักงานตรวจสอบว่าทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องนั้น เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ค้างภาษีอากรจริงหรือไม่ โดยให้ตรวจสอบข้อมูลจากหน่วยตรวจสอบ เช่น เลขประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน หลักฐานการขอมีเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร หลักฐานการจดทะเบียนพาณิชย์ หลักฐานการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมในที่ดิน หรือหลักฐานเกี่ยวกับข้อมูลเฉพาะตัวอื่น ๆ ก่อนแล้ว ให้เจ้าพนักงานทำรายงานเสนอผู้มีอำนาจตาม มาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากร เพื่อสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินและสิทธิเรียกร้องของผู้ค้างภาษีอากร ภายในกำหนดเวลา 30 วัน นับแต่วันที่สอบสวนทรัพย์สินเสร็จ

วิธีการยึดหรืออายัดให้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ตามความในมาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากร แล้วแต่กรณี

ข้อ 18 เมื่อได้ทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ที่ได้รับอนุมัติให้ทำการยึดหรืออายัดเสร็จสิ้นแล้วให้ดำเนินการขออนุมัติขายทอดตลาดภายใน 30 วันนับแต่วันที่ทำการยึดหรืออายัดเสร็จสิ้นลงนั้น เว้นแต่มีกรณีที่ไม่อาจขายทอดตลาดได้

การขายทอดตลาดให้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากร

ข้อ 19 กรณีผู้ค้างภาษีอากรมีพฤติการณ์สื่อเจตนาหลีกเลี่ยงการชำระภาษีอากร เช่น ย้ายภูมิลำเนาไปในที่ต่าง ๆ ยักย้ายถ่ายเททรัพย์สินให้หน่วยเร่งรัดรวบรวมหลักฐาน แล้วรายงานสำนักงานสรรพากรภาค หรือสำนักบริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินคดีทางศาลต่อไปโดยเร็วที่สุด

ข้อ 20 ในระหว่างการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้าง

(1) หากปรากฏว่า ผู้ค้างภาษีอากรถูกเจ้าหนี้รายอื่นดำเนินคดีทางแพ่ง หรือคดีล้มละลาย ให้เจ้าพนักงานรีบดำเนินการ ยึดหรืออายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากร โดยด่วน

(2) หากปรากฏว่า เจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินอย่างใดของผู้ค้างภาษีอากรไว้แล้ว ให้หน่วยเร่งรัดรายงานสำนักงานสรรพากรภาค หรือสำนักบริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการขอเข้าเฉลี่ยหนี้ทรัพย์สินหรือเงินที่ขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินนั้น โดยด่วน

(3) หากปรากฏว่า ผู้ค้างภาษีอากรถูกฟ้องคดีล้มละลายและศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้วให้หน่วยเร่งรัดรายงานสำนักงานสรรพากรภาค หรือสำนักบริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการขอรับชำระหนี้โดยด่วน

/ ข้อ 21

ข้อ 21 เมื่อคณะกรรมการจัดการขายทอดตลาดได้ทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ยึดไว้ และนำเงินชำระภาษีอากรค้างแล้ว หากยังมีภาษีอากรค้างอยู่อีกให้ดำเนินการเร่งรัดจัดเก็บตามระเบียบต่อไป

ข้อ 22 ในการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้างของสำนักงานสรรพากรพื้นที่ ถ้าปรากฏว่า ผู้ค้างภาษีอากรย้ายภูมิลำเนาหรือมีถิ่นที่อยู่หรือมีทรัพย์สินอยู่ในท้องที่ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่อื่น ให้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการขอให้ช่วยเร่งรัดจัดเก็บหนี้ภาษีอากร โดยแนบสำเนารายงานแสดงการเร่งรัดหนี้ภาษีอากร (ภ.ศ.16) ไปด้วย อย่างไรก็ตามสำนักงานสรรพากรพื้นที่ต้นทางยังมีหน้าที่รับผิดชอบในการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้างต่อไปจนถึงที่สุด

ข้อ 23 การเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้างระหว่างพิจารณาอุทธรณ์

(1) กรณีผู้ค้างภาษีอากรรายใด มิได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพากรให้ทุเลาการเสียภาษีอากร ให้เจ้าพนักงานรับผิดชอบตามทวงถามผลการพิจารณาอุทธรณ์ โดยกระชั้นชิด และทำการเร่งรัดจัดเก็บให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว โดยให้ทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ให้หมดทุกรายถ้ารายใดเห็นสมควรขายทอดตลาดก็ให้เสนอผู้มีอำนาจออกคำสั่งพิจารณาสั่งขายทอดตลาดต่อไป

(2) กรณีผู้ค้างภาษีอากรรายใดค้างภาษีอากรอยู่ โดยได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพากร ให้ทุเลาการเสียภาษีอากรไว้ก่อนจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้เจ้าพนักงานสอดส่องดูแลโดยใกล้ชิดด้วย ถ้าหากรายใดมีพฤติการณ์ไม่น่าไว้วางใจส่อให้เห็นว่า จะเกิดการเสียหายแก่ทางราชการ ด้วยการพิจารณายังคงล่าช้า ให้รีบแจ้งคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ทราบเพื่อขอให้รีบวินิจฉัยเรื่องอุทธรณ์เป็นกรณีรับด่วนที่สุด

(3) กรณีผู้ค้างภาษีอากรรายใด อุทธรณ์เฉพาะประเด็นขอลดหรืองดเบี้ยปรับเงินเพิ่ม ให้ทำการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรไปก่อนส่วนเบี้ยปรับเงินเพิ่ม ให้ดำเนินการตามนัย (1) หรือ (2) แล้วแต่กรณี

ข้อ 24 การเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้างจากบุคคลธรรมดา

(1) กรณีสามีและภริยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ ซึ่งสามีมีหน้าที่รับผิดชอบในการยื่นรายการเสียภาษีอากร ถ้ามีภาษีอากรค้างชำระให้แจ้งให้ภริยาทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน ภริยาต้องร่วมรับผิดชอบเสียภาษีอากรที่ค้างชำระ ให้ทำการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้างจากภริยาตามนัยมาตรา 57 ทรี แห่งประมวลรัษฎากร เว้นแต่ภาษีอากรค้างที่เกิดจากเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) และเข้าลักษณะมาตรา 57 เบื้อง แห่งประมวลรัษฎากร

(2) กรณีผู้มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย ตามประมวลรัษฎากร มิได้หักหรือนำส่ง หรือหักแต่นำเงินส่งไม่ครบถ้วน ให้ทำการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้างจากผู้มีหน้าที่ หักภาษี ณ ที่จ่าย นั้น ตลอดจนถึง หรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินตามมาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากรได้

/ (3)

(3) กรณีผู้ค้างภาษีอากรเป็นผู้เยาว์ ผู้ที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถหรือผู้อยู่ในต่างประเทศ ให้เร่งรัดหรือทวงหนี้ภาษีอากรจากผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล ผู้พิทักษ์ หรือผู้จัดการกิจการอันก่อให้เกิดเงินได้พึงประเมินนั้นแล้วแต่กรณีหากบุคคลดังกล่าวไม่ยอมชำระให้ทำการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากรดังกล่าวได้

(4) กรณีผู้ค้างภาษีอากรถึงแก่ความตายก่อนที่จะชำระภาษีอากรค้าง ให้เจ้าพนักงานทำการสอบสวนให้ได้ความก่อนว่า ผู้ตายได้ตายลงเมื่อใด ใครเป็นผู้จัดการมรดกใครเป็นทายาท หรือผู้ใดเป็นผู้ครอบครองมรดก แล้วจึงให้ทำการเร่งรัดภาษีอากรค้าง ไปยังบุคคลเหล่านั้น หากอยู่ในระหว่างการร้องขอต่อศาลให้มีการจัดตั้งผู้จัดการมรดกก็ให้คอยติดตามดูคำสั่งศาล เมื่อศาลมีคำสั่งตั้งผู้ใดเป็นผู้จัดการมรดก ก็ให้ทำการเร่งรัด ไปยังบุคคลนั้น หากบุคคลดังกล่าวไม่ยอมชำระ ให้ดำเนินการดังนี้

(ก) ในกรณีที่กองมรดกของผู้ตายยังมีได้แบ่ง ให้ทำการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินของกองมรดกได้

(ข) ในกรณีที่กองมรดกของผู้ตายได้แบ่งไปยังทายาทแล้ว ให้รายงานสำนักงานสรรพากรภาค เพื่อดำเนินคดีทางศาล

การเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้างตามวรรคหนึ่ง ต้องรีบดำเนินการเป็นกรณีพิเศษ เพราะสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้อันมีต่อเจ้ามรดกมีอายุความ 1 ปี นับแต่เมื่อเจ้าหนี้ได้รู้หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก ตามนัยมาตรา 1754 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(5) กรณีที่กองมรดกเป็นผู้ค้างภาษีอากร ให้ทำการเร่งรัดภาษีอากรค้างไปยังผู้จัดการมรดก หรือทายาท หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินมรดก แล้วแต่กรณี หากยังไม่ยอมชำระก็ให้ทำการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินของกองมรดกได้ หากกองมรดกได้แบ่งแล้วให้รายงานสำนักงานสรรพากรภาค เพื่อดำเนินคดีทางศาล

ข้อ 25 การเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้างจากห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือคณะบุคคลที่มีใช่นิติบุคคล หรือบริษัท ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) กรณีเป็นคณะบุคคล หรือห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ให้ทำการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้างจากทรัพย์สินของคณะบุคคล หรือห้างหุ้นส่วนนั้นก่อนแล้วแต่กรณี หากเร่งรัดจัดเก็บหนี้ไม่ได้ก็ให้ทำการเร่งรัดจัดเก็บจากบรรดาบุคคล หรือผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งหรือทุกคนก็ได้

ในกรณีผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลออกจากการเป็นหุ้นส่วนก็ยังคงต้องรับผิดชอบในหนี้ภาษีอากรที่ห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ผู้เป็นหุ้นส่วนนั้นออกจากห้างหุ้นส่วน ฉะนั้น การเร่งรัดจากผู้เป็นหุ้นส่วนที่ออกไปนั้นจะต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปี นับแต่วันที่หุ้นส่วนนั้นได้ออกจากการเป็นหุ้นส่วนตามนัยมาตรา 1068 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

/ (2) กรณี

(2) กรณีเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ให้ทำการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้างจากห้างฯ และจากผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดพร้อมกันไปก็ได้

(3) กรณีเป็นบริษัทจำกัด หากทำการเร่งรัดจัดเก็บจากบริษัทไม่ได้ ก็ให้ทำการเร่งรัดจัดเก็บจากกรรมการของบริษัทผู้รับผิดชอบไม่จำกัด ซึ่งได้แสดงความรับผิดไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิ ตามมาตรา 1101 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และผู้ถือหุ้นของบริษัทที่ยังชำระมูลค่าหุ้นไม่ครบ หากบุคคลดังกล่าวได้แย้งสิทธิหรือไม่ยอมชำระให้รายงานสำนักงานสรรพากรภาค เพื่อดำเนินการต่อไป

(4) กรณีเป็นมูลนิธิ พึ่งทำการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้างได้เพียงจากทรัพย์สิน และสิทธิเรียกร้องของมูลนิธิเท่านั้น โดยให้เรียกตราสารจัดตั้งมูลนิธิและหลักฐานทางบัญชีมาประกอบการพิจารณา หากมูลนิธินั้นได้สิ้นสุดการดำเนินการแล้ว ให้ทวงถามและขอรับชำระภาษีอากรค้างจากผู้ชำระบัญชี และการเร่งรัดต้องทำให้แล้วเสร็จภายในอายุความ 2 ปี นับแต่วันที่สิ้นสุดการชำระบัญชี

(5) กรณีเป็นสมาคม พึ่งทำการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้างได้เพียงจากทรัพย์สิน และสิทธิเรียกร้องของสมาคมเท่านั้น โดยให้เรียกข้อบังคับของสมาคมและงบดุลมา ประกอบการพิจารณา หากยังมีภาษีอากรค้างอยู่ ให้ทำการเร่งรัดจากสมาชิกได้เท่าจำนวน เงินค่าบำรุงที่สมาชิกผู้นั้นค้างชำระอยู่ ตามนัยมาตรา 1290 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากสมาคมได้เลิกกิจการแล้ว ให้ทวงถาม และขอรับชำระภาษีอากรค้าง จากผู้ชำระบัญชีและการเร่งรัดต้องทำให้เสร็จภายในอายุความ 2 ปี นับแต่วันเลิกกิจการ

(6) กรณีเป็นกิจการร่วมค้า ให้ทำการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้างจากกิจการร่วมค้าก่อน โดยให้เรียกบัญชีทำการ บัญชีกำไรขาดทุน และหรืองบดุลของกิจการมา ประกอบการพิจารณา หากยังมีภาษีอากรค้างอยู่ก็ให้ทำการเร่งรัดจัดเก็บจากบรรดาผู้ร่วมค้า รายใด รายหนึ่งหรือทั้งหมดก็ได้

(7) กรณีบริษัท ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเลิกกิจการ โดยมีได้แจ้งเลิกหรือแจ้งเลิกแต่ไม่ได้จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี ให้ทำการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้างตาม (1) ถึง (3) แล้วแต่กรณี

(8) กรณีบริษัทจำกัด ได้ถูกขีดชื่อออกจากทะเบียน เป็นบริษัทร้างและโฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว หากไม่สามารถทำการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้างจากบริษัทได้ให้ทำการเร่งรัดจัดเก็บจากกรรมการผู้จัดการ และหรือผู้ถือหุ้นทุกคนเท่าที่ยังชำระมูลค่าของหุ้นไม่ครบ และพึงเรียกบังคับได้เสมือนว่านิติบุคคลนั้นยังมีได้เลิกภายใน อายุความ 10 ปี นับแต่วันที่ผู้ค้างภาษีอากรได้รับใบแจ้งภาษีอากร

(9) กรณีบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลแจ้งเลิกกิจการ และอยู่ระหว่างการชำระบัญชีให้มีหนังสือทวงถามและขอรับชำระภาษีอากรค้างจากผู้ชำระบัญชี พร้อมทั้งทำการเร่งรัดจากทรัพย์สินและสิทธิเรียกร้องของผู้ค้างภาษีอากร หากยังมีภาษีอากรค้างอยู่ให้ทำการเร่งรัดจากผู้จัดการผู้เป็นหุ้นส่วนที่ไม่จำกัดความรับผิดหรือผู้ถือหุ้นที่ชำระมูลค่าหุ้นไม่ครบ

(10) กรณีบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล เลิกกิจการและจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีแล้ว ให้รีบทำการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้างให้เสร็จสิ้นภายใน 2 ปี นับแต่วันที่จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี โดยมีหนังสือทวงถามและขอรับชำระภาษีอากรค้างจากผู้ชำระบัญชี

หมวด 4

การรายงาน

ข้อ 26 ให้หน่วยเร่งรัดจัดทำรายงานผลการเร่งรัดภาษีอากรค้าง ตามที่กรมสรรพากรกำหนด เป็นรายเดือนส่งถึงสำนักงานสรรพากรภาค ภายในวันที่ 5 ของเดือนถัดไป 1 ชุด จำนวน 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 และ 2 ส่งสำนักงานสรรพากรภาค

ฉบับที่ 3 เก็บไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ 27 ให้สรรพากรภาครวบรวมและประเมินผลการเร่งรัดภาษีอากรค้างเป็นรายหน่วยเร่งรัด ส่งสำนักมาตรฐานการจัดเก็บภาษีพร้อมทั้งรายงานตามข้อ 26 ภายในวันที่ 10 ของเดือนถัดไป

ข้อ 28 สำหรับสำนักบริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ ให้จัดทำรายงานตามข้อ 26 และข้อ 27 ส่งถึงสำนักมาตรฐานการจัดเก็บภาษี ภายในวันที่ 10 ของเดือนถัดไป 1 ชุด จำนวน 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 ส่งสำนักมาตรฐานการจัดเก็บภาษี

ฉบับที่ 2 เก็บไว้เป็นหลักฐาน

ประกาศ ณ วันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2545

ศูนย์วิทยทรัพยากร

(นายสุภรัตน์ กวีจันทกุล)
อธิบดีกรมสรรพากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระเบียบกรมสรรพากร
ว่าด้วยการยึดทรัพย์สินตามความในมาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากร
พ.ศ. 2545

เพื่อให้การยึดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากรซึ่งจะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลมได้เป็นไปด้วยความเหมาะสม และเป็นแนวทางเดียวกัน กรมสรรพากรจึงกำหนดระเบียบปฏิบัติไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกรมสรรพากรว่าด้วยการยึดทรัพย์สินตามความในมาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2545"

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม 2545 เป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกระเบียบกรมสรรพากรว่าด้วยการยึดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากรตามมาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2539

บรรดาระเบียบ และคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

"อธิบดี" หมายความว่า อธิบดีกรมสรรพากร หรือผู้ที่อธิบดีกรมสรรพากรมอบหมาย

"เจ้าพนักงาน" หมายความว่า เจ้าพนักงานสรรพากร

"ผู้ค้างภาษีอากร" หมายความว่า บุคคลผู้ต้องรับผิดชอบภาษีอากรหรือนำส่งภาษีอากร

"ภาษีอากรค้าง" หมายความว่า ภาษีอากรซึ่งต้องเสียหรือนำส่งตามประมวลรัษฎากร และหรือราชได้อื่นที่กรมสรรพากรมีหน้าที่จัดเก็บ เมื่อถึงกำหนดชำระแล้วมิได้เสียหรือนำส่ง

"ยึด" หมายความว่า การกระทำใดๆ ต่อทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากร เพื่อให้ทรัพย์สินนั้นได้เข้ามาอยู่ในความควบคุมดูแล หรือครอบครองของเจ้าพนักงานหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ 5 ผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สินตามมาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากร ได้แก่

(1) อธิบดี สำหรับห้องที่หัวหน้าราชการ

(2) รองอธิบดี ในกรณีที่อธิบดีมอบหมาย สำหรับห้องที่หัวหน้าราชการ

/ (3) สรรพากรภาค

(3) สรรพากรภาค ในกรณีที่ยึดติดมอบหมาย สำหรับในเขตท้องที่ของสำนักงาน

สรรพากรภาคนั้น

ข้อ 6 คำสั่ง และประกาศยึดทรัพย์สินให้ใช้ตามแบบ ภ.ส.17 และภ.ส.18 ที่อธิบดีกำหนด

ข้อ 7 ทรัพย์สินที่ยึดได้มีดังนี้

(1) ทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากร และให้รวมถึง

(ก) ทรัพย์สินที่ผู้ค้างภาษีอากรมีกรรมสิทธิ์ร่วม

(ข) ทรัพย์สินที่ผู้ค้างภาษีอากรเอาไปจำนำ จำนอง หรือเอาไปประกันหนี้ไว้

(ค)

ทรัพย์สินที่ผู้ค้างภาษีอากรได้กรรมสิทธิ์มาโดยการครอบครองปรปักษ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แม้จะยังไม่ได้จดทะเบียนการได้มาก็ตาม

(ง) ที่ดินมือเปล่าซึ่งผู้ค้างภาษีอากรมีสิทธิครอบครอง

(จ) ที่ดินมีโฉนดแม้ผู้ค้างภาษีอากรจะโอนการครอบครองให้แก่กันแล้ว

แต่ยังไม่ได้โอนให้ถูกต้องตามกฎหมาย

(ฉ) กรณีมีการ โอน โดยการฉ้อฉล เมื่อได้ฟ้องคดีและศาลมีคำพิพากษา

หรือคำสั่งให้เพิกถอนนิติกรรมอันเป็นการฉ้อฉลนั้นแล้ว

(2) ทรัพย์สินที่คู่สมรส หรือบุตรผู้เยาว์ที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้ค้างภาษีอากร

ถือกรรมสิทธิ์ คือ

(ก) ทรัพย์สินของคู่สมรส ได้แก่ สิ้นสมรสและสินส่วนตัวในกรณีหนีภาษี

อากรค้างนั้นเป็นหนี้ร่วม เช่น หนีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้แจ้งให้ภริยาของผู้ค้างภาษีอากรทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วันแล้ว ถือว่าภริยาต้องร่วมรับผิดชอบตามมาตรา 57 ทรี แห่งประมวลรัษฎากร แต่ถ้าหนีภาษีอากรนั้นเป็นหนี้ส่วนตัวของผู้ค้างภาษีอากร เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีการค้า ภาษีหัก ณ ที่จ่าย หรืออากรแสตมป์ เป็นต้น เจ้าพนักงานจะยึดสินส่วนตัวของคู่สมรสไม่ได้ คงยึดได้แต่เฉพาะสินสมรสเท่านั้น

(ข) ทรัพย์สินของบุตรผู้เยาว์ ซึ่งตามกฎหมายอาจถือได้ว่าเป็นของผู้ค้างภาษีอากร เช่น กรณีมีพฤติกรรมการกระทำความผิด อันแสดงให้เห็นว่าผู้ค้างภาษีอากร ได้ เอาทรัพย์สินใส่ชื่อบุตรผู้เยาว์เป็นเจ้าของโดยมีเจตนาหลีกเลี่ยงจากการถูกยึดทรัพย์สินดังกล่าว อันเป็นการทำนิติกรรมอำพรางข้อมถือว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นยังเป็นของผู้ค้างภาษีอากรอยู่

(ค) ทรัพย์สินอันอาจบังคับเอาชำระหนี้ได้เช่น เครื่องประดับอันมีค่าที่

ผู้ค้างภาษีอากรซื้อให้แก่บุตรผู้เยาว์ของตน เป็นต้น

ข้อ 8 ทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในบังคับแห่งระเบียบนี้ได้แก่

(1) ทรัพย์สินที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้

/ (ก) เครื่องนุ่งห่ม

(ก) เครื่องนุ่งห่มหลับนอน หรือเครื่องใช้ในครัวเรือน โดยประมาณ รวมกันราคาไม่เกินห้าพันบาท

ในกรณีที่อยู่อาศัยเห็นสมควรจะกำหนดทรัพย์สินดังกล่าว ที่ราคาเกินห้าพันบาท ให้เป็นทรัพย์สินที่ไม่ต้องอยู่ในบังคับแห่งระเบียบนี้ก็ได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึง ความจำเป็นตามฐานะของผู้ค้างภาษีอากร

(ข) เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการเลี้ยงชีพ หรือประกอบวิชาชีพ โดยประมาณรวมกันราคาไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท แต่ถ้าผู้ค้างภาษีอากรมีคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่ออธิบดีขอ อนุญาตขีดหน่วงและใช้เครื่องมือหรือเครื่องใช้อื่นจำเป็นเพื่อดำเนินการเลี้ยงชีพ หรือประกอบวิชาชีพอันมี ราคาเกินกว่าจำนวนราคาดังกล่าวแล้ว ให้อธิบดีมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจอนุญาต หรือไม่อนุญาตภายใน บังคับแห่งเงื่อนไขตามที่เห็นสมควร

(ค) วัตถุ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ทำหน้าที่แทน หรือช่วย อวัยวะของผู้ค้างภาษีอากร

(ง) ทรัพย์สินอย่างใดที่โอนกันไม่ได้ตามกฎหมาย หรือตามกฎหมายข่ม ใม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

(จ) ทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากรที่ยึดหรืออายัดได้ แต่นำออกขายทอด ตลาดไม่ได้ ได้แก่ ทรัพย์สินอันมีลักษณะเป็นของส่วนตัวโดยแท้ เช่น หนังสือสำหรับวงศ์ตระกูล โดย เฉพาะจดหมายหรือสมุดบัญชีต่างๆ นั้น อาจยึดมาตรวจดูเพื่อประโยชน์แห่งระเบียบนี้ได้ถ้าจำเป็น แต่ห้าม นำออกขายทอดตลาด

(2) ภายใบบังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น สิทธิเรียกร้องเป็นเงินของผู้ค้างภาษี อากร ดังต่อไปนี้ ไม่อยู่ในบังคับแห่งระเบียบนี้

(ก) เบี้ยเลี้ยงชีพ ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ และเงินรายได้เป็นคราวๆ อัน บุคคลภายนอกได้ยกให้เพื่อเลี้ยงชีพเป็นจำนวนตามที่อธิบดีเห็นสมควร

(ข) เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ บำเหน็จ และเบี้ยหวัดของข้าราชการ หรือ ลูกจ้างของรัฐบาล และเงินสงเคราะห์ หรือบำนาญที่รัฐ ได้จ่ายให้แก่ผู้ค้างภาษีอากร ในฐานะเป็นคู่สมรส หรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น

(ค) เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ ค่าชดใช้เงินสงเคราะห์ หรือรายได้อื่น ในลักษณะเดียวกันของพนักงาน ลูกจ้าง หรือคนงาน นอกจากที่กล่าวไว้ใน(ข) ที่นายจ้างจ่ายให้แก่ผู้ค้าง ภาษีอากร ในฐานะที่คนเป็นบุคคลเหล่านั้น หรือคู่สมรส หรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้นเป็น จำนวนตามที่อธิบดี เห็นสมควร

/ (ง) เงินฉาบปกิจ

(ง) เงินฌาปนกิจสงเคราะห์ที่ผู้ก้ำงกายมีอากรได้รับ อันเนื่องมาจากความตายของบุคคลอื่น เป็นจำนวนตามที่จำเป็นในการดำเนินการฌาปนกิจศพตามฐานะของผู้ตายที่อธิบดีเห็นสมควร ในการกำหนดจำนวนเงินตาม (ก) และ (ค) ให้อธิบดีกำหนดให้ไม่น้อยกว่าอัตราเงินเดือนขั้นต่ำสุดของข้าราชการพลเรือนในขณะนั้น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงฐานะในทางครอบครัวของผู้ก้ำงกายมีอากรและจำนวนบุพการีและผู้สืบสันดานซึ่งอยู่ในความอุปการะของผู้ก้ำงกายมีอากรด้วย

(3) ทรัพย์สินของภคสิกร ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการยึดทรัพย์สินของภคสิกร พ.ศ. 2475 ได้แก่

(ก) พืชผลที่ยังไม่ถึงเวลาเก็บเกี่ยว

(ข) พืชพันธุ์ที่ใช้ในปีต่อไปตามประมาณอันสมควร โดยเทียบเคียงกับเนื้อที่ที่ภคสิกรได้ทำในปีที่ล่วงมาแล้ว

ปีหนึ่ง

(ค) พืชผลที่เก็บไว้สำหรับเลี้ยงตัว และครอบครัวตามฐานานุรูปสำหรับ

ต่อไป

(ง) สัตว์ และเครื่องมือประกอบอาชีพที่มีไว้พอควรแก่การดำเนินอาชีพ

ข้อ 9 ข้อจำกัดในการยึดทรัพย์สิน

(1) เจ้าพนักงานย่อมไม่ยึดทรัพย์สินซ้ำ หรือที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบตามข้อ 8 แห่งระเบียบนี้

(2) ถ้าในคำสั่งยึดทรัพย์สินกล่าวเฉพาะเจาะจงให้ยึดทรัพย์สินสิ่งใด ให้เจ้าพนักงานยึดแต่เฉพาะทรัพย์สินนั้น

ข้อ 10 วิธีการยึดทรัพย์สิน ให้ปฏิบัติดังนี้

(1) ให้สำนักงานสรรพากรพื้นที่ หรือสำนักบริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ แล้วแต่กรณี รายงานขออนุมัติยึดทรัพย์สิน พร้อมทั้งส่งรายงานแสดงการเร่งรัดภาษีอากรค้างตามแบบ ภ.ศ.16 หลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับการเร่งรัดภาษีอากรค้าง และคำสั่งยึดทรัพย์สินและประกาศยึดทรัพย์สินตามมาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากร ตามแบบ ภ.ศ.17 และแบบ ภ.ศ. 18 ไปยังผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สิน

(2) เมื่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สินลงนามในแบบภ.ศ.17 และแบบ ภ.ศ. 18 แล้วให้ส่งเรื่องคืนให้สำนักงานสรรพากรพื้นที่ หรือสำนักบริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการต่อไป

(3) ผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สินเป็นผู้กำหนดตัวเจ้าพนักงานผู้ไปยึดทรัพย์สิน

/ (4) ก่อนออก

(4) ก่อนออกไปทำการยึดทรัพย์สินให้เจ้าพนักงานผู้ไปยึดทรัพย์สินตรวจสอบ และทำความเข้าใจให้แน่ชัดว่าจะต้องยึดทรัพย์สินอะไรบ้าง ของใคร และจำนวนราคาทรัพย์สินที่จะยึดได้ตามกฎหมายมีประมาณเท่าใด

(5) ให้เจ้าพนักงานไปทำการยึดทรัพย์สินตามวัน เวลา ที่ได้นัดหมาย และให้นำคำสั่งยึดทรัพย์สินกับเครื่องมือสำหรับการยึดทรัพย์สิน เช่น กรัง และตราตีกรังติดตัวไปด้วย

(6) ถ้าจะยึดที่ดินให้เจ้าพนักงานผู้ไปยึดทรัพย์สินจัดการเพื่อให้ได้โฉนดหรือหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินหรือสำเนาซึ่งเจ้าพนักงานรับรอง(ถ้ามี) เพื่อตรวจสอบและจัดสเกลจำลองแผนที่หลังโฉนด

(7) ให้เจ้าพนักงานกระทำการยึดทรัพย์สินในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้น และพระอาทิตย์ตกในวันทำการปกติ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน โดยได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สินก็ให้กระทำได้

(8) ก่อนกระทำการยึดทรัพย์สิน ให้เจ้าพนักงานแสดงคำสั่งยึดทรัพย์สินต่อผู้ค้างภาษีอากรหรือบุคคลที่ระบุไว้ในคำสั่งยึดทรัพย์สิน ถ้าไม่ปรากฏตัวบุคคลดังกล่าวให้แสดงต่อบุคคลที่อยู่ในสถานที่นั้น

(9) ในการดำเนินการยึดทรัพย์สิน เจ้าพนักงานมีอำนาจเท่าที่มีความจำเป็นเพื่อที่จะค้นสถานที่ใดๆ อันเป็นของผู้ค้างภาษีอากร หรือที่ผู้ค้างภาษีอากรได้ครอบครองอยู่ เช่น บ้านที่อยู่ คลังสินค้า โรงงาน และร้านค้าขาย ซึ่งมีอำนาจที่จะยึด และตรวจสอบบัญชีหรือแผ่นกระดานและกระทำการใด ๆ ตามสมควร หรือเพื่อเปิดสถานที่หรือบ้านที่อยู่หรือโรงเรียนดังกล่าวแล้ว รวมทั้งตู้নিরক্য ตู้ หรือที่เก็บของอื่นๆ แล้วรายงานให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สินทราบ

(10) ในการยึดทรัพย์สินรายใด ถ้ามีผู้ขัดขวาง ให้เจ้าพนักงานชี้แจงว่ากล่าวแต่โดยดีก่อน ถ้าผู้นั้นยังขัดขวางอยู่อีกให้เจ้าพนักงานขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อดำเนินการยึดทรัพย์สินจนได้

(11) ให้ยึดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากรแต่เพียงประมาณราคาที่จะขายทอดตลาดได้พอชำระหนี้ตามคำสั่งยึดทรัพย์สิน พร้อมทั้งค่าภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายในการยึดทรัพย์สินและขายทอดตลาดกับเงินภาษีอากรค้าง แต่ถ้าผู้ค้างภาษีอากรมีทรัพย์สินซึ่งมีราคามากกว่าจำนวนเงินภาษีอากรค้าง และมีอาจแบ่งยึดโดยมิให้ทรัพย์สินนั้นเสื่อมราคา เช่น ทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพและราคาตกต่ำ ทั้งทรัพย์สินอื่นที่จะยึดให้พอคุ้มจำนวนภาษีอากรค้างไม่ปรากฏด้วยแล้ว ให้ยึดทรัพย์สินที่ว่ำนั้นมาขายทอดตลาด

(12) เมื่อปรากฏ

(20) ถ้าอสังหาริมทรัพย์ที่ยึดมีดอกผลธรรมดาที่ผู้ค้างภาษีอากรจะต้องเป็นผู้เก็บเกี่ยวหรือบุคคลอื่นเป็นผู้เก็บเกี่ยวในนามของผู้ค้างภาษีอากร เมื่อมีผู้ร้องขอให้เจ้าพนักงานเก็บเกี่ยวและเจ้าพนักงานเห็นสมควรจัดการให้ เจ้าพนักงานต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ค้างภาษีอากรทราบเสียก่อนในขณะที่ทำการยึดแล้ว จึงทำการเก็บดอกผลนั้นเมื่อถึงกำหนด

(21) ในการยึดทรัพย์สินนั้น ให้ยึดเฉพาะส่วนของผู้ค้างภาษีอากร แต่ถ้ามีบุคคลอื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย และไม่ปรากฏว่าส่วนใดเป็นของผู้ค้างภาษีอากร ให้ยึดมาทั้งหมด

(22) เมื่อยังไม่มีการยึดทรัพย์สิน ถ้าปรากฏว่าผู้ค้างภาษีอากรเป็นเจ้าของผู้ใดอยู่ โดยมีสิทธิได้รับเงินหรือทรัพย์สินอื่นจากผู้ใดก็ตาม เจ้าพนักงานอาจจะทำการอายัดไปยังลูกหนี้ ของผู้ค้างภาษีอากรมิให้ชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินแก่ผู้ค้างภาษีอากรแต่ให้นำมาชำระหรือ ส่งมอบแก่เจ้าพนักงานภายในเวลาที่กำหนดไว้

(23) ให้เจ้าพนักงานแสดงให้เห็น โดยประจักษ์แจ้งตามวิธีที่เห็นสมควรว่าได้มีการยึดทรัพย์สินแล้ว เช่น

(ก) สิ่งของ ให้เจ้าพนักงานปิดหรือผูกแผ่นเลขหมายสิ่งของที่ยึดสำคัญให้ตรงตามบัญชีทรัพย์สิน ถ้าสามารถจะเก็บรวมเข้าหีบหรือตู้ได้ก็ให้รวมไว้แล้วปิดหีบหรือตู้ ประทับตราครั้งอีกชั้นหนึ่ง

(ข) ห้องแถว ดึกแถว หรือสิ่งปลูกสร้างให้ปิดเครื่องหมายไว้ทุกห้อง

(ค) สัตว์พาหนะ และปศุสัตว์จะใช้สีทาที่เขาด้านในตัวหรือที่ตัวหรือจะใช้แผ่นเลขหมายผูกคอ หรือจะด้อนเข้าคอกแล้วผูกเชือกประทับตราครั้งที่ประตูคอกก็ได้แล้วแต่จะเห็นสมควร แต่อย่าให้เป็นการขัดข้องต่อการเลี้ยงรักษาสัตว์

(24) การประมาณราคาที่ดินพึงพิจารณาตามหลักเกณฑ์เหล่านี้ประกอบกันคือ

(ก) ราคาซื้อขายกันในท้องตลาด โดยคำนึงสภาพแห่งที่นั้นว่าเป็นที่อะไร เช่น ที่ปลูกตึกแถว เรือนแถวให้เช่าหรือที่บ้าน ที่สวนที่นา ที่ไร่ และที่นั้นอยู่ในทำเลอย่างไร เช่น อยู่ในทำเลค้าขาย ที่ชุมชน หรือใกล้ทางบก ทางน้ำ ทางเรือ หรือมีประโยชน์รายได้มาก น้อยเพียงใด เหล่านี้ เป็นต้น

(ข) ราคาที่ดินตำบลนั้นหรือตำบลใกล้เคียงซึ่งเจ้าพนักงานเคยขายทอดตลาดไปแล้ว

(ค) ราคาซื้อขายหรือจ้างงหรือขายฝากครั้งสุดท้ายของที่ดินที่ยึดและที่ดินข้างเคียง

(ง) ราคาประเมินที่ใช้เป็นทุนทรัพย์ ในการเรียกเก็บ ค่าธรรมเนียมตามประมวลกฎหมายที่ดิน

/ (25) การประมาณ

(25) การประมาณราคาทรัพย์สินนอกจากที่ดินให้ประมาณตามราคาซื้อขายในท้องตลาดตามสภาพความเก่าใหม่ของทรัพย์สินนั้น ๆ

(26) การประมาณราคาทรัพย์สินที่มีการจำหน่ายหรือจำนองให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับ (24) และ (25) แต่ให้หมายเหตุไว้ด้วยว่า จำหน่ายหรือจำนอง เมื่อใด ดันเงินเท่าใดเพื่อประกอบดุลพินิจในการขายทอดตลาด

(27) เมื่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สินเห็นว่าราคาทรัพย์สิน ที่เจ้าพนักงานประมาณมายังไม่สมควร ก็ให้ผู้มีอำนาจแก้ไขได้ แล้วแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ค้างภาษีอากรทราบ

(28) การยึดที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นอันอยู่ในที่ดินนั้น ให้รับแจ้งการยึดไปยังเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบทะเบียนสิทธิและนิติกรรมและหรือหัวหน้าเขตแห่งท้องที่ แล้วแต่กรณีแต่ถ้าเป็นการยึดที่ดินยังไม่มีโฉนด ตราจอง หรือใบได้สวนตามประมวลกฎหมายที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์อันอยู่ในที่ดินนั้นให้รับแจ้งการยึดไปยังหัวหน้าเขตแห่งท้องที่

(29) การยึดสิ่งปลูกสร้างซึ่งปลูกอยู่บนที่ดินของผู้อื่นที่มีโฉนด ให้แจ้งเลขโฉนด และชื่อเจ้าของที่ดินนั้นต่อเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบทะเบียนสิทธิและนิติกรรมทราบ

(30) เมื่อได้กระทำการยึดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากรแล้ว ให้แจ้งการยึดนั้นให้ผู้ค้างภาษีอากรทราบ

และถ้าหากทรัพย์สินที่ยึดมีผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วมให้แจ้งการยึดให้ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วมทราบด้วย

ถ้าไม่สามารถจะกระทำตามความในวรรคก่อนได้ให้ปิดประกาศแจ้งการยึดไว้ ณ สถานที่ที่ยึด ที่ว่าการอำเภอ หรือสำนักงานสรรพากรพื้นที่หรือกรมสรรพากร แล้วแต่กรณี และที่จำหน่ายทรัพย์สิน หรือประกาศแจ้งการยึดทรัพย์สินทางหนังสือพิมพ์รายวันไม่เกิน 7 วัน

(31) เมื่อได้ยึดเรือกำปั่น หรือเรือมีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไปเรือกลไฟ หรือเรือยนต์มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป แปะสำหรับคนอยู่อาศัย ให้แจ้งการยึดไปยังกรมเจ้าท่าหรือ หัวหน้าเขตแห่งท้องที่ แล้วแต่กรณี

กรณียึดทรัพย์สินอื่นที่มีทะเบียนแสดงกรรมสิทธิ์ เช่น เครื่องจักร ให้แจ้งการยึดไปยังนายทะเบียนแห่งทรัพย์สินนั้น

(32) ให้ส่งรายงานการยึดทรัพย์สิน พร้อมด้วยบัญชีทรัพย์สินต่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สินและขอให้ผู้มีอำนาจ ออกคำสั่งให้ขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ยึดนั้น

หากทรัพย์สินที่ยึดมีสภาพเป็นของสดของเสียได้ เจ้าพนักงานมีอำนาจขายได้ทันที โดยวิธีขายทอดตลาดหรือวิธีอื่นที่เห็นสมควร แล้วรายงานให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สิน ทราบ

ข้อ 11 วิธีการส่งคำสั่งยึดทรัพย์สินและประกาศยึดทรัพย์สินให้ปฏิบัติดังนี้

(1) ให้ส่งคำสั่งและประกาศยึดทรัพย์สิน ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำกรงานของผู้ค้างภาษีอากรหรือผู้รับในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก การส่งคำสั่งหรือประกาศยึดทรัพย์สินยังที่อื่นนอกจากสถานที่ดังกล่าวแล้ว ให้ใช้ได้ต่อเมื่อ

(ก) ผู้ค้างภาษีอากร หรือผู้รับยอมรับคำสั่ง หรือประกาศยึดทรัพย์สินนั้น

ไว้ หรือ

(ข) การส่งคำสั่งหรือประกาศยึดทรัพย์สินนั้นได้กระทำในสำนักงานสรรพากรพื้นที่ หรือสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา หรือสำนักบริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ แล้วแต่กรณี

(2) ถ้าไม่พบผู้ค้างภาษีอากร หรือบุคคลที่ระบุไว้ในคำสั่งหรือประกาศยึดทรัพย์สิน ณ ภูมิลำเนา หรือสำนักทำกรงานของบุคคลนั้นๆ ให้ส่งแก่บุคคลใดๆ ที่มีอายุเกินยี่สิบปีซึ่งอยู่ หรือทำงานในบ้านเรือน หรือที่สำนักทำกรงานที่ปรากฏว่าเป็นของผู้ค้างภาษีอากรหรือบุคคลที่ระบุไว้ในคำสั่ง หรือประกาศยึดทรัพย์สินในเมื่อบุคคลนั้นเต็มใจรับแทน

(3) ถ้าผู้ค้างภาษีอากร หรือผู้ที่ระบุไว้ในคำสั่ง หรือประกาศยึดทรัพย์สินปฏิเสธไม่ยอมรับคำสั่ง หรือประกาศยึดทรัพย์สินโดยปราศจากเหตุผลอันชอบด้วยกฎหมายให้เจ้าพนักงานผู้ส่งคำสั่ง หรือประกาศยึดทรัพย์สินขอพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่มีอำนาจ หรือเจ้าพนักงานตำรวจไปด้วยเพื่อเป็นพยาน ถ้าผู้นั้นยังปฏิเสธ ไม่ยอมรับ ก็ให้วางคำสั่ง หรือประกาศยึดทรัพย์สินไว้ ณ ที่นั้น ต่อหน้าเจ้าหน้าที่ดังกล่าว

(4) ถ้าผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สินสั่งให้ส่งคำสั่ง หรือประกาศยึดทรัพย์สินทางไปรษณีย์ให้จัดการส่งถึงผู้ค้างภาษีอากรหรือผู้รับทางไปรษณีย์ลงทะเบียน

(5) ถ้าผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สินสั่งให้ปิดคำสั่ง หรือประกาศยึดทรัพย์สินให้จัดการ ปิดคำสั่ง หรือ ประกาศยึดทรัพย์สินไว้ ณ ภูมิลำเนา หรือสำนักทำกรงานที่ระบุไว้ในคำสั่ง หรือประกาศยึดทรัพย์สินนั้น แต่ต้องปิดไว้ในที่เปิดเผยให้เห็นได้โดยง่าย เว้นแต่ผู้มีอำนาจ ออกคำสั่งยึดทรัพย์สินจะสั่งเป็นอย่างอื่น

(6) กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม ถ้าผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สินสั่งให้ส่งคำสั่ง หรือประกาศยึดทรัพย์สิน โดยวิธีอื่นใดให้ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น

(7) คำสั่งหรือประกาศยึดทรัพย์สินที่จะส่งให้แก่ผู้ค้างภาษีอากรซึ่งเป็นพระบรมวงศานุวงศ์ หรือบุคคลใดซึ่งมีสำนักอยู่ในพระบรมมหาราชวัง ให้กรมสรรพากรทำหนังสือนำส่งคำสั่ง หรือประกาศยึดทรัพย์สินเพื่อให้สำนักพระราชวังดำเนินการให้

(8) ในการส่ง

(8) ในการส่งคำสั่งหรือประกาศยึดทรัพย์สินให้แก่นิติบุคคล ให้นำส่งแก่ผู้จัดการ หรือผู้แทนอื่นๆ ณ ภูมิลำเนา หรือสำนักทำกรงานของนิติบุคคลนั้นๆ

(9) ในการส่งคำสั่งหรือประกาศยึดทรัพย์สินต้องให้ผู้รับลงลายมือชื่อในใบรับไว้ เป็นสำคัญและให้เจ้าพนักงานผู้ส่ง ลงวันเดือนปี เวลาที่ส่ง ลงลายมือชื่อเจ้าพนักงานผู้ส่งไว้ด้วย ถ้าผู้ค้างภาษีอากรหรือนิติบุคคลที่ระบุไว้ในคำสั่งหรือประกาศยึดทรัพย์สิน ไม่ได้เป็นผู้รับด้วยตนเอง ให้ทำรายงานว่าผู้รับ แทนนั้นเป็นใคร อายุเท่าใด เกี่ยวข้องกันอย่างไร พร้อมทั้งใบรับ

(10) ถ้าส่งคำสั่ง หรือประกาศยึดทรัพย์สินไม่ได้ ให้เจ้าพนักงานผู้นำส่งทำรายงาน แสดงเหตุผลที่ส่งไม่ได้โดยละเอียดเสนอต่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สินพิจารณาดำเนินการตามควรแก่ กรณีต่อไป

(11) การส่งคำสั่งยึดทรัพย์สิน หรือประกาศยึดทรัพย์สินให้เจ้าพนักงานผู้นำส่ง ทำรายงานต่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สินในวันส่ง หรือวันประกาศในวันแรกที่เปิดทำการตามปกติ

ข้อ 12 การคัดค้านการยึดทรัพย์สิน

ถ้าบุคคลใดจะยื่นคำร้องคัดค้านการยึดทรัพย์สิน โดยกล่าวอ้างว่า ผู้ค้างภาษีอากร ไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานได้ยึดไว้ ก่อนที่ได้เอาทรัพย์สินที่ยึดออกขายทอดตลาด หรือจำหน่าย โดยวิธีอื่น บุคคลนั้นอาจยื่นคำร้องขอต่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สิน เพื่อให้มีคำสั่งปล่อยทรัพย์สินที่ยึด นั้นเมื่อเจ้าพนักงานได้รับคำร้องขอก็ให้งดการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายทรัพย์สินนั้นไว้ในวันระหว่างรอคำวินิจฉัย ชี้ขาดต่อไป เว้นแต่

(1) หากมีพยานหลักฐานเบื้องต้นแสดงว่าคำร้องขอนั้น ไม่มีมูล และเป็นคำร้อง ที่ยื่นเข้ามาเพื่อประวิงให้ชักช้า ผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สินมีอำนาจสั่งให้ผู้ร้องวางเงินต่อผู้มีอำนาจ ออกคำสั่งยึดทรัพย์สินนั้น หรือต่อเจ้าพนักงานยึดทรัพย์สินภายในเวลาที่กำหนดตามจำนวนเงินที่เห็น สมควร เพื่อเป็นการประกันความเสียหายใดๆ ที่อาจได้รับเนื่องจากสาเหตุที่เน้นซ้ำในการขายทอดตลาด อันเกิดแต่การยื่นคำร้องขอนั้น ถ้าผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเช่นว่านี้ ให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สิน ยกคำร้องนั้นเสีย และมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานดำเนินการต่อไป

(2) ถ้าทรัพย์สินที่พิพาทนั้นเป็นสังหาริมทรัพย์ และมีพยานหลักฐานเบื้องต้นแสดง ว่าคำร้องขอนั้น ไม่มีเหตุอันควรฟัง หรือถ้าปรากฏว่าทรัพย์สินที่ยึดนั้นเป็นสังหาริมทรัพย์ที่เก็บไว้มานานไม่ได้ ผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สินมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ยึด โดยไม่ชักช้า

ข้อ 13 ทรัพย์สินที่ยึดให้จัดการ ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย / (1) ทรัพย์สิน

(1) ทรัพย์สินที่ยึดไว้แล้วให้นำมาเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่ หรือสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา หรือสำนักบริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ แล้วแต่กรณี แต่ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ หรือสิ่งของลำบากต่อการขนย้ายให้มอบแก่บุคคลที่สมควรดูแลรักษาไว้

ในการที่จะให้ผู้ใดดูแลรักษาทรัพย์สินนั้น ให้ถือหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(ก) ถ้าผู้ค้างภาษีอากรยอมรับรักษาทรัพย์สินที่ยึดและเจ้าพนักงานเห็นสมควร จะมอบทรัพย์สินนั้นไว้ในความอารักขาของผู้ค้างภาษีอากรก็ได้

(ข) ถ้าผู้ค้างภาษีอากรไม่รับรักษาทรัพย์สินที่ยึดเมื่อเจ้าพนักงานเห็นสมควร จะมอบไว้ในความอารักขาของบุคคลอื่น ซึ่งครอบครองทรัพย์สินนั้นอยู่ก็ได้

(ค) ถ้าไม่สามารถปฏิบัติดังกล่าวใน (ก) และ (ข) เจ้าพนักงานจะเช่า สถานที่เก็บทรัพย์สินและจ้างคนเฝ้าทรัพย์สินนั้นไว้ก็ได้

(2) ในกรณียึดอัญมณี เครื่องทองรูปพรรณ หรือของมีค่าอื่นๆ ให้เจ้าพนักงานมอบแก่ผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดเก็บรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ในที่อันปลอดภัยตามที่เห็นสมควร

(3) ให้เจ้าพนักงานจดไว้ในรายงานยึดทรัพย์สิน โดยชัดเจนว่าได้จัดการเก็บรักษาทรัพย์สินนั้นอย่างไร และต้องเลือกค่าใช้จ่ายในการยึดทรัพย์สิน ค่าเช่า สถานที่เก็บทรัพย์สิน ค่าจ้างดูแลรักษาทรัพย์สินเท่าใด

(4) ถ้าเจ้าพนักงานจ้างคนดูแลรักษาทรัพย์สินให้มีการตรวจตราอีกชั้นหนึ่ง เมื่อปรากฏว่าคนดูแลรักษาทรัพย์สินละเลยต่อหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามสัญญา ให้เจ้าพนักงานสั่งปรับตามข้อสัญญา ทุกครั้งที่ตรวจพบค่าปรับในกรณีเช่นนี้ให้ถือเป็นเงินที่รวบรวมได้ในการยึดทรัพย์สินนั้น

(5) ให้ผู้รับรักษาทรัพย์สินโดยมีค่าตอบแทนก็ดี หรือไม่มีค่าตอบแทนก็ดี หรือผู้ให้เช่าสถานที่เก็บรักษาทรัพย์สินก็ดีทำหนังสือสัญญากับผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สินและจำหน่ายทรัพย์สิน

(6) ในกรณีการทำสัญญาเช่าสถานที่เก็บทรัพย์สินหรือจ้างบุคคลที่สมควรดูแลรักษาทรัพย์สินไปเก็บที่อื่น หรือถอนการยึดทรัพย์สิน ให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สินบอกเลิกสัญญานั้นเสีย

(7) ถ้าเป็นพันธบัตรและหลักทรัพย์ที่เป็นประกันซึ่งเป็นของผู้ค้างภาษีอากร (ออกให้แก่ผู้ถือ หรือออกในนามของผู้ค้างภาษีอากร) เจ้าพนักงานจะร้องขอต่ออธิบดีให้มีคำสั่งอนุญาตให้จำหน่ายสิ่งเหล่านั้นตามรายการขานราคาในวันที่ยึดก็ได้ หากสิ่งเหล่านั้นได้มีรายการขานราคากำหนดไว้

ณ สถานที่แลกเปลี่ยนหรือถูกยกค่าขอเสียก็ให้ขายสิ่งเหล่านั้น โดยวิธีขายทอดตลาด

(8) ถ้าเป็นตราสารเปลี่ยนมือ เช่น คำเงิน เจ้าพนักงานจะร้องขอให้อธิบดีมีคำสั่งอนุญาตให้จำหน่ายตามราคาที่ปรากฏในตราสาร หรือราคาต่ำกว่านั้น ตามที่อธิบดีเห็นสมควรถ้าอธิบดียกค่าขอเสีย ก็ให้นำตราสารนั้นออกขายทอดตลาด

/ ข้อ 14

ข้อ 14 ผลของการยึดทรัพย์สิน

(1) การที่ผู้ค้ำภาษีอากรได้ก่อให้เกิด โอน หรือเปลี่ยนแปลงซึ่งสิทธิในทรัพย์สินที่ถูกยึดภายหลังที่ได้ทำการยึดไว้แล้วนั้นหาอาจใช้ยื่นแก่เจ้าพนักงานได้ไม่ ถึงแม้ว่าราคาแห่งทรัพย์สินนั้นจะเกินกว่าจำนวนหนี้ภาษีอากรค้างตลอดจนค่าภาษีหัก ณ ที่จ่ายตามประมวลรัษฎากร ค่าธรรมเนียมกับค่าใช้จ่ายในการยึดและการขายทอดตลาด และผู้ค้ำภาษีอากรได้จำหน่ายทรัพย์สินเพียงส่วนที่เกินจำนวนนั้นก็ตาม

(2) ถ้าผู้ค้ำภาษีอากรได้รับมอบให้เป็นผู้รักษาสังหาริมทรัพย์มีรูปร่างที่ถูกยึด หรือเป็นผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกยึด ผู้ค้ำภาษีอากรชอบที่จะใช้ทรัพย์สินเช่นว่านั้นได้ตามสมควร แต่ถ้าเจ้าพนักงานเห็นว่าผู้ค้ำภาษีอากรจะทำให้ทรัพย์สินที่ได้รับมอบไว้ในอารักขาหรือทรัพย์สินที่อยู่ในครอบครองเสียหายหรือเกรงว่าจะเสียหาย โดยเจ้าพนักงานเห็นเองหรือเมื่อบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการยึดทรัพย์สินนั้นร้องขอเจ้าพนักงานจะระงับรักษาทรัพย์สินนั้นเสียเอง หรือตั้งให้ผู้อื่นเป็นผู้จัดการทรัพย์สินนั้นก็ได้อีก

(3) การยึดสังหาริมทรัพย์มีรูปร่างนั้นครอบไปถึงดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้นด้วย

(4) การยึดอสังหาริมทรัพย์นั้นครอบไปถึง

(ก) เครื่องอุปโภค

(ข) ดอกผลชนิดหนึ่งของอสังหาริมทรัพย์

(ค) ดอกผลธรรมดาซึ่งเจ้าพนักงานจะเก็บเกี่ยวเอง

ข้อ 15 การขายทอดตลาดให้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้ำภาษีอากร

ข้อ 16 ให้เจ้าพนักงานจัดทำบัญชีทรัพย์สิน ดังนี้

(1) ให้ทำบัญชีทรัพย์สินที่ยึดโดยละเอียดเช่น ชื่อประเภท จำนวน ขนาด น้ำหนัก สภาพของทรัพย์สิน และราคาประมาณแห่งทรัพย์สินตามลำดับเลขหมายไว้

(2) การจัดบัญชีทรัพย์สิน ถ้าเป็นทรัพย์สินหลายสิ่งราคาเล็กน้อยจะมัดรวม หรือกองรวมกันแล้วจัดเป็นเลขหมายเดียวกันก็ได้

ถ้าทรัพย์สินที่ยึดเป็นชุด สำหรับ การจัดบัญชีให้รวมเป็นชุด เป็นสำหรับ หรือไม่รวมก็ได้ แล้วแต่จะเห็นสมควร

(3) ให้เจ้าพนักงานจดบัญชีและประมาณราคาทรัพย์สินที่ยึดไว้แล้ว ให้ลงลายมือชื่อรับรองบัญชีนั้น พร้อมลงวันเดือนปีไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ 17 การถอนการยึดทรัพย์สิน

ให้เจ้าพนักงานเสนอผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สิน เพื่อสั่งถอนการยึดทรัพย์สินของผู้ค้ำภาษีอากรได้ในกรณีต่อไปนี้

/(1) ในการ

(1) ในกรณีที่หนี้ภาษีอากรได้รับชำระเสร็จสิ้นแล้ว

(2) ในกรณีที่ได้อำนาจประกันต่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์หรือต่อเจ้าพนักงานผู้ทำการยึดทรัพย์สินเป็นจำนวนพอชำระหนี้ภาษีอากรที่ค้างนั้นพร้อมทั้งค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการยึดทรัพย์สินหรือได้หาประกันมาให้จนเป็นที่พอใจของผู้มีอำนาจออกคำสั่ง ยึดทรัพย์สินสำหรับจำนวนเงินที่ต้องชำระ

(3) เมื่อได้มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์หรือคำพิพากษาของศาลถึงที่สุด พิพากษาว่า ผู้ค้างภาษีอากรไม่ต้องรับผิดชอบชำระหนี้ภาษีอากรตามจำนวน ที่ถูกประเมินหรือสั่งให้ชำระ

เว้นแต่ ในกรณีที่มิได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดอุทธรณ์หรือคำพิพากษาของศาลถึงที่สุดนั้น ได้ลดหนี้ภาษีอากรเพียงบางส่วน ก็ให้เจ้าพนักงานดำเนินการยึดทรัพย์สินต่อไปจนกว่าจะรวบรวมทรัพย์สินและขายทอดตลาดได้เงินพอที่จะชำระหนี้ภาษีอากร ตลอดจนค่าภาษีหัก ณ ที่จ่าย ตามประมวลรัษฎากร ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายในการยึดทรัพย์สิน

ข้อ 18 เพื่อรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ กำหนดเวลา และขั้นตอนต่างๆ ตามระเบียบนี้ อธิบดีจะสั่งการเป็นอย่างอื่นก็ได้

ข้อ 19 ในกรณีที่มิมีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติ หรือไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดในระเบียบนี้ หรือมีปัญหาอื่นใดที่มีได้กำหนดไว้ในระเบียบนี้ ให้รายงานต่ออธิบดีเพื่อพิจารณาสั่งการ

ข้อ 20 ให้ผู้อำนวยการสำนักงานมาตรฐานการจัดเก็บภาษีเป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2545

(นายสุรรัตน์ ฤวิวัฒน์กุล)
อธิบดีกรมสรรพากร

ศูนย์วิทยุโทรศัทพ์วิทยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระเบียบกรมสรรพากร

ว่าด้วยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากร

พ.ศ. 2545

เพื่อให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากรที่ได้ยึดหรืออายัดตามมาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม เป็นไปด้วยความเหมาะสม และเป็นแนวทางเดียวกัน กรมสรรพากรจึงกำหนดระเบียบปฏิบัติไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกรมสรรพากรว่าด้วยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากร พ.ศ. 2545

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม 2545 เป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกระเบียบกรมสรรพากร ว่าด้วยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากร พ.ศ. 2539

บรรดาระเบียบ และคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมสรรพากร หรือผู้ที่อธิบดีกรมสรรพากรมอบหมาย

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการจัดการขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากร ซึ่งแต่งตั้งโดยผู้มีอำนาจสั่งขายทอดตลาดทรัพย์สินตามมาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากร โดยต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน

“ผู้ทอดตลาด” หมายความว่า บุคคลหนึ่งบุคคลใดในคณะกรรมการ หรือบุคคลอื่นที่คณะกรรมการแต่งตั้ง

“ภาษีอากร” หมายความว่า ภาษีอากรที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากรและจัดเก็บตามกฎหมายอื่นรวมทั้งรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มอบให้กรมสรรพากรมีหน้าที่จัดเก็บ

“ผู้ค้างภาษีอากร” หมายความว่า บุคคลผู้ต้องรับผิดชอบภาษีอากรหรือนำส่งภาษีอากร

“ภาษีอากรค้าง” หมายความว่า ภาษีอากรซึ่งต้องเสียหรือนำส่งตามประมวลรัษฎากรเมื่อถึงกำหนดชำระแล้วมิได้เสียหรือนำส่ง

/*การขาย...

“การขายทอดตลาด” หมายความว่า การนำเอาทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากร ออกขายโดยวิธีให้สู้ราคากันโดยเปิดเผย

ข้อ 5 ผู้มีอำนาจสั่งขายทอดตลาดทรัพย์สิน

- (1) อธิบดี สำหรับท้องที่ทั่วราชอาณาจักร
- (2) รองอธิบดี ในกรณีที่อยู่อธิบดีมอบหมาย สำหรับท้องที่ทั่วราชอาณาจักร
- (3) สรรพากรภาค ในกรณีที่อยู่อธิบดีมอบหมาย สำหรับในเขตท้องที่ของสำนักงาน

สรรพากรภาคนั้น

ข้อ 6 ให้ผู้มีอำนาจสั่งขายทอดตลาดทรัพย์สินแต่งตั้งคณะกรรมการจากข้าราชการ ไม่ต่ำกว่าระดับ 6 ที่สังกัดสำนักงานสรรพากรภาค หรือสำนักงานสรรพากรพื้นที่ หรือสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา สำหรับในเขตท้องที่ของสำนักงานสรรพากรภาค หรือสำนักงานสรรพากรพื้นที่ หรือสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา ซึ่งทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น หรือท้องที่ซึ่งมีหนี้ภาษีอากรค้างชำระตั้งอยู่ในบัญชีลูกหนี้ ค่าภาษีอากร หรือท้องที่ที่ได้รับการร้องขอจากหน่วยเร่งรัดค้นทางให้ช่วยทำการเร่งรัดจัดเก็บหนี้ภาษีอากร แล้วแต่กรณี

สำหรับผู้ค้างภาษีอากรที่อยู่ภายใต้การบริหารการจัดเก็บภาษีอากรของสำนักบริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการจากข้าราชการ ไม่ต่ำกว่าระดับ 6 ที่สังกัดสำนักบริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่

การแต่งตั้งคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง และวรรคสองต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน โดยกำหนดให้กรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ

ในกรณีจำเป็นคณะกรรมการอาจร้องขอให้ผู้มีอำนาจตามข้อ 5 แต่งตั้งบุคคลที่เห็นสมควร เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้วยก็ได้

ข้อ 7 การขออนุญาตขายทอดตลาดทรัพย์สิน

ให้สำนักงานสรรพากรพื้นที่ หรือสำนักบริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ แล้วแต่กรณี ทำรายงานขออนุญาตขายทอดตลาดทรัพย์สินต่อผู้มีอำนาจตามข้อ 5 พร้อมทั้งแนบสำเนาคำสั่งแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ยึดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากร (ภ.ส.17) และประกาศเรื่องยึดทรัพย์สินของ (ภ.ส.18) หลักฐานการส่งประกาศเรื่องยึดทรัพย์สินให้แก่ผู้ค้างภาษีอากรและผู้มีส่วนได้เสีย สำเนาทำวินิจฉัยอุทธรณ์ และหรือคำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาล (ถ้ามี) และเอกสารอื่นใดอันเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน พร้อมทั้งให้แสดงรายการทรัพย์สินรวมทั้งเสนอความเห็นว่าการขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้ในแบบรายงานแสดงการเร่งรัดภาษีอากรค้าง (ภ.ส.16) ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้อึดหรืออายัดทรัพย์สินเสร็จสิ้น หรือได้รับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ และหรือคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ผู้ค้างภาษีอากรชำระภาษีอากร เมื่อผู้มีอำนาจสั่งขาย

/ทอดตลาด...

ทอดตลาดทรัพย์สินได้พิจารณาอนุญาตให้ขายหรือไม่ประการใด ก็ให้สั่งการไว้ในแบบรายงานผลการ
เร่งรัดภาษีอากรค้าง (ภ.ศ.16)

(1) ในกรณีที่ได้รับอนุญาตให้ขายทอดตลาดทรัพย์สิน

(ก) ให้สำนักงานสรรพากรพื้นที่ หรือสำนักบริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่

แล้วแต่กรณี จัดทำประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินตามแบบประกาศเรื่องขายทอดตลาดทรัพย์สิน (ภ.ศ.19)
ภายใน 3 วันทำการ นับจากวันที่ได้รับอนุญาตจากผู้อำนาจสั่งขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยให้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อเจ้าของทรัพย์สินที่จะขาย ถ้าเป็นที่ดิน ให้แจ้งเลขที่เอกสารสิทธิ เนื้อที่เขตกว้างยาว ชื่อ
เจ้าของที่ดินข้างเคียงและตำบลที่ตั้งพร้อมทำแผนที่สังเขปด้วย

(ข) การประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้ผู้มีอำนาจตามข้อ 5 เป็นผู้ลงนาม
ในแบบ ภ.ศ.19 แล้วให้จัดส่งแบบ ภ.ศ.19 แก่ผู้ค้างภาษีอากรและผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับ
ทรัพย์สินนั้น ภายใน 5 วันทำการ นับจากวันที่ได้ลงนามในแบบ ภ.ศ.19 พร้อมทั้งปิดประกาศไว้ โดย
เปิดเผย ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ ที่ชุมนุมชน สถานที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ และ
สถานที่ราชการอื่นที่เห็นสมควร หรือ โฆษณาทางวิทยุ หรือ โฆษณาข้อความย่อในหนังสือพิมพ์ที่จำหน่าย
เป็นปกติในท้องถิ่นนั้น ก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่า 7 วัน การประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินที่เป็น
โบราณวัตถุ ให้ส่งประกาศเรื่องขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นไปยังเจ้าพนักงานพิทักษ์รักษาสถานแห่งชาติด้วย

การส่งประกาศเรื่องขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่ผู้ค้างภาษีอากรและผู้มีส่วน
ส่วนได้เสียในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการยึดทรัพย์สินตามความในมาตรา
12 แห่งประมวลรัษฎากร ในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการส่งประกาศเรื่องยึดทรัพย์สิน โดยอนุโลม

(ค) การกำหนดวันขายทอดตลาดทรัพย์สินให้นับตั้งแต่วันที่ที่ลงประกาศ
เรื่องขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยถือเกณฑ์ดังนี้

กรณีที่ดิน หรือที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างให้กำหนดวันขายไม่น้อยกว่า 30 วัน
แต่ไม่เกิน 90 วัน

กรณีโรงเรือนสิ่งปลูกสร้างต่างๆ และทรัพย์สินอื่นให้กำหนดวันขายไม่น้อย
กว่า 20 วัน แต่ไม่เกิน 30 วัน

(ง) ในกรณีที่จำเป็นและเร่งด่วน คณะกรรมการอาจขายทอดตลาดทรัพย์สิน
ได้เมื่อพ้นระยะเวลาอย่างน้อย 5 วัน นับแต่วันที่ยึดทรัพย์สินเสร็จสิ้น

ในกรณีของสดหรือของเสี้ยง่ายให้นำออกขายได้ทันทีหรือดำเนินการขายโดยวิธี
อื่นตามที่เห็นสมควร

(จ) เมื่อประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินไปแล้ว หากมีความจำเป็น
คณะกรรมการอาจเลื่อน หรืองดการขายทอดตลาดทรัพย์สินก็ได้

(2) ในกรณี

(2) ในกรณีที่ไม่อนุญาตให้ขายทอดตลาดทรัพย์สินให้ผู้มีอำนาจสั่งขายทอดตลาดทรัพย์สินสั่งการตามที่เห็นสมควร

ข้อ 8 วิธีการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้ปฏิบัติดังนี้

(1) ก่อนเริ่มต้นขายทอดตลาดทรัพย์สินให้คณะกรรมการ หรือผู้ทอดตลาดอ่านประกาศเรื่องขายทอดตลาดทรัพย์สินตามแบบ ภ.ส.19 ณ สถานที่ขายโดยเปิดเผย

(2) เมื่อคณะกรรมการเห็นว่าทรัพย์สินที่ทำการขายทอดตลาดมีมูลค่าสูงมาก หรือมีผู้ใดจะสู้ราคาโดยไม่สุจริตก็ดี หรือไม่สามารถจะชำระราคาได้ก็ดี ให้คณะกรรมการจัดให้มีการวางหลักประกันที่เชื่อถือได้ตามที่เห็นสมควร

(3) คณะกรรมการหรือผู้ทอดตลาด โดยตนเองหรือจะใช้ให้ผู้อื่นใดเข้าสู้ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ตนเป็นผู้จัดการขายไม่ได้ เว้นแต่จะได้แถลงไว้โดยเฉพาะในประกาศเรื่องขายทอดตลาดทรัพย์สิน ว่าเจ้าพนักงานในฐานะผู้ขายถือสิทธิที่จะเข้าสู้ราคาด้วย

(4) การขายทอดตลาดทรัพย์สิน ตามปกติให้ผู้ทอดตลาดแสดงความตกลงขายด้วยวิธีเคาะไม้หรือแสดงกิริยาอื่นอย่างใดอย่างหนึ่งตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาด ถ้ายังมีได้แสดงเช่นนั้นอยู่ทราบใดผู้สู้ราคาจะถอนคำสู้ราคาของตนเสียก็ได้

(5) ตามปกติผู้ทอดตลาดต้องร้องขานจำนวนเงินที่มีผู้สู้ราคาครั้งที่หนึ่งสามถึงสี่พันถ้าไม่มีผู้สู้ราคาสูงขึ้น ให้เปลี่ยนร้องขานเป็นครั้งที่สองอีก สามถึงสี่พัน เมื่อไม่มีผู้สู้ราคาสูงกว่านั้น และได้ราคาเหมาะสมกับสภาพของทรัพย์สินที่ขาย ก็ให้ลงคำว่า “สาม” พร้อมกับเคาะไม้ หรือแสดงกิริยาอื่นอย่างใดอย่างหนึ่งตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาด แต่ถ้าก่อนเคาะไม้หรือแสดงกิริยาอื่นอย่างหนึ่งตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาด มีผู้สู้ราคาสูงขึ้นไปอีก ก็ให้ร้องขานราคารุนั้นตั้งต้นใหม่ตามลำดับดังกล่าวแล้ว

(6) ถ้าผู้สู้ราคาถอนคำสู้ราคาของคนก่อนที่ผู้ทอดตลาดเคาะไม้หรือแสดงกิริยาอื่นอย่างใดอย่างหนึ่งตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาด ให้ผู้ทอดตลาดตั้งต้นร้องขานราคาใหม่

(7) การขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้คณะกรรมการและผู้ทอดตลาดบันทึกเหตุการณ์เกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ไว้ทุกครั้งตามแบบทำระเบียบนี้ โดยให้มีข้อความอย่างน้อย ดังนี้

(ก) จำนวนบุคคลซึ่งมาฟังการขายและสู้ราคา

(ข) ในการสู้ราคาทรัพย์สินชนิดใด มีผู้ให้ราคาสูงสุดเท่าใด และราคาลำดับรองลงมาอีกสองราคา (ถ้ามี)

(ค) คณะกรรมการ ได้ขายให้หรือไม่ เพราะเหตุใด

(ง) คณะกรรมการและผู้ทอดตลาดต้องลงนาม วันเดือนปีไว้ด้วย

(8) การขาย...

(8) การขายทอดตลาดทรัพย์สินที่เป็นตู้ไม้หวัดเย็น ตู้แช่แข็ง ตู้เย็น ตู้แช่แข็ง ตู้ประพาสติก ตู้ปิ้งย่าง ไม่ได้เปิดให้คณะกรรมการจัดการเปิดเสียก่อนจึงจะขายทอดตลาดได้

(9) การขายทอดตลาดทรัพย์สินประเภทซึ่งผู้ยึดถือครอบครองจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจในเรื่องนั้นๆก่อน เช่น อาวุธปืน ให้ผู้ซื้อวางเงินมัดจำไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของราคาซื้อตามข้อ 14 (1) และให้ผู้ซื้อจัดการนำใบอนุญาตมาแสดงภายใน 30 วัน พร้อมทั้งใช้เงินที่ค้างชำระให้ครบถ้วน ถ้าพ้นกำหนดนี้แล้วผู้ซื้อไม่สามารถนำใบอนุญาตมาแสดงได้ ก็ให้รับเงินมัดจำนั้น

(10) การขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จะต้องมีการประมูล เช่น สุรา ตั้งแต่ 10 ลิตร ขึ้นไป ให้ขอความร่วมมือไปยังเจ้าพนักงานสรรพสามิตจัดการออกใบอนุญาตคนสุราให้แก่ผู้ซื้อด้วย

(11) การขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ติดจำนอง ให้มีหนังสือแจ้งให้ผู้รับจำนองทราบถึงวัน เวลา และสถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาด พร้อมทั้งให้สอบถามผู้รับจำนองถึงรายละเอียดของภาระจำนอง เช่น ต้นเงิน ดอกเบี้ยที่ค้างชำระ ตลอดจนวิธีการขายทอดตลาดให้ขายโดยติดจำนองหรือปลอดจำนอง ถ้าผู้รับจำนองไม่แจ้งให้ทราบภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแล้วก็ให้ขายทรัพย์สินโดยติดจำนอง ในกรณีที่ได้รับแจ้งจากผู้รับจำนองให้ขายทรัพย์สินโดยปลอดจำนองคณะกรรมการอาจพิจารณาให้ขายทรัพย์สินโดยติดจำนองก็ได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจสั่งขายทอดตลาดทรัพย์สิน

การขายทรัพย์สินอย่างติดจำนอง ให้ประกาศแสดงรายชื่อผู้รับจำนองพร้อมทั้งต้นเงินและดอกเบี้ยที่ยังค้างชำระจนถึงวันขาย ในการประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้มีข้อความว่าผู้ใดซื้อทรัพย์สินนั้นต้องรับภาระจำนองคิดไปด้วยโดยชัดเจน

การขายทอดตลาดโดยปลอดจำนอง การกำหนดราคาขายให้พิจารณาถึงต้นเงิน ดอกเบี้ยจำนอง ซึ่งยังค้างชำระแก่ผู้รับจำนองจนถึงวันขาย พร้อมทั้งค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายในการยึดและขายทอดตลาด และเงินภาษีอากรค้าง ถ้าคาดหมายว่าเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินไม่อาจปลดปล่อยหนี้ภาษีอากรได้ หรือหากขายทอดตลาดแล้วเจ้าหนี้จำนองจะได้รับเงินจากการขายทอดตลาดไปทั้งหมด ก็ให้งดการขายทอดตลาดและรายงานกรมสรรพากรพิจารณาสั่งการเป็นรายๆ ไป

การขอรับชำระหนี้ของผู้รับจำนอง ให้ถือหนังสือตอบรับของผู้รับจำนองตามวรรคหนึ่งเป็นคำขอรับชำระหนี้จำนอง ก่อนจ่ายเงินชำระหนี้จำนองพร้อมดอกเบี้ย ต้องตรวจสอบให้แน่ชัดเสียก่อนว่าหนี้จำนองและดอกเบี้ย เป็นหนี้บุริมสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้สามัญหรือไม่ และผู้รับจำนองได้ปลดหนี้จำนองให้แล้ว พร้อมทั้งให้ขอใบรับยึดถือไว้เป็นหลักฐานในการชำระหนี้จำนอง พร้อมดอกเบี้ยด้วยจึงจะจ่ายเงินให้แก่ผู้รับจำนองได้

(12) กรณีผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์รวม หรือเป็นผู้มีส่วนได้เสีย หรือเป็นเจ้าของบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินที่ขายทอดตลาด การชำระราคานั้นจะขอหัก ส่วนได้ของตนออกจากราคาซื้อก็ได้

/(13) กรณี...

(13) กรณีผู้ซื้อไม่ชำระเงินหรือไม่วางเงินมัดจำ หรือวางเงินมัดจำแต่ไม่ชำระเงิน ส่วนที่เหลือตามสัญญาขายทอดตลาด (ภ.ศ.22) ให้คณะกรรมการนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดอีก ได้เงินเท่าใดเมื่อหักค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายในการยึดและขายทอดตลาดแล้วเหลือเป็นเงินสุทธิเท่าใด ถ้ายังไม่คุ้มราคาและค่าขายทอดตลาดครั้งก่อน ให้จัดการเรียกร้องให้ผู้ซื้อเดิมนั้นชำระส่วนที่ยังขาด

(ก) หากเงินมัดจำมีจำนวนมากพอ เมื่อนำเงินมัดจำหักค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่าย ในการยึดและขายทอดตลาด ตลอดจนเงินภาษีอากรค้างแล้ว เหลือเป็นเงินสุทธิเท่าใด ให้คืนแก่เจ้าของ ทรัพย์สินไปพร้อมทั้งเสนอผู้มีอำนาจสั่งขายทอดตลาดทรัพย์สิน เพื่อตั้งคืนทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาด ให้แก่เจ้าของทรัพย์สินด้วย

(ข) หากเงินมัดจำเมื่อหักชำระตาม (ก) แล้วมีจำนวนไม่คุ้ม ให้นำทรัพย์สินออก ขายทอดตลาดใหม่ เมื่อขายทอดตลาดทรัพย์สินได้ให้นำเงินที่ขายได้ชำระภาษีอากรที่ยังค้างอยู่ให้หมดสิ้นไป ถ้ามีเงินเหลือให้คืน ให้แก่เจ้าของทรัพย์สิน

(14) เมื่อใดคณะกรรมการเห็นว่าราคาซื้อของผู้สูงสุดนั้นยังไม่เพียงพอ อาจถอน ทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดได้ แล้วดำเนินการขาย หรือประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินใหม่จนกว่า จะขายได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากผู้มีอำนาจสั่งขายทอดตลาดทรัพย์สินอีก

ข้อ 9 สถานที่ดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

(1) ที่ดิน หรือที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง ให้ขายทอดตลาด ณ สำนักงานสรรพากร พื้นที่ ซึ่งทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ หรือสำนักงานบริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ แล้วแต่กรณี

(2) บ้านเรือน โรง สิ่งปลูกสร้างต่างๆ ซึ่งมีได้ยึดหรืออายัดไว้ร่วมกับที่ดิน ให้ขาย ทอดตลาด ณ ที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่

(3) ทรัพย์สินอื่นให้ขายทอดตลาด ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่ หรือสำนักงานบริหาร ภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ แล้วแต่กรณี

หากคณะกรรมการเห็นสมควร จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ณ สถานที่อื่นนอกจาก สถานที่ตาม (1) - (3) ก็ได้โดยให้ขออนุญาตต่อผู้มีอำนาจตามข้อ 5

ข้อ 10 การคัดค้านการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

ถ้าคณะกรรมการได้ดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยไม่ชอบ เช่น มิได้ส่ง ประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้แก่ผู้ค้างภาษีอากรและหรือผู้มีส่วนได้เสีย ผู้ค้างภาษีอากรและหรือผู้มีส่วน ได้เสียเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินซึ่งต้องเสียขาย อาจยื่นคำร้องต่อผู้มีอำนาจตามข้อ 5 ก่อนที่ การบังคับชำระหนี้ภาษีอากร ได้เสร็จลง แต่ต้องไม่ช้ากว่า 8 วัน นับแต่ทราบการขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยไม่ชอบนั้น ขอให้ผู้มีอำนาจตามข้อ 5 สั่งเพิกถอนการขายทอดตลาดทรัพย์สินได้

ข้อ 11 การขาย

ข้อ 11 การขายทอดตลาดทรัพย์สินหลายสิ่งให้ปฏิบัติดังนี้

- (1) ให้แยกขายทีละสิ่งต่อเนื่องกัน แต่คณะกรรมการมีอำนาจ
 - (ก) จัดสังหาริมทรัพย์ซึ่งมีราคาเล็กน้อยรวมขายเป็นกองๆ ได้
 - (ข) จัดสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์สองสิ่งหรือกว่านั้นขึ้นไป

รวมขายไปด้วยกันได้ในเมื่อเป็นที่คาดหมายว่าเงินรายได้จากการขายจะเพิ่มขึ้นเพราะเหตุนั้น

(2) ในการขายอสังหาริมทรัพย์รายใหญ่ และ ทรัพย์สินนั้นอาจแบ่งแยกออกเป็น ส่วนๆ ได้ คณะกรรมการมีอำนาจขายทรัพย์สินนั้นเป็นส่วนๆ ได้ ในเมื่อเป็นที่คาดหมายว่าเงินรายได้จากการขายทรัพย์สินบางส่วนจะเพียงพอแก่หนี้ภาษีอากร รวมทั้งค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายในการยึดและขายทอดตลาดทรัพย์สิน หรือว่าเงินรายได้ทั้งหมดจะเพิ่มขึ้นเพราะเหตุนั้น

(3) ในการขายทรัพย์สินหลายสิ่งด้วยกัน คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดลำดับที่จะขายทรัพย์สินนั้นได้

(4) บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่จะขายทอดตลาด อาจร้องขอให้ คณะกรรมการ รวมหรือแยกหรือให้ขายทรัพย์สินนั้นตามลำดับที่กำหนดไว้ หรือจะร้องคัดค้านการขายของ คณะกรรมการ ใน (1) ถึง (3) ก็ได้ ในกรณีที่คณะกรรมการไม่ยอมปฏิบัติตามคำร้องขอหรือคัดค้านเช่นนั้น ผู้มีส่วนได้เสียจะยื่นคำขอต่อผู้มีอำนาจสั่งขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยทำเป็นคำร้องภายใน 2 วัน นับแต่วันปฏิเสศ เพื่อขอให้มีการชี้ขาดในเรื่องนั้นก็

ข้อ 12 การประมาณราคาทรัพย์สินเพื่อขายทอดตลาดให้คณะกรรมการพิจารณาตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

(1) กรณีที่ดินให้ประมาณตามราคาซื้อขายกันในท้องตลาด โดยคำนึงถึงสภาพ และลักษณะของที่ดินนั้น เช่น เป็นที่บ้าน ที่สวน ที่นาหรือที่ไร่ และตั้งอยู่ในทำเลอย่างไร เช่น ทำเลค้าขาย ที่ชุมชน หรือใกล้ทางบก ทางน้ำ ท่าเรือ และมีประโยชน์ หรือรายได้มากน้อย เพียงใด

(2) ราคาซื้อขายหรือจ้างอสังหาริมทรัพย์ครั้งสุดท้ายของที่ดินที่ยึดและที่ดินข้างเคียง

(3) ราคาที่ดินข้างเคียงในตำบลนั้น หรือตำบลใกล้เคียงซึ่งบุคคลอื่น หรือ

คณะกรรมการเคยขาย หรือขายทอดตลาดไปแล้ว

(4) ราคาประเมินเพื่อใช้ในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน

(5) การประมาณราคาทรัพย์สินอื่น ให้ประมาณตามราคาซื้อขายกันในท้องตลาด หรือตามสภาพเก่าใหม่ของทรัพย์สินนั้น

(6) การประมาณราคาทรัพย์สินที่มีการจำนำหรือจ้างอสังหาริมทรัพย์ ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับ(1) ถึง (5) โดยให้หมายเหตุด้วยว่า จำนำ จ้างอสังหาริมทรัพย์ เมื่อใด ต้นเงินพร้อมดอกเบี้ยเท่าใด เพื่อประกอบดุลพินิจในการขายทอดตลาด

/ข้อ 13 การ

ข้อ 13 การโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาด

(1) ในกรณีเป็นสังหาริมทรัพย์ เมื่อมีการขายทอดตลาดทรัพย์สิน และผู้ซื้อได้ชำระเงินครบถ้วนตามสัญญาแล้ว กรรมสิทธิ์ย่อมโอนไปยังผู้ซื้อตั้งแต่วันที่สัญญาซื้อขายได้สำเร็จบริบูรณ์

(2) ในกรณีเป็นอสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ที่ต้องจดทะเบียนตามกฎหมาย เช่น เรือกำปั่น หรือเรือมีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไป เรือกลไฟ หรือเรือยนต์มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป แพ สัตว์พาหนะ หรือสังหาริมทรัพย์ประเภทที่จะต้องจดทะเบียนชื่อผู้เป็นเจ้าของ เช่น อาวุธปืน รถยนต์ เป็นต้น เมื่อมีการขายทอดตลาดทรัพย์สินและผู้ซื้อได้ชำระเงินครบถ้วนตามสัญญาแล้ว ให้เสนอผู้มีอำนาจตามข้อ 5 แห่งพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งรับจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับกรรมนี้ๆ จัดการจดทะเบียน หรือโอนให้ต่อไป

ข้อ 14 การปฏิบัติเกี่ยวกับเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

(1) เมื่อตกลงราคาขายกันแล้ว ผู้ซื้อต้องชำระเงินทันที หรือวางเงินมัดจำไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของราคาทรัพย์สินที่ซื้อนั้น ในกรณีที่มีการวางเงินมัดจำให้ทำสัญญาขายทอดตลาด (ภ.ส.22) และชำระเงินส่วนที่เหลือภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ซื้อนั้น

(2) การชำระราคาทรัพย์สินที่ขายทอดตลาด ต้องชำระเป็นเงินสด หรือจะชำระด้วยเช็คธนาคารแห่งประเทศไทย เช็คที่มีธนาคารค้ำประกัน หรือเช็คที่มีธนาคารเซ็นสั่งจ่าย ก็ได้

(3) เงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้คณะกรรมการนำส่งสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา ซึ่งมีหน้าที่ภาษีอากรค้างชำระตั้งอยู่ในบัญชีลูกหนี้ค่าภาษีอากร หรือสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา ที่คณะกรรมการเห็นสมควร หรือกองคลัง

(4) เงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สิน เมื่อได้หักค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายในการยึดและขายทอดตลาด และเงินภาษีอากรค้างตามลำดับแล้ว ถ้ามีเงินเหลือให้นำส่งสำนักงานสรรพากรพื้นที่ หรือกองคลัง แล้วแต่กรณี เพื่อจ่ายคืนแก่เจ้าของทรัพย์สินต่อไป

(5) เงินมัดจำที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของเงินจากการขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากร ย่อนำไปชำระค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายในการยึด และขายทอดตลาด และเงินภาษีอากรค้างได้

(6) การรับเงินมัดจำและเงินค่าขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากร ให้เจ้าหน้าที่ออกใบเสร็จรับเงินนอกงบประมาณ (ภ.ส.1) ในนามของผู้ซื้อทอดตลาดและลงบัญชีเกี่ยวกับเงินนอกงบประมาณ เมื่อได้หักค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายในการยึด และขายทอดตลาดแล้ว เหลือเท่าใดให้ออกใบเสร็จรับเงินเป็นรายได้แผ่นดิน(บ.ข.10 หรือ ภ.ส.1 (ง)) ในนามของผู้ค้างภาษีอากร เพื่อลงบัญชีเกี่ยวกับเงินรายได้แผ่นดิน และลดยอดหนี้ค่าภาษีอากร โดยให้หมายเหตุในใบเสร็จรับเงินนั้นว่า "รับชำระหนี้จากการขายทอดตลาด"

/(7) การขาย...

(7) การขายอสังหาริมทรัพย์ หรือทรัพย์สินอื่นที่ต้องจดทะเบียนตามกฎหมายที่มีชื่อผู้อื่นเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์รวมอยู่ด้วย ให้คณะกรรมการกันเงินส่วนที่เป็นของผู้ถือกรรมสิทธิ์รวมนำส่งสำนักงานสรรพากรพื้นที่ หรือกองคลัง แล้วแต่กรณี เพื่อจ่ายคืนให้แก่ผู้ถือกรรมสิทธิ์รวมนั้นๆ ต่อไป

ข้อ 15 หลักเกณฑ์การซื้อทรัพย์สินเป็นของรัฐบาล

ในกรณีไม่มีผู้ได้รับซื้อ ให้คณะกรรมการพิจารณาเสนอผู้มีอำนาจสั่งขายทอดตลาดทรัพย์สินเพื่อรายงานกระทรวงการคลังให้รัฐบาลรับซื้อเสียเอง ในกรณีที่กระทรวงการคลังเห็นชอบด้วย ก็ให้มีหนังสือสอบถามไปยังหน่วยราชการที่มีความประสงค์จะมีไว้ใช้ในราชการ

การที่จะเสนอรัฐบาลรับซื้อนั้น ต้องเข้าหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- (1) ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ ต้องตั้งอยู่ในทำเลที่ดี หรือถ้าเป็นทรัพย์สินอื่น ต้องมีสภาพที่เหมาะสมกับการใช้ราชการด้วย
- (2) ไม่มีผู้สู้ราคาเพราะเหตุอื่น เช่น เกรงกลัวเจ้าของกรรมสิทธิ์ เป็นต้น
- (3) ในการประกาศขายทอดตลาด ได้ระบุไว้ว่าเจ้าพนักงานในฐานะผู้ขายถือสิทธิที่จะเข้าสู่ราคาด้วยเพื่อรับซื้อเป็นของรัฐบาล
- (4) สู้ราคาเพียงเท่าเงินภาษีอากรที่ค้างแต่ต้องไม่เกินราคาที่ซื้อขายกันในท้องตลาด

ข้อ 16 การรายงานการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

เมื่อคณะกรรมการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินแล้ว ให้คณะกรรมการรายงานผลการขายทอดตลาดนั้นทุกครั้งแก่ผู้มีอำนาจสั่งขายทอดตลาดทรัพย์สินทราบภายใน 7 วัน นับแต่วันที่มีการขายทอดตลาดตามแบบท้ายระเบียบนี้ ในกรณีที่ไม้อาจขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดดังกล่าวได้ ก็ให้รายงานผู้มีอำนาจสั่งขายทอดตลาดทรัพย์สินทราบ เพื่อพิจารณาสั่งการต่อไปเช่นเดียวกัน

ข้อ 17 ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติ หรือไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดในระเบียบนี้ หรือมีปัญหาอื่นใดที่มีได้กำหนดไว้ในระเบียบนี้ ให้รายงานอธิบดีเพื่อพิจารณาสั่งการ

ข้อ 18 ให้ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการจัดเก็บภาษี เป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2545

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(นายสุวัฒน์ สวัสดิ์กุล)
อธิบดีกรมสรรพากร

ภาคผนวก จ

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระราชกำหนด
บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย
พ.ศ. ๒๕๔๔

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๔
เป็นปีที่ ๕๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย

พระราชกำหนดนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๔๘ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๘๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๑๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกำหนดขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกำหนดนี้เรียกว่า “พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔”

มาตรา ๒^๑ พระราชกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชกำหนดนี้
“สถาบันการเงิน” หมายความว่า

(๑) ธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ แต่ไม่รวมถึงสาขาของธนาคารต่างประเทศ

(๒) บริษัทเงินทุนและบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ และให้หมายความรวมถึงบริษัทเงินทุนที่ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ด้วย

(๓) นิติบุคคลอื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

“บริษัทบริหารสินทรัพย์” หมายความว่า บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่

^๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๘/ตอนที่ ๓๔ ก/หน้า ๑/๘ มิถุนายน ๒๕๔๔

ทรัพย์สินทั้งปวงเพื่อนำเงินมาชำระหนี้แก่ บสท. ในกรณีนี้ เมื่อ บสท. ได้รับชำระหนี้เท่าใด ให้นำหนี้ที่เหลือเป็นอันพับกันไป และให้บุคคลซึ่งค้ำประกันหนี้ดังกล่าวไว้เป็นอันหลุดพ้นจากการค้ำประกัน

(๒) ในกรณีที่ลูกหนี้ไม่เห็นชอบด้วยตาม (๑) ให้ บสท. ยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลสั่งให้ลูกหนี้และผู้ค้ำประกันล้มละลาย และให้ศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์สินของลูกหนี้และผู้ค้ำประกันเด็ดขาดทันที โดยไม่ต้องดำเนินการไต่สวน

มาตรา ๗๓ เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาตามแผน หรือการปรับโครงสร้างกิจการแล้วเสร็จ สุดแต่ระยะเวลาใดจะถึงก่อน ให้ลูกหนี้และผู้ค้ำประกันในหนี้รายนั้นเป็นอันหลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวง เว้นแต่บรรดาหนี้ที่ บสท. เห็นว่าควรผ่อนระยะเวลาให้ลูกหนี้ชำระต่อไปภายหลังจากระยะเวลาดังกล่าวในกรณีเช่นนั้น คงให้ผู้ค้ำประกันเป็นอันหลุดพ้นจากการค้ำประกันที่ทำไว้เดิม

ส่วนที่ ๓

การจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน

มาตรา ๗๔ ในกรณีที่ บสท. ประสงค์จะบังคับจำนองหรือบังคับจำนำกับทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันสำหรับสินทรัพย์ต่อคุณภาพ ให้ บสท. มีหนังสือบอกกล่าวให้ลูกหนี้และผู้จำนองหรือผู้จำหน่ายชำระหนี้ภายในเวลาหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้รับหนังสือบอกกล่าว โดยจะต้องระบุด้วยว่าหากบุคคลดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนด บสท. จะบังคับชำระหนี้ในสินทรัพย์ต่อคุณภาพตามบทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดนี้

มาตรา ๗๕ ถ้าลูกหนี้ ผู้จำนอง หรือผู้จำหน่าย ไม่ชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาตาม มาตรา ๗๔ ให้ บสท. มีอำนาจดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันนั้นได้

มาตรา ๗๖ ในการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน ให้ บสท. ดำเนินการโดยวิธีการขายทอดตลาด แต่ถ้า บสท. เห็นว่า การจำหน่ายโดยวิธีอื่นจะเป็นประโยชน์กับ บสท. และลูกหนี้มากกว่า ก็ให้จำหน่ายโดยวิธีอื่นได้ หรือจะรับโอนทรัพย์สินนั้นไว้ในราคาไม่น้อยกว่าราคาที่จะพึงได้รับจากการขายทอดตลาดแทนการจำหน่ายก็ได้

มาตรา ๗๗ การจำหน่ายทรัพย์สินตามมาตรา ๗๖ ให้ บสท. ประกาศล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันจำหน่าย โดยลงโฆษณาในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และในหนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลายอย่างน้อยหนึ่งฉบับ เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามวัน

การประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการบอกกล่าวการโอนทรัพย์สินแก่ลูกหนี้ ผู้จำนอง ผู้จำหน่าย ผู้ค้ำประกัน และบุคคลซึ่งมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้น

มาตรา ๗๘ บุคคลใดมีข้อต่อสู้เกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะจำหน่าย ให้ยื่นคำคัดค้าน

และชี้แจงเหตุผลในการคัดค้าน พร้อมด้วยหลักฐานที่เกี่ยวข้องต่อ บสท. ก่อนวันจำหน่าย ทรัพย์สินไม่น้อยกว่าสามวันทำการ

ให้คณะกรรมการบริหารพิจารณาคำคัดค้านตามวรรคหนึ่งโดยเร็ว และถ้าเห็นว่า คำคัดค้านมีเหตุผลสมควร ให้คณะกรรมการบริหารสั่งยุติการจำหน่ายทรัพย์สินไว้ก่อนจนกว่าจะมีการพิสูจน์สิทธิในทรัพย์สินที่จะจำหน่ายให้เสร็จสิ้น แต่ถ้าเห็นว่าไม่มีเหตุผลสมควร ให้สั่งยกคำ คัดค้านพร้อมทั้งแจ้งให้ผู้คัดค้านทราบและดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินนั้นต่อไป

เมื่อพ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งแล้ว ให้ถือว่าบุคคลตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง ซึ่งมีได้ยื่นคำคัดค้าน ได้ให้ความยินยอมการจำหน่ายทรัพย์สินนั้นแล้ว

มาตรา ๗๙ ผู้เสียหายจากการจำหน่ายทรัพย์สินซึ่งคณะกรรมการบริหารได้ยก คำคัดค้านตามมาตรา ๗๘ อาจเรียกร้องให้ บสท. ชดใช้ค่าเสียหายจากเงินที่ได้รับจากการ จำหน่ายทรัพย์สินได้หากพิสูจน์ได้ว่าตนมีสิทธิเหนือทรัพย์สินนั้นดีกว่าลูกหนี้ ผู้จำนอง หรือผู้จำนำ และไม่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในหนี้ของลูกหนี้

การเรียกร้องให้ชดใช้ค่าเสียหายตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้เสียหายยื่นคำขอต่อศาล ภายในกำหนดสามเดือนนับแต่วันที่ได้มีการจำหน่ายทรัพย์สินนั้น

มาตรา ๘๐ เงินที่ได้จากการจำหน่ายทรัพย์สิน ให้ บสท. หักค่าใช้จ่ายในการ จำหน่ายทรัพย์สินได้ก่อนที่จะชำระหนี้ที่ลูกหนี้มีอยู่กับ บสท.

ถ้ามีเงินคงเหลือสุทธิเท่าใด ให้ส่งคืนให้แก่ลูกหนี้ ผู้จำนอง หรือผู้จำนำ แล้วแต่ กรณี แต่ถ้ายังมีหนี้ที่ทรัพย์สินนั้นเป็นหลักประกันค้างค้างอยู่เท่าใด ให้นำความในมาตรา ๕๘ วรรคสาม มาใช้บังคับกับหนี้ที่ยังค้างค้างอยู่นั้นด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๘๑ ในกรณีที่มีการจำหน่ายทรัพย์สินหรือ บสท. รับโอนทรัพย์สินตาม วิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๗๖ แล้ว

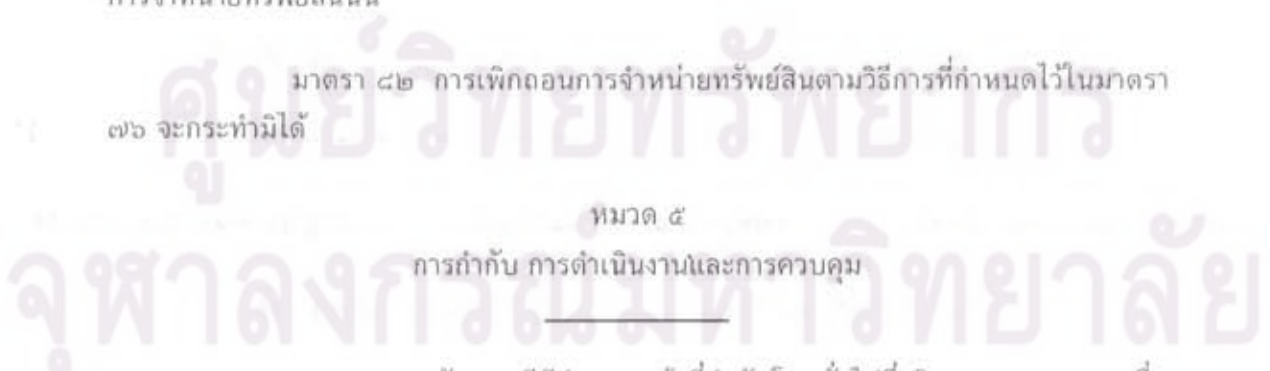
- (๑) สิทธิของผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตหรือ บสท. ไม่เสียไป ถึงแม้ภายหลังจะ พิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นมีใช้ของลูกหนี้
- (๒) ห้ามมิให้บุคคลใดขอหักกลบลบหนี้ที่มีอยู่กับลูกหนี้จากจำนวนเงินที่ได้จาก การจำหน่ายทรัพย์สินนั้น

มาตรา ๘๒ การเพิกถอนการจำหน่ายทรัพย์สินตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๗๖ จะกระทำมิได้

หมวด ๕

การกำกับ การดำเนินงานและการควบคุม

มาตรา ๘๓ รัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่กำกับโดยทั่วไปซึ่งกิจการของ บสท. เพื่อ

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกำหนดฉบับนี้ คือ เนื่องจากในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยได้ประสบปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจอย่างร้ายแรง ทำให้ลูกหนี้ของสถาบันการเงินไม่สามารถชำระสินเชื่อที่ตนมีกับสถาบันการเงินได้ และสินเชื่อเหล่านี้ได้กลายเป็นสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้แก่สถาบันการเงินเป็นจำนวนมาก หากปล่อยเวลาให้เนิ่นช้าต่อไป ฐานะของสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้องจะเกิดปัญหาอย่างรุนแรงและกระทบต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจต่อไปได้ เป็นการสมควรที่จะเร่งแก้ปัญหาเพื่อรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศด้วยการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์แห่งชาติขึ้น เพื่อให้เป็นหน่วยงานของรัฐที่จะทำหน้าที่แก้ไขปัญหาค้างชำระหนี้ของลูกหนี้ของสถาบันการเงินของรัฐและเอกชนให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ด้วยการรับโอนสินทรัพย์ที่จัดเป็นสินทรัพย์ด้อยคุณภาพมาจากสถาบันการเงินและบริษัทบริหารสินทรัพย์เพื่อนำมาบริหารจัดการตามวิธีการที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ จะต้องพยายามให้ลูกหนี้ซึ่งรับโอนมาอยู่ในฐานะที่สามารถชำระหนี้ที่ค้างชำระได้ และให้ลูกหนี้เหล่านั้นสามารถดำเนินกิจการของตนต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้หมดสิ้นลงหรือเหลือน้อยที่สุดในขณะเดียวกันไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สถาบันการเงินจนไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้อันจะเป็นการสร้างเสถียรภาพให้แก่เศรษฐกิจและระบบสถาบันการเงินโดยรวม ซึ่งหากการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์แห่งชาติล่าช้า ความเสียหายทางเศรษฐกิจจะเพิ่มมากขึ้นจนกระทบต่อความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างรุนแรง จึงเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ ในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ พ.ศ. ๒๕๔๕^๖

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากบทบัญญัติของพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ ในเรื่องการประเมินมูลค่าหลักประกันของสินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยจะรับโอน ในกรณีของที่ดินให้ใช้ราคาประเมินทุนทรัพย์ของกรมที่ดิน ซึ่งมีได้มีราคาประเมินตามหลักราคาตลาดเป็นรายแปลงของที่ดินทุกแปลง การจะขอให้กรมที่ดินประเมินราคาที่ดินตามหลักการดังกล่าวของแต่ละแปลงต้องใช้เวลามาก ทำให้เกิดความล่าช้าในการรับโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ อันเป็นเหตุให้การแก้ไขปัญหาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพในระบบสถาบันการเงินต้องเนิ่นช้าออกไป และจะส่งผลกระทบต่อฟื้นฟูกิจการเศรษฐกิจของประเทศและโดยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันไว้ให้สถาบันการเงินถือปฏิบัติอยู่แล้ว จึงสมควรใช้หลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของธนาคารแห่งประเทศไทยมาใช้บังคับแทน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๘/ตอนที่ ๘๔ ก/หน้า ๑/๒๕ กันยายน ๒๕๔๕

ภาคผนวก ช

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประกาศคณะกรรมการบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย
เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และกระบวนการในการบริหารสินทรัพย์ด้วยคุณภาพ

อาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๘ (๕) (๕) และ (๙) แห่งพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๕๔ คณะกรรมการบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยจึงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และกระบวนการในการบริหารสินทรัพย์ด้วยคุณภาพ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกประกาศคณะกรรมการบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย เรื่อง สรุปหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการบริหารจัดการสินทรัพย์ด้วยคุณภาพ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๔ และประกาศคณะกรรมการบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย เรื่อง วิธีการบริหารจัดการสินทรัพย์ด้วยคุณภาพลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๔

หมวดที่ ๑
หลักการและแนวปฏิบัติ

ส่วนที่ ๑
หลักการทั่วไป

ข้อ ๒ บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.) มีวัตถุประสงค์ในการบริหารสินทรัพย์ด้วยคุณภาพที่รับโอนจากสถาบันการเงินและบริษัทบริหารสินทรัพย์ โดยการปรับโครงสร้างหนี้ ปรับโครงสร้างกิจการการบังคับและจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน หรือการใช้มาตรการอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่การฟื้นฟูเศรษฐกิจหรือความมั่นคงของประเทศ โดยคำนึงถึงหลักการ ดังต่อไปนี้

(๑) เพื่อให้เกิดมูลค่าและผลตอบแทนสูงสุดต่อส่วนรวม และมีภาระและส่วนสูญเสียต่อภาครัฐและผู้เสียภาษีน้อยที่สุด

(๒) สามารถช่วยฟื้นฟูกิจการของลูกค้า และทำให้ลูกค้าสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง

(๓) สามารถปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ภายใต้กฎหมายและทรัพยากรที่เอื้ออำนวยให้ บสท. กระทำได้

(๔) ดำเนินการด้วยความโปร่งใส มีการปฏิบัติที่เท่าเทียม และยุติธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ข้อ ๓ ให้พนักงานของ บสท. หรือผู้บริหารสินทรัพย์ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหารจัดการทำความเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานะเบื้องต้น และข้อเสนอแนะในการดำเนินการกับสินทรัพย์ด้วยคุณภาพเพื่อเสนอคณะกรรมการบริหารพิจารณาว่าสมควรจะ

ข้อ ๔๕ ผู้บริหารแผนต้องจัดทำรายงานการปฏิบัติงานตามแผน รวมทั้งผลการดำเนินงานของกิจการลูกหนี้ ตามแบบที่กรรมการผู้จัดการกำหนด และเสนอต่อกรรมการผู้จัดการ เป็นรายไตรมาส (ทุกสิ้นเดือนมีนาคม มิถุนายน กันยายน และธันวาคม) โดยจะต้องนำส่งภายใน สามสิบวัน นับจากวันสิ้นไตรมาส

ข้อ ๔๖ ผู้บริหารแผนอาจเสนอขอแก้ไขแผนได้ ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อให้ การปรับโครงสร้างกิจการสำเร็จลุล่วงไปได้ โดยนำเสนอต่อคณะกรรมการบริหารเพื่อพิจารณา ทั้งนี้ ผู้บริหารแผนต้องชี้แจงถึงเหตุผลของการเสนอขอแก้ไขแผน และแนวทางของแผนที่แก้ไข โดยละเอียด

ข้อ ๔๗ หากผู้กำกับ ดูแลการบริหารแผนหรือผู้แทนของผู้บริหารของลูกหนี้ ทักท้วงว่าผู้บริหารแผนมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามแผน ให้ผู้บริหารแผนพิจารณาคำทักท้วงโดย หรือร่วมกันหากไม่อาจตกลงกันได้ ให้เสนอคณะกรรมการบริหารพิจารณาวินิจฉัย

ส่วนที่ ๖

หน้าที่ของผู้กำกับ ดูแลการบริหารแผน

ข้อ ๔๘ คณะกรรมการบริหารจะแต่งตั้งผู้กำกับ ดูแลการบริหารแผนมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) กำกับ ดูแลการดำเนินงานของการบริหารแผนให้เป็นไปตามแผนปรับ โครงสร้างกิจการ

(๒) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานของผู้บริหารแผนตามแบบที่กรรมการ ผู้จัดการกำหนดและนำส่ง บสท. ทุกเดือน โดยจะต้องนำส่งภายในยี่สิบวัน หลังจากวันสิ้นเดือน

ในกรณีที่ผู้กำกับ ดูแลการบริหารแผนเห็นว่าผู้บริหารแผนมิได้ดำเนินการให้ เป็นไปตามแผนหรือกระทำการใดอันเป็นการเสียหายต่อลูกหนี้หรือผิดวัตถุประสงค์ในการปรับ โครงสร้างกิจการให้ทักท้วงเป็นหนังสือต่อผู้บริหารแผน

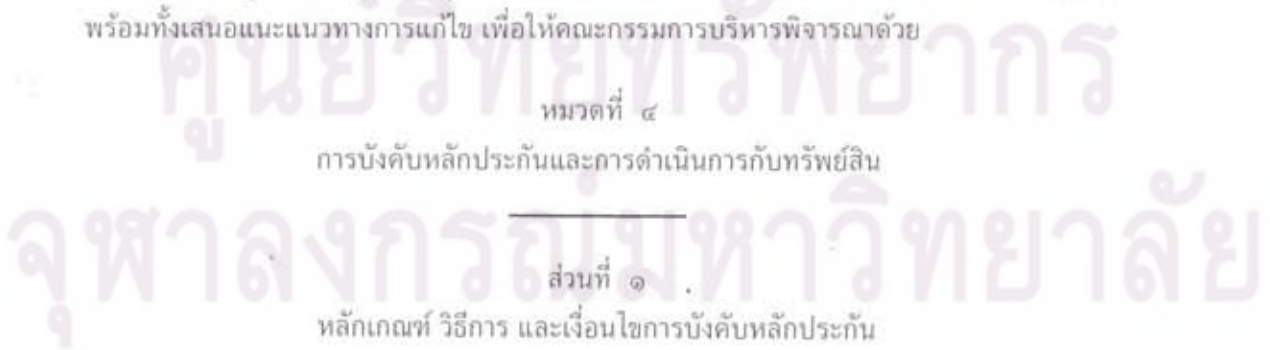
ในกรณีที่ผู้กำกับ ดูแลการบริหารแผนพบประเด็นปัญหาใดๆ ที่จะมีผลกระทบ ต่อกิจการของลูกหนี้ ให้ผู้กำกับดูแลการบริหารแผนรายงานต่อคณะกรรมการบริหารโดยเร็ว พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการแก้ไข เพื่อให้คณะกรรมการบริหารพิจารณาด้วย

หมวดที่ ๔

การบังคับหลักประกันและการดำเนินการกับทรัพย์สิน

ส่วนที่ ๑

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการบังคับหลักประกัน

ข้อ ๔๙ คณะกรรมการบริหารจะพิจารณาบังคับหลักประกันของลูกหนี้ในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) ลูกหนี้หยุดหรือปิดกิจการ หรือไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ หรือ
- (๒) ลูกหนี้ไม่ให้ความร่วมมือในการปรับโครงสร้างหนี้ หรือปรับโครงสร้างกิจการ หรือยกย่ำปิดบังทรัพย์สิน หรือมีพฤติกรรมที่ส่อไปในทางที่ไม่สุจริต หรือ
- (๓) ลูกหนี้ที่ไม่สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของแผนปรับโครงสร้างหนี้หรือปรับโครงสร้างกิจการ

ส่วนที่ ๒

กระบวนการบังคับหลักประกันและจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน

ข้อ ๕๐ การดำเนินการบังคับและจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน บสท. จะดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อคณะกรรมการบริหารเห็นชอบให้บังคับและจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันกรรมการผู้จัดการจะส่งหนังสือบอกกล่าวให้ลูกหนี้ และผู้จ้างหรือผู้จำหน่ายในห้าวันทำการ โดยในหนังสือบอกกล่าวต้องแจ้งให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่ บสท. ภายในหนึ่งเดือน นับจากวันที่ได้รับหนังสือจาก บสท.

(๒) หากลูกหนี้หรือผู้จ้างหรือผู้จำหน่ายไม่ชำระหนี้ตามเวลาที่กำหนด ให้ดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน หรือรับโอนทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้

(๓) ในการดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน กรรมการผู้จัดการจะประกาศการจำหน่ายทรัพย์สินล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน ก่อนวันจำหน่ายในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับ เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามวัน

(๔) บุคคลใดมีข้อต่อสู้เกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะจำหน่าย ให้ยื่นคำคัดค้านและชี้แจงเหตุผลในการคัดค้านต่อกรรมการผู้จัดการได้ไม่น้อยกว่าสามวันทำการ ก่อนวันจำหน่ายทรัพย์สิน เพื่อคณะกรรมการบริหารพิจารณาคำคัดค้านดังกล่าว

หากคณะกรรมการบริหารเห็นว่าคำคัดค้านมีเหตุผลสมควรให้ยุติการจำหน่ายทรัพย์สินไว้ก่อนจนกว่าจะมีการพิสูจน์สิทธิในทรัพย์สินที่จะจำหน่าย หากเห็นว่าไม่มีเหตุผลสมควร คณะกรรมการบริหารจะยกคำคัดค้าน และกรรมการผู้จัดการจะแจ้งให้ผู้คัดค้านทราบและดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินต่อไป

- (๕) ทรัพย์สินที่ บสท. บังคับหลักประกันกรรมการผู้จัดการอาจดำเนินการ โดย
 - (ก) การขายทอดตลาด
 - (ข) การจำหน่ายวิธีการโดยอื่นใด ที่เป็นประโยชน์ต่อ บสท. และลูกหนี้
 - (ค) รับโอนทรัพย์สินไว้ในกรณีที่เห็นว่ายังไม่ควรจำหน่าย หรือเห็นว่าควรนำทรัพย์สินนั้นไปพัฒนา

(๖) เมื่อ บสท. ได้รับเงินจากการจำหน่ายทรัพย์สิน บสท. จะหักค่าใช้จ่ายในการจำหน่ายทรัพย์สินได้ก่อนที่ชำระหนี้ที่ลูกหนี้มีอยู่กับ บสท. หากมีเงินเหลือสุทธิให้ส่งคืนให้แก่ลูกหนี้ ผู้จำนอง หรือผู้จำนำ

ในกรณีที่เงินที่ได้รับจากการจำหน่ายข้างต้นไม่พอชำระหนี้ และลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินอื่นใดที่จะนำมาชำระหนี้ได้อีก หากผู้ค้ำประกันได้ยอมตนชำระหนี้ส่วนที่เหลือไม่น้อยกว่าสองในสาม หรือในจำนวนที่คณะกรรมการบริหารกำหนด คณะกรรมการบริหารอาจพิจารณาให้ลูกหนี้และผู้ค้ำประกันเป็นอันหลุดพ้นจากหนี้กัน

(๗) ให้คณะกรรมการบริหารรายงานผลการดำเนินการในการบังคับและจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันต่อคณะกรรมการอย่างน้อยทุกรอบสามเดือน

ส่วนที่ ๓

การดำเนินการกับทรัพย์สินที่ บสท. รับโอน

ข้อ ๕๑ ทรัพย์สินที่ บสท. รับโอนมาเพื่อชำระหนี้ ได้แก่

- (๑) ทรัพย์สินที่รับโอนจากการปรับโครงสร้างหนี้
- (๒) ทรัพย์สินที่รับโอนจากการบังคับหลักประกัน

ข้อ ๕๒ เมื่อ บสท. รับโอนทรัพย์สินตามข้อ ๕๑ แล้ว ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบเอกสารเพื่อความถูกต้องตรงกันของเอกสารทั้งหมดที่ได้รับจากการส่งมอบ เช่น สัญญาการตีราคาโอนชำระหนี้ หรือทะเบียนบ้านกรณีที่มีสิ่งปลูกสร้างโอนกรรมสิทธิ์สาธารณูปโภคจากชื่อลูกหนี้เดิมมาเป็น บสท. เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ในกรณีต้องมีการค้ำประกันการใช้สาธารณูปโภค ให้ดำเนินการจัดทำหนังสือค้ำประกันสาธารณูปโภค

(๒) จัดทำรายละเอียดทรัพย์สิน เพื่อบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินโดยแยกตามรหัสทรัพย์สิน

(๓) กรณีทรัพย์สินที่มีสิ่งปลูกสร้าง ต้องทำการตรวจสอบการทำประกันอัคคีภัย หากยังไม่มีการทำประกัน หรือมีการทำประกันแล้ว แต่หมดอายุ ให้ดำเนินการจัดทำประกันอัคคีภัย โดยมีราคาทุนประกันเท่ากับราคาประเมินสูงสุดของสิ่งปลูกสร้าง ในกรณีที่ไม่มีการประเมินราคาที่ดินและสิ่งปลูกสร้างแยกออกจากกัน ให้ดำเนินการประเมินราคาที่ดินและสิ่งปลูกสร้างแยกออกจากกัน

(๔) ระวังวัดสอบเขตเปลี่ยนเอกสารสิทธิเป็นโฉนดที่ดิน ให้ดำเนินการเปลี่ยนเอกสารสิทธิประเภทตราจอง น.ส. ๓ หรือ น.ส. ๓ ก ให้เป็นโฉนดที่ดิน และให้ดำเนินการ ดังนี้

(ก) แจ้งให้ลูกหนี้หรือผู้โอนทรัพย์สินทราบ

(ข) เมื่อรังวัดแล้วปรากฏว่าพื้นที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ให้สรุปรายงานต่อคณะกรรมการบริหารทราบในเดือนถัดไป

- กรณีมากกว่า และไม่เสียประโยชน์ ให้ดำเนินการออกโฉนดได้

- กรณีน้อยกว่า ให้เสนอคณะกรรมการบริหารเพื่อพิจารณา

ทั้งสองกรณีจะต้องสรุปรายงานต่อคณะกรรมการบริหารทราบในเดือนถัดไป

(๕) ประเมินราคาทรัพย์สินทุกรายการ หากราคาประเมินมีอายุเกินหนึ่งปี ให้ทำการประเมินใหม่และจะต้องทำการประเมินปีละหนึ่งครั้ง กรณีที่มีสิ่งปลูกสร้างให้ทำการประเมินที่ดินและสิ่งปลูกสร้างออกจากกัน และให้ระบุราคาบังคับขายทุกครั้งที่มีการประเมินราคา

(๖) สํารวจทรัพย์สินภายในสิบห้าวัน นับจากวันที่ บสท. รับโอนทรัพย์สิน เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดของทรัพย์สินอันจะเป็นประโยชน์กับการขายหรือให้เช่า ในกรณีที่มีผู้บุกรุก ให้เจรจาเช่าหรือขาย โดยให้ผู้บุกรุกเสนอเป็นหนังสือ หรือให้ผู้บุกรุกลงนามในหนังสือรับรองออกจากที่ดิน

(๗) ปรับปรุงทรัพย์สิน กรณีที่ทรัพย์สินมีสภาพทรุดโทรมและจำเป็นต้องปรับปรุงสภาพให้ดำเนินการทำให้ทรัพย์สินนั้นอยู่ในสภาพเหมาะสมแก่การขายหรือให้เช่า

(๘) ยื่นชำระภาษีตามกำหนดของราชการ ดังนี้

(ก) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ยื่นแบบประเมินตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ถึงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ของทุกปี

(ข) ภาษีบำรุงท้องที่ ยื่นชำระตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ของทุกปี

(ค) ภาษีป้าย ยื่นแบบแสดงรายการตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม ของทุกปี

ทั้งนี้ กรณีที่มีการให้เช่าทรัพย์สิน ภาระภาษีจะเป็นของผู้เช่า

(๘) กรณีทรัพย์สินเป็นอาคารชุด จะแยกเป็นสามประเภท คือ

(ก) อาคารชุดที่จดทะเบียนนิติบุคคล และมีผู้บริหรานิติบุคคลแล้ว ให้ตรวจสอบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนกลาง และข้อบังคับนิติบุคคลอาคารชุด เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการ

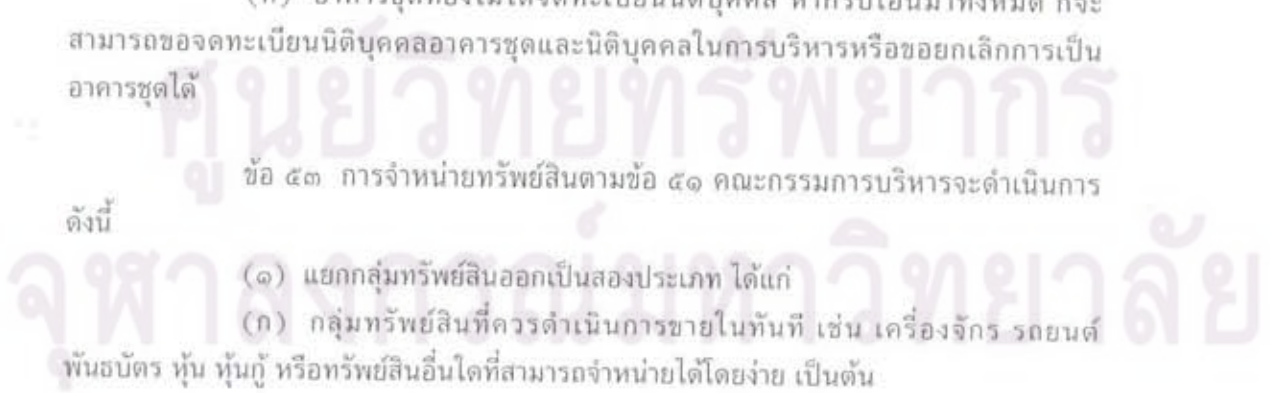
(ข) อาคารชุดที่จดทะเบียนนิติบุคคลแล้ว แต่ไม่มีการบริหรานิติบุคคลอันเนื่องมาจากไม่มีผู้อยู่อาศัยหรือใช้ประโยชน์ หาก บสท. มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนกลางเกินสามในสี่ ให้ดำเนินการจัดตั้งนิติบุคคลเพื่อการบริหารอาคารชุดดังกล่าว

(ค) อาคารชุดที่ยังไม่ได้จดทะเบียนนิติบุคคล หากรับโอนมาทั้งหมด ก็จะสามารถขอจดทะเบียนนิติบุคคลอาคารชุดและนิติบุคคลในการบริหารหรือขอยกเลิกการเป็นอาคารชุดได้

ข้อ ๕๓ การจำหน่ายทรัพย์สินตามข้อ ๕๑ คณะกรรมการบริหารจะดำเนินการดังนี้

(๑) แยกกลุ่มทรัพย์สินออกเป็นสองประเภท ได้แก่

(ก) กลุ่มทรัพย์สินที่ควรดำเนินการขายในทันที เช่น เครื่องจักร รถยนต์ พันธบัตร หุ้น หุ้นกู้ หรือทรัพย์สินอื่นใดที่สามารถจำหน่ายได้โดยง่าย เป็นต้น

(ข) กลุ่มทรัพย์สินที่ควรจัดการพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าก่อนการจำหน่ายได้ เช่น ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง โรงงานอุตสาหกรรม โรงแรม เป็นต้น

(๒) จำหน่ายทรัพย์สินที่ควรขายได้ทันที ด้วยวิธีการ ดังนี้

(ก) ขายทอดตลาด

(ข) ประมูลขายทรัพย์สิน

(ค) จำหน่ายในตลาดหลักทรัพย์ หรือตลาดตราสาร

(ง) จำหน่ายวิธีอื่นตามที่คณะกรรมการบริหารเห็นชอบ

(๓) พัฒนาทรัพย์สินที่สามารถเพิ่มมูลค่าได้ ก่อนนำออกจำหน่ายด้วยวิธีการ

ดังนี้

(ก) ลงทุนพัฒนาทรัพย์สิน

(ข) ร่วมทุนลงกับบุคคลอื่น

(ค) ว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญเข้าบริหารทรัพย์สิน

(ง) ควบหรือรวมกิจการ

(จ) วิธีอื่นตามที่คณะกรรมการบริหารเห็นชอบ

(๔) นำทรัพย์สินรอการจำหน่ายมาให้เช่า เพื่อให้เกิดประโยชน์ในระหว่างการศึกษาดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สิน

ทั้งนี้ ให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่นี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๕

ชวน สายเชื้อ

ประธานกรรมการบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย

ศูนย์วิทย์ทรัพย์สิน
๒ มีนาคม ๒๕๔๕

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๓/ตอนที่ ๑๖ ง/หน้า ๑๔๔/๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายสุรศักดิ์ เหลืองอร่ามกุล เกิดเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2511 สำเร็จการศึกษาศิลปศาสตรบัณฑิต (Mandarin) จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เมื่อปี พ.ศ.2535 สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิตจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ.2540 เข้าทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ ฝ่ายต่างประเทศ ส่วนธุรกิจสัมพันธ์ , เจ้าหน้าที่บริหารสินทรัพย์ ฝ่ายบริหารสินทรัพย์ 1 (ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ : สายอุตสาหกรรม) ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) , เจ้าหน้าที่ Collector (Housing) ธนาคารยูโอบี รัตนสิน จำกัด (มหาชน) และ เข้าทำงานเป็นนิติกร (เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์) กองบังคับคดีล้มละลาย 2 (56 สถาบันการเงิน) , กองอัยคทรัพย์สิน (เจ้าพนักงานบังคับคดี) และ กองบังคับคดีล้มละลาย 5 กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ในปัจจุบัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย